

J. Devaux scul.

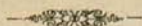
*S. François
Evêque
de*

*de Sales
et Prince
Geneve.*

Sv. Frančišek Saleški, škof.

DROBTINICE

XXVII. LETNIK.

Škofovski petdesetletnici papeža Leona XIII.

posvečuje urednik

Dr. Frančišek Lampe.

Založila Katoliška družba za Kranjsko.

J. Urbančič

V Ljubljani.

Tiskala «Katoliška tiskarna».

1893.

II, B 19265, b

030023847

KAZALO.

Predgovor	Stran V
---------------------	------------

A. Nabožni del.

Duh sv. Frančiška Saleškega.

Petnajsti del	3
Šestnajsti del	18
Sedemnajsti del	46
Osemnajsti del	59

B. Življenjepisi.

Sv. oče Leon XIII. ob petdesetletnici svojega skofovanja 99

Franco Ks. Kramer, poslednjič korar v Ljubljani. Spisal **K. Klun.**

LXXIX. Duhovsko podporno društvo	106
LXXX. Hiralnica sv. Jožefa v Ljubljani	108
LXXXI. Zlata maša	110
LXXXII. Politično in narodno delovanje	115
LXXXIII. Osebnost in domače občevanje	131
LXXXIV. Bolezen in smrt	135

Josip Marn, častni kanonik, e. kr. gimnazijski profesor, predsednik «Matici Slovenski» itd. Spisal **dr. Jos. Lesar.**

Uvod	137
I. Marnov dom in rod	138
II. Josipa Marna otroška leta	142
III. V šolah	145
IV. V Alojzijevišču	148
V. V semenišču	150
VI. Horjulski kapelan	154
VII. Gimnazijski profesor	158
VIII. Počitnice	164
IX. Marn in Štanga	167
X. Marn — slovenski pisatelj	169
XI. Značaj	174
XII. Slovo od solzne doline	179

C. Raznoterosti.**Letošnje slovensko romanje v Rim.** Opisal J. Ažman.

I. Od doma do Rima	188
II. V Rimu	189
III. Zaslišanje pri sv. očetu	196
IV. Še par besedij	205

P e s m i.

Mariji	208
Pri mrtvi mami	210
Pred daritvijo	210

Vzgleđi za življenje.

Ne prestavljaj mejnikov	211
Nedeljski lov	211
Zaupaj v Boga!	211
Kolera	211
Ne dajaj otrokom žganja!	212
Izpolni Bogu dano obljubo!	212
Delati je dolžnost kristijanu	212

Imenik udov Katol. družbe za Kranjsko leta 1893	213
--	-----

Predgovor.

V sako leto sem dodal «Drobtinicom» nekaj vrstic s svojimi mislimi in željami za «predgovor». Tudi letos me navdaja mnogo želja, katerih pa ne morem povedati na enem listu. Zato naznanjam vsaj eno.

Ko sem za tisek prirejal «Duh sv. Frančiška», ki je letos dovršen, srečaval sem zaporedoma kot glavni nauk tega velikega svetnika in učitelja svete cerkve ta-le opomin: Bodimo ponižni in pohlevni! Potrpimo zaničevanje in celó sramoto! Ne ravnajmo ostro in trdo z grešniki! Ne morem si kaj, da bi prav goreče ne priporočal letošnjega oddelka «Duha» v premišljevanje. Morebiti se motim, vendar ne morem se odkrižati očitanja, da smo časnikarji in pisatelji preveč ošabni. Meni je neki sotrudnik to očital naravnost. Mislim pa, da nimam samo jaz te napake. Torej smem jaz kakor njega, tako tudi vse pisatelje, zlasti časnikarje prositi, da bodimo vsi ponižnejši in potrpežljivejši. Res dobivamo od vseh stranij udarce, da nam ni treba ponujati levega lica; res nam duhovnikom naštevajo neprenchoma krivde in pregrehe; res ravnajo nasprotniki z nami ne samo nekrščansko, ampak tudi nerodoljubno: toda tu nam bodi pred očmi vzgled našega Gospoda in njegov nebeški nauk, bodi nam vodilo dragoceni nauk sv. Frančiška, da treba potrpeti, prenesti potrpežljivo tudi krivico.

Ponižnosti nam treba, nam, ki se trudimo in delamo za katoliško stvar, za resnico, za pravice katoliške cerkve. Če zagovarjamo svoje pravice ali misli tako, da nasprotnika ponižamo, ne bomo ga nikdar pridobili. Naši nasprotniki mislijo, da smo napuhnjeni in vladoželjni. Uverimo jih, da ni tako! Oh, moj Bog, ko bi mogel nasprotnikovo dušo pridobiti za nebesa, želel bi, naj pride, naj me ponižuje, naj me tepe, naj va-me pljuva, a naj dá Jezusu svoje srce. Oh, pozabimo na-se v ponižnosti, uničimo svoje osebe, ne povzdigujmo se nikdar —: morda gane vsaj to nemile nam rojake, da sprejmejo spravo, ne gnilo, ampak pravo, ki je v križu Kristusovem. *Kdor hoče za menoj*

priiti, naj zataji sam sebe, naj vzame vsak dan križ na svoje rame in hodi za menoj! (Luk. 9, 23.)

Morebiti kdo po teh besedah sodi, da zagovarjam ono potrpežljivost in prizanesljivost do nasprotnika, ki je prav za prav neskrbnost ali popustljivost. Ne, popustiti ne smemo niti za las tega, kar je Kristusovega, toda nikar ne glejmo preveč nase. Delajmo tako, da se zavedamo in pravimo v sreč: «Kristusova stvar je to, njegova volja, njegova čast, ne pa naša.» Če se bomo ponižno in nesebično, brez nezrele in nepravice gorečnosti, ki kliče vedno ogenj z neba, borili z nasprotnikom, če ga bomo tudi milo svarili, če se bomo s požrtvovalnostjo in zatajevanjem ponudili, da hočemo delati in moliti za njegovo dušo, potem bode blagoslovil Kristus tako delo, ker ni naše, ampak njegovo.

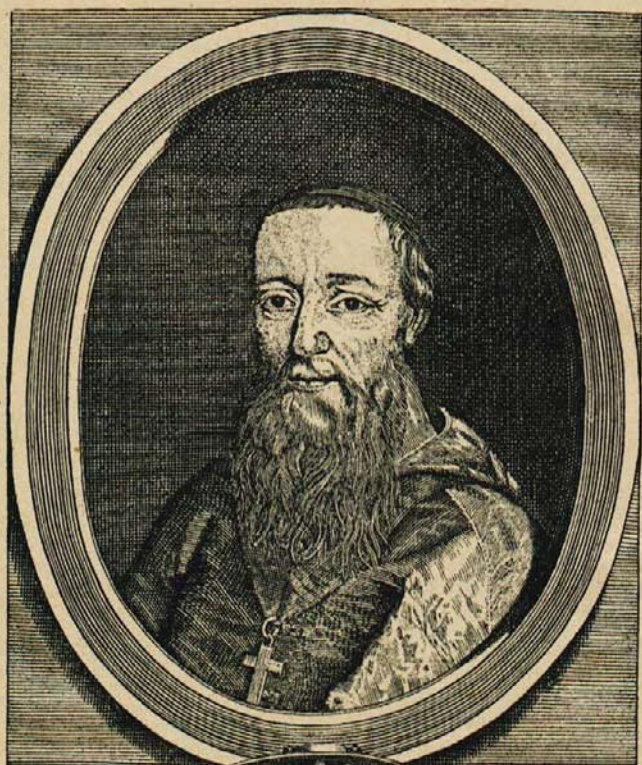
Sprejmi, o Gospod, tudi to delce, borne «Drobtinice», ne kot naše, ampak kot Tebi izročen dar, da bodeš z nami tem milostnejši pri poslednji sodbi!

Vsem blagim gospodom pisateljem, ki so mi dali spisov za letošnje «Drobtinice», izrekam tisočero zahvalo in prosim Boga, naj bi jim poplačal njih delo.

Urednik.

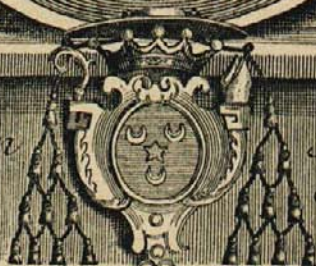

J. Devaux scul.

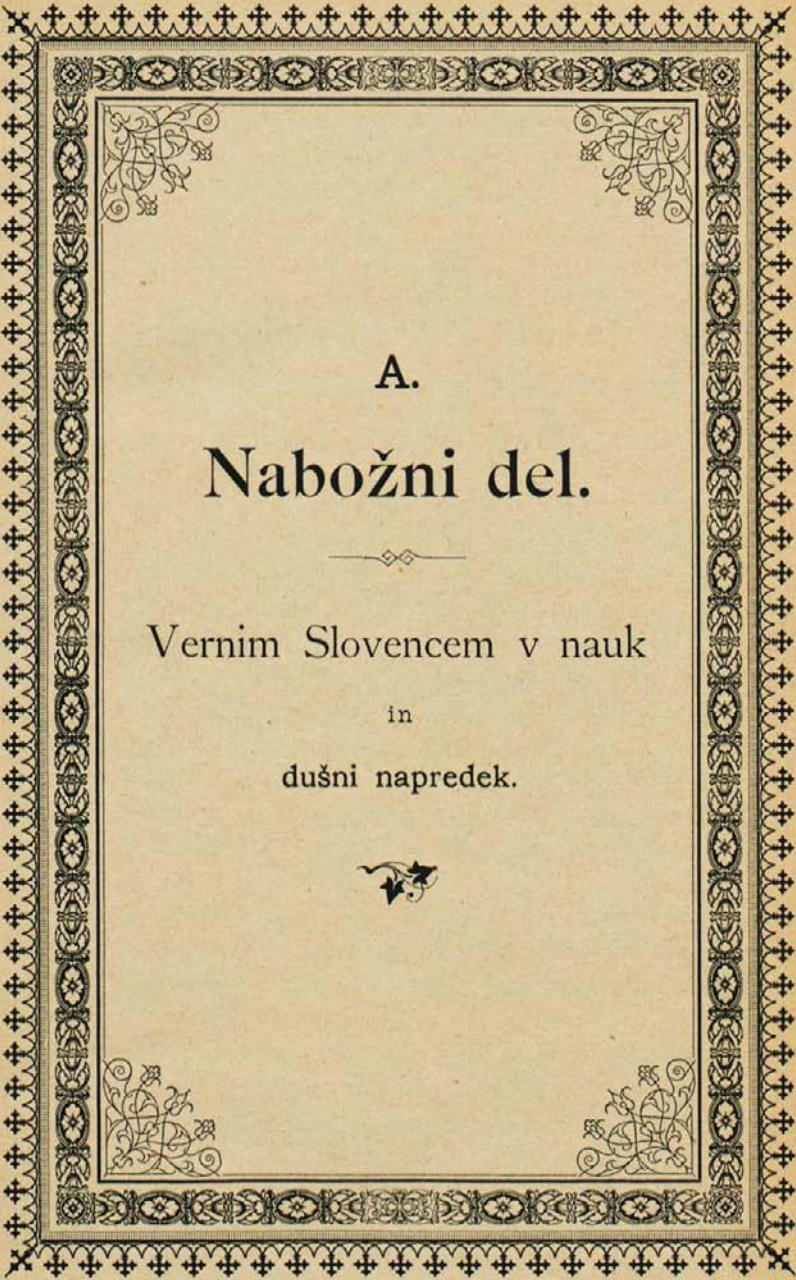
M. Jean
Camus
de

Pierre
Evêque
Belley

Janez Pet.

Kamus, škof.

A.

Nabožni del.

Vernim Slovencem v nauk
in
dušni napredek.

DUH

svetega Frančiška Saleškega.

(Povzet iz spisov J. P. Camus-a, škofa Belleyskega.)

Petnajsti del.

I. Poglavlje.

O ljubkanju.

Naš svetnik je bil po naravi neizmerno prijazen, dobrotljiv in ljubezniv, duh njegov je bil vabljev in mil. Vendar je bil jako varčen s svojo ljubeznivostjo; zapiral jo je v spodobnost in opreznost.

Če je njegova krotkost vzbujala zaupanje, navdajalo je njegovo častitljivo vedenje vsakoga ne sicer s strahom, vendar pa s spoštovanjem. To pa je bilo táko, da je rodilo prav takó koristne sadove, kakor strah.

O tem predmetu je sam učil tako-le: «Z ljubeznivostjo», rekel je, «mora človek varčevati in ne govoriti pri vsaki priliki sladko kakor med, tudi ne vsakoga, s katerim se snidemo, takoj obsipavati z medenimi besedami. Ako denemo v jed preveč sladkorja, tedaj postane neokusna radi preobile sladkobe. Če je ljubeznivost prevsakdanja, tedaj se začne gnusiti in izgubi vso veljavo, ker jo ima vsak za navadno stvar. In kakor se jed ne more uživati, v katero vržemo polno pest soli, ker je preveč slana, druga je pa lepo okusna, v katero denemo soli in sladkorja v pravem razmerju: ravno tako je tudi prijazna in ljubezniva govorica vedno prijetna in koristna njemu, komur velja, ako človek govori zmerno in previdno.

II. Poglavlje.

Kako so ljudje krivični zastran zveličanja.

Človeški otroci, pravi kraljevi prerok, so lažnivi na tehtnici, ker se vsi skupaj goljufajo z ničemernostjo.¹⁾ Da izžene strah božji iz srca, govori krivični sam sebi: «Bog je predober, da bi gledal na napake ljudij, ki so podvrženi slabostim.» Kdor tako govori, uda se grehu in se ga ne more znebiti z lastno močjo. Drugi, ki so bolj brezbožni, govore: *Gospod ne vidi našega početja, ali se vsaj ne zmeni zanj.*²⁾

Tesnovestni zabredejo v nasprotno napako in si domišljujejo, da Boga veseli le kazni, in da je vedno oborožen z bliskom. Vse si domišljujejo črno in ne pomislijo, da njegova usmiljenost — če se oziramo na uspeh — presega njegovo previdnost, da presega vsa njegova dela, in da se je ne more obraniti tudi v svoji največji jezi.

Svetnik je večkrat govoril, bodisi pri splošnih, bodisi pri zasebnih opominih o tej razliki človeškega duha in je rekel potem: «Oni, ki so tako trdovratni in v hudobiji tako zastarani, da so prišli že do konca, da nič več ne skrbé za svoje večno zveličanje, storé ali preveč, ali premalo.

Preveč storé, ako še verujejo v pekel; ker vsaj iz prirojene ljubezni do sebe bi ne smeli tako množiti svojih muk, tudi bi se ne smeli preveč obdolžiti z dolgovi zoper božjo pravičnost; saj celo najzlobnejši ljudje na svetu ne storé vsega zla, kar ga jim prigovarja njih hudobija, ker se bojé časnih kaznij.

Premalo pa storé, ako so si izbrisali vso vero v kazni prihodnjega življenja, in je luč vere popolno ugasnila v njih srcih.»

O tistih pa, ki še malo skrbé za svoje zveličanje in govore: «Jaz se hočem zveličati» — o teh govori naš svetnik: «Večina izmed njih stori ali preveč, ali ne dosti. Storé preveč, to se pravi, oni ne pazijo dovolj na svoja pota; domišljujejo si, da ni potreba človeku za zveličanje biti tako točnemu in natančnemu, zakaj Bogu, ki je poln usmiljenja, je lahko odpustiti komu tudi deset tisoč talentov.

¹⁾ Ps. 61, 10. — ²⁾ Izaija 47, 10.

Oni ne storé dovolj, ker storé malo dobrega, in še to malo opravijo tako površno in leno, da so enaki puščicam, ki jih izstrelé otročje roke in ki ne morejo priti do namena.

Da, kako malo jih je celo med onimi, ki se v resnici prizadevajo za pobožno življenje, da bi pri tem delovali gledé na poslednje reči in vsa svoja dela obračali v čast božjo!»

III. Poglavje.

O nekem dobrem gospodu.

Povedati hočem zgodbo, ki sem jo slišal iz ust našega svetnika.

Neki prelat visokega stanú je tako rad sprejemal ljudi v svojo službo, da jih je imel trikrat toliko, kakor jih je potreboval. Kljub tej mnogoštevilni družini so mu stregli jako slabo, pač pa tem več zapravljali. To pa je napravilo velike stroške, ki so bili precej večji, kakor dohodki. Četudi je bil dokaj bogat, zabredel je v dolgove, da so njegovi oskrbniki le z veliko težavo mogli plačevati navadne stroške za domačo potrebo.

Njegovi sorodniki, jako spoštovani ljudje, so videli njegov slabi položaj in mu svetovali, naj odpusti vsaj polovico svoje družine. Ta svét je dobrega moža sicer bolel, a ker je bil prijazen in odjenljiv, privolil je takoj njih želji.

Napravijo mu zapisnik nepotrebnih slug, on jih dá poklicati pred-se in jih vpraša, ali ga lahko pogrešajo. Večina izmed njih je bila že skrivaj slišala, da jih hoče odpustiti, zato začnó jokati, in eden prosi v imenu vseh: «Milostljivi gospod! Na celem svetu ne najdemo boljšega gospoda, kakor ste vi; nobe-nega ni med nami, ki bi ne želel umreti v vaši službi. Lahko rečemo, da z vami vse izgubimo.»

«Kako», pravi prelat, «ali sem vam torej potreben?»

«Oh, tako potrebni ste nam vsem, milostljivi gospod», odvrne oni, «da smo vsi nesrečni, ako nas odpustite!»

«No, za Boga», pravi dobri prelat, «potemtakem ne bo nič z nasvetom, ki so mi ga dali. Ostanite vsi pri meni, otroci moji; eni, ker jih potrebujem, drugi pa, ker oni mene potrebujejo in ne morejo biti brez mene. Dokler imam kaj kruha, hočemo ga deliti; ko ga več ne bom imel, tedaj umremo vsi

skupaj lakôte.» In pri teh besedah se je jokal s svojimi posli vred.

Vendar pa je počasi odpustil posla za poslom in jih je preskrbel pri svojih prijateljih. Mnogi so dobili tudi dobre službe, ker jih je priporočil on, ki je užival toliko spoštovanja.

Blagor usmiljenim, ker bodo usmiljenje dosegli.¹⁾

IV. Poglavje.

O našopirjenih pridigah.

Ako so govorili o pridigarjih, ki so delali čudeže, kakor se navadno reče, vprašal je vselej: «Koliko se jih je izpreobrnilo po njih pridigah? Izpreobračati duše je bolj čudežno delo, nego obujati mrtve, ker to je prehod iz smrti greha v življenje milosti.»

Ako so odgovorili, da mislijo s temi čudeži zgovornost, učenost, spomin, lepoto govora in druge govorniške lastnosti, tedaj je odgovoril: «Vsi ti darovi pristojajo svetnemu govorniku in se dadó prisvojiti s človeško pridnostjo; nikakor pa ne pristojajo takim, po katerih dani jim sv. Duh razširja učenost glasú nebeškega, namreč učenost zveličanja, učenost svetnikov.

Kadar greste raz prižnico, nikar ne sprejemajte z veseljem onega praznega dobrikanja množice: «O, kako dobro je pridigoval! Kako lep jezik! Kako globoka učenost! Kako čudovit spomin! Kako lepa postava! Res pravo veselje je poslušati ga! Še nikdar nisem užival takih sladkostij.» Saj to ni nič drugega, kakor prazno govorjenje; tako govore le ljudje, ki ne znajo ničesar presoditi.

«Krščanski pridigarji», pravi sv. Hijeronim, «ne smejo gledati toliko na govorniško umetnost, kolikor na preprosti jezik ribičev, to je apostolov.» — Ako je sv. Pavel poslušalce grajal, katere so srbela ušesa,²⁾ koliko bolj obsoja šele pridigarje, ki šegačejo ušesa z lepo izbranimi izrazi, bogatim besedičenjem, z lepimi podobami in primeri!

Veliko bolj pa glejte na to, da bodo po vaši pridigi nekateri trkali na prsi, kakor oni stotnik v evangeliju, in govorili: «Resnično, ta mož je od Boga; on ne oznanjuje sebe, temveč

¹⁾ Mat. 5, 7. — ²⁾ II. Tim. 4, 3,

Jezusa Kristusa križanega; on nas uči kesati se svojih grehov, in ni njegova krivda, ako mi ne zapustimo hudobnih potov. In ako mi te pridige ne porabimo v svoje zveličanje, tožila nas bo v dan sodbe.» Ali pa naj govori: «O kako potrebna je pokora vsakomu, kdor se hoče zveličati! Kako lepa je krepost, kako ljubezniva butara križa! Kako lahek je jarem zapovedij, kako ostuden, kako strašen je greh! Rajši umreti, kakor še grešiti!» — Ali pa pokažejo poslušalci sad pridige brez besedij s tem, da poboljšajo svoje življenje. Tedaj lahko presodite vrednost in sposobnost pridigarjevo ne v lastno čast, temveč v čast Bogu, ki je govoril po njegovih ustih in ga napolnjeval s svojim duhom.»

To je potrdil z vzgledom. «Pred nekim časom», rekel je, «me je v Annecy-u obiskal neki sloveč pridigar, katerega sem prosil za pridigo. On ustreže moji prošnji. Ko je začel, bil je uvod v najvišjem zlogu; potem je razkladal globoke, temne misli s tako šopirnimi izrazi in tako polnoustno zgovornostjo, da so bili naši pošteni gorjanci vsi strašno zavzeti.

Ko je bila pridiga končana, slišalo se je samo strmenje in čudenje. Komaj se je kakemu umrjočemu zažigalo kdaj toliko kadila. Vsak je vedel kaj lepšega povedati. Drug je izkušal drugega prekositi s hvalo slovečega pridigarja.»

Svetnik je bil tudi pri pridigi in je dobro vedel, da ni bila za umnost poslušalcev. Pokliče nekatere izmed njih na stran in jih vpraša, katere stvari so si posebno zapomnili in kako korist imajo od tega; toda nihče izmed vseh mu ni mogel povedati ničesar.

Eden izmed njih pa je bil odkritosrčnejši nego drugi; ta odgovori prav naravnost: «Ko bi bil jaz pridigo razumel in bi jo mogel ponoviti, tedaj bi ne bilo to nič posebnega. Naša nevednost nas je gnala, da smo ga občudovali, zakaj on se je povzdignil tako čudno visoko, da nismo mogli za njim. In ravno to je vzrok, da tem više cenimo vzvišenost svetih skrivnostij naše sv. vere.»

Svetnik je pohvalil njegovo odkritosrčnost in je našel, da je ta pridiga imela vsaj nekaj koristi. — Ni dovolj, da pomlad pokaže svoj cvet, ako pa jesen ostane brez sadú. Če nima

pridigar drugega, kakor listje govora in bliščečih mislij, enak je skoro onim nerodovitnim drevesom, katerim preti evangelij s sekiro in ognjem. *Izvolil sem vas, rekel je naš Odrešenik svojim učencem, da greste in obrodite sad, in da ostane vaš sad.*¹⁾

V. Poglavje.

Kako se udeležimo ptujih grehov.

Nahajajo se duševno tako slabi ljudje, da se bojé lastne sence. Domišljujejo si, da jim rasejo kače pod nogami, vedno se bojé, da bi se ne ranili ali zastrupili, tako so nežni. Ako pridejo v kako družbo, mislijo, da se z vsem pregrešé, kar kdo reče zoper spodobnost, ali kar se zgodi zoper pravnost, četudi se jim ne le gnusijo take stvari, temveč jih tudi sovražijo.

Ker pa nam izkušnjave nikakor ne morejo škodovati, dokler se jim ne udamo: kako naj se udeležimo ptujih grehov, ako jih nimamo radi in ne privolimo vanje?

Ali pa nam morda niso priporočili bratovskega opominjevanja, da, celo zapovedali? Da, resnično pri nekaterih okoliščinah in nekaterim osebam; n. pr. predstojnikom, ki imajo dolžnost, svoje podložnike in tudi sebi enake opominjati in svariti, toda *z vsem potrpljenjem in ukom.*²⁾ Tudi podložniki imajo to dolžnost, ako se zgodi prav pametno in ponižno, in sicer takoj, kadar še upajo, da se dotični poboljša. Razven tega se bratovsko opominjevanje lahko opusti brez greha.

Kdor misli, da je dolžan svariti, kadarkoli kaj graje vrednega vidi ali sliši, njegova gorečnost ni posebno modra in nedostaje mu prave učenosti.

Naš svetnik je rekel nekoč duši, ki se je posebno bala ravno zaradi te stvari, to-le: «Bodite v družbinskih pogovorih mirni radi tega, kar se tam govori ali zgodi. Ako je namreč dobro, tedaj imate vzrok, da Boga hvalite za to; ako pa je hudobno, lahko s tem Bogu služite, da svoje srce obrnete proč od tega; pa se ni treba delati, kakor da vas je osupnila ista stvar, ali da ste hudi; ker pomagati tako ne morete in tudi nimate dovolj veljave, da bi zatrli hudobne pogovore onih, ki jih hočejo govoriti; morda bi še kaj gršega govorili, ko bi se

¹⁾ Jan. 15, 16. — ²⁾ 2. Tim 4, 2.

vi prizadevali zabraniti jih. Ako se bode te ravnali po tem nasvetu, bode te tudi med tem kačjim sikanjem obvarovali svojo nedolžnost, in kakor prijazna jagoda se ne bode te nasrkali strupa, če tudi občujete s strupenimi jeziki.»

Iz tega razvidimo: 1. Ni vedno treba bratovsko opominjati. — 2. Včasih se ne more priporočati zato, da se zlo ne povekša. — 3. Za marsikako stvar, katero treba v trenutku odložiti, pride veliko ugodnejši čas. — 4. Nekatera zdravila ne ozdravijo bolezni, ampak jo shujšajo, ako jih rabiš ali daš v neprimernem času. — 5. Napačna gorečnost je enaka zdravniku, kateremu je mnogo bolj potrebno, da ozdravi samega sebe nego druge.

VI. Poglavje.

Njegova ognjena gorečnost za zveličanje duš.

Ko je sveti mož ob neki priliki potoval po svoji škofiji in je prišel v visoko gorovje Faucignysko, kjer vlada večna zima, slišal je, da je zmrznil neki ubogi pastir, ki je padel v brezdno, hoteč rešiti svojo kravico. To mu je bilo povod, da je sam sebi ostro govoril, kako treba skrbeti za ovce, ki mu jih je izročil Bog; opominjal je samega sebe, da tudi svojega življenja ne sme varovati, ako je drugim v zveličanje. «Te dni sem videl», tako je pisal, «neizrečeno visoke gore, ki so bile deset do dvanajst čevljev visoko pokrite s snegom, in sem slišal od ljudij iz sosednih dolin, da je neki ubog pastir iskal svojo kravico, pa padel v dvanajst čevljev globok prepad in je tam zmrznil. O Bog, rekel sem, tako velika je bila gorečnost tega pastirja, ki je iskal svojo kravo, da je še celo mraz ledene zime ni mogel ohladiti! Kako, da sem jaz tako mlačen, ko iščem svoje ovce? Resnično, to je ganilo moje srce; in to zmrzlo srce se je jelo tajati zaradi tega. Čudeže sem gledal v oni okolici. Polne hiš so bile doline; gore pa so bile do tal pokrite z ledom in snegom. Revne vdove in kmetiči so v čednostih rodovitni, kakor njih nizke doline, škofje pa, ki so visoko povzdignjeni v cerkvi, zmrzujejo kakor led. O, ne bode-li vshajalo nobeno solnce, ki bi bilo močno dovolj, da staja led z moje duše?» — Kolika gorečnost za zveličanje duš, kolika ponižnost, kolik ogenj in pobožnost odsvita v tej mali povesti!

VII. Poglavje.

Zopernost do svojega stanú.

Nič ni na svetu tako navadnega, in morda v samostanih najbolj, kakor da ima človek neko zopernost do svojega stanú. Ako nas hudobni duh ne more dražiti k hudemu kar naravnost z izkušnjavami, tedaj nas vendar napada od te strani; in ako mu ni mogoče, da nas omaja, vendar stori vse, da nas vznemiri. Nikdar pa ni vznemirjanje bolj nadležno in grenko, kakor če nas navdaja s studom do našega stanú.

Sveti Duh nam kliče v sv. pismu, da naj *vsakdo ostane v onem stanu, kamor ga je Bog poklical*¹⁾, hudobni duh pa nam šepče z vso silo, naj ga premenimo in zapustimo. Zato je prav v tem velika skrivnost življenja, da vstrajamo v enem čolnu, kamor nas je Bog postavil, da srečno priveslamo iz tega življenja v blaženo večnost.

Tako je mislil naš svetnik in o tem je rekel to-le: «Ne izgublajte časa s tem, da delate kaj drugega! Ne sejajte svojih željâ v vrt drugih, temveč obdelujte svoj vrt dobro. Ne želite, da bi ne bili to, kar ste, temveč želite, da bi bili to prav, kar ste. Svoje misli obračajte v to, da se v tem izpopolnite, in nosite vse križe, male in velike, ki vas doleté v vašem stanu. Verjemite mi, da je star in resničen stavek, katerega pa v zmyslu duševnega življenja ne razumevajo še dovolj, da večina ljubi to, kar ugaja njih nagnjenju in volji, in le malokateri to, kar je njegova dolžnost in volja našega Gospoda. Kaj nam koristi, nam revnim zemljanom, da zidamo gradove v zrak? To je star nauk, in vi ga dobro umevate.»

VIII. Poglavje.

Pravičnik pade sedemkrat na dan.

Neka dobra duša je premišljevala te besede sv. pisma, in ker jih je razumela popolno po besedah, začelo ji je hudo biti zaradi tega. Sama proti sebi pravi: «Ako že pravični pade sedemkrat na dan, kolikokrat padem še-le jaz, ki nisem pravična?» Vendar večkrat ni mogla pri večernem izpraševanju

¹⁾ I. Kor. 7, 20.

vesti najti tega števila, dasi tudi je prav skrbno izpraševala svojo vest in je bila po dnevu pazljiva na svoje napake. Zato pa se je izredno bala in bila nemirna.

Slednjič sklene zateči se k našemu svetniku, da ga vpraša za svèt zastran tega nemira. Ta pa ji kmalu pomaga iz te zadrege in ji razloži besede na ta-le način:

«Ni zapisano», rekel je, «da pravični vidi in opazi, da pade sedemkrat na dan, temveč: *Pravični pade sedemkrat.*¹⁾ On tudi vstane, ko še ne opazi, da je vstal. Ne bodite nemirni zaradi tega, ampak povejte ponižno in odkritosrčno, kar ste na sebi napačnega zapazili; česar pa niste opazili, to pa prepustite prijaznemu usmiljenju božjemu. Bog podloži svojo roko onim, ki padejo brez hudobije, da se ne ranijo; in jih zopet vzdigne tako hitro in tako nežno, da še ne opazijo, da so padli, ker božja roka jih je podpirala pri njih padcu; tudi se ne zavedajo, da so zopet vzdignjeni, ker se je tako hitro zgodilo, da še mislili niso na to.

Nahajajo se duše, ki ne mislijo dovolj: te še ne mislijo na svoje življenje; pa tudi druge so, ki preveč premišlujejo, in to premišljevanje jih samo zbega. Gotovo je, rekel je naš svetnik, da nam tukaj vedno česa manjka, dokler nas obdaja težka in slaba odeja našega telesa. Ne vem, sem-li vam kdaj povedal, da moramo z vsakaterim potrpeti, najprvo pa sami s seboj, ker smo si veliko bolj sitni, nego kdo drugi; saj vemo razločevati med starim in novim Adamom, med notranjim in zunanjim človekom.»

IX. Poglavlje.

O družčini in pogovorih pri njih.

Mnogi ljudje, ki se hočejo udati pobožnosti, mislijo sicer iz dobre, toda ne dovolj razsvitljene gorečnosti, da mora človek bežati pred družčino in nje pogovori, kakor beži sova pred drugimi dnevnimi pticami. To pusto in divje obnašanje pa nikakor ne kaže, da je pobožnost ljubezniva; s tem ne pridobimo nikogar zanjo, ampak ljudi še bolj od nje odganjamo.

Tega ni hotel naš svetnik, ampak zahteval je, naj bodo oni, ki so se udali pobožnosti, s svojim vzgledom luč sveta in

¹⁾ Preg. 24, 16.

sol zemlje, da slajšajo pobožnost onim, katerim se ne prilega. — Lahko bi kdo oporekal, da se sol raztopi in mine, ako se dene zopet v morje, iz katerega je bila zajeta. To je vsekako resnično, toda ni manj resnično, da so jedi brez okusa, ako se jim ne primeša soli.

Neka pobožna duša ga je vprašala, ali smejo z vsem svetom občevati oni, ki želé nekako popolno živeti. On ji je odgovoril: «Popolnost ni v tem, da človek ne vidi sveta, pač pa v tem, da se človek ne uda uživanju sveta. Kar vidimo na svetu, to je samo nevarno, zakaj, kdor vidi svetne reči, ta je v nevarnosti, da jih ljubi; kdor pa je trden in odločen, temu ne škoduje, ako jih vidi. S kratka: popolnost ljubezni je popolnost življenja; življenje naše duše je ljubezen. Naši prvi kristijani so bili le po telesu na svetu, ne pa po srcu; in pri tem so bili popolni.»

X. Poglavlje.

O ljubezni do božje besede.

Kakor je slast najboljši znak telesnega zdravja, tako je tudi duševna slast, to je veselje do božje besede, dobro znamenje za notranjega človeka, znamenje duševnega zdravja. Svete reči in svete besede so vedno ljube tistim, ki hrepené po svetosti.

Ljubezen do božje besede je dobro znamenje, da je kdo izvoljen. Zdi se mi, da je ta ljubezen tudi nekaka lakot in žeja po pravičnosti, ki spada med osmero blagrov. Tak človek vedno gleda na to, da postane bolj in bolj pravičen, in posluša z velikim veseljem one, ki mu podajajo sredstva za to, kako naj napreduje po poti pravičnosti. To pa storé pridigarji, ki učé pota Gospodova.

Večkrat pa se tudi prikrade kaka napaka pri onih, katerim je všeč božja beseda: gledajo namreč morebiti na osebe. To pa je silno napačno. Ali ni zveličanski kruh in voda nebeske modrosti naši duši ravno tako koristna, ako jo prinese krokar, ali ako jo prinese angelj, to je, ako nam jo podaje dober in prijeten, ali slab in neprijeten pridigar?

Odkodi pa je to, vpraša morda kdo, da nekatere pridigarje lože poslušamo, nego druge?

Večkrat ni vzrok za to v napaki ali popolnosti pridigarjevi, temveč tako si ljudje mislijo, ki v tem zmislu večkrat sodijo najkrivičnejše. Krščansko govorništvo ima tri dele, ki so: 1. da se človek poduči, 2. da ga pridigar gane, in 3. da ga razveseljuje. Tisti pa, ki so pogreznjeni v svetno veselje, okusijo navadno le zadnji del, dasi je najneznatnejši in ga je treba najmanj iskati po onem reku sv. pisma, da bo *Bog kosti onih raztrosil, ki hrepené biti všeč ljudem.*¹⁾ Tudi apostol govori o sebi: *Ko bi ljudem ugajal, ne bi bil Kristusov služabnik.*²⁾ Večina poslušalcev misli, kakor oni, ki je rekel enemu izmed prerokov: *Govori nam reči, ki nam ugajajo*³⁾, in kakor oni kralj, ki se je pritožil zaradi družega preroka, ki mu je oznanjeval le hude stvari.⁴⁾ Oni hočejo, naj se jim človek le prilizuje in jim govori le o odpuščanju in usmiljenju. Jako neradi pa slišijo, ako graja njih strasti in jim govori o kazni, ki so jo po pravici zaslužili za svoje grehe. Zaničujejo pridigarje, ki le učé, letajo pa za takimi, ki jih zabavajo z umetnimi sredstvi lepega govorništva.

Naš svetnik je o tem rekel pri neki priliki to-le: «Opazil sem, če komu pišem na slab papir in seveda tudi z grdimi črkami, zahvali me dotični človek ravno tako ljubeznivo, kakor če sem mu pisal na najboljši papir z najlepšo pisavo. Zakaj tako? Gotovo ne iz družega vzroka, kakor zato, ker ne gleda na lepi papir, ne na lepoto pisave, temveč samo name, ki mu pišem. Enako bi morali storiti tudi z božjo besedo. Ne na to bi morali gledati, kdo nam jo govori in razlaga, temveč zadostovati bi nam moralo, da nas Bog uči po tem ali onem pridigarju božje besede. In ko vidimo, da ga Bog tako visoko časti, da nam govori po njegovih ustih, kako bi ga mi ravno tako ne častili in ne spoštovali njegove osebe!»

XI. Poglavje.

Sami sebe moramo izročiti v roke božje.

Ker Bogu nikdar ne uvidemo, naj že hočemo, ali ne, in se nikakor ne moremo odtegniti njegovemu duhu in njegovemu očesu, ali ni torej najmodrejše in najboljše, da iz ljubezni radi

¹⁾ Ps. 52, 6. — ²⁾ Galač. 1, 10. — ³⁾ Iz. 30, 10. — ⁴⁾ IV. Mojz. 23, 11.

opravljamo ona dela, h katerim nas priganja sila, in svojo srečo, bodisi za to ali ono življenje, radovoljno izročimo njegovim očetovskim rokam?

Da se vadimo sami sebe izročevati v voljo božjo, to je posebno priporočal naš svetnik v vseh svojih spisih. Imel je to udanost za nekako jedro evangeljske popolnosti. Saj je ta popolnost le v premagovanju in zatajevanju samega sebe in ljubezni do Boga. In dobro je treba pomniti, da se moramo udati Bogu v ljubezni in iz ljubezni do njega. Brez te žive in vse vladajoče ljubezni bi nič ne koristilo za večno življenje, ko bi tudi vse svoje imetje darovali ubogim in svoje lastno telo izročili plamenu. K večjemu bi bila taka udanost enaka oni, ki so jo gojili modrijani starega veka, ki so iz ljubezni do človeške modrosti popustili vse svoje imetje.

Tako je govoril naš svetnik o tem: «Človek mora vedeti», tako je rekel, «da, ako prepustimo svojo dušo in sebe zapustimo, ni to nič drugega, kakor da zapustimo svojo lastno voljo in se je znebimo, da jo damo Bogu. Le malo bi nam koristilo, ko bi sami sebe zatajevali in prepustili, ko bi se pa ne zgodilo iz tega namena, da se popolno združimo z božjo dobroto.»

Kako pa se godi to združevanje, ki je bistveni sad in najizvrstnejši uspeh darovanja samega sebe? To se zgodi, ako se popolno podvržemo Bogu in uravnamo svojo voljo po božji volji, kakor nam jo je razodel, in kakor je sam sklenil. Združenje naše volje z božjo razodeto voljo se zgodi, ako smo udani in ravnodušni; združenje z voljo božjo, katera je v njegovih večnih sklepih, zgodi se, ako se odpovemo svojemu hotenju ali celo samemu pričakovanju; tako da duša, ki je popolno udana Bogu, ne hoče le, kar Bog hoče, temveč hoče tudi na ta način, kakor hoče Bog. Nje srce je enako mehkeemu vosku; sprejemljivo je za vsak vtisek, katerega mu Bog vtisne po svoji volji.

In v tem je ona ljubezniva smrt naše volje. S to smrtjo se pa volji nikakor ne odvzame prostost; kdaj je volja prostejša, kakor če je popolno uravnana po božji volji! Saj ravno pokorščina do volje božje je popolna prostost otrôk božjih.

Naš svetnik je razložil to še umevneje in rekel: «Kakor hitro čuti taka duša, ki se je udala božji volji, v sebi drugačno

voljo, takoj jo zamori in podvrže božjim sklepom. Tako se premeni svetloba zvezd vsako jutro v svetlobo solnčno, ko pride jasni dan.»

XII. Poglavlje.

Preprosto, od sveta ločeno življenje je velik dobiček.

O tem sem slišal iz ust našega svetnika neki vzgled, ki je vreden, da se ga spominjam, in zato ga tu navedem.

Gospod Vespazijan Grimaaldi, rojen na Piemontskem, je imel na Francoskem kot duhovnik ob času vladarice Katarine Medicejske prav veliko srečo. Postal je nadškof viennski v Dauphinéji in poleg te časti je imel še več družih služb, ki so mu precej veliko nesle. Hotel je pa bivati na dvoru, zato je spravil v Pariz vse svoje dohodke in je tam živel prav potratno. Pa vendar, ali Bog ni blagoslovil njegovega življenja, ali so njegovi stroški in njegova ljubezen do krasote presegali dohodke, kratko rečem, vedno je tičal v dolgeh in bil bolehen.

Sit tako hirajočega in skrbij polnega življenja, sklene vendar umakniti se visokemu svetu. Ker so mu pa že popred ugajali prijazni bregovi genevskega jezera — zares najprijetnejši kraji, kar jih more gledati oko — in ker so tukaj hkrati tudi v obilici vse ugodnosti življenja, zato je sklenil ondi prebivati in preživeti ostale dni svojega življenja.

V ta namen si izvoli malo vas Evian (Aquianum) imenovano, ležečo ob jezeru, katero je obdajala zelo rodovitna in prijetna okolica. Kraj ima svoje ime zato, ker je tam mnogo čiste vode in čistih studencev.

Zapustivši nadškofijo in vse druge službe, izgovoril si je letnih 2000 tolarjev in šel v ta kraj s kakimi tremi ali štirimi slugami. Takrat je bil v pet in šestdesetem letu, težile so ga pa bolj težave nego lefa.

Prav nalašč si je izvolil ta od sveta tako ločeni kraj, kjer ni bilo nobene poti mimo, vsaj glavne ceste ne, in je bil popolno varen svetnih obiskov in sitne družbe. Naveličal se je bil namreč vrišča in gneče pariške in drugih velikih mest, kjer je v spremstvu z dvorom prebil mnogo časa svojega življenja. Ker je pa vendar ostal v svoji deželi, zato mu je bil

Evian tem dražji. Mala vas je namreč spadala pod genevsko škofijo, ki se je raztezala po enem delu provincije viennske v Dauphinéji.

Tukaj je živel brez hrupa, brez posla, brez sijajnega spremstva in nadležnih družb in je mislil le na zveličanje svoje duše in pa na svoje zdravje. Notranji mir je kmalu pokazal svoje sadove. Njegovo zdravje se je kmalu zboljšalo, postal je gibčen in močen, da so ga vsi imeli za pomlajenega, ki so bili popred priče njegove bolehnosti; videli so pa tudi, da se je njegova duša s premišljevanjem povzdignila do onega orlovega pomlajenja, o katerem govori sv. pismo.¹⁾ Tako resničen je oni sveti rek, da bodo onim privržene vse časne prijetnosti, ki pred vsem iščejo kraljestva božjega in njegove pravice! Male časne dohodke, ki si jih je pridržal, blagoslovil je Bog bogato, on pa jih je sam tako zmerno užival, da je potem, ko je sto in dve — tri leta star umrl, zapustil toliko premoženja, da je bilo letnih dohodkov več nego šest tisoč tolarjev. S tem premoženjem pa je storil toliko dobrega in je tako obilno delil miloščino, da v okolici dve ali tri ure daleč skoraj ni bilo najti reveža.

Ta blagi prelat je bil tisti, ki je posvetil našega svetnika v škofa, njemu sta prisostvovala škofa iz Irois-Chateauxa in Damasa. Slovesnost pa se je godila l. 1602. v thorenški cerkvi v škofiji genevski na praznik brezmadežnega spočetja blažene Device Marije.

Ta vzgled nas uči: 1. Da zrak na dvoru ni za prelata. — 2. Da jim ne koristi ne za zdravje ne za svetost. — 3. Da je veliko premoženje sužnost in dela velike skrbi. — Kako dobro je za duha in telo mirno, pokojno in samotno življenje. — 5. Kako se lepo vjema z milostjo in zveličanjem. — 6. Kako resničen je oni stari pregovor, da ni večjega bogastva, nego zmernost in modra varčnost. — 7. Da nobeni dohodki ne zadostujejo za neizmerno potrato, ako hoče človek ugajati svetu in rediti blišč ničemernosti. — 8. Da ne postane oni nikdar bogat, ki živi, kakor drugi mislijo; nikdar pa ni ubog, kdor je zadovoljen z najpotrebnejšimi rečmi. — 9. Da je milost božja

¹⁾ Ps. 102, 5.

seme, ki že v tem življenju prinaša stoteren sad, — 10. če ne govorimo o srečni večnosti, ki ga čaka na onem svetu, da se le deli v ljubezna in iz ljubezni do Boga.

XIII. Poglavlje.

O sreči.

Beseda «sreča» mu je bila zelo zoperna; imel jo je za nevredno, da jo izgovori kristijan. Ako so v njegovi navzočnosti izgovarjali besede: «velika sreča, sebe osrečiti, srečen človek», kateri izrazi so sicer navadni, tedaj je rekel: «Čudim se, da se je ta poganski malik še ohranil, ko je vendar druge že uničilo krščanstvo. Bog naj obvaruje, da ne bodo otroci sreče oni, ki so le otroci božje previdnosti, in ki naj vse svoje upanje stavijo edino le v Boga, ne pa v negotovost časnega bogastva!»

To misel je povzdignil še više in rekel: «Kako smejo biti tako lakomni oni, ki so s Kristusom vred križani in ki naj se hvalijo le v svojem zaničevanju, da si nabirajo zakladov in nanje navezujejo svoje srce? Saj uči sveti evangelij, da je blagor ubogim v duhu, zaničevanim, trpečim, jokajočim, preganjanim. Da, celó svetna modrost nas uči, da je blagostanje mačeha prave čednosti, težave pa so nje prava mati.»

Nekdaj ga vprašam, zakaj se takoj zatečemo k Bogu, kadar nas muči kaka težka bridkost, in ga tako silno prosimo, naj nas reši bolezní, obrekovanja, pomanjkanja in drugih težav v življenju.

On je odgovoril na to: «Takrat govori naša slabost, in to je znamenje onemoglosti, ki nas obdaja. Kakor so pa najboljše in najkrepkejše one ribe, ki se redé v slani morski vodi, one pa, ki jih ujamejo v sladkih vodah, so mehkejše in manj okusne: ravno tako živé tudi pogumne in blage duše v križih in nadlogah in se pri tem prav dobro počutijo; strahopetnim pa ugaja le sreča.»

«Sicer pa», pristavil je še, «mного lože gojimo čisto ljubezen do Boga v težavah, kakor v prijetnostih. Bridkosti same na sebi namreč nimajo nič ljubeznivega, ljubezniva je le roka božja, ki nam jih pošilja, zato lahko ž njo dospemo do volje božje in se zjediniimo ž njegovo mislijo. Sreča pa ima sama mnogo raz-

veseljujočega, kar podkupi naše čute in s tem zaziblje kakor Dalila naš um v spanje in ga goljufa, ker deluje na to, da naj ljubimo blagostanje, ki nam je pošlje Bog, če tudi tega ne opazimo. S tem se pa obrnemo od ljubezni in hvaležnosti, ki smo jo dolžni Bogu, kateri nam pošilja srečo. Četudi obračamo tako srečo v čast božjo, vendar se radi le oziramo nase in ne samo na Boga. Zato pa je taka ljubezen do Boga manj čista in — saj se vé — manj popolna, kakor prav dobro pravi sv. Avgustin: Ta te manj ljubi, Gospod, ki še kaj družega ljubi s Teboj, in ne ljubi tega zaradi Tebe!

Šestnajsti del.

I. Poglavje.

V nevarnostih se svetnik ni ustrašil.

Brezčutnost stojikov-modrijanov je samo izmišljena. V tem umrljivem življenju nam ni mogoče popolno odložiti človeka, da ne bi namreč občutili, kadar nas napadajo in se nam vsiljujejo človeške strasti. Najvišja in prava modrost je ta, da jih premagujemo in podvržemo svoji pameti.

Neki modrijan iz stojične šole je bil nekdanj na ladiji, ko jo je grozovit vihar metal sem in tje. On je obledel in se tresel v tej nevarnosti tako kakor drugi, ki se niso pečali s tako ostro modrostjo. Polagoma je vihar pojenjal. Drugi so mu očitali, da je s strahom grešil zoper nauk svoje šole, a on ni našel bolj modrega izgovora kakor tega: «Tresel sem se zato, ker sem se bal, da bi se ne potopil kak kreposten mož. (Bil je pa tako ponižen, da je mislil sebe.) Drugi ljudje pa, ki so zlobni, niso imeli vzroka bati se smrti.»

Eden izmed družbe pa mu odgovori, da je prav krivično ravnal, ko je pustil, da se je strah polastil srca. Ako je namreč tako kreposten, za kakoršnega se ima, bile bi mu po smrti takoj odprte elizejske planjave. Drugi pa, katere ima za hudobne, imeli so pač vzrok bati se ne le smrti, temveč tudi muke, ki jih trpé duše hudobnežev v prihodnjem življenju.

Vsakdo lahko spozna resnico, da je neki strah iz narave ali nature naše. Ta sam na sebi ni ne dober, ne slab; lahko se polasti najbolj krepostnih in svetih mož, kakor n. pr. zlasti strah pred strelo. Sv. Tomaž Akvinski, enako imeniten radi pobožnosti kakor učenosti, bil je tako podvržen strahu, da se je bliska prav preveč bal. Pri takih prilikah so mu govorila usta in srce one svete besede: *Beseda je meso postala in je med nami prebivala*¹⁾; s tem se je oborožil, kakor s ščitom.

O Cezarju, ki je bil vzor hrabrosti, pripovedujejo, da se je v bojnih nevarnostih pokazal močnejšega, kakor je človek; groma pa se je tako čudno bal, da se je takrat pokazal slabšega, kakor je človek. In ker je vedel, da se blisek ogiblje lovrorjevega drevesa, ukazal ga je vselej k sebi prinesiti, in ako se je nebo oblačilo in je grom in blisek pretresal ozračje, šel je vselej pod to drevo.

Prav malo jih je, ki bi se ne bali nevihte. Vendar so tudi take duše, ki so tako močne in tako zaupajo v Boga, da so enaki gori Sion, katere ne gane nobena nevihta.

Ako nevihta divja po zraku in se podé črni oblaki po nebesu, skrijejo se vsi ptiči v svoja gnezda. Edini orel leti iz visokega gnezda, veselo plava po zraku in reže vetrove. Ako razburja vihar morsko gladino, hité ribe v globočino: edini delfin se veseli divje igrajočih se valov. Ako ga vidijo igrajočega se na površju morskem, tedaj je to zanesljivo znamenje bližajočega se viharja.

V gorah so nevihte pogoste in strašne. Bobnenje groma se pokrepča, ko se razlega ob skali. Človek bi mislil, da se hoče neizmerno skalovje odtrgati od svojega korena in se pogrezniti v globočino. A naš svetnik je bil ob takih časih tako miren in pokojen, da so se mu vsi čudili. Pri neki taki priliki je pisal to-le: «Včeraj zvečer smo imeli tu strašno nevihto; izredno se je bliskalo. Jaz pa sem bil neizrečeno vesel, ko sem videl, da so se naši ljudje večkrat prekriževali in klicali ime Jezus. No, rekel sem jim, brez tega strahu bi ne bili tako goreče klicali našega Gospoda! V resnici lahko rečem, da me je to posebno tolažilo; in če sem se tudi sam tresel, ko se je tako močno bliskalo, vendar se nisem mogel ubraniti, da bi se ne smejal.»

¹⁾ Jan. 1, 14.

Jako resničen je oni sveti rek: *Čista in mirna vest je vedna gostija.*¹⁾ Resnično, nič mu ne more vzeti njegovega veselja, tudi mu ne skaliti sladkega upanja njegovega zveličanja, ki počiva krotko v njegovem srcu. *Blagor mu, katerega ti izvoliš in sprejmeš, prebival bo v tvoji veži.*²⁾

II. Poglavje.

Človek ne more vedeti, ali je v milosti božji.

Največja vseh izkušnjav je po mojem mnenju ta, da hoče človek vedeti, je-li v milosti božji, ali ne. To se pravi, trdneje in gotoveje vedeti, kakor moremo po navadi vedeti. Bog hoče, naj se zadovoljimo z nekoliko gotovostjo. *Zakaj, kdor hoče preiskavati veličastvo,* pravi sv. Duh, *tega potare njegova častiljivost*³⁾, in kdor hoče seči v skrivnosti božje, ta se izgubi v labirintu, od koder ne najde izhoda.

Vedno resničen je rek: *Nikdo ne vé* (namreč tako gotovo, kakor veruje), *ali je vreden ljubezni, ali sovraštva.*⁴⁾ Pač pa se na trdno zaupanje lahko zanašamo, kolikor hočemo. In kdo bi tudi ne zaupal neskončni dobroti, *ki deli svoje darove in se ne kesa*⁵⁾, in vselej dobro, kar je v nas začela, tudi konča, da se le naša hudobija ne ustavlja delom njegovega usmiljenja!

Nekdaj je pisal neki duši, ki je kakor v pajčevini zamotana bučela trepetala v tej nezaupnosti, nekaj tako tolazljivega in okrepevalnega, da se mi zdi pravi balzam za rane te vrste: «Ne vprašujte», pisal je, «ali je Vaše srce Bogu všeč, ali ne, temveč preiskujte, ali je Bog všeč Vašemu srcu. Če pogledate njegovo srce, pač je nemogoče, da bi vam ne bilo všeč, ker je čez vse krotko, milo in dobrotljivo. To srce je polno ljubezni do svojih revnih stvarij, da le same spoznajo svojo revščino; to srce je neizrekljivo milostno do ubogih in spokornih src. Kdo bi ne ljubil tega kraljevskega srca, ki nam je oče in mati!»

Da se torej ozdravimo te hude bolezni, opominja nas svetnik, naj ne gledamo, ali naše srce ugaja Bogu, temveč, ali Bog ugaja našemu srcu. In to je najbolje znamenje, da smo prijetni Bogu.

¹⁾ Preg. 15, 15. — ²⁾ Ps. 64, 5. — ³⁾ Preg. 25, 27. — ⁴⁾ Prid. 9, 1. — ⁵⁾ Rim. 11, 19.

III. Poglavje.

O notranji zapuščenosti.

Nekatere duše mislijo, da ni nikaka pobožnost, ako je ne čutijo. Njih notranji zobje so tako slabi, da ne morejo jesti nebeškega kruha, ako ni nežen in mehak.

Naš svetnik je bil do družih jako mehak. Kolikokrat sem ga videl, ko je jokal nad grešniki in slabotneži, kakor naš Zveličar, ki je jokal nad Jeruzalemom in Lazarjem. Do sebe pa je bil vse, le mehak nikdar. Nikoli ga nisi slišal, da bi se pritoževal. Ako je zbolel, povedal je svoje bolečine, kakoršne so bile, potem jih je prepustil previdnosti in ravnanju zdravnikovemu.

Kar se tiče notranjih bolečin, bil je nekako pristransk, ako smem tako reči. Rekel je, kakor so najbolje one ribe, ki se redé v slani morski vodi, tako so tudi v čednosti najboljše in najtrdnjše one duše, ki najdejo mir božji v najbolj grenkih bridkosti najhujše žalosti.

Nekega dné je rekel pobožni duši, ki je tožila, da ne najde tolažbe v svojih pobožnih vajah: «Ljubezni božje ni ne v tolažbah, ne v sladkih občutkih; drugače bi naš Zveličar ne bil ljubil svojega nebeškega Očeta, ko je žalosten do smrti zaklical: *Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil!*¹⁾ Vendar je ravno v onem trenutku dopolnil delo največje ljubezni, ki presega ves človeški razum. Mi bi vedno radi imeli tolažbe, vedno nekoliko sladkorja na jedilih, namreč tako ljubezen, ki se dá prijetno občutiti.»

Ob drugi priliki je rekel prav prijazno: «Suhe sladkarije so ravno tako prijetne, kakor tekoče; pečeno meso je pa vkušnejše, nego kuhano, in suhe vrtnice so bolj dišeče, nego sveže in mokre; zdravemu želodcu se bolje prilagajo močna, kakor lahka in slaba jedila.»

IV. Poglavje.

Kako je treba porabljeni svoje nepopolnosti.

Muhe in bolhe so poletu strašno nadležne, vendar niso neusmiljene. Treba se je zaradi njih premagovati, ni pa treba,

¹⁾ Mat. 27, 46.

da bi bili potrpežljivi. Zaradi take malenkosti, kakoršna je pikanje tega mrčesa, ni nam še treba klicati take imenitne kreposti na pomoč.

Nekatere duše imajo tako tanko in občutljivo kožico na svoji vesti, da so sitne in nevoljne radi najmanjše nepopolnosti; včasih so nevoljne zaradi tega, da so bile nevoljne in sicer so nevoljne z večjo nevoljo, kakor je bila tista, ki jih je spravila v nevoljo. Vse to izhaja iz neke ljubezni do sebe, katera se tem teže dá ozdraviti, čimbolj je skrita, zakaj tako zlo, katero je človek spoznal, ozdravljeno je že na pol.

Taki ljudje mislijo tako ugodno o svoji popolnosti, da se ne dadó potolažiti, ako zapazijo na sebi napako; kakor se n. pr. ustrašijo nekatere posebne lepoticice, ako polije le malo rdečice njihov obraz.

Podobni so tudi takim, ki so preveč skrbni za svoje zdravje. Mislijo, da so bolni, ako občutijo najmanjšo bolečino; tako postanejo res bolni, ker se preveč varujejo in hočejo s premnogimi zdravili ohraniti si zdravje.

Naš svetnik je hotel, da bi nam bile naše napake za stopnice, po katerih bi stopali više; veleval je, naj si pridobivamo celó kaj dobička iz svojih nepopolnostij. Pomagajo nam, da se utrdimo v neustrašljivi ponižnosti, in da upamo, kjer ni nobenega upanja več. «Na ta način», tako je rekel, «ima človek zveličanje od svojih sovražnikov in iz rók svojih nasprotnikov». ¹⁾

Resnično, ako vidimo svoje nepopolnosti in se radi teh ponižamo, tedaj pridobimo mnogo pri tej izgubi; ko napredujemo v ti izborni kreposti, imamo več dobička, kakor imamo škode zaradi svojih nepopolnostij.

V. Poglavje.

O škofovskem duhu.

Ker so škofje nasledniki apostolov, ne smejo obračati svoje gorečnosti le v prid svoje škofije, tako, da bi pozabili skrbeti za vse druge cerkve; ker ravno v ti splošni skrbi za celo cerkev je škofovski duh.

¹⁾ Luk. 1, 71.

Z največjo skrbjo je čul naš svetnik nad svojo čredo; vendar pa je vedno mislil na blagor in korist cele cerkve. V ta namen mu je podaril tudi Bog lastne nazore in ga posebno razsvetlil z darovi umnosti in sveta, tako, da bi bil brez dvoma papežu, ako bi ga bil poklical v zbor kardinalov, marsikaj dobrega svetoval v prid celega krščanstva.

Kardinal Bellarmin je jako slovel zaradi pobožnosti in učenosti, njegovo vedenje pa je bilo posebno krotko in ljubeznivo, (kar vem iz skušnje, ker sem tudi jaz bil tako srečen biti mu prijatelj). Ta mož je visoko cenil pisma našega svetnika, s katerim je posebno občeval in mu je zato večkrat pritrjeval prav odkritosrčno.

Imel sem priliko videti neki odgovor, ki ga je kardinal pisal našemu svetniku. V tem pismu govori ne sicer po besedah, pač pa v zmislu tako-le: «Nikdar ne prejmem od vas pisma, monsignor, da bi me ne izkušala želja, biti papež, da vas kmalu sprejemem v sveti zbor; zakaj mislim si, da potrebuje mnogo takih mož, kakor ste vi, kateremu je Bog, kakor razvidim jasno, dodelil spoznanje in veliko razumnost v prid cele svete cerkve; nasveti takih modrih mož bi ugajali sv. očetu, kardinali pa bi se zanje brigali in jih pretehtavali. Jako mi bodete ustregli, ako mi sporočite svoje nazore, katere vam je razodel Bog, da jih sem in tje, kolikor mi dopuščajo okoliščine, predložim sv. očetu.»

Malo mesecev pred svojo smrtjo mi je rekel, da čuti, kako ga znotraj sili potovati v Rim, predno umrje. Sporočil bi rad papežu in kardinalom še več stvari, katere niso le koristne, temveč tudi potrebne za vladanje cele svete cerkve, kakor mu jih je pokazala pet in tridesetletna izkušnja v pastirovanju in preobračanju krivovercev.

Tako je ta v resnici apostolski prelat čul in skrbel za vse cerkve.

VI. Poglavje.

O čutni pobožnosti.

Čutne pobožnosti ni rad imel, in tudi ne duš, ki so hrepenele po njej. Rekel je, da so take duše gotovo prenežne do sebe. Kar mislijo, da jim je v prid, to jim je v izgubo; one

ravnajo, kakor tiste matere, ki preveč mehkužno vzredé svoje otroke in jih s tem pokvarijo.

*Časti Gospoda s svojim imetjem*¹⁾, govori modri. Služimo pa Gospodu s svojim imetjem bolj ob času pomanjkanja, nego v obilnosti: takrat namreč služimo Bogu brez tolažbe, katerega pa ljubimo tem močnejše in čisteje, čim manj imamo koristi od te ljubezni.

Naš svetnik je učil, da je dobro delo tem boljše, čim manj je zraven našega; kar imenujemo «jaz, moj, naš» navadno pokvari naše delo, in ti izrazi so enaki pajčevini, ki moti in kvari ves panj bučel, večkrat tudi ostrupi med.

Nekdaj mu je oseba bridko tožila, da nima v pobožnosti nikakih prijetnih občutkov, in da ji je Bog odvzel vse cvetlice in ji pustil edino le trnje. On ji odgovori: «Tembolje za vas, zakaj v tem slučaju ne spadate med število onih zavrženih, ki so govorili: *Pridite, ovenčajmo se s cveticami*²⁾, ampak se pridružujete sv. Katarini Sijenski, ki je imela rajša trnjevo krono nego venec iz biserov. Povejte mi, nadaljeval je on, kaj bi vam bilo ljubše: tečno meso brez omake, ali omaka brez mesa? Jerebica brez pomaranče, ali pomaranča brez jerebice? O kako dolgo bomo segali, kakor majhni otroci, po mleku in poslanem kruhu! Močnika iz redilnih jedij pa ne maramo.»

VII. Poglavje.

Kako dolgo naj traja pridiga.

Pridige je ljubil kratke. Rekel je večkrat: «Kakor ugasnejo svetilnice, ako se preveč olja vanje vlije, in rastline usahnejo, ako se jim preveč priliva, ravno tako se tudi zamori spomin poslušalcev, ako ga preobložimo s premnogimi stvarmi.

Povedati treba malo, pa dobro; to naj se skrbno vtisne v spomin. Ne zmenite se za one nevšečne ljudi, ki so kmalu nevoljni, ako pridigar zopet isto stvar ponavlja in jo obravnava. Kolikokrat moramo udariti železo in ponoviti udarce, ako hočemo iz njega narediti kako stvar! In kolikokrat treba potegniti s čopičem, ako hočemo narediti sliko! Koliko bolj je torej treba

¹⁾ Preg. 3, 9. — ²⁾ Modr. 2, 8.

ponavljati, ako hočemo večne resnice vcepiti v trda srca in trdovratne duše!»

On pa ni hotel le tega, da govorimo o malo stvarih, temveč tudi, da so koristne in dobro izbrane. V ta namen je priporočal učiti se homilij svetih očetov, ki so govorili preprosto in jedernato, razkladali so pa važne nauke.

Jako je cenil pravilo: Hora integra inepto praedicatori prae-longa, idoneo satis longa videtur; tres horae quadrantibus a bonis aestimatoribus horae integrae praeferuntur. (Čela ura se zdi slabemu govorniku predolga, dobremu dovolj dolga; taki pa, ki znajo stvar dobro presoditi, imajo rajši tri četrti ure, nego celo uro.) On je želel, da bi se vsi pridigarji ravnali po tem.

VIII. Poglavje.

Svetnik pripoveduje dogodbo, kako treba odpustiti sovražnikom.

To dogodbo je slišal v Padovi, kjer se je zgodila. Skoraj gotovo spada v oni čas, ko je ondi hodil v šolo.

V Padovi je bila med dijaki slaba navada, da so po noči hodili oboroženi po ulicah in srečujočim klicali: «Kdo je?» Kdor jim ni odgovoril po volji, tega so napadli.

Neki dijak je šel po ulici, in ker ni odgovoril temu klicu, bil je umorjen. Morilec beži v hišo neke vdove, katere sin je bil njegov součenec in prijatelj; razodene ženi svoje dejanje, in jo pristrčno prosi, naj ga vendar skrrije v kakem kotu svoje hiše.

Usmiljena vdova ga zapre v oddaljeno sobico, in kmalu potem zvé o smrti svojega sina. Ni bilo treba dolgo preiskovati, da so zvedeli, kdo ga je umoril. Glasno jokajoč gré k njemu in pravi: «Oh, kaj vam je storil moj ubogi sin, da ste ga tako neusmiljeno umorili!» Ko pa ta sliši, da je njegov preljubi prijatelj, začne bridko jokati, puli si lase; a ne prosi odpustčanja dobre matere, ampak vrže se ji k nogam in jo roti, naj ga izroči rokam pravice, da se lahko očitno spokori za tako kruto pregreho.

Užaljena mati pa je bila jako krščanska in usmiljena žena. Mladeničeva bridkost jo je tako presunila, da mu reče, ako hoče

Boga prositi odpuščanja in poboljšati svoje življenje, izpusti ga. To je takoj storila, ko ji je vse obljubil.

To velikodušno usmiljenje je bilo Bogu tako všeč, da je dopustil duši tega sina prikazati se tako dobri materi. Duša ji je zatrdila, da je bilo to ljubezni-polno odpuščanje Bogu nad vse prijetno, to namreč, da je odpustila njemu, ki ga je ustrelil na nepoznani način, in katerega bi bila prav lahko izročila maščevalni pravici. Prav zaradi tega odpuščanja, pravi duša dalje, jo je Bog rešil iz vic, kjer bi morala sicer ostati dolgo. O *blagor usmiljenim, ker dosegli bodo usmiljenje*¹⁾ za-se in za druge.

IX. Poglavje.

Vice.

On je bil prepričan, da nas misel na vice veliko bolj tolaži, nego straši. «Večina ljudij», rekel je, «ki se jako strašijo vic, mislijo bolj na svoj dobiček in lastno ljubezen, nego na čast božjo. To pa izvira od todi: Pridigarji, ki na prižnici govore o tem, navadno slikajo le kazni tega kraja in nikakor ne sreče in miru, ki ga uživajo tukaj duše.

Resnično, muke v vicah so tako velike, da se jim največje bolečine tega življenja ne dadó primerjati. Pa tudi notranje sladkosti so tam tako prečudne, da jim nobena sreča in veselje na tem svetu ni enako.

Prvič so duše ondi vedno združene z Bogom.

Drugič so popolno udane njegovi sveti volji, ali da govorimo bolj prav, njih volja je tako natanko prepodobljena v božjo voljo, da le to morejo hoteti, kar hoče Bog; tako namreč, da bi se rajše zagnale v peklenko brezdno, ko bi jim bila tudi vrata v nebesa odprta, kakor da bi prišle pred Boga z madeži, ki jih še vidijo na sebi.

Tretjič se očiščujejo ondi radovoljno in iz ljubezni, ker ravno to ugaja Bogu.

Četrtič hočejo biti tam, kjer hoče Bog, in tako dolgo, kakor je njemu všeč.

Petič ne morejo več grešiti, tudi ne morejo imeti najmanjše nevolje, ne storiti najmanjšega pregreška.

¹⁾ Mat 5, 7.

Šestič ljubijo Boga čez vse in bolj kakor sebe s popolno, čisto in nesebično ljubeznijo.

Sedmič jih tam tolažijo angelji.

Osmič vedó za trdno, da bodo zveličane in njih trdno upanje ne bo nikdar osramočeno.

Devetič je njih najgrenkejša bridkost vendar-le v največjem miru.

Desetič, dasi je ta kraj pekel gledé na trpljenje, vendar je raj z ozirom na ljubeznivost, katero vliva ljubezen v njih srce, in sicer ljubezen, ki je močnejša nego smrt, in mogočnejša nego pekel; njene svetilnice so polne ognja in plamena.

Enajstič je ta stan srečen, in bolj moramo po njem hrepeneti, kakor se ga bati; ker plamen ondi je plamen ljubezni.

Dvanajstič je pa vendar ta plamen strašen, ker zadržuje naše izpopolnjenje: duše ne morejo Boga gledati in ga ljubiti, kakor v nebesih; ne morejo ga v gledanju in ljubezni hvaliti in slaviti celo neizmerno večnost. Zato je priporočal prav pridno brati, kar o tem piše sv. Katarina Genovska. Jaz sam sem po njegovem svétu večkrat prav pazljivo bral to knjigo in vselej sem imel nad njo novo veselje, tudi se je vedno svitleje danilo v mojem razumu. Očitno pripoznavam, da nisem o tem predmetu ničesar bral, kar bi mi bilo tako zadostilo, kakor ta spis. Celó nekatere protestante sem povabil, naj beró ta spis, in jako jih je ganil. Neki učen mož, ki je bil poprej protestant, pripoznal mi je očitno: Ko bi bil dobil v roke to knjigo pred svojim izpreobrnjenjem, bila bi ga bolj prepričala, kakor vsi razgovori, ki jih je imel o tem predmetu.

Ako je pa tako, poreče morda kdo: Zakaj pa vendar duše v vicah priporočamo v molitev?

Zato, ker je stanje teh duš jako žalostno, polno bolečin in vredno, da jih pomilujemo, če tudi uživajo marsikako prednost. Vrh tega bodo še-le kasno častile in slavile Boga v nebeskem kraljestvu. Ta dva vzroka naj nas priganjata, da jim pomagamo z molitvijo, s postom, miloščino in raznimi dobrimi deli, posebno pa z daritvijo svete maše, da so čim najpreje rešene svojega trpljenja.

X. Poglavje.

Svetnik odreče spregled.

Nekdo ga je prosil spregleda. Svetnik je razjasnjeval prosilcu, da je njegova prošnja krivična, kolikor mogoče krotko in potrpežljivo, toda ni se mu posrečilo moža pomiriti in ga odvrniti od svoje prošnje. Tedaj je bil svetnik, ki je bil nepremakljiv v takih slučajih, primoran stvar kar naravnost odreči in povedati, da ga ne more uslišati.

Oni mu pa odgovori: «Vi se ne ustavljate, ker ne morete storiti, zakaj stvar je odvisna edino le od vas, ampak, ker mi nečete ustreči.»

«Pošten mož», odvrne svetnik, «ne sega s svojo oblastjo dalje, kakor je prav; česar ne sme, tega tudi ne more.»

Ko mu pa potem oni zapreti, da se bode maščeval zaradi tega, odgovori mu svetnik: «Ako vas prosim krivične stvari, in mi jo odrečete, skazete mi veliko uslugo, ako pa vas prosim česa, kar je prav, tedaj ste prepošteni, da bi mi odrekli.»

Ko pa oni le trdi, da bi ga ne uslišal, ko bi bila njegova želja tudi najpravičnejša na svetu, odgovori svetnik na-to: «Vaše večno zveličanje vam je bolj pri srcu, kakor da bi tako delali. Kar se mene samega tiče, imam pravico do nebes, če sem še tako reven, in ne morem se odločiti, svojo pravico prodati za lechnato jed.»¹⁾

XI. Poglavje.

O čudežih.

Sv. Bernard je prejel od Boga dar čudežev v obilni meri, vendar je to imel za tako malenkostno, da je veliko više cenil križati svoje meso z vsemi njegovimi strastmi in zatajevati duha z vsemi njegovimi željami, nego obujati mrliče.

Ravno tako je mislil tudi naš svetnik. Ako smo govorili o kakem krepostnem dejanju, ki je bilo storjeno v ljubezni in iz ljubezni, tedaj je imenoval tako dejanje čudež milosti.

Njegov razlog je bil ta, da je namreč čudež delo božje, ki presega zakone in navadna pravila narode; ravno tako pa

¹⁾ I. Mojz. 25, 33.

je vsako v nas in po nas storjeno zaslužno dejanje v vrsti čudežnih nadnaravnih dejanj. Svetnik je še pristavil, da je ena uncija posvečujoče milosti božje več vredna, nego sto funtov onih milostij, katere bogoslovci imenujejo «zastonj podeljene», med katere spada tudi milost čudežev. Zakaj te ima človek tudi lahko, akoprav je v smrtnem grehu, ker niso potrebne za zveličanje. Mnogi so, ki so imeli te milosti, pa niso postali deležni večnega zveličanja: oni pa, ki umrje na najnižji stopinji posvečujoče milosti božje, ne more biti nikdar pogubljen in je deležen dedščine večnega zveličanja.

Zraven je še treba opomniti, da one zastonj podeljene milosti navadno ne koristijo njemu, kdor jih je prejel, temveč so podeljene v korist bližnjemu. Posvečujočo milost božjo pa dá Bog duši sami za se, v duši jo razlije sv. Duh in ji vtisne znamenje otrók božjih.

XII. Poglavje.

Odgovor na neki svèt zaradi knjige «Navod k pobožnemu življenju».

Mnogi njegovi prijatelji, ki so bili polni posvetne modrosti, so videli, s kakim veseljem so vsi sprejeli njegovo knjigo «Navod k pobožnemu življenju» ali «Filotejo», (katero je svet v vseh jezikih čital), in so mu svetovali, naj nikar nič več ne piše, ker je nemogoče, da bi še kdaj spisal knjigo, katero bi ljudje brali s tako vneto.

Zaradi tega mi je nekega dne rekel, da je duh božje in krščanske modrosti jako različen od duha človeške in svetne modrosti, in da so nauki križa zelo nasprotni nazorom sveta.

«Poglejte», pravi, «ti dobri ljudje mi želijo dobro, in ljubezen, ki jo gojé do mene, zapeljala jih je, da tako govoré. Kako drugače bi govorili, ko bi obrnili svoje oko proč od moje nizkosti in revščine in je obrnili proti Bogu!

Ako je namreč Bog to majhno delce oblagodaryl s svojim blagoslovom, kako naj odreče drugemu svoj blagoslov? In ako mu je prvo služilo in je razširjalo njegovo slavo, kakor je nekdaj storil, da je prišla luč iz teme, in iz blata sv. ogenj¹⁾, je-li

¹⁾ II. Makab. 1, 22.

morda sedaj prikrajšana njegova roka in omejena njegova moč¹⁾, da bi tudi sedaj ne mogel poklicati iz čeljusti oslove žive in čiste vode?

A tega ne pomislijo oni dobri ljudje; oni gledajo le na-me in na mojo čast, kakor da jo smemo za-se zahtevati. Toda dolžni smo obračati jo na Boga, ki dela v nas vse, kar iz nas izhaja dobrega. — Saj se vendar ne smemo, po duhu sv. evangelija, ničemerno veseliti svetne hvale; temveč ravno narobe razlaga sv. Pavel, da je slabo za služabnika božjega²⁾, ako hoče ugajati ljudem, in pravi: *Prijateljstvo tega sveta je sovražstvo do Boga.*³⁾

Ako mi je oni spis res pridobil nekoliko slave, tedaj moram že zato spisati drugo delo manjše vrednosti, da razženem ta prazni dim in dosežem ono srečno zaničevanje svetá, zaradi katerega smo Bogu tem prijetnejši, čim bolj smo križani od sveta.*

XIII. Poglavje.

Kako sta dva imenitna vodnika različno vodila duše.

Ko je naš svetnik bival l. 1619. v Parizu, prišlo je k njemu več pobožnih duš, da so ga vprašale za svèt zastran svoje duše in svojega zveličanja. V tem je imel priliko opazovati različna sredstva, s katerimi vabi Gospod duše k sebi in jih k sebi vodi. Opazil je pa tudi različna pota, po katerih pravi služabniki božji vodijo duše.

Med drugim mi je pravil, da je spoznal dva moža, ki sta bila imenitna zaradi izvrstnih pridig in sta prav pridno vodila duše. Oba sta bila prav zvesta služabnika Gospodova in sta živel tudi jako vspodbudno. Toda oba sta tako različno vodila duše, da se je zdelo človeku, kakor bi si med seboj nasprotovala. Vendar sta oba delala za isti namen, namreč, da bi duše prav popolno Bogu služile in ga častile.

Eden je bil pri svojih pridigah in tudi pri vodstvu duš neizmerno resen in strašen. Vedno je govoril le o zatajevanju, strogih pokorilih, vednem izpraševanju vesti in drugih spokornih vajah. S tem je duše napolnil s strahom in jih pripravil, da so

¹⁾ Iz. 50, 2. — ²⁾ Galač. 1, 10. — ³⁾ Jak. 4, 4.

natanko izpolnjevale božje zapovedi in jako skrbele za zveličanje. Ni jih pa mučil s pretenko vestjo, čeprav jih je držal tako, da so mu bile čudovito pokorne. Uspeh njegovega delovanja je bil, da so se njegovi izpovedenci prav resno bali Boga, pred grehom bežali, kakor pred kačo, in so gojili vse čednosti jako natančno.

Drugi vodnik je pa vodil duše k Bogu po nasprotnem potu. Njegove pridige so bile samo o ljubezni božji. Deloval je največ na to, da so ljubili čednost bolj, nego sovražili pregreho. Prav zato so čednost bolj ljubili, ker je Bogu všeč, in ne toliko, ker je sama na sebi ljubezniva; pregreho pa so zato bolj sovražili, ker se Bogu stуди, ne pa zato, ker škoduje človeku, ki se ji uda. To vodstvo je v dušah rodilo veliko, čisto in močno ljubezen do Boga, in zaradi Boga veliko ljubezen do bližnjega.

Pri tej povesti si res nisem mogel kaj, da ne bi občudoval potov božjih. Kako iznajdljiva je njegova ljubezen za zveličanje duš, katere kliče v svojo službo! Po kako različnih potih se lahko pride do istega zmotra!

XIV. Poglavje.

Kako se treba vesti, kadar te obrekujejo.

Vprašali so našega svetnika, ali naj se človek pri obrekovanju brani z orožjem resnice. Odgovoril je, da je treba o taki priliki truditi se za več krepostij.

1. Prva je resnica, katero moramo pričati iz ljubezni do Boga in do sebe v Bogu. Toda to pričanje mora biti miroljubno, brez razburjenosti in nadležnosti; tudi ne smemo preveč skrbeti, kako se bode končala stvar. Ko so Kristusa obdolžili, da ima hudiča, odgovoril je popolno mirno: *Jaz nimam hudiča.*¹⁾ Ako vas kdo dolži velike pregrehe, ki napravlja pohujšanje, tedaj odgovorite, ako je niste zakrivali, prav preprosto in brez razburjenosti, da ste se po milosti božji obvarovali tega.

2. Ako pa vam še dalje podtikajo isto napako, tedaj zahteva p o n i ž n o s t svoj delež, in lepo priliko imamo, da se v tej vadimo. Tedaj recite, da imate še veliko večje napake na sebi, za katere ne vedó ljudje; recite, da ste slabi in da vaša rev-

¹⁾ Jan. 8, 18.

ščina potrebuje več pomilovanja nego jeze. Ako bi Bog ne podpiral vaše slabosti, tedaj bi padli še v veliko grše pregrehe. Ta ponižnost ne nasprotuje resnici prav nič. Ni-li govoril David v pravi in resnični ponižnosti in ponižni resnici: *Ko bi mi ne bil pomagal Gospod, prebivala bi blezo že v peklu moja duša*¹⁾? Brez božje pomoči torej ne moremo storiti nič dobrega.

3. Ako pa ljudje ne nehajo preganjati vas? Tedaj je treba molčati in ravnati z ono udanostjo, o kateri govori kraljevi prerok: *Postal sem kakor človek, kateri nič ne sliši in nima ugovora v svojih ustih.*²⁾ Ugovarjanje je enako olju, ki užiga svetilnico obrekovanja; molčanje je pa podobno vodi, ki jo ugasne. Ako tajite, razdražite obrekovalca; če pa molčite, tedaj ga pomirite.

4. Ako tudi molčanje nič ne pomaga, tedaj naj potrpežljivost poseže vmes in vam podá neprebodljiv ščit. Zakaj prav potrpežljivost stori po besedah sv. pisma *popolno dejanje.*³⁾ Potrpežljivost združena z ljubeznijo nas pridružuje onim učencem Kristusovim, ki bodo zveličani zaradi lakote po pravici in preganjanja zavoljo pravice.

5. Ako se pa obrekovanje podvoji, potem naj se prikaže srčnost, ki se kot podvojena potrpežljivost ustavlja najhujšemu zlu.

6. Ako pa obrekovanje vendar ne preneha, potem imejmo velikodušnost, ki je dolgotrajajoča potrpežljivost.

7. Velikodušnosti sledi stanovitnost, ki vstraja do konca pota in vodi do zmage.

8. Umnost, krotkost in pohlevnost v govorjenju tudi nečejo tu leno postopati; pred vsemi pa želi svoje mesto zares sveta ljubezen, voditeljica krepostij, kraljica, življenje in njih duša, ker brez nje je cel kup krepostij kup kamenja. Ta deva žarečega oglja na obraz našim obrekovalcem⁴⁾, ta stori, da blagoslavljamone, ki nas kolnejo, in molimo za nje, ki nas preganjajo. Večkrat izpreobrne duhove tako, da nas naši preganjalci branijo in naši obrekovalci najbolj hvalijo.

¹⁾ Ps. 93, 17. — ²⁾ Ps. 37, 15. — ³⁾ Jak. 1, 4. — ⁴⁾ Rim. 12, 20.

XV. Poglavlje.

Breme dušnega pastirstva.

Sveti cerkveni zbor tridentinski¹⁾ pravi, da je to breme celo angeljem strašno, in sv. Gregorij imenuje²⁾ vodstvo duš umetnost vseh umetnostij.

Neki župnik je nekega dne tožil našemu svetniku o trnju svojega poklica, o sitnih skrbeh, ki se ne dađó odpraviti, posebno pa še zato, ker se dá ljudstvo tako težko podučiti in je preveč svojeglavno.

Nato odgovori on, da se ne smemo toliko ozirati na njih trdost, marveč na mehkužnost nekaterih pastirjev, ki so večkrat nevoljni in jezni, ker setev njih opominjevanja ni takoj vskalila in rodila pričakovanega sadú.

Nikdo ne graja kmeta, če ni bila žetev bogata; vsekako ga pa grajajo po pravici, če ne obdela dobro svojega polja in ne skrbi zanje, kolikor je treba.

Malosrčnost je v takih slučajih znamenje samoljubja in pa take gorečnosti, katere ne spremlja posebna učenost. Pravi nauk za pastirje je oni, ki ga daje apostol vsem v pismu do Timoteja, rekoč: *Oznanjuj besedo, ne jenjaj, bodisi priležno ali nepriležno, prepričaj, prosí, svári z vsem potrpljenjem in ukom*³⁾, ker je beseda p o t r p e ž l j i v o s t, kakor vidíte, ključ do vseh skrivnostij. S to potrpežljivostjo *ohranimo svojo dušo v miru*.⁴⁾

Pristavil je pa še oni izvrstni rek sv. Bernarda: *Onus animarum, non validarum, sed infirmarum*. (Duhovno pastirstvo mora bolj skrbeti za slabe, nego za močne.) In to je razložil z dvema primerama.

Perje sicer obtežuje ptiče, toda brez tega bremena bi se ne mogli nikdar vzdigniti v zrak. Tako je tudi skrb za svete in krepostne duše breme, toda to breme je enako butari cimeta, ki s svojim duhom dela močnega, kdor ga nosi. Ravno tako pomagajo te duše pastirjem, da se vzdignejo v nebo in hodijo po potu zapovedij božjih.

¹⁾Sess. VI. de reform. cap. I. — ²⁾Pastor. c. part. I. cap. I. — ³⁾II. Tim. 4, 2.

⁴⁾Luk. 21, 19.

Druga primera je ta-le: Mislite si pastirja, ki pase sto ovác. Ako si ena izmed njih zlomi nogo, zadene jo na svoje rame in jo nese v hlev; in ta bolna ovca mu prizadene več skrbi, kakor vse druge zdrave duše, ki same dobro hodijo. Zaradi teh-le ne skrbi in ne čuje dušni pastir posebno, pač pa zaradi onih, ki so polne napák in se dadó le težko vladati.

XVI. Poglavje.

Dihanje v sebe in iz sebe.

Naš svetnik je rekel, da se skrijemo v Bogu, ko smo znotraj zbrani, ali da sprejmemo Boga vase.¹⁾

Toda kdaj in kje naj se to zgodi? — Vsak čas in na vsakem kraju. Niti gostija, niti družba, ne poklic, ne opravilo nas ne zadržuje pri tem; tako tudi ne moti nobenega dela, ako smo znotraj zbrani, ne, temveč zbranost je sol, ki začini vsako jed, ali boljše sladkor, ki ne pokvari nobene omake.

Zbranost je pa v tem, da vidimo z notranjim pogledom Boga in sebe: da gledamo namreč sebe v Bogu in Boga v sebi. Čim bolj preprosto se zberemo, tem boljše je.

Tudi s pobožnimi vzdihljeji se kratko pa živo vspnemo k Bogu; in čim bolj živ in poln ljubezni je tak vzdihljej, tem več je vreden.

Vsi ti pobožni vzdihljeji ali notranji vzdigljeji k Bogu so tem boljši, čim krajši so. Posebno mi ugaja zaradi kratkosti izrek sv. Brunona: O dobrota! — sv. Frančiška: Moj Bog in vse! — sv. Avgušтина: O ljubiti, a sebi umreti! O priti k Bogu!

Te dve vaji sta si tako bližnji in se vrstita druga za drugo, kakor dihanje v sebe in iz sebe. In kakor pri sopenju vase potegnemo sveži zrak od zunaj v svoje prsi, iz sebe pa odstranjujemo razgreti zrak, tako tudi potegnemo Boga vase, ko smo znotraj zbrani; s pobožnimi vzdihljeji se pa vržemo v naročje božje dobrote. Srečna duša, ki na ta način diha v sebe in iz sebe, ker tako ostane v Bogu in Bog v nji.

¹⁾ Filoteja, del II. pogl. XII. in XIII.

XVII. Poglavlje.

O sklepih pri molitvi.

Nekatere duše se nahajajo, ki postanejo malosrčne pri notranji molitvi in gredó v svoji obupnosti tako daleč, da nazadnje popolnoma opusté notranjo molitev. Ne storé pa tega zato, ker jim je molitev pretežavna, temveč, ker so nezveste svojim sklepom, (kakor se navadno izgovarjajo), ki so jih storile pri molitvi; bojé se, da so zaradi tega vredne še večjih kaznij, kakor če bi opustile vse dobre sklepe.

Naš svetnik je imel to za nevarno zvijačo sovražnikovo. Saj vendar človek, pravi on, celo leto čaka, da požanje klas, ki požene iz zrna, vsejanega v zemljo; čaka mnogo let, da užije sadú od dreves, ki so zrasla iz vsajene peške.

Nikdar ne smemo opustiti notranje molitve, razven če imamo kaj bolj važnega opraviti; in celo v tem slučaju moramo to, kar smo opustili, namestiti z večkratnimi vzdihljeji.

Pri molitvi pa ne smemo nikdar nehati delati dobrih sklepov, ker prav ti so sad notranje molitve. In ako bi se tudi zgodilo, da bi teh sklepov takoj ne izpolnili, ako bi se tudi pri prvi priliki, ki se nam je ponudila, splášili in se nazaj ozrli, vendar se bode s časom to seme v nas vkoreninilo in ob drugem času pogvalo sad, ko bomo najmanj mislili na to.

Ko bi celó ti sklepi nam ne služili za nič drugega, kakor da nas vadijo v duševni hrabrosti, tedaj je to gibanje naše volje že samo na sebi všeč Bogu, ki pozna že od daleč naše misli in razkriva naša pota in steze.¹⁾ Če se urimo kakor mladeniči v šolah jezditii in boriti, že samo to je nekaj; in marsikdo, ki danes beži — tako pravi oni stari mož — bo se pri drugi priliki bojeval pogumno.

Nikdar ne smemo srčnosti pustiti, temveč govoriti s pre-rokom: *V Gospoda upam, kako pravite moji duši: Beži v goro, kakor vrabec.*²⁾ *Zakaj si žalostna, moja duša, in zakaj me motiš? Zaučaj v Boga.*³⁾ Da, še ga bodemo hvalili in mu služili. On je moja zveličanje in moja moč in moj pravi Bog.

¹⁾ Ps. 138, 3. — ²⁾ Ps. 10, 1. — ³⁾ Ps. 41, 6.

XVIII. Poglavlje.

Nezaupljivost do sebe nas ne sme zapustiti celo življenje.

Sami iz sebe nimamo ničesar kakor hudobnost in slabost. Za pravo dobro, ki je čeznaravno in sega v večnost, smo nezmožni iz sebe kaj dobrega misliti, kakor iz sebe, ampak naša zmožnost je iz Boga¹⁾, od katerega pride vsak dober dar in vsako popolno darilo.²⁾ In zato imamo veliko vzroka, da živimo vedno v nezaupnosti do sebe.

Po nauku knjige *Duhovna vojska*, ki mu je bila najbolj priljubljena, imel je naš svetnik to nezaupnost za temelj notranje popolnosti. Celó ves svet priznava, da je ta rek resničen: «Nezaupljivost je mati varnosti», ker deluje na to, da človek pazi. Nič manj pa velja ta rek tudi v duhovnem življenju; in zato nas tudi sv. pismo na toliko krajih opominja, naj pazimo nase in dobro premislimo svoja pota: *Kdor svojo pot v nemar pušča, bo umrl*³⁾, in *kdor majhno zametuje, bo sčasoma padel*.⁴⁾

Kakor nosijo plezalci po vrvi drogove v svojih rokah, da si na tako nevarnih tleh vzdržé ravnotežje, ravno tako moramo tudi mi v tem življenju vedno hoditi med strahom in upom, ker hodimo po tako polzkih tleh, da se le z veliko težavo obdrži še oni, ki misli, da stoji po koncu. Ravno na teh podporah strahú in upa počiva nezaupnost do sebe in zaupanje v Boga.

Spomin na prejšnje napake nas uči, kako smo slabi, priča nam, da brez milosti božje pademo v stare grehe, da, še celo kaj hujšega bi storili, ker bolezen, ki se ponovi, je nevarnejša, kakor je bila prvič.

Nikdar ne smemo zaupati na dosedanjo krepost, tudi ne na duševno bogastvo in na dobre navade, ki smo jih po svojih mislih pridobili. Naša slabost je tako velika, da je le enega trenutka treba, pa vse izgubimo, kar smo si pridobili v dolgem času. Saj zadostuje le četrt ure trajajoči ogenj, da uniči hišo, ki se je zidala pridno leta in leta in bogatila z dragocenim imetjem.

¹⁾ II. Kor. 3, 5. — ²⁾ Jak. 1, 17. — ³⁾ Preg. 19, 16. — ⁴⁾ Ekli. 19, 1.

Neka zgodba, ki jo je povedal naš svetnik, naj potrdi, kar smo razložili.

«Če smo še tako napredovali v popolnosti», rekel je, «moramo vendar čuti vsako uro, ker se naše strasti na novo oživé in sicer ne poredkoma še celo takrat, ko smo že dolgo časa bogoljubno živeli in napredovali v popolnosti. To se je zgodilo nekemu menihu sv. Pahomija z imenom Silvan, ki je bil med svetom gledališki igravec. Ko se je pa izpreobrnil, vstopil je v samostan. Leto poskušnje in še več drugih let je preživel v vzglednem zatajevanju; ves ta čas ni storil najmanjše stvarce, katera bi le količkaj spominjala na njegov prejšnji stan. Čez dvajset let se šele spomni, da bi lahko kdaj za šalo uganjal gledališke burke in s tem razveseljeval svoje brate. Mislil je namreč, da so njegove strasti popolnoma zamorjene in torej tudi ne morejo prestopiti meje samega razveseljevanja. Toda dobri mož se je motil jako; zakaj staro strastno življenje se je vzbudilo v njem s tako močjo, da je od šale in burk prestopil v razuzdanost. Že so sklenili, da ga zapodé iz samostana, kar bi se bilo tudi zgodilo, ko bi ne bil eden izmed njegovih duhovnih bratov dal poročstva in obljubil, da se Silvan poboljša, kar se je tudi zgodilo, ker postal je velik svetnik.

XIX. Poglavje.

Iz česa se spozna, da človek napreduje v kreposti.

Izmed več znamenj, da kdo napreduje v čednostih, imel je za najboljše to, da človek rad sprejema opomine in svarila. Kakor je znak dobrega želodca, ako lahko prebavi trde in surove stvari, ravno tako je tudi dobro znamenje duševnega zdravja, ako kdo lahko reče s prerokom: *Pravični naj me svari po milosti in naj me krega; olje grešnikovo (t. j. prilizovalčevo) pa naj ne mazili moje glave.*¹⁾

Ako radi poslušamo svarilo, kažemo očitno, da sovražimo pregreho, in da napâk nismo storili iz hudobije in iz premišljene volje, temveč iz naglosti, nepazljivosti in slabosti; saj nas svarila priganjajo, da premišljujemo svoja pota. Kdor ljubi opominjevanje, ljubi čednost, ki je nasprotna napaki, zaradi katere ga

¹⁾ Ps. 140, 5.

kdo posvari; taka opominjevanja rabi v svoj prid, da se varuje pregrehe, ki se mu očita.

Ako bolnik resno želi zdravja, vzame brez strahú zapisana zdravila, če so še tako ostra, grenka in zoperna. Ako kdo resno misli na čednost, v kateri je popolno zdravje in svetost dušna, potem se mu ne zdi nič težko, tudi ne opominjevanje in svarjenje, da le dospe do tega namena.

Drugi znak, na katerem se spozna, da napredujemo v čednosti, je ta, da se vadimo ob vsaki priliki v ponižnosti. Ponižnost je včasih delavna, drugič zopet trpna. Večina hoče okusiti le prvo, druga pa ji je zoperna čez vse. Všeč nam je le to, da ponižujemo sami sebe bodisi v besedah, bodisi v dejanju, nikakor pa ne, da bi nas poniževali drugi.

Vsakdo bi si rad sam z lastno roko izplačal svoje plačilo, in sicer prav s tistim denarjem, ki mu najbolj ugaja. Vsak hoče sebe svariti in opominjati, neče pa, da ga kdo drug posvari in pograja.

Sicer se pa ne sme dvomiti, da je mrvica poniževanja in graje, ki smo jo prejeli od drugih, brez primere več vredna, nego več perišč lastne graje. Naša volja in izbirčnost navadno pokvarita naša najboljša dejanja. Četudi mislimo, da so polna soka in trdnosti, vendar so kakor veter in prah, popolno enaka onim jabolkom, ki rasto ob bregovih Mrtvega morja in imajo zunaj lepo rdečo lupino, znotraj pa niso nič družega, kakor pepel.

XX. Poglavje.

O pogovorih.

Beseda razodeva človeka, jezik ima korenine v srcu. Ako hočete vedeti, ali ima kak človek zdravo razsodnost in dobro voljo, pazite na njegove pogovore, posezite v njegove besede, in če se še tako trudi, da se zakrije, vendar bodete kmalu videli, kaj je.

Še celó zdravniki nimajo bolj zanesljivega sredstva, da spoznajo stanje bolnikovo. Od listja in sadov kakega drevesa človek sklepa na njegovo korenino. Na besedah se spozna korenina vesti; zakaj česar je srce polno, to govore usta.

Temu naj pridenem še izrek našega svetnika: «Kdor bi odvzel grehe, ki jih storimo z jezikom», rekel je, «ta bi odvzel tretjino gréhov.» *Kdor se v besedi ne pregreši*, pravi sv. apostol, *on je popoln.*¹⁾

XXI. Poglavje.

O nekem pridigarju, ki se mu je ustavilo pri pridigi.

Neki redovnik je v svojem redu jako slovel kot učenjak; tudi je predaval bogoslovje, in njegovi so ga imeli za slovečega govornika. Ta mož je prišel v Annecy in goreče želel pridigovati pred našim svetnikom, da pokaže svojo izredno zgovornost. Upal je tako, da ga pokličejo v kako veliko mesto pridigovat v adventu ali v postu.

Naš svetnik ni odrekel nobenemu pravovernemu pridigarju niti poslušanja, niti prižnice; prav rad je ustregel njegovi prošnji. Sveti mož gré poslušat pridigo na svoj škofovski sedež, okoli njega so bili kanoniki, duhovniki in ljudstvo. — Pridiga je bila prav lepo sestavljena; pridigarjevi redovni bratje so bili k njej povabili celo mesto.

Toda dobri mož se je tako zamotal v svojih mislih, in po skrivni sodbi božji je bil tako zmešan, da nekoliko časa ni mogel družega govoriti, kakor posamezne raztrgane besede, in ni vedel nič, kaj govori; da, naposled popolnoma omolkne. Saj je tudi molčanje bilo pač najboljšo, česar se je še spominjal.

Strašno osramočen zapusti prižnico. Ta sramota ga je pa tako pekla, da je postal zamišljen, da, skoro bi bil zblaznel in obupal. Govoril je stvari, katere je vsakdo poslušal z grozo, da, celo nad Bogom se je jezil. Še tako daleč je prišlo, da je sovražil življenje. Rekel je, da mu je nemogoče preživeti to sramoto; noč in dan ni mogel zatisniti očesa.

Toda ni si samo kratil počitka, temveč branil se je tudi uživati jedila, da tako umrje za lakoto. Njegovi redovni bratje so bili primorani poklicati svetega škofa, da ga potolaži in pregovori, naj uživa jedila.

¹⁾ Jak. 3, 2.

Svetnik mi je sam pripovedoval to dogodbo; rekel je, da ni nikdar mislil, da bi se mož v tako ostrem redu zatajeval tako malo.

Le z velikim trudom, ko mu je večkrat pretil z večnim pogubljenjem, pripravil ga je, da je sklenil jesti, toda poprej so mu morali obljubiti, da ga ne prestavijo le v drugo provincijo, temveč celó v drugo deželo.

Pri tej priliki mi je tudi rekel, da bi bil temu redovniku želel manj telesne in več duševne ostrości, manj zunanjšega zatajevanja in več notranjšega premagovanja. In ko smo potem govorili o nekem drugem redu, ki se je zelo bavil z učenostjo, in se tudi nič manj ponašal ž njo, rekel je svetnik: «Jaz bi mu želel malo manj one učenosti, ki napihuje, in nekoliko več one ljubezni, ki človeka prešinja za Boga; nekoliko manj učenostnega ponosa in nekoliko več ponižnosti.»

Ta izrek me spominja neke druge opazke kardinala Berulla. Ko smo govorili o nekem globokomislem doktorju bogoslovja, ki si pa vkljub svoji veliki učenosti ni znal nič pomagati in je bil zelo neroden, rekel je kardinal: «Želel bi mu malo manj bogoslovja in malo več zdrave pameti; zaradi tega bi nič manj ne zaslužil naslova sapientissimus — najmodrejši.»

XXII. Poglavje.

Notranja suhota.

Otroci ljubijo sladkor in druge sladkarije; tudi ne izprevidijo, da jim take sladkarije škodujejo in povzročujejo gliste.

Ravno tako je z dušami, ki niso posebno utrjene v pobožnosti. Take napredujejo v dobrem le toliko, kolikor jim Bog daje rosiť mane notranjih tolažb. Ako pa le pride notranja suhota, postanejo takoj trudni, čemerni in so nadležni sebi in drugim; njih misli jih vznemirjajo in mučijo njih srce, skratka: enaki so onim Efremovim otrokom, ki so prav dobro streljali tarčo, ko so pa zagledali sovražnika, pobegnili so naglo vsi.¹⁾ Tako pa ne smemo delati, rekel je naš svetnik, temveč narobe: čimbolj nam Bog odteguje svojo tolažbo, tembolj se moramo prizadevati, da

¹⁾ Ps. 77, 9.

mu izkazujemo zvestobo. Le eno samo krepostno dejanje, ki je opravimo v suhoti, vredno je mnogo več nego veliko drugih, ki jih opravlja srce v sladkosti, ker prvo je storjeno z večjo ljubeznijo, četudi ni tako nežna in ljubezniva.

Pogumen bojevnik se bliža hladnokrvno bojnim nevarnostim in nesrečam, navaden vojak gré le prisiljen zraven. Da ga vspodbode, mora poveljnik dati bobnati in trobiti.

Kdor je v dušnih rečeh pogumen, ne postane malodušen ob času zapuščenosti in notranje suhote, temveč deluje takrat z dvojno vstrajnostjo. Le strahopetni in boječi ogledniki Izraelovi se ustrašijo, ko vidijo prebivalce obljubljene dežele. Kdor služi Bogu zaradi tolažbe, ta ljubi bolj tolažbo božjo, nego Boga tolažbe; in kdor beži pred križem, ni vreden, da gré za njim in da je učenec takega mojstra.

XXIII. Poglavlje.

O sramežljivosti, ko gremo spat.

Pri tem dejanju prav malo ljudij pazi, ker se ne ozirajo na nobeno pravilo previdnosti in sramežljivosti.

V posteljo moramo iti sramežljivo in pomisliti, da nas pri tem gleda božje oko, ki nikdar ne spi, da nas vidijo naši angelji varihi in nam hudobni duh ravno takrat nastavlja svoje mreže.

«Boga moramo», rekel je naš svetnik, «vedno in povsodi imeti pred očmi, bodisi da smo sami, ali da smo v družini; da, celo, ko spimo. Neki velik svetnik je pisal svojemu učencu, naj gré sramežljivo v pričujočnosti božji k počitku, kakor bi storil človek, kateremu bi naš Zveličar, ako bi še hodil med nami, sam zapovedal, naj spi v njegovi pričujočnosti in se vleže k počitku. In ako ga tudi ne vidiš in ne slišiš njegovega povelja, vendar ne nehaj natanko tako ravnati, kakor da ga vidiš; zakaj on je resnično pričujoč in te varuje tedaj, ko spiš. O moj Bog, kako sramežljivo in pobožno bi šli spat, ko bi Tebe gledali! Gotovo bi dejali svoje roke navskriž in položili zelo pobožno na svoje prsi.»

Nekateri služabniki Gospodovi so imeli navado, da so zraven govorili one svete besede: *Jaz spim, moje srce pa čuje.*¹⁾ *Gospod*

¹⁾ Visoka pesem 5, 2.

*varuj me ko punčico v očesu in brani me pod senco svojih perut.*¹⁾ *Obdaj me s svojo resnico, kakor s ščitom in obvaruj me ponočnega strahu.*²⁾ *V njem bom mirno spal in počival, ker on me je posebno potrdil v zaupanju v njegovo dobroto.*³⁾ *Ako Gospod ne varuje mesta, zastonj čuje, kdor ga varuje.*⁴⁾

XXIV. Poglavje.

Povelje iz pokorščine.

Neka sestra iz družbe Marijinega obiskanja je bila odločena za prednico; zaradi tega se je pa pritožila pri našem svetniku in je med drugim rekla, da bo pri tem izgubila sad pokorščine. On pa jo potolaži z naslednjimi besedami: «Ravno narobe, sadovi pokorščine se vam bodo pri tem bogato pomnožili. Ko bi bili ostali v podložnosti, imeli bi samo sad one pokorščine, ki vam jo nalaga prednica; ker ste pa prednica, zato so vsa povelja, ki jih dajete svojim hčeram, dejanja pokorščine.»

Sestra se pa jako začudi nad tem odgovorom in poprosi, naj ga ji razloži. On ji odgovori: «Ne vidite-li, moja hči, da vam je Bog zapovedal ukazovati, ko vas je izvolil za prednico vašega samostana? Ako izpolnjujete to zapoved in v ponižnosti nosite breme, katero se vam nalaga, ali niso vsi ukazi za vas dejanja pokorščine, ker zapovedujete iz pokorščine, ker ste pokorni povelju, ki ga je vam dal Bog, da namreč drugim zapovedujete?»

Sicer me pa veseli, da vam mrzi zapovedovanje in sicer zato, ker imate veliko ljubezen do pokorščine. Zaradi tega upam, da bodete zapovedovali iz ljubezni in v ljubezni; ta božja ljubezen pa bo vam olajšala vaše breme in tudi posladila jarem drugih.»

XXV. Poglavje.

Notranja molitev.

Nekdaj sem vprašal svetnika, ali bi ne bilo bolje, ko bi si v notranji molitvi izvolili le eno točko za premišljevanje in bi izkušali iz nje dobiti le en vsodbudljaj in en sklep?

On mi odgovori: «Enota in preprostost je v vseh stvareh boljša kakor raznovrstnost, posebno še v dušnih vajah; le samo začet-

1) Ps. 16, 8. — 2) Ps. 90, 5. — 3) Ps. 4, 9. — 4) Ps. 126, 1.

nikom se navadno svetuje, da si izvolijo več premišljevalnih točk pri notranji molitvi, da imajo kaj opraviti.»

Zaradi vspodbudljejev in sklepov mi je odgovoril, da bučele spomladi, ko je vse polno cvetlic, napravijo najmanj medú, ker z velikim veseljem letajo po tako mnogih cvetovih in si ne dovolé časa, da bi iz njih izsesale soka in dišave, iz česar napravljajo satove. Pristavil je še, da navadno čmrlji prav glasno brenčé, pa malo medú naredé.

Vprašal sem ga tudi, ali bi ne bilo bolje eno in isto misel in ravno isti sklep večkrat ponoviti, da se bolj vtisne naši duši. Odgovoril mi je, da posnemajmo slikarje in podobarje, ki večkrat nastavijo čopič in dleto, da dopolnijo svoje delo. Tako se moramo večkrat vaditi, da si kako stvar dobro vtisnemo v srce.

Zraven je še rekel: Kakor utonijo plavalci, ki prehitro premikajo noge in roke, ko je treba, da se ti udje gibljejo počasi in zmerno, ravno tako se izgubé pri notranji molitvi oni, ki se prenaglijo z mislimi; ko so se jim misli izgubile, ostane jim v srcu le žalostna praznota.

XXVI. Poglavje.

Še nekaj o istem predmetu.

Vprašali so me, kako naj se razume oni izrek, ki ga naš svetnik pripisuje sv. Antonu: «Oni, ki moli, naj tako pazi na Boga, da popolno pozabi, da moli.» Ako namreč pazimo na svojo molitev, tedaj smo že s to pazljivostjo sámó raztreseni, ali če tudi nismo, pa je to vsaj vzrok raztresenosti in ji odpira vrata.

Temu vprašanju odgovarjam po nauku našega svetnika. «Človek mora pri molitvi svojo dušo dobro držati in ji ne dovoliti, da bi se ozirala sama po sebi in gledala, kaj dela, ali je zadovoljna. Naše veselje in naša zadovoljnost nista še dovolj za Boga, ampak samo za našo revno ljubezen do sebe in za našo lastno skrb, ker pri tem ne pazimo na Boga in ne mislimo nanj. Naš Zveličar nam je dal otroke za vzgled popolnosti. Ti pa so navadno brez skrbi, posebno še vpričo svojih starišev. Tesno se jih držé in ne obrnejo od njih očesa, da bi ogledovali svoje veselje in tolažbo, temveč uživajo oboje, ne da bi na to mislili. Ne udajo se radovednosti, da bi premišljevali vzrok in učinek

svojega veselja, saj imajo dovolj opraviti z ljubeznijo; ona jim ne pusti nič časa, da bi delali kaj drugega. Kdor hoče ljubeznivo ugajati nebeškemu ženinu, ta se ne utegne ozirati po sebi, ker njegov duh se vedno obrača na isto stran, kamor ga vodi ljubezen.»

Naš svetnik je tako ljubil enoto, da mu je bila vsaka raznovrstnost čez vse zoperna, gotovo pa sumljiva. Prav zelo se je vjemal s svetom, ki ga pridevajo sv. Tomažu: Imej le eno knjigo, ako se hočeš temeljito učiti.

Zato je ljubil tudi one, ki so se v svojem duhovnem vodstvu ravnali le po eni knjigi. Posebno dobre knjige te vrste je imenoval te-le: *Duhovna vojska*, ki mu je bila najbolj priljubljena; *Način, po katerem je treba Bogu služiti*, to sem si izvolil jaz za vodnico, kar mi je sam dovolil; *Hoja za Kristusom*; *Kažipot Ludovika Granaškega* ali *Spominska knjiga* ravno istega pisatelja, in drugi enaki spisi. Radi tega ni drugih del nikakor zametaval, le to je hotel, da naj pomagajo glavni knjigi in jo pojasnjujejo.

Ravno tako je mislil o duhovnih vajah. Hotel je, naj si izberemo eno teh vaj in se večkrat vadimo v nji; postavim pričujočnost božjo, ki jo je priporočal posebno; čistost namena, katero je jako cenil; ali udanost v voljo božjo, ki se mu je zdela veliko vredna; ali popolno izročitev v roke božje in zatajevanje samega sebe, katero je imel za prav važno, ker v tem dosežemo vrhunec krščanske popolnosti.

Ravno tako je tudi hotel, da si je vsak izvolil kako posebno čednost, n. pr. ponižnost, krotkost, potrpežljivost, zatajevanje, molitev, usmiljenost in druge, in se v njih prav resno in pridno vadil. Pri tem je imel vedno navado reči, da so se skoro vsi svetniki odlikovali v kaki posebni čednosti, da, celó vsak duhovni red ima svojo posebno čednost, svojega duha; v tisti čednosti se redovniki še posebno vadijo, seveda zraven te ne zane-marjajo drugih.

Po tem nauku se je ravnal in ni nič dobrega mislil o onih, ki so letali od vaje do vaje, od knjige do knjige, ali od navade do navade. Primerjal jih je čmrljem, ki se vtaknejo v vsako

cvetlico, pa ne izsrkajo iz nje medú. Taki se vedno učé, pa vendar nikdar ne pridejo do prave učenosti svetnikov. Vedno jemljó, nabirajo in spravljajo skupaj, pa ne postanejo nikdar bogati, ker vse, kar naberejo, vsipajo v raztrgano vrečo, in si kopljejo vodnjake, ki ne morejo obdržati vode.

Take so nemirne duše: mirú iščejo v takem duševnem bogastvu, s katerim hočejo olepšati svojo notranjost, toda mirú iščejo zastonj. Podobni so onim, katere je ranilo zlo ljubosumnosti; takim služi vse v to, da pasejo svoje trpljenje, nič pa v to, da bi je ozdravili.

Ko smo govorili nekoč o ti raznoterosti v duhovnih vajah, reče mi, da bolj ceni eno samo kratko molitvico in pobožen vzdihljeje, ki ga kdo ponovi stokrat, kakor sto molitvie, katerih vsako opravi enkrat. O tem je navedel vzgled svetnikov n. pr. sv. Frančiška, ki je cele dneve, da cele tedne ponavljal edini vzdihljeje «Moj Bog in vse!» ali sv. Brunon, ki je klical: «O dobrota»; ali sv. Terezija, ki je govorila iz žarečega srca: «Vse, kar ni Bog, ni nič!» Zraven je pristavil: Čim dalje ostane bučela na eni cvetlici, tem več medú dobi iz nje.

Vse to hočem še podpreti z nekim izrekom našega svetnika, ki se nahaja v njegovih duhovnih pogovorih. «Oni, ki pri pojedini segajo v vsako skledo in vsako jed okusijo, četudi le malo, pokvarijo si želodec tako hudo, da ne morejo nič prebavljati, ne spati, in nazadnje morajo vse izbljuvati. Ravno tako se godi tudi dušam, ki pokusijo vse načine in hočejo poskusiti vsa sredstva, ki vodijo ali pomagajo do popolnosti. Ker želodec njih volje nima dovolj gorkote, da bi prebavil in uporabil toliko sredstev, nastopi nekaka trdoba in ne morejo več prebavljati. To jih pripravi ob dušni pokoj in mir v Bogu. Prav v tem pa je tista edina dobrota, katero si je izvolila Marija in katere ji ne odvzame nikdo.»

Sedemnajsti del.

I. Poglavje.

O bolnikih.

Kdo oslabi, govori veliki apostol, *in bi jaz ne oslabil?*¹⁾ Naš svetnik je imel prav mnogo tega duha, zakaj posebno je ljubil one, ki so bili bolni ali na telesu, ali na duši.

Rekel je, da so bile redovne družine preostre, ko so se v letu poskušnje ozirale tako natančno na telesne in dušne bolezni novincev. Saj so samostani ravno bolnišnice, ki zdravijo bolne na telesu in na duši.

Res je, da so tudi nalezljive telesne bolezni, zaradi katerih je treba odpraviti izmed človeške družbe tiste, ki jih imajo. — Ravno tako so tudi take dušne bolezni, n. pr. če se kdo ne more z nikomer razumeti, ali če se neče poboljšati; zaradi takih je treba novince odvrniti od obljud.

«Bolnikom sem velik prijatelj», rekel je naš svetnik v nekem pismu. «Vedno se bojim, da bi sitnosti bolnikov ne vzbudile v duhovnih hišah nekega duha modrosti, ki se hoče brez duha ljubezni znebiti bolniških težav. Zato se potegujem za bolnico, ako je le ponižna in ima ljubezen do bližnjega. To bo vedno sveta vaja kreposti za sestre.»

II. Poglavje.

O dvoru.

Če tudi nekateri ljudje mislijo in govoré o dvoru neugodno, vendar naš svetnik ni imel dvora za prostor, ki bi nasprotoval svetosti. Duša, ki je v milosti božji in se ohrani čisto, zveliča se na dvoru lahko. Nobena družba ni tako nalezljiva, da bi je to nebeško sredstvo ne premagalo.

«Abraham, ki je bil med malikovalci, Lot v kužnem mestu, Job v deželi Hus — vsi so bili svetniki sredi brezbožnikov. David in za njim sv. Ludovik sta postala svetnika v premnogih nevarnostih, v delu in v opravilih, bodisi v vojski, bodisi v miru. Nikdar ni nehal sv. Bernard napredovati v sveti ljubezni, četudi je

¹⁾ II. Kor. 11, 29.

bival na najvišjih dvorih in pri vojakih, pri najvišjih knezih, kjer je večkrat porabil vse svoje moči, da je državne razmere uravnal za čast božjo. Večkrat je premenil svoje bivališče, nikdar pa ne svojega srca; nikdar ni premenilo njegovo srce svoje ljubezni, nikdar njegova ljubezen svojega predmeta, ali da govorimo z njegovimi lastnimi besedami: preminjalo se je v njem, ne pa z njim. Dasi so bila tako različna vsa ta opravila, bil je vendar v vseh opraviilih vedno enak. Ni se navzel, kakor kameleon, takoj barve kraja, govornice in dela, kjer je bival; temveč vedno je bil združen z Bogom, vedno bel v čistosti, rdeč v ljubezni, poln ponižnosti.»

«Izraelci», tako je nadaljeval, «opravičevali so se po pravici pri Babiloncih, ki so jih silili, naj bi jim peli svete pesmi, ki so jih prepevali na Sijonu. Saj ti ubožci niso bili le med Babilonci, temveč tudi sužnji Babiloncev. Kdorkoli je suženj dvorske milosti, sreče pri velikaših, bojne slave —, o Bog! ta je pri kraju. Nikdar več ne bo prepeval pesmi božje ljubezni. Kdor pa je le samo na dvoru, v vojski, v palačah, ker ga dolžnost kliče tje, tega Bog podpira z milostjo, sladkost nebeske ljubezni mu je krepčajoče zdravilo, ki ga obvaruje kuge, kakoršna navadno gnezdi po takih krajih.»

Nekatere ribe postanejo boljše in okusnejše, ako gredó iz slane morske vode v sladke reke, kakor n. pr. losos, sulec in nekatere druge. Nekatere rože podvojé svoj duh, ako se vsadé zraven česna: prav tako se nahajajo ljudje, ki napredujejo v kreposti med največjo razuzdanostjo in pregreho.

Tako se je zgodilo tudi pri našem svetniku. Dobro je vedel, da kdor se je daroval službi božji, ne sme se mešati v svetne stvari. Zato je pisal zaupno neki duši: «Pri vseh obravnavah, zlasti posvetnih, sem jaz najmanj izkušeni duhovnik, ki je bil kdaj na svetu. Hvala Bogu, naučil sem se pri dvoru biti bolj preprost in manj posveten.»

III. Poglavlje.

Malosrčnost.

«Najbolj strahopetna izmed vseh izkušnjav», rekel je večkrat naš svetnik, «je malodušnost. Ako nas je sovražnik pri-

pravil tako daleč, da se ne upamo napredovati v krepostih, potem nas pač lahko premaga, in tudi ne traja dolgo, da nas pahne v jamo pregrehe.»

«Da to napako popravite», rekel je naš svetnik neki krščanski duši, «potrpite z vsemi, posebno pa s seboj. To se pravi: Ne bodite nemirni zaradi svojih nepopolnostij, ampak bodite vedno toliko pogumni, da si jih podvržete. Prav dobro je, ako imate pogum, da vsak dan vstanete in začnete iz nova. Ni boljšega sredstva, da dobro končamo duhovno življenje, kakor da vedno začnemo od začetka in nikdar ne mislimo, da smo storili dovolj.»

Zares: 1. Kako bomo potrpežljivo prenašali napake bližnjega, če smo nepotrpežljivi zaradi svojih?

2. Kako moremo druge opominjati in svariti v duhu krotosti, če sebe svarimo z jezo, nevoljo in sitnostjo?

3. Kdor se togoti zaradi svojih nepopolnostij, ta jih ne more poboljšati. Opominjanje mora izhajati iz mirnega in zbranega duha, da poboljša druge.

IV. Poglavje.

Trpljenje.

Moj sin, govori modri Sirah, ko stopiš v službo božjo, pripravi se za izkušnje. 1) Kaj vé, kdor ni bil izkušan 2), in kako naj drugače pričakuje krono življenja? 3) Ne vemo-li, da moremo iti v božje kraljestvo po mnogih nadlogah? 4) Ker je Božji Sin po trpljenju šel v svoje veličastvo, zato tudi mi ne smemo upati, da bomo prišteti njegovim učencem, ako nečemo nositi svojega križa. Ako nečemo s Kristusom trpeti, tudi ne bomo z njim gospodovali.

«Trebaja je», rekel je naš svetnik, «da večkrat sami darujemo svoje srce na oltarju križa ljubezni Jezusovi, kjer je tudi sam iz ljubezni do nas daroval svoje. Križ so kraljeva vrata, skozi katera se gré v tempelj svetosti. Kdor drugje išče svetosti, išče je zastonj.»

Boga ljubiti v sreči je gotovo tudi dobra ljubezen, da le ne ljubimo sreče ravno tako ali še bolj, kakor Boga. Zakaj

1) Eklj. 2, 1. — 2) Eklj. 34, 9. — 3) Jak. 1, 12. — 4) Ap. dj. 14, 21.

Bog ne trpi v našem srcu ne tovarišev, ne gospodarjev. On sam hoče gospodovati v njem. Da ljubimo Boga tako, kakor je treba, moramo srečo pripisovati njegovi ljubezni in nikdar pozabiti, da nam jo le zato pošilja, da mu tem bolj služimo in ga tem bolj poveličujemo.

Toda veliko krajša in manj zavita je pot, ki vodi skozi križe in trpljenje; na tej poti tudi ni take nevarnosti, da bi zašli, ali da bi se pomudili pri stvareh in pozabili Stvarnika. Ljubezen, ki se vadi v trpljenju, nikdar ne obstane pri trpljenju, saj nima nič prijetnega razven roke božje, ki je pošilja.

Kdor ljubi Boga v prijetnosti in v sreči, ta se mora mnogo truditi, da očisti svojo ljubezen; truditi se mora, da ne obliči v stvaréh in se ne raduje sreče.

Drugače pa je v bridkosti, kjer nima vino božje ljubezni nič drožij; le iz zgolj čiste ljubezni se človek uda Križanemu. Pravo znamenje resnične, odkritosrčne in trdne ljubezni je, ako kdo rad in z veseljem trpi za ljubljene predmet; da, prav rad tudi umrje zanj, da mu tako dokaže popolno ljubezen.

V. Poglavje.

O dušah, katere se sebi preveč smilijo.

Naš svetnik je bil krotak in usmiljen, vendar je neka živost in moč spremljala njegovo krotkost, enako jeklu, ki je tem močnejše, čem bolj je voljno in pregibljivo.

Dokaz živega in močnega njegovega duha je v tem, da ni ljubil premehkužnih duš, ki se sebi preveč smilijo; ti mehkužnosti je tudi povsodi nasprotoval, kjer jo je našel. Jako natančno jo je ločil od slabosti in bolehnosti. Ker nam je slabost prirojena, imel je veliko usmiljenja do ubogih grešnikov, posebno do takih, ki so grešili iz prenagljenosti in iz človeške slabosti, pa brez posebne hudobije; z dušami pa, ki so sebi preveč prizanašale, bil je oster in natančen.

To preveliko prizanesljivost do sebe, bodisi v telesnem ali dušnem oziru, imel je za napako, ki ne nasprotuje trdni in trajni pobožnosti nič manj, kakor napačna gorečnost; obe pa sta znamenje velike ljubezni do sebe.

Ostro je ravnal tudi sam s seboj v toliki meri, da je le malokdaj tožil, nikoli pa ne zaradi težav, ki so zadele njegovo telo ali dušo. Celó v njegovi zadnji bolezni so slišali komaj lahek vzdihljaj iz njegovih ust, ko je trpel strašne bolečine. Z žarečim železom so ga žgali, da bi ga vzbudili iz spanja, ki je bilo podobno smrti.

Tega duha je pa tudi svojim hčeram Marijinega obiskanja tako globoko vtisnil, da so mnoge izmed njih bile v skrajni smrtni bolezni in so čutile notranje in zunanje duševne in telesne bolečine razne vrste, pa niso nič tožile, ker so imele to za znamenje mehkužnosti. Taka slabost se jim je zdela nevredna duš, ki so obljubile živeti v podnožju križa. To spričuje ona pobožna sestra, ki si ni upala razodeti svoje bolečine eno uro pred svojo smrtjo, četudi so se ji bližale smrtne težave in jo neizrekljivo mučile; ni si upala tožiti, da strašno trpi, ker je mislila, da postane tako nezvesta svojemu Gospodu; ni pomislila, da je naš Gospod sam, viseč na križu zaklical: *Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil!*¹⁾ in je zatrjeval svojim učencem, ko je trpel smrtne težave, da je *njegova duša žalostna do smrti.*²⁾

Naš svetnik je učil bolnike, naj svoje bolečine le prosto in odkritosrčno povedó; ni jih treba manjšati z napačno hrabrostjo, ali povečevati zaradi prevelike mehkužnosti. Hotel je, naj bodo vedno resnični in odkritosrčni in povedó brez ovinkov. Potem je tudi od njih zahteval, naj natančno slušajo, kar jim naroči zdravnik, ne zavržejo nobenega zdravila, katero je zapisal. Ravno v tem, da se podvržemo, skazujemo čast zdravniku, kakor nam je Bog zapovedal *skazovati jo zaradi potrebe.*³⁾

Nekoč mu je neka duša le preveč občutljivo tožila zaradi suhote pri notranji molitvi; on ji je rekel: «Vedno zahtevamo samo sladkosti, ljubeznivosti in prijetne tolazbe, toda mnogo rodovitnejša je grenka suhota. Če tudi je sv. Peter ljubil goro Tabor in hotel bežati pred Kalvarijo, vendar je ta koristnejša, kakor ona prva. Bolj si želimo svete krvi, ki je bila prelita na Kalvariji, nego veličastva, ki se je razprostiralo na Taboru.»

Pristavil je še: «Bolje je, ako jemo kruh brez sladkorja, nego sladkor brez kruha.»

¹⁾ Mat. 26, 46. — ²⁾ Mat. 26, 38. — ³⁾ Ekli. 38, 1.

VI. Poglavje.

Premišljanje izpovednikov.

Kakor resnica, tako je tudi krepost vedno med dvema stranema, ki sta si nasprotni in obe graje vredni. Skrajni in nasprotni strani bi bili, ko bi kdo ob vsaki priliki menjal izpovednika, in pa, da bi rajši izpoved popolno opustil, kakor bi se izpovedal drugemu izpovedniku. Prvi način kaže labkomišljenost, drugi pa malosrčnost. Ako bi me kdo vprašal, katera izmed teh skrajnostij je bolj graje vredna, tedaj bi odgovoril: Druga, ker se mi zdi, da je zraven tudi strah pred ljudmi, da je dotični preveč navezan na stvar in ima duha hlapčevskega, ki nasprotuje duhu božjemu. Duh božji je le tam, kjer vlada sveta prostost.¹⁾ Sveti Pavel nas opominja, da ne smemo postati hlapci ljudem, ko smo odkupljeni z neprecenljivo krvjo Jezusa Kristusa.²⁾

Sveti tridentinski cerkveni zbor zapoveduje³⁾, da se morajo redovnicam dva-, trikrat v letu dovoliti izredni izpovedniki, da se jim odvzame jarem sile, ki bi jih tlačil, ko bi se vedno izpovedovale le pri istem izpovedniku.

Naš svetnik je hotel, da so hčere Marijinega obiskanja rabile vsake kvatre to pravico, in vrhu tega je še priporočal prednicam, naj izpolnijo željo, ko bi katera tudi izven tega časa želela in potrebovala izrednega izpovednika, seveda, če ni zraven nobene nerodnosti ali nobenega strankarstva. Pač je popolnoma pravično pomagati v pravih potrebah, domišljave potrebe se pa ne smejo gojiti.

Tudi sv. Terezija je zelo skrbela, da je pridobila svojim sestram to sveto in pravično prostost, ki dela sladko in lahko breme Zveličarjevo, kakoršna je tudi v resnici. Karmelčanke, njene hčere, so ohranile to pravico s hvalevredno prostostjo.

O tem je pisal naš svetnik neki prednici tako-le: «Brez važnih vzrokov se ne sme izvoliti drug izpovednik, toda pri tem človek tudi ne sme biti popolno neizpremenljiv, ker lahko nastopijo pravični vzroki za tako premembo. Tudi si škofje ne smejo tako rok zavezati, da bi ne mogli premeniti izpovednikov, kadar je koristno, posebno, kadar sestre zahtevajo enoglasno, ali tudi želi izpovednik sam.»

¹⁾ II. Kor. 3, 17. — ²⁾ I. Kor. 6, 20 in 7, 23. — ³⁾ Seja 25., pogl. 10.

VII. Poglavje.

Pregreški.

Ako je kdo padel, vstane naj krotko, mirno in pokojno, da ne pade še drugič. Zakaj padel bi še hujše, ko bi vstajal nemirno in nevoljno. Tako je učil naš svetnik.

«Ako se nam primeri», rekel je, «da pademo zaradi razburjenosti, samoljubja, ali zaradi svojih strastij, potem padimo kakor hitro mogoče pred Bogom in kličimo v duhu zaupanja in ponižnosti: *Gospod, usmili se me, ker sem slab.*¹⁾ Potem pa se zopet vzdignimo v miru in pokoju, da strnemo nit svoje ljubezni in napredujemo v svojem delu. Ako so citre razglašene, ni jih radi tega treba vreči na stran, ali raztrgati strune, temveč s pazljivim ušesom moramo preiskovati, odkodi prihajajo napačni glasovi, in potem je treba strune lahko priviti ali napustiti, kakor zahtevajo pravila umetnosti.»

Onim, ki so mu oporekali, da moramo sebe ostro soditi, odgovarjal je: «Seveda moramo imeti do sebe srce sodnikovo. Toda sodnik je v nevarnosti, da stori krivico, ako prehitro sodi ali izreče sodbo tedaj, ko ga motijo strasti. Kaj takega se mu ne primeri, ako pamet vlada njegovemu dejanju in vedenju. — Enako moramo tudi sebe soditi po pameti; to pa se mora goditi z mirnim in krotkim duhom, ne pa z jezo in nevoljo.»

VIII. Poglavje.

Opravičevanje.

Koristnejše je za nas, da se napâk obtožimo, kakor da bi se opravičevali. Ako se pa obtožujemo prepogostokrat, ni tudi to prav nič spodobno.

Gotovo je res, da se pravičnik najprej obtoži svojih napâk, kakor nam spričuje sv. pismo, in svoje napake tudi pripozna; on hoče, da bi ga drugi opominjali in da bi se sam tako poboljšal. Ravno tako je pa tudi res, da je nekako zlo, ako se kdo opravičuje, ker je opravičevanje navadno vedno huje, kakor napaka sama. S tem namreč hoče človek prepričati druge, da je grešil po pravici, — kar je pa zoper pravico.

¹⁾ Ps. 6, 3.

Ko bi se naši stariši v rajnu ne bili opravičevali in bi Adam ne bil zvrčal krivde na ženo, ne žena na kačo, ko bi bila očitno spoznala svoj greh in se kesala: bila bi strla škorpjona in ga kot zdravilo položila na rano; Bog, ki ju je tako krotko in ljubeznivo vprašal: «Adam kje si?» bil bi jima odpustil v svojem usmiljenju.

Zato je govoril David: *Deni, Gospod! stražo na moja usta in trdna vrata na moje ustnice. Ne nagibaj mojega srca k hudobnim besedam v zagovarjanje izgovorov v greh.*¹⁾ Tako je imenoval ta sveti kralj opravičevanje grehov.

Sicer pa moramo biti v obeh slučajih pravični in resnični in tehtnico držati ravno. Zato je naš svetnik svetoval to-le: «Bodite pravični», rekel je, «ne opravičujte in tudi ne tožite svoje uboge duše, ako niste poprej dobro premislili. Utegne postati predrzna, ako ste jo opravičevali brez vzroka, ali malo-dušna in obupljiva, ako ste jo tožili tje v en dan. Hodite preprosto in hodili bodete z zaupanjem.»

Nekoč sem slišal od njega ta-le lepi rek: «Kdor se krivično in zvito opravičuje, ta se toži očitno in resnično; kdor se pa obtožuje preprosto in ponižno, ta je vreden, da ga prijazno opravičimo in mu ljubeznivo odpustimo.»

Ako kaj izpoveš in pripoznaš napačno, tedaj imaš sramoto; če pripoznaš prav, tedaj imaš čast. Kdor skesano spozna svojo pregreho, ta je našel, kakor pravi sv. Ambrož, pravo zdravilo zoper greh.

IX. Poglavlje.

Nekateri nauki o izkušnjavah.

Večkrat se bojimo in smo razburjeni, ker ne moremo popolno ločiti, ali je izkušnja pred našim srcem ali je v njem.

Na čem pa, vprašal bi kdo, spoznamo ta razloček?

Znamenje je to-le: Glejte, ali vam izkušnja ugaja, ali ne. Greh vam ne more škodovati, če vam ne ugaja: če je z grehom tako, tem bolj je z izkušnjavo. Naš svetnik je o tem rekel to-le: «Dokler vam izkušnja ni všeč, ni treba se nič bati. Zakaj vam ni všeč? Ker zanjo ne marate.»

¹⁾ Ps. 140, 3. 4.

Ce se pa dalje časa v nji pomudim, bodisi zaradi nepazljivosti, ali nebrižnosti, ali strahopetne neodločnosti, in je ne premagujem in odganjam od sebe: ali mi tedaj ni všeč?

Izkušnjave ne smemo meriti po tem, ali traja dolgo časa. Lahko bi nas mučila celo življenje. Ako nam le ni všeč, ne more nas pahniti v greh. Ravno narobe: ne samo, da se obvarujemo njenega strupa, ako nam ne ugaja, še pomaga nam v krepost in nam lepša nebesko krono.

Ta strah je znamenje, da vam ni bila všeč. Človek se ne boji tega, kar je prijetno, ampak ustraši se hudega. Ako ste pa imeli dovolj časa in dovolj razsodka, da ste opazovali izkušnjavo kot nekaj hudega, tedaj vas ni mogla razveseljevati.

Vendar je pa greh, ako se človek v njej pomudi.

Ako smo se poprej mudili, predno smo popolno spoznali izkušnjavo, ni na tem nič posebnega. Da je pa grešno tisto veselje, katero imenujemo po navadi pomudno (ker se v njem mudimo), zato je treba, da se pridruži neka vrsta prostovoljne zlobnosti in pa privoljenje.

Na čem se spozna to privoljenje?

To se dá težko določiti. Tu moramo zaklicati s prerokom: *Kdo spozna pregreho popolno?*¹⁾ Zato je prosil Gospoda: *Očisti me mojih skrivnih grehov!* to se pravi, onih grehov, ki jih še sam ni mogel prav razločevati.

Tudi hočem navesti tukaj, kar mi je svetnik odgovoril na neko tako vprašanje: «Ako dvomite», rekel je, «ali ste privolili, tedaj vselej mislite nasprotno. Vzrok za to umevate. Da grešimo, mora volja privoliti; kjer pa ni prostega privoljenja, tudi ni greha. Ne verjemite torej tako lahko, da ste privolili; ako vam srce ne očita tega, bodite brez skrbi.»

X. Poglavje.

O ničemernosti.

Kdor misli, da je več, kakor je, ta kaže ničemernost v pameti. Kdor hrepeni po višjem stanu in misli, da ga je vreden, ta kaže ničemernost volje, ki je še bolj nevarna. Kdor misli, da je več, kakor je, ta nosi seboj senco zadovoljnosti in po tem

¹⁾ Ps. 18, 13.

takem mir v svojih mislih; kdor pa hrepeni po višji stopinji, kakor mu je dana, ta je v vednem nemiru in zaničuje vse, kar je pod njim ali njemu enakega. Za srečne ima le one, ki so nad njim; zato hrepeni po njih stopinji. Ako pa slednjič dospe tje, tedaj vidi, da je tu le stopinja, s katere se še dalje stopa. In tako živi celo življenje le v željah in hrepenenju, kakor popotnik, ki ima gostilno le za kraj, kjer se gré mimo in kjer se ne smemo ustaviti.

Naš svetnik je mislil, da je v cerkvenih časteh že previsoko prišel, zato je premišljeval, kako bi prišel niže, ne pa više; premišljeval je, kako bi šel v samoto, ne pa do višje časti. Bal se je, ker so ga tako častili. Ko je videl, da je vseč ljudem, tedaj se je bal, da bi radi tega ne bil slabši služabnik božji.

Nekdo ga je vprašal, kako more ohraniti ponižnost, ko ga tako hvalijo. On je odgovoril: «Vi ste mi storili veliko prijaznost, da ste me spomnili ponižnosti. Kadar se veter zajezi med našimi gorami, pripogiblje male cvetlice, velika drevesa pa ruje s korenino. S škofovsko častjo sem nekoliko previsoko postavljen; zato pa moram tudi večje sitnosti prenašati.»

O Gospod! reši nas, zapovej tem vetrovom ničemernosti, in nastala bo velika tihota!¹⁾

XI. Poglavje.

O svetem obhajilu.

Posebno sladke in ljubeznive misli je imel o sv. obhajilu Telesa in Krvi Jezusa Kristusa. Njegovo srce je ljubezen božja tako navdajala, da ni njegovo spoštovanje nič škodovalo zaupanju, in tudi zaupanje ni manjšalo njegovega spoštovanja.

Včasih je rekel, da ni mogoče premišljevati našega Gospoda v bolj sladki, ljubeznivi, bolj vkusni in veseli skrivnosti. In zato je jako hrepenel, da bi se človek raztopil v svoj nič, ko prejme sv. Rešnje Telo, kakor se je naš Zveličar uničil, da se nam daje v živež. Zapustil je veličastvo v nebesih, in prišel k nam, da se združi z našo nizkoto.

Toda marsikdo bo njegovo mnenje najrajši slišal z njegovimi lastnimi besedami; saj so pa tudi resnično slajše nego med in

¹⁾ Mat. 8, 25.

sladkor. Sprejmite jih popolno vase, kakor so vredne, da jih sprejmete. Govoril jih je neki duši, ki si zaradi napačne in domišljave ponižnosti ni upala približati se ti božji skrivnosti in je govorila s Petrom, toda ne v duhu sv. Petra: *Gospod, pojdi od mene!*¹⁾ Svetnik pa ji je velel povedati po neki zanesljivi osebi:

«Povejte ji», tako je rekel, «naj le pogumno pristopa in prejema sveto obhajilo mirno in prav ponižno, ravna je po ljubezni tega nebeskega ženina, ki se je tako strašno ponižal in uničil, da se druži z nami in se nam daje v jed in hrano, nam, ki smo jed in paša črvom. Kdor v duhu tega nebeskega ženina pristopi k sv. obhajilu, ta uniči sebe in mu govori: O božji ogenj, požgi me, uniči me in izpremeni me v Sebe! Ničesar ni na svetu, kar bi bilo naše v pravem pomenu, ali čemur bi zapovedovali tako prosto, kakor je jed, ki jo uničujemo, da se ohranimo. Naš Zveličar je v svoji ljubezni šel tako daleč, da se nam je dal v jed. Česa pa naj mi ne storimo, da tudi on nas objame, uniči, sprejme vase in z nami ravna po svoji božji volji!»

XII. Poglavje.

Gospoda moramo pričakovati in prenašati.

Gospoda pričakovati se pravi, prav z mirnim srcem in srečnim upanjem pričakovati, da se izpolnijo njegove obljube ob času, ki ga je odločil za to.²⁾

Zaradi presrečnega upanja so duše v vicah popolnoma mirne in pokojne. Zaradi njega kraljuje potrpežljivost nad bolečinami. Zato še tožiti ne morejo, tudi ne obuditi najmanjše nepotrpežljivosti in ne hoteti najneznatnejše stvarce, ki bi nasprotovala volji božji.

Da ima kdo to upanje, mora imeti moško srce, ki ni nikakor mehkužno. Zato govori tudi prerok Izajija: *Oni pa, ki v Gospoda zaupajo* (namreč z zaupanjem, katero oživlja ljubezen) *obnavljajo (svojo) moč, dobivajo perje kakor orli, tečejo in se ne utrudijo, hodijo in ne opešajo.*³⁾ Prejeli bodo nadnaravno moč in se vzdignili na perutnicah orlovih, ki se visoko vzdiguje v zrak in spušča proti zemlji le, kadar se zdi njemu samemu.

¹⁾ Luka 5, 8. — ²⁾ Tit. 2, 13. — ³⁾ Iz. 40, 31.

Gospoda prenašati se pravi, vse težave, ki nam pridejo od Boga, nositi s pogumnim srcem, ki deluje na to, *da upamo, kjer ni nobenega upanja več*¹⁾, in govorimo z Jobom: *Ako bi me (Gospod) tudi umoril, zaupal bom vanj.*²⁾

XIII. Poglavje.

Ali umreti, ali ljubiti.

Sv. Terezija je navadno rekla: *Ali trpeti, ali umreti!* Ljubezen božja je to deklo Jezusa Križanega tako močno pribila na križ, da ni hotela živeti, kakor le za to, da bi trpela za ljubega Zveličarja.

Veliki sv. Frančišek Serafinski je tudi to čutil in je mislil, da je Bog pozabil nanj, in je ljubeznivo tožil, ako je le nekaj dnij preživel, da ga ni mučilo kako trpljenje. Kakor je imenoval revščino svojo ljubo nevesto, ravno tako bolečino svojo sestro.

In resnično, kakor je življenje z ljubeznijo in po ljubezni božji pot in prava vrata v nebesa, tako je življenje brez te ljubezni pekel, ki reži odprt že pred časom. Nesrečna je smrt brez ljubezni Zveličarjeve, rekel je naš svetnik, in nesrečna ljubezen brez smrti Zveličarjeve, ker ta dragocena smrt nam je pridobila ljubezen, brez katere bi ne naša dela, ne trpljenje ne moglo priti v večno življenje.

Naš svetnik je navadno rekel: *Ali umreti, ali ljubiti!* O tem govori tako-le v nekem svojem delu: «Ali ljubiti, ali umreti! Umreti in ljubiti! Odmreti vsaki drugi ljubezni zato, da živimo ljubezni Jezusovi, da ne umrjemo večno, temveč v tvoji večni ljubezni, o Rešenik naših duš, živeči vekomaj prepevamo: Naj živi Jezus! Jaz ljubim Jezusa. Naj živi Jezus, ki ga ljubim! Jaz ljubim Jezusa, ki živi in kraljuje od vekomaj do vekomaj. Amen!»³⁾

In drugodi: «Želim umreti, ali ljubiti Jezusa. Smrt ali ljubezen; ker življenje brez te ljubezni je resnično hujše, kakor smrt.»

¹⁾ Rim. 4, 18. — ²⁾ Job 13, 15. — ³⁾ Théotime XII, 13.

XIV. Poglavje.

O srčnem miru med sitnimi opravili.

Mnogo sicer dobrih in pobožnih duš misli napačno, da je nemogoče ohraniti notranji mir v skrbeh in opravilih. Kje je strašnejše gibanje, hitrejše vzdigovanje in padanje, nego na morju? So-li ladije kdaj proste vsakega guganja? Vendar spé popolnoma mirno oni, ki so na njih, in igla kaže vedno proti severu.

Kdor pri vseh delih gleda le na Boga in nima družega namena, kakor da jih obrača le v čast božjo, ta najde pòvsodi mir, da, celó v najhujših udarcih, ker tudi te udarce obrača v čast Njemu, ki jih dopušča ali pošilja. S tem pa dospè do edinega namena, kamor so obrnjene vse njegove želje, in ki je: Boga častiti v vseh rečeh in v vseh slučajih.

Čudim se, kako morejo oni, ki so se v svetem poklicu darovali Bogu, včasih tožiti zaradi mnogih in sitnih opravil ali poslov; čudim se, kako morejo opravila te vrste imenovati raztresujoča.

Resnično, le taka opravila nas prav za prav raztresejo, ki nas ločijo od Boga. Od Njega pa nas more ločiti le greh, zakaj vsako postavno opravilo nas ne le ne loči od Boga, temveč je celó sredstvo, da nas še tesneje združi z Bogom.

Ž Njim se lahko zedinijo oni, ki morajo tožbe reševati, ako obračajo v čast božjo, ko razsojajo pravico in mu služijo v tem težavnem poslu. Ravno tako je tudi s kupci, umetniki, vojaki, kratko: z vsemi stanovi.

Naš svetnik je o tem rekel to-le: «V raznih zmešnjavah posvetnih stvari moramo biti vseskozi k Bogu obrnjeni. Kako mu bolje pokažemo svojo zvestobo, kakor med zoprnimi stvarmi? — Žal, da tudi samota ima svoje viharje, kakor svet svoje vršanje.

A ne smemo nikjer opustiti poguma, zakaj pomoč iz nebes je pripravljena za vse, ki zaupajo v Boga in ki prosijo ponižno in krotko njegovega očetovskega varstva. Varujte se, da se vaše skrbi ne premené v zmešnjavo in nemir, in ako se tudi v vašo ladijo zaletavajo valovi in viharji zamotanih opravil, ozirajte se vedno proti nebu in kličite h Gospodu: Gospod, moj Bog, zaradi Tebe jadram in veslam, bodi moj vodnik in moj krmar! — In

ko prijadramo v luko, tedaj bo veselje, ki nas tam čaka, bogato nadomestilo ves trud našega potovanja. Mi pa jadramo naprej vkljub vetrovom, da je le naše srce pravo, naš namen dober, naše oči obrnjene v Boga in naše zaupanje izročeno Bogu. Ako tudi včasih moč viharja nekoliko vznemiri želodec, in če se nam tudi ob nekaterih trenutkih vrtil v glavi, nikar se ne čudimo zaradi tega, temveč bodimo pogumni in se navdušujemo za krepko delo! Vedno hodite — o tem sem prepričan — za svojimi svetimi sklepi: bodete-li klaverni, ako vas napade nemir in mala sitnost, ki jih naredi obilica domačih opravil? To vam ravno pomore, da se vadite v najdražjih in najljubeznivejših krepostih, ki nam jih je priporočal Kristus, naš Gospod. Verjemite mi, prava krepost se tako slabo goji v notranjem miru, kakor dobre ribe v stoječi močvirnati vodi.»

Osemnajsti del.

I. Poglavlje.

O dobrem imenu.

Kako bi bil naš svetnik kdaj hrepenel po oni goljufivi časti, ki izvira iz visokih in častnih služb? Saj dobivajo take službe nevredni večkrat, kakor vredni ljudje. Še celó dobro ime, to kadilo, ki gori le na oltarju prave kreposti, cenil je le toliko, kolikor je z njim mogel razširjati božjo slavo. To je bila ne le najsilnejša, ampak edina želja njegovega srca.

Nekdaj so spletli veliko obrekovanje zoper njega in je širili na vse strani. On pa ni rekel nič družega, kakor: *«Ponižal sem se, tudi dobro sem molčal. Moje srce se je v meni vnelo in v mojem premišljevanju se je ogenj užgal.»*¹⁾ Nisem pokazal tega, kar bi bil lahko povedal za svojo brambo. Ta potrpežljivost je vnela moje srce za ljubezen božjo. Rekel sem Bogu: *Ti si moj varih in moje zavetje v tej bridkosti. Le ti edini, o Bog resnice, moreš me rešiti iz tega»*²⁾. *Reši nas obrekovanja ljudij.*³⁾

¹⁾ Ps. 38, 3. 4. — ²⁾ Ps. 30, 4. Jan. 8, 32. — ³⁾ Ps. 118, 134.

Ko se je neka pobožna duša zaradi sramotenja bolj žalostila kakor on sam, pisal je o tej stvari to-le: «Previdnost božja vé dobro, koliko dobrega imena potrebujem, da dobro dopolnim opravilo, za katero me je odločila, in jaz ga nečem ne več, ne manj, kakor je njej všeč.»

II. Poglavje.

O žalosti.

Sv. pismo imenuje blaženost prihodnjega življenja: veselje. Prav tako je tudi sedanje življenje srečno zaradi veselja. Toda to ne velja o vsakem veselju; zakaj *veselje prilizovalčevo je kakor pika*¹⁾, govori sv. Duh po potrpežljivem Jobu, to se pravi, traja le en trenutek. *Svoje dneve preživé v veselju*, govori dalje o grešnikih, *in v trenutku gredó v pekel*.²⁾ *Solze so konec napačnega veselja*.³⁾

Pravo veselje more izhajati le iz notranjega miru, in ta mir iz dobre vesti, ki se imenuje *vedna gostija*.⁴⁾ To je ono veselje Gospodovo in v Gospodu, katero spremlja ljubezen in spodobnost, in katero tako živo priporoča apostol.⁵⁾

Naš svetnik je tako cenil to veselje, da je postavil za temelj tukajšnji sreči; sam je bil pa v tem tako utrjen, da je velik služabnik božji rekel o njem, da uživa mir, ki se ne more ne uničiti, ne skaliti.

Kakor je pa naš svetnik ljubil mir in veselje v sv. Duhu, ki sta po nauku sv. Tomaža dva glavna sadova ljubezni, ravno tako je pa sovražil tesnosrčno zmedenost in žalost. O tem je govoril neki duši, ki se ji je udala: «Ostanite v miru in nasitujte svoje srce s sladkostjo nebeške ljubezni, brez katere naše srce ne živi in ni srečno naše življenje. Nikdar se ne dajte upogniti žalosti, ki je sovražnica pobožnosti. Zakaj bi bili žalostni, ko služimo Njemu, ki bo vekomaj naše veselje? Le greh in nič drugzega se nam more studiti in nas užalostiti. Pa še tukaj treba, da pride po žalosti zaradi greha veselje svete tolažbe.»

To je zastran pokore popolnoma resnično. Še celo oni veliki prerok, ki je bil všeč srcu Gospodovemu, ko je mešal

¹⁾ Job. 20, 5. — ²⁾ Job. 21, 13. — ³⁾ Preg. 14, 13. — ⁴⁾ Preg. 15, 15. — ⁵⁾ Filiplj. 4, 4. 5.

svojo pijačo s solzami in močil ž njimi svojo posteljo, prosil je Boga, naj mu vrne veselje svojega zveličanja in naj ga pokrepča s svojim močnim duhom.¹⁾

III. Poglavlje.

O mrtvem življenju in živi smrti.

Prosili so me, naj bi ta-le kratki pa jedrnati rek našega svetnika prav kratko razložil: «Živeti treba v mrtvem življenju in umreti v živi in oživljajoči smrti, v življenju našega kralja, naše cvetlice in našega sladkega Zveličarja.»

Na prvi pogled se zdi človeku, da si nasprotujejo misli v tem stavku; toda popolnoma tako govori sv. pismo. Sv. apostol Pavel pravi: *Zakaj umrli ste, in vaše življenje je skrito s Kristusom v Bogu.*²⁾ In na drugem mestu: *In za vse je umrl Kristus, da tudi, kateri živé, ne živé več sebi, ampak njemu, ki je zanje umrl in (od mrtvih) vstal.*³⁾ Sam o sebi pa govori: *Živim, toda ne jaz; živi pa v meni Kristus.*⁴⁾

V mrtvem življenju živeti se pravi: ne živeti po čutih in po nagnjenju, temveč po duhu in nadnaravnem nagonu, to je smrt po naravi, toda življenje po duhu. To se pravi starega človeka v sebi umoriti, da se iz njegovega pepela porodi nov človek.

V živi in oživljajoči smrti umreti se pravi: Mrtvičiti in križati meso z vsemi njegovimi strastmi, da se duh poživi v življenju milosti, katero nam je pridobilo življenje in smrt Jezusa Kristusa našega Gospoda, ki more iz smrti izvabiti življenje in kakor Samson vzeti medú in jedil iz žrela zdivjanega leva. Resnično, ako ne umremo s Kristusom, ne bomo ž njim živeli, in ako ne trpimo ž njim, tudi ne bomo ž njim kraljevali.

IV. Poglavlje.

O mrtvenju.

Kar se tiče mrtvenja ali zatajevanja, treba pomniti, da je notranje brez primere boljše, nego zunanje. Notranje zatajevanje

¹⁾ Ps. 50, 14. — ²⁾ Kološ. 3, 3. — ³⁾ II. Kor. 5, 15. — ⁴⁾ Gal. 2, 20.

tudi ni nikakor podvrženo tako, kakor zunanje, hinavstvu, ničemernosti in nespameti.

Če nam Bog pošlje kako mrtvenje, ali po njegovem pripuščenju ljudje, tedaj je to vedno boljše, kakor táko, katero si sami naložimo in je dete naše lastne volje.

Vendar se marsikdo izpodtakne ob ta kamen. Mnogi so zelo trdovratni v tem, da se udajajo takemu zatajevanju, katero jim svetuje njih nagnjenje, ki pa ni preveč težko.

Njih nagnjenje namreč lajša to, kar je na videz težko. Ako jih pa doleti zatajevanje iz kakega družega vzroka, potem si mislijo, da jim je nemogoče prenašati je, dasi je samo na sebi še tako lahko.

Nekaj vzgledov! Marsikdo je udan raznim pokorilom: posti se, biča, nosi trdo obleko in železni spokorni pas; zastran svojega dobrega imena pa je tako natančen, da ga razburi vsaka graja ali obrekovanje, zmede mu mir in pamet in ga privede do strašne skrajnosti.

Drug je udan molitvi, vadi se v pokori, molčečnosti in drugih enakih pobožnih opravilih; postane pa nepotrpežljiv, strašno se jezi in toži brez konca in kraja, ako sliši, da je izgubil kako pravdo, ali trpel najmanjšo škodo na časnem blagu.

Tretji daje radodarno vbogaime, napravlja krasne ustanove, toda bolešno toži in se ves trese od strahú pri najmanjši telesni bolezni, jadikuje brez konca pri najmanjši bolečini, da se ne dá povedati.

Čim bolj ali manj je ta ali oni navezan na blago tega življenja, ki mu daje ali čast, ali korist, ali zabavo, s tem večjo ali manjšo potrpežljivostjo prenaša trpljenje, ki nasprotuje tem dobrotam, in ne pomisli, da mu jih jemlje ali daje roka božja po svoji volji.

To pa izhaja od todí, ker sicer hočemo Bogu služiti, toda ne, kakor on hoče, ampak kakor mi hočemo, po svojem in ne po njegovem načinu. Mislite pa, da je to prav? — Ne more-li s svojo lastjo in z nami, ki smo njegovi, storiti, kar hoče?

Da bi neko dušo ozdravil te bolezni, govoril ji je naš svetnik tako-le: •Večkrat poljubite s polno dušo križe, ki vam jih nalaga naš Zveličar sam, in ne glejte na to, ali so iz dragocenega ali lepo dišečega lesa. Čim slabejši, čim zaničljivejši, čim smrd-

ljivejši je les, tem več je križ vreden. Važno je, da se vedno tega spominjam in pojem staro pesem. Ne dá se dvomiti, da je pesem Jagnjetova, sicer nekoliko žalostna, toda lepa in mila: *Oče, ne kakor jaz hočem, ampak kakor ti.*¹⁾ Magdalena je iskala Gospoda, ki je bil pri njej. Vpraša ga, kje je Gospod. Ko ga ni videla v podobi, kakor je želela, ni ji bilo zadosti, da ga je videla tako, in iskala ga je, da bi ga videla drugače. Hotela ga je videti v obleki veličastva, ne pa v slabi obleki vrtnarski. Vendar ga je spoznala, ko jo je imenoval *Marijo.*²⁾

Ravno tako tudi vas sreča vsak dan tu ali tam Zveličar v obleki vrtnarjevi, ako se vam ponudijo prilike za navadno zatajevanje. Seveda vi želite, da bi vam ponudil drugačno, bolj sloveče zatajevanje. Toda, oh, najlepše ni vedno najboljše. Ne mislite, da vam zakliče *Marija, Marija!* Ne, predno ga bodete gledali v Njegovem veličastvu, hoče v vašem vrtu zasaditi marsikatero neznatno in ponižno cvetko, to pa po *svojem* načinu; in zato je tako oblečen. O, združimo svoja srea ž njegovim, in svojo voljo ž njegovo voljo.*

V. Poglavje.

O ljubezni do bližnjega.

Ta ljubezen je ali naravna ali nadnaravna. Prav lahko se nadnaravna veepi v naravno, in tako ljubimo iz ljubezni do Boga one, ki jih ljubimo že po naravi; ni pa ravno tako lahko ljubiti jih samo z nadnaravno ljubeznijo.

Toda — utegne kdo ugovarjati — je-li kaj hudega ljubiti bližnjega zaradi dobrega, ki je v njem? — Ne, v tem je naravna ljubezen, ki se imenuje prijateljstvo. Ako je pa že težko ljubezen naravnega prijateljstva očistiti vse sebičnosti, tako, da ne ljubimo prijatelja več zato, ker nam ugaja, ali ker nas razveseljuje občevanje ž njim: tedaj je še tem težavneje ljubezen iz nadnaravnega prijateljstva tako očistiti, da v njem ne ljubimo drugega kakor Boga in njegovo presveto voljo.

Do te stopinje ljubezni do bližnjega vspnó se pa le taki, ki so jako napredovali v kreposti. Na tej stopinji srečamo ljubezen do sovražnikov in do takih, ki so nam zoporni. Zakaj

¹⁾ Mat. 26, 9. — ²⁾ Jan. 20, 11. 16.

lahko je — za to ni treba nobene posebne kreposti — ljubiti one, ki nas tolažijo in nam storé dobro; take pa, ki nam storé hudo, in so nam zoprni, take ljubiti le iz tega vzroka, ker je to Bogu všeč, to se pravi bližnjega ljubiti v Bogu in le v Bogu s pravo nadnaravno ljubeznijo.

Naš svetnik se je o tem izrazil tako-le: «Do svojega bližnjega moramo imeti dobro, krotko in ljubezni polno srce, in še posebno, ako nam je zopern in nadležen: ker v tem slučaju ne najdemo na njem ničesar, zaradi česar bi ga mogli ljubiti, kakor edino le to, da častimo našega Zveličarja. Potem pa je ljubezen brez dvombe tem čvrstejša in čistejša, tem bolj prosta slabotnih ozirov.»

Ako bi smel mnenju našega svetnika pridejati še lastno svojo misel, rekel bi, da čisto, brez postranskih ozirov, le zaradi Boga ljubiti svojega prijatelja in dobrotnika ni nič manj težko, kakor ljubiti svoje sovražnike in one, ki so nam nadležni in zoprni.

Razlagam tako-le: Čisto je, kar ni nič zmešano. Kdor torej reče, da ljubi le v Bogu in zaradi Boga, ta pravi, da ljubi le edino ozirajoč se na Boga, brez ozirov na stvar.

Kako torej? morda kdo vpraša, moram-li biti slep ali ne-hvaležen, ako hočem svojega krepostnega bližnjega ali dobrotnika ljubiti le v Bogu in ako ne smem kar nič spoznati njegove čednosti in dobrote? — To ni nikakor potrebno; toda oboje se mora ozirati na Boga; zakaj kdo drug kakor Bog kreposti je ustvaril krepostnega človeka? Kdo drug kakor On, od katerega *pride vsako dobro darilo in vsak popoln dar*¹⁾, mu je dal sredstva, da nam je storil dobro? Kdor ljubi svojega bližnjega zato, ker je kreposten, ali ker je njegov dobrotnik, in izvaja njegove kreposti in dobrote iz prvotnega studenca, namreč iz Boga, ta vedno ljubi svojega bližnjega v Bogu in v njem Boga kot zadnji namen svoje ljubezni.

A navadno se pomudimo pri krepostih svojega bližnjega, kakor da so popolnoma njegova last, ali da jih ima sam iz sebe. Tudi cenimo dobrote le, ker so nam koristne, in jih ne izvajamo

¹⁾ Jak. 1, 17.

iz Boga, da, še celo potem, ko jih nanašamo na Boga, zamenjamo prijatelja z Bogom, ne da bi ga bolj čislali nego Boga, ali ga ž njim primerjali, temveč s tem, da ga družimo z Bogom; tudi ne, da bi ga ljubili še-le za Bogom, ampak hkrati z Bogom. Zato pa pravim, da se čeznaravna ljubezen popolnoma čista nahaja le pri malo dušah.

Jako redke so duše, ki ljubijo le Boga v bližnjem in bližnjega v Bogu: tako težko se je v dejanju ravnati po tem razločevanju.

VI. Poglavje.

Čas njegovega žalovanja.

Čas žalovanja je bil zanj pustni čas, ta čas razuzdanosti in samopašnosti, ki kakor deroča reka še celo stanovitne, goreče in pobožne duše potegne za seboj v razuzdanost.

Kakor je pa bil vsem vse in je bil bolan z bolniki, tako je gorel od gorečnosti ž njimi, katerim ni bilo vseč pustovanje. Kdo naj bi ne bil nevoljen, ko gleda, kako se v sredi krščanstva slavijo poganske bahanalije! Gotovo je tako razveseljevanje vzrok, da se Božje ime skruni in se obrekuje katoliška cerkev, kakor da bi dovoljevala, česar ne more ubraniti, ali ukazovala, kar trpi le z bolečinami, in zapovedovala, kar se ji studi in nad čimer po ustih pridigarjev kolikor more glasno oznanjuje svojo nevoljo.

Toda morda je čitatelju ljubše slišati, kako svetnik sam toži zaradi tega časa; zakaj njegova tožba se razlega kakor glas grlice ali pelikana v puščavi in kakor samotnega vrabca. «Vedite», rekel je nekoč, «to je čas mojega žalovanja, ker od praznika treh kraljev do začetka posta je moje srce nekako čudno potrto. Četudi sem tako ubog, tako slab, vendar me to hudo boli, ko namreč vidim, da pri toliko dušah pojenjuje pobožnost, da toliko duš postane mrzlih v svoji gorečnosti. Te dve nedelji se je število obhajancev skrčilo za polovico. To me je posebno bolelo v srcu; zakaj, četudi ne postanejo ravno hudobni tisti, ki ne pristopijo k sv. obhajilu, vprašam vendar, zakaj pa jenjajo biti dobri? — Zaradi ničesar, zaradi ničemernosti! Kako bi mogel biti pri tem neobčutljiv?»

Tu naj povem nekaj mislij, katere je svetnik priporočal, da se ljudje obvarujejo plesa.

1. V tem trenutku, ko si plesal, gorele so mnoge duše v plamenu v peklu zaradi grehov, ki so jih storile pri plesu ali zastran plesa.

2. Mnogi menihi in druge pobožne duše so bile isto uro zbrane pred Bogom, pele so njegovo hvalo in premišljevale njegovo dobroto. O koliko bolje so porabile svoj čas, kakor vi!

3. Ko ste plesali, umirali so mnogi v grenkih težavah in mukah. Tisoči mōž in ženā so trpeli velike bolečine v svojih posteljah, v bolnišnicah in na ulicah, trpeli zaradi protina, kamena in hude mrzlice. Oh, ti ubogi niso našli nikjer miru! Morete-li biti brez sočutja, ako premišlujete te bolečine? Ali ne pomislite, da bodete tudi vi enkrat vzdihovali, kakor ti sedaj, drugi pa se bodo vrteli pri plesu, kakor ste tudi vi storili sedaj?

4. Naš Gospod, naša ljuba Gospa, angelj in svetniki so vas videli plesoče. Kako so bili žalostni, ko so videli, da vaše srce razveseljujejo take burke, take neslanosti!

5. Oh, ko ste bili pri plesu, tekkel je čas in bližala se je smrt! Ali ne vidite, kako se norčuje iz vas in vas kliče na svoj ples, kjer bo žalostno vzdihovanje vaših domačih namestu plesne godbe, kjer bodete storili le en korak, namreč prehod iz življenja v smrt! To se pravi v pravem pomenu čas tratiti, ker se v resnici potratí ves čas; človek pa lahko v enem trenutku prestopi v večnost veselja ali trpljenja.

Svetnik je pri neki drugi priliki povedal, kako se je izpreobrnil neki nasladnež, kar bo gotovo rad bral vsakdo. «V moji mladosti, ko sem se šolal v Parizu, bila sta dva dijaka, eden izmed njiju je bil krivoverec; bila sta celo noč v predmestju sv. Jakopa v neki zelo razvpiti hiši. Tu slišita kar naenkrat, ko je zvonilo pri kartuzijancih k jutranjicam. Ko krivoverec vpraša, kaj pomeni to zvonjenje, pové mu drugi, kako pobožno obhajajo božjo službo v tem svetem samostanu. O moj Bog, zakliče oni nato hipoma, kako je najino delo nasprotno opravilu teh menihov! Oni ravnajo kakor sveti angelji, midva kakor brezumna žival. — Ker je bil pa radoveden in se je hotel sam prepričati, ali je njegov tovariš govoril resnico, šel je drugi dan v samostan in videl, kako so ti sveti možje sedeli v koru po vrsti in nepremakljivi kakor podobe; niso pazili na nič družega, kakor na sveto petje psalmov, katero so, kakor je sploh navadno v tem

redu, v resnici oskrbovali z angeljsko pobožnostjo in pazljivostjo. Poln občudovanja je poslušal mladenič to sveto petje, in tako blaga tolažba je napolnjevala njegovo srce, da je sklenil povrniti se nazaj v naročje katoliške cerkve. In res se je povrnil k edini in resnični nevesti Onega, ki ga je s svojim navdihnjenjem obiskal med nesramnostjo in nasladnostjo, v kateri se je še večer popred valjal.

VII. Poglavje.

O hrepenenju in ljubezni.

Kakor je ljubezen med vsem, kar se pametno giblje, prva in najblažja stvar naše volje, tako je tudi hrepenenje prvo delo ljubezni. Ljubiti se pravi, v obče hoteti dobro, če je tista stvar prisotna ali odsotna. Hrepenenje je ljubezen odsotne stvari, veselje pa ljubezen prisotne dobrote. Kdor se veseli prave ljubezni, ta se veseli tudi pravega hrepenenja; in čim bolj človek ljubi tisto, po čemer hrepeni, tembolj hrepeni, da ljubi isto.

Vidite, Boga ljubiti se pravi, jako napredovati na poti do te ljubezni. Če hrepenimo, da bi ljubili še srčneje, tedaj nas to močno priganja in je izvrstno sredstvo, da najbolj napredujemo v tej ljubezni. To je ono hrepenenje ubogih, katero Bog tako rad usliši¹⁾; to je ona priprava vaših src, katero Bog tako rad vidi; ono hrepenenje pobožnih duš, ki mu je tako všeč in radi česar je bil prerok Danijel imenovan *mož hrepenenja*.²⁾ Kdor resnično ljubi, ta hrepeni resnično; kdor resnično hrepeni, ta išče resnično; kdor resnično išče, ta najde resnično; kdor pa najde milost, najde življenje in zajema svoje zveličanje v Gospodu.³⁾

Prav lepo govori naš svetnik o tem: «Ne smemo Boga za nič družega tako nadležno prositi, kakor za čisto in sveto ljubezen našega Zveličarja. O kako moramo hrepeneti po ti ljubezni in kako blaženo moramo ljubiti to hrepenenje! Saj nam zapoveduje že sama pamet, da moramo želeti ljubiti, česar ne moremo nikoli in nikakor dovolj ljubiti, in da z ljubeznijo hrepenimo po Onem, po katerem ne moremo nikakor in nikoli dovolj hrepeneti.

¹⁾ Ps. 9, 17. — ²⁾ Dan. 9, 23. — ³⁾ Preg. 12, 2.

VIII. Poglavje.

O smrti.

V francoskem jeziku pravijo o mrtvih, da so se preselili. S tem hočejo izraziti, da so šli tje v boljše življenje. Zares je naše bivanje v dnevih mesa tu na zemlji, kar imenujemo življenje, veliko bolj smrt kakor življenje, saj se z vsakim trenutkom bližamo grobu.

Zato je rekel neki star modrijan, da umiramo vsak dan, in da se nam vsak dan odvzame en del našega tukajšnjega bivanja. Zato oni lepi rek modre žene iz Thekue: *Vsi umiramo in se razlivamo kakor vode na zemljo, ki se ne vrnejo, temveč jih pogoltne morje.*¹⁾

Strah pred smrtjo je vsem ljudem vcepila že narava sama. Tudi naš Zveličar, ki je sprejel na-se meso in je bil razven greha enak svojim bratom, ni hotel, da bi bil izvzet od te slabosti. Vedel je pa, da ga bode ta prehod rešil človeške revščine in ga pripeljal v veličastvo, katero je po duši že užival.

Neki starodavni modrijan je rekel, da bi smrti ne smeli imeti za težavo, tudi ne za zlo, da je bilo le življenje pred njo dobro. Zakaj nič je ne stori tako strašne, kakor kar sledi za njo.²⁾

Imamo pa zoper strah, ki izvira iz boječnosti pred sodbo božjo, ščit srečnega upanja. Ta nas močno priganja zaupati ne v svoje čednosti, pač pa edino v usmiljenje božje, ki nam za-trjuje, da vsi, ki upajo v njegovo dobroto, ne bodo nikdar osramočeni v tem, kar pričakujejo.

Ali jaz sem toliko greha storil! — Gotovo je to res. Toda, ali more človek več grešiti, kakor Bog odpustiti? Kdo bi si upal meriti velikost svojih grehov po onem neskončnem usmiljenju, ki jih pogrezne v najglobokejše globočine večne pozabljenosti, ako jih le obžalujemo zaradi njegove ljubezni! Le obupanci, kakor Kajn, naj rekó: Moj greh je tako velik, da zanj ni nič več odpuščanja. *V Gospodu je usmiljenje in pri njem je obilno odrešenje. In On bo rešil Izrael vseh njegovih hudobij.*³⁾

¹⁾ II. Kralj. 19, 14. — ²⁾ Mala mors putanda non est, quam vita bona praecessit: neque enim facit malam mortem, nisi, quod sequitur mortem. — ³⁾ Ps. 129, 7.

Poslušajmo prečudno tolažbo, s katero je naš svetnik tolažil neko dušo; navdajal in nadlegoval jo je strah pred smrtjo in groza pred sodbo, ki sledi za-njo. «O kako strašna je smrt! Kdo bi to tajil? Toda treba nam je nič manj hrepeneti po prihodnjem življenju, katero nam bode dal Bog. Zato se ne smemo še udati nezaupnosti. Če smo tudi revni, vendar nismo tako revni, kakor je Bog milostljiv do onih, ki bi ga radi ljubili in vse zaupanje stavijo vanj. Ko je bil sv. Karol Boromejski blizu smrti, dal si je prinesiti podobo križanega Zveličarja, da si posladi svojo smrt s smrtjo svojega Zveličarja. Najboljše sredstvo izmed vseh zoper strah pred smrtjo je misel na Njega, ki je naše življenje, in nikdar ne smemo misliti na svojo smrt, da bi ne mislil ob enem na njegovo rešilno smrt.»

Gotovo se moramo iz umevnih vzrokov bati in biti žalostni, ko pregledujemo grehe pretečenega življenja. Toda pri tem nikdar ne smemo ostati, temveč idimo naprej in pokličimo na pomoč vero, upanje in ljubezen božjo pa neskončno dobroto, potem se bo najgorenkejša žalost izpremenila v pokoj, naš hlapčevski strah bo postal čist in otroški strah, nezaupljivost do sebe, ki je kakor grenka aloa, posladila se bo prečudno z zaupanjem v Boga.

Kdor ostane le pri nezaupljivosti in strahu, pa se ne zateče k upanju in zaupljivosti, tak je podoben možu, ki od rože nabira le trnja, cvetje pa pušča. Človek mora posnemati ranocelnike, ki nikdar ne odpró žile poprej, kakor so pripravili obvezo, da ž njo ustavijo kri. *Kateri v Gospoda upajo, so kakor sijonska gora, (ki) ne omahne vekomaj.*¹⁾

IX. Poglavje.

O notranjem trpljenju.

V zunanjem življenju so lepi dnevi redkejši, nego oblačni, deževni in neprijetni; zakaj življenje je že sploh tako uravnano, da je več trnja kakor rôž. Ravno tako so tudi v duhovnem življenju bolj pogoste notranja zapuščenenost, temačnost, nego tolažbe in nebeška navdihnjenja. Od te bolečine potrj je vzdihoval že David, ko je prosil Boga, naj mu vrne veselje svojega zveličanja in naj mu dá moč svojega izvrstnega duha.²⁾

¹⁾ Ps. 124, 1. — ²⁾ Ps. 50, 13.

Vendar pa teče ravno pod temi notranjimi težavami, kakor pod tramovi stiskalnice, najbolj čisto vino božje ljubezni, ker tu *opravlja* sveta v ljubezen vcepljena *potrpežljivost svoje popolno delo*.¹⁾

Mnogi si domišlujejo po krivici, da jih Bog sovraži, dasi jim srce ničesar ne očita in vest dobro priča o njih. Sam je rekel, da bo z nami v bridkostih²⁾, in kdor ne nosi njegovega križa, ni vreden iti za njim.³⁾ Ali ni črka T (tau), ki je podobna križu, znamenje izvoljenih?⁴⁾

Ko so se pri rojstvu Jezusovem pastirji veselili angeljskega petja in jih je obsevala nebeška luč, bila sta Jožef in Marija v revnem hlevu pri jokajočem detetu in v temni noči. Kdo bi ne bil rajši pri Jezusu, Mariji in sv. Jožefu v nočni temi, kakor užival veselje pastirjev, dasi je bilo tudi angeljsko veselje?

Sv. Peter je zaklical, gledajoč Gospoda v veličastvu na Taboru: *Tukaj je dobro biti, naredimo si tri šotore*, in vendar ni vedel, kaj je rekel.⁵⁾ Zvesta duša pa ljubi Jezusa ravno tako tudi na gori Kalvariji, kjer je ves razmesarjen, in ga obdaje črna tema, kri, križ, žebli, trnje in strah smrti. Sredi te strašne zapuščenosti govori iz polnega srca: Tu hočemo postaviti tri šotore, enega za Jezusa, družega za njegovo sveto mater in tretjega za njegovega ljubljene učenca. — To misel je povedal in razložil naš svetnik, kar še posebno poudarjam, da tem bolj častimo njegovo globoko notranje in čez vse pobožno mišljenje.

X. Poglavje.

Nepotrpežljiva tožba.

Naš svetnik je mislil, da ni nobena tožba, če je še tako pravična, brez samoljubja. Glasne in pa dolge tožbe so očitni dokaz prevelike mehkužne razvajenosti, ali bolj prav rečeno, očitne strahopetljivosti.

Kaj tudi naposled koristijo te tožbe? Ž njimi samo po vetru mahamo, svetu kažemo, da neradi trpimo krivico, nad katero se pritožujemo, da smo radi nje nevoljni, in da nas nekoliko

¹⁾ Jak. 1, 4. — ²⁾ I. Jan. 3, 20; II. Kor. 1, 12; Ps. 90, 15. — ³⁾ Luk. 14, 27.
— ⁴⁾ Ezech. 9, 4. — ⁵⁾ Luk. 9, 33.

mika maščevanje. Kolo, ki je najmanj pomazano, vpije najbolj; ljudje, ki so najmanj napojeni z mazilom potrpežljivosti, tožijo najbolj.

Sicer so pa vsi *človeški otroci lažnivi na tehtnici*.¹⁾ Zakaj namen tožečih ni, da bi jih imeli za nepotrpežlive; temveč ravno narobe pravijo, da bi bili tako in tako govorili in delali, da jih ni to in ono zadrževalo; in ako bi Bog ne bil prepovedal maščevanja, zahtevali bi popolno zadostilo. Resnično, ta duševna slabost je vredna pomilovanja, nevredna pa je duše, ki se je darovala službi križa Kristusovega.

S tem pa nečem trditi, da človek kar nič ne sme tožiti, ako ga napadajo velike telesne in duševne bolečine, ali če izgubi mnogo. Job, ogledalo potrpežljivosti, je večkrat tožil, vendar pa ni škodoval tisti čednosti, zaradi katere je tako sloveč v spominu potomcev in tako čislan pred Bogom.

Ne samo, da bi ne bilo prav, temveč bilo bi to še lahko greh, ako bi se človek hotel obvarovati tožbe in zato skrival kako telesno bolečino, ali ko bi se branil poklicati zdravnika in vzeti zdravila, ker na ta način bi se postavil v smrtno nevarnost. Bog sam, najpopolnejši, pritožuje se na več krajih sv. pisma čez grešnike.

Tukaj moramo rabiti pravo in pravično mero. Če tudi je dobro in še morda celó potrebno, da človek včasih molcé trpi, vendar se pa zopet drugikrat spodobi, da naznanimo svoje pravične bolečine. Saj je še celó sam Sin božji, ta podoba popolnosti, jokal pri smrti Lazarjevi in na križu glasno klical. Mera, po kateri se moramo ravnati pri tožbi, je previdnost, katero sv. Anton imenuje voditeljico in vladarico v kraljestvu kreposti.

O tem je naš svetnik učil prav izvrstno. Varovati se moramo napake, za katero se malo zmenimo, ki pa je zelo škodljiva in katere se jih malo ogiblje: Kadar grajamo bližnjega in se pritožujemo čezenj, kar naj bi se redkokdaj zgodilo, tedaj nimajo naše tožbe ne konca ne kraja; vedno začenjamo od začetka in svojo tožbo ponavljamo brez konca, kar je očitno znamenje razdraženega srca, ki še nima prave ljubezni. Močne in

¹⁾ Ps. 61, 10.

plemenite duše so žalostne le zaradi važnih stvari, pa še v važnih slučajih ne hranijo dolgo časa nemira v srcu in ne kažejo nikake razdraženosti niti jeze.

S tem-le znamenjem se razločujejo nepravične tožbe od pravičnih. Kakor so one vedno polne nemira in jeze, tako so te vedno mirne, krotke, ljubeznive, pokojne in so enake vzdihovanju goloba, ki nima žolča in toži le z ljubeznijo.

XI. Poglavlje.

Neprevidna ostrost pri spokornih delih.

Velika ostrost v spokornih delih je navadno nevarna pečina za začetnike v pobožnosti. Mislijo, da ne storé nikdar dovolj; z vsemi močmi hočejo poboljšati svoje prejšnje napake; zdi se jim, da niso nikdar tako dobro delali, kakor takrat, ko so vse pokvarili. Hudobni duh porabi to neizmerno gorečnost v našo škodo. On reže iz vsakega lesa pušice zoper nas; on vé, da smo zaradi take ostrosti nesposobni za božjo službo, ker nimamo dovolj telesnih močij.

Zato moramo ravnati previdneje in pomisliti, da *Bog zahteva le pametno službo od nas*¹⁾, njegova čast zahteva, da vse prav presodimo. Sv. Bernard se je tudi v začetku izpodtaknil ob ta kamen in je proti koncu svojega življenja tožil nad to neprijetno ostrostjo, kakor drugi tožijo zaradi svoje razuzdanosti; v ponižnosti jo je imenoval zmoto svoje mladosti.

Poznal sem nekega izvrstnega, učenega in pobožnega moža, ki je na ta način popolnoma izpodkopal svoje cvetoče in močno zdravje. Žal, da je zmoto spoznal prepozno. Vse sem si prizadejal, da bi pomiril njegovo ostro gorečnost, toda zastonj. Bil sem zanj Kasandra²⁾, zakaj povedal sem mu naprej, kaj se bo zgodilo, on pa ni verjel.

Neka samostanska devica se je pod plaščem pokore pokorila ostreje, kakor je nje nežno in slabotno telo moglo prenesti; naš svetnik pa ji je svetoval nekaj, kar se ravno tako vjema z njegovo krotkostjo, kakor z njegovo modrostjo: «Ne

¹⁾ Rimlj. 12, 1. — ²⁾ Kasandra je bila grška (seveda malikovalska) prerokinja. Tu pomeni beseda: «Prerokoval sem mu nesrečo.» Uredn.

obkladajte», rekel je, «svojega slabotnega telesa z večjo ostrostjo, kakor vam nakladajo redovna pravila. Ohranite svoje telesne moči, da Bogu ž njimi služite v dušnih vajah. Če tega ne storite sedaj, morali bodete, žal, pozneje prisiljeni zapustiti svoje delo in svoje vaje. Odpovedalo vam bo telo, katero opravlja take vaje z dušo vred.»

Le malo ljudij, še celó med duhovniki, zna tu zadeti pravo mero. Duh, ki je voljan, skoraj vedno preveč naloži slabemu mesu. Človek ne pomisli, da kakor duh ne more nositi mesa, ako je predebelo, ravno tako tudi narobe ne more meso nositi duha, ako je premedlo.

XII. Poglavje.

Čast božja je namen našega zveličanja.

Prosili so me, naj bi natančneje razložil ta le izrek našega svetnika: «Vse, kar storimo za svoje zveličanje, storjeno je v božjo službo, ker naš Zveličar sam je na tem svetu delal le za naše zveličanje.»

Sicer sem navadno rekel, da oni ne dela naravnost za čast božjo, ki služi Bogu le zaradi plačila, če tudi samo za nebesa.

Le vprašajte večino kristijanov, ki opravljajo dobra dela, zakaj jih opravljajo. Odgovorili vam bodo: Zato, da se zveličamo. Vprašajte jih dalje, zakaj hrepené tako goreče po zveličanju. Slišali bodete preprosti odgovor, zakaj usta govoré, česar je polno sré: Njihov namen je, da dosežejo častno, koristno in veselo dobroto, ki jih čaka v nebesih. Govorite jim pa o tamošnjem češčenju božjem, tedaj bodete kmalu videli, da jim je to le postranska stvar.

Vendar pa je prvi namen, za katerega je Bog vstvaril nebo in vse, kar je, ravno njegova čast in ne naša čast in sreča. Naša sreča mora služiti onemu skupnemu velikemu namenu. To je dobro vedel prerok, govoreč o nebeškem veličastvu. On ne imenuje nebeških prebivalcev le zato srečnih, ker uživajo ono večno čast, veselje in bogastvo, temveč, ker bodo tam hvalili Boga na vekov veke.¹⁾

¹⁾ Ps. 83, 5.

Ta stavek torej, da vse, kar storimo zaradi svojega zveličanja, storimo za božjo čast, je popolnoma resničen, toda le tedaj, ako iščemo svoje zveličanje le zaradi časti božje, ki mora biti poslednji namen našega hrepenenja. Ravno tako resnično je tudi, da je naš Zveličar tu na svetu delal le za naše zveličanje; toda to je bil le bližnji namen; najvišji namen pa je bila čast njegovega nebeskega Očeta, zaradi katere je opravljal vse. Sam je rekel, *da ni prišel iskat svoje časti, temveč časti Njega, ki ga je poslal.*¹⁾ Zato je celó tako slovesno zatrdil, da *njegova čast ni nič*, torej da je prazna, ako bi je iskal in ako bi ne bila pri tem čast božja njegov najvišji namen.²⁾

V tem zmislu moramo tudi umeti člen naše vere, kjer molimo, da je Kristus *zaradi nas ljudij in zaradi našega zveličanja prišel z nebes, meso nase vzel, postal človek in bil križan*. Zakaj izraz: *zaradi nas* se ne sme tako umeti, kakor da smo bili mi in naše zveličanje, ne pa čast njegovega Očeta, najvišji namen, za katerega se je Kristus včlovečil in trpel.

XIII. Poglavlje.

Bodimo prijazni in potrpežljivi sami s seboj.

Prava in krščanska ljubezen, s katero smo dolžni ljubiti sami sebe, je mera in vzorec za ljubezen do bližnjega, katero nam zapoveduje Bog. Ljubezen, ki je potrpežljiva in dobrotljiva, priganja nas, da svarimo napake svojega bližnjega v duhu krotkosti; ravno tako — pravi naš svetnik — ne smemo tega opustiti, kadar svarimo sami sebe. Sicer morda obležimo na tleh, ko smo padli, če se preostro in grenko karamo sami sebe.

Kako torej! Ali naj se sami sebi prilizujemo?

Kdo pa pravi, da se moramo bližnjemu prilizovati, ako ga svarimo zaradi njegovih napák? Ni-li ravno prilizovanje ono *olje grešnikovo*, katerega prerok ne mara za svojo glavo? ³⁾ — Toda posnemati moramo dobrega Samarijana, ki je olja in vina vлил v rane nesrečnega; milobo besedij je treba mešati z ostrostjo svaritve. Kdor bližnjega svari, pa mu grozi in ga zasramuje, ta ga ne poboljša, temveč ga le razdraži, ker to se pravi žolča vlivati v njegovo jed in kisa v njegovo pijačo.

¹⁾ Jan. 8, 50. — ²⁾ Jan. 8, 50. 54. — ³⁾ Ps. 140, 5.

Ako pa moramo že svarjenje bližnjega tako beliti, da je zraven več olja nego kisa, zakaj bi bili manj usmiljeni sami do sebe: saj vendar nikdo ne sovraži lastnega mesa!¹⁾ In ako moramo drugim to storiti, kar sami hočemo, da drugi nam storé: zakaj bi pa sami sebi ne storili, kar nam prava pamet zapoveduje, da drugim storimo?

Poslušajmo o tem izvrstni nauk našega svetnika. «Ako se nam je primerilo, da smo storili kak greh, tedaj izprašajmo takoj svoje srce in vprašajmo je, ali nima se vedno popolno trdnega in živega sklepa, da bo služilo Bogu? Upam, da bo pri trdilo temu vprašanju in bo pripravljeno rajše tisočkrat umreti, kakor opustiti ta sklep. Vprašajmo je potem drugič: Zakaj si pa sedaj padlo? Zakaj si tako strahopetno v svojih sklepih? Odgovorilo nam bo: Bilo sem napadeno, da samo ne vem, kako; toda moja zmota me sedaj jako boli. — Kako bi mu tega ne odpustili! Saj ni padlo iz nezvestobe, temveč le iz slabosti. Ljubeznivo in krotko je moramo posvariti, ne pa razdražiti in še bolj vznemiriti. ‚No, moje srce, moj prijatelj‘, moramo reči, ‚bodi pogumno v božjem imenu! Potolažena hodiva svojo pot, toda bodiva previdna in prosiva Boga pomoči! On nama bo pomagal!‘ Tako krotko in ljubeznivo moramo ravnati s svojo dušo in ne ž njo postopati ostro, dokler ne greši popolnoma nalašč.»

On še celo tega ni hotel, da bi se neizmerno obtoževali in pretiravali svoje napake, ne zato, da bi topli svoje strasti s hromo roko, marveč ravno narobe. A varovati se moramo, da ne pahnemo duše v malosrčnost s tem, da jo ponižujemo. Treba, da smo previdni in hodimo srednjo pot: ponižujmo se, a ne bodimo malosrčni; s ponižnostjo v nemajmo si pogum!»

«Bodite pravični», pisal je nekoč naš škof. «Ne opravičujte, in tudi ne tožite svoje uboge duše drugače, kakor če ste dobro premislili. Ako jo opravičujete brez vzroka, postane lahko predrzna. Zapade pa tudi malosrčnosti, ako jo brez potrebe tožite. Preprosto hodite in hodili bodete varno.»

Zato je pa tudi ob vsaki priliki priporočal potrpežljivost do sebe. Ni-li prava nepotrpežljivost, ako se kdo jezi sam nad seboj, ako nas naše notranje oko gleda jezno? Strasten sodnik ne bo

¹⁾ Efež. 5, 29.

nikdar sodil pravično; karkoli gledamo skozi pobarvano steklo, zdi se nam pobarvano z barvo istega stekla.

Kakor stori potrpežljivost popolno delo, tako tudi nepotrpežljivost nepopolno. Zato se prigodi neredkokrat, da se nad malimi grehi tako grozno jezimo, da je jeza večji greh, nego ona napaka sama. Nekateri ljudje so tako togotni, da zmerjajo na tisoč načinov, ali še celo tepejo ubozega posla, ki je po ne-
previdnosti ubil en kozarec. Kdo naj bi tajil, da je taka kazen tisočkrat napačnejša, nego napaka sama?

Naš svetnik je o tej stvari učil prav dobro. «Bodite prepričani, da je potrpežljivost ona krepost, ki nam najbolje zadržuje, da smo popolni. Če moramo biti potrpežljivi do drugih, treba, da smo tudi do sebe. Oni, ki hrepené po čisti ljubezni božji, ne potrebujejo potrpežljivosti toliko do drugih, temveč bolj do sebe. Da pridemo do popolnosti, prenašajmo lastno nepopolnost, toda dobro si zapomnimo: *p r e n a š a j m o*, nikar pa ne ljubimo in se ji ne prilizujmo! To prenašanje redi ponižnost.»

Poglejte, kako nas tukaj uči, da si zidamo utrdbe iz lukenj, ki nam jih je naredil sovražnik, in imamo dobiček od svoje izgube. Lahko vstajamo z veliko koristjo potem, ko smo padli, če se namreč zaradi tega ponižujemo in napredujemo v ponižnosti.

XIV. Poglavje.

O zadovoljnosti.

Tukaj ne govorim o onih ošabnih in ničemernih ljudeh, ki sami sebi zadostujejo, kakor pravijo; temveč tu govorim o krepostni zadovoljnosti, o kateri je rekel neki star moder mož n. pr. tako-le: «Kar nam zadostuje, to nam je vedno pri rokah. Nemirno skrbimo samo za nepotrebne stvari. Če živimo po naravi, ne bomo nikdar ubožni. Če živimo po želji drugih ljudij, ne bomo nikdar bogati.»

Kdor je zadovoljen s tem, kar je zadostno, kdor vé, da je slabo ali nevarno to, kar je odveč: ta ima pravi pomoček za srečno in mirno življenje.

To pa ni le moje mnenje, temveč tako misli tudi naš svetnik, ki je pisal o tem neki pobožni duši in jo imenoval srečno, ker je zadovoljna z zadostnim in nič več ne želi. Naj povem njegove

besede: «Bog bodi zahvaljen za zadovoljnost, ki vam jo je podaril, ker vam je dovolj to, kar je za vas zadostno. Vedno hvallite Boga za to, zakaj prava sreča tega časnega življenja je v tem, kar nam je zadostno. Zakaj kdor ni s tem zadovoljen, ni zadovoljen z ničemer. In kakor pravi vaša knjiga, ki jo imenujete svojo knjigo: *Komur ni dovolj, zadosti*, temu ne bode nobena reč dovolj.»

Bog daj, bogoljubne sestre, da bi se ta stavek vtisnil vašim nišam in pri njih ostal, da bi pognal globoke korenine in da bi bil vaš navadni rek: *Ne maramo preveč!* Zakaj napaka skoraj vseh duhovnih občin je ta, da ne reko nikdar: *Dovolj je.*

Saj poznate namero našega svetnika; dovolj natanko se je izrazil o tem v svojih pravilih in v drugih svojih spisih. Hotel je, da bi ne jemale tedaj dote od novink, ko bodo vaše hiše imele dovolj imetja in bodo uživale potrebne dohodke, razven kar je potrebno za spodobno podporo samostanu. Dobro se ravnajte po tem nauku! Razlagajte ga pravično, ker jako važno je, da se natančno po njem ravnate.

XV. Poglavje.

O malih izkušnjah.

Ako izkušnjavec zapazi, da je naše srce tako močno v milosti božji, da bežimo pred grehom kakor pred kačo, in da se še celo njegove sence, to je izkušnjave, bojimo, tedaj poskuša, da nas vsaj vznemiri, ako vidi, da ne more drugače nič opraviti. V ta namen vzbudi mnogo malih izkušnjav, kakor prah nam jih siplje v oči, da nas s tem užalosti in nam nekoliko ogreni pot kreposti.

Da premagamo velike izkušnjave, moramo škit in meč vzeti v roke; toda nahajajo se male in ničvredne: te pa najbolje odpodimo, ako se zanje ne brigamo. Proti volkovom in medvedom se postavimo v bran; kdo pa se bo vstopil in branil zoper roje mušic, ki nas preganjajo po letu!

Neka duša je trpela velike izkušnjave zoper sv. vero, zato je pa bila zelo žalostna in otožna, če tudi so ji bile take misli tako zoprne, da ji je hotelo srce počiti. Tej duši je pisal naš

svetnik to-le: «Vaše izkušnjave zoper vero so se zopet vrnile, in če jim tudi ne odgovorite, vendar vas mučijo. Vi jim ne odgovorite na to ničesar. Prav je tako, moja hči! Sicer pa pre-mišljujete preveč v teh napadih. Vi se jih preveč bojite in se jim daste preveč ostrašiti; ko bi tega ne bilo, nikakor bi vam ne škodovale. Vi ste preveč občutljivi za izkušnjave. Res ljubite vero, nečete pa po nobeni ceni, da bi se v vas vzbudila kaka misel, nji nasprotna; da, kakor hitro se vam vrine le ena sama misel te vrste, postanete takoj otožni in zmedeni. Vi ste preveč sumljivi zastran čiste vere in mislite, da vam škoduje najmanjša nasprotna misel. Ne, ne, moja hči, vi greste predaleč. Pustite, naj veter piše! Ne imejte pa šumenja listja za rozljanje orožja! Ko sem se zadnjič pomudil pri nekem ulnjaku, prileté mi nekatere bučele v obraz. Že sem hotel roko stegniti in jih strani vzeti, kar mi zakličé neki kmet: ‚Ne bojte se nič in nikar se jih ne dotaknite, potem vas ne bodo pikale. Ako jih pa primete, gotovo vas bodo opikale.‘ Slušal sem svét, in nič žalega se mi ni zgodilo. Verjemite mi in ne bojte se teh izkušnjav, ne pri-mite jih, in nič žalega vam ne bodo storile. Pojdite mimo njih in ne zmenite se za-nje!*

Tukaj še dostavljam, da izkušnjavo in izkušnjavca hitreje premagamo, ako ja zaničujemo, kakor če se bojujemo zoper nja. Kdor gré v boj s sovražnikom, ta kaže, da se dovolj briga in meni za njegove moči in njegov napad. Kdor se pa zanj nič ne briga, ta kaže, da se mu ne zdi vredno pečati se ž njim, češ, saj je že premagan. Izkušnjavo zaničuje, kdor je dobro napredoval v kreposti, kdor ima močno zaupanje v Boga, Gospoda vojnih trum, ki se bojujejo za nas, ako zakličemo k Njemu v hudem boju. Izkušnjavca samega nobena stvar tako hitro ne zapodi, kakor zaničevanje; ker njegov napuh vedno raste, zato ne more trpeti, da ga zaničujemo. In kakor preganja one, ki se ga bojé, ravno tako beži pred njimi, ki se mu ne le ustavljajo s srčnim pogumom, temveč se tudi norčujejo iz njegovega prizadevanja.

Veliko smo na boljem, kakor on, ker on nas le z nami more premagati, ako mu namreč podamo roko kaznive mlačnosti in mu privolimo v njegove sleparije.

XVI. Poglavje.

O moči božje besede.

Zveličar primerja v evangelijski priliki ¹⁾ službo pridigarjevo s sejalcem, ki svoje seme seje na srečo, ne vedoč, kak dobiček mu bo prinesla žetev. Enako dela tudi pridigar.

Naš svetnik je pridigal nekega dné o poslednji sodbi. Bog pa je dal njegovemu govoru toliko moč in veljavo, da je ganil več protestantov, ki so bili prišli poslušat iz radovednosti. Kmalu potem so prišli k njemu, da bi se z njim pogovarjali o nekaterih naukih sv. vere. Njegov nauk jim je bil dovolj: neka jako čislana družina se je celó odpovedala krivemu nauku in se izpreobrnila h katoliški cerkvi.

Svetnik sam je pripovedoval ta dogodek tako-le: «Ko sem v Parizu v kraljevi kapeli pridigal, ne da bi bil zavračal krivih naukov, bila je med poslušalci tudi gospa Perdreauvilleova. Semkaj jo je sicer privédla radovednost, vendar je obtičala v duhovni mreži; in zaradi te pridige je sklenila dati se podučiti. Nato je prišla čez tri tedne k izpovedi s celo svojo družino; jaz pa sem potem podelil vsem zakrament sv. birme. Glejte, ta pridiga ni bila naravnost zoper krivi nauk, vendar je pa delovala zoper njega; ker Bog mi je takrat dodelil duha moči v zveličanje teh duš.

Od tega časa pa pravim vedno: Kdor pridiga z ljubeznijo, ta pridiga dovolj zoper krivoverce, če se tudi ne z eno besedo ne bojuje proti njim.»

Resnično! V tri in tridesetih letih, odkar me je Bog poklical v to sveto službo, da lomim ljudstvu kruh Njegove besede, spoznavam vedno, da so podučne pridige, iz katerih sije pobožnost in gorečnost, kakor žareče oglje, ki se meče krivovercem v obraz. Zato jih prav radi sprejmó, ker jim ugajajo. Tudi postanejo bolj sprejemljivi za nauk in bolj mehki, ko je treba z njimi govoriti o njih krivih naukih. To pa ni le moje mnenje, ampak temu pritrjujejo tudi najimenitnejši pridigarji, kar sem jih kdaj poznal. Vsi tudi enako mislijo, da naj se na prižnici nikdar

¹⁾ Mat. 13.

ne razpravljajo razni verski prepiri, ker se tu ž njimi navadno več podere kakor sezida, ako se one točke ne omenjajo le mimogredé.

XVII. Poglavlje.

O njegovi podobi.

Poznal sem velike služabnike božje, ki bi se ne bili z nobenim pogojem dali naslikati. Imeli so to privoljenje, da se naslika njih obraz, za nevarno in neznosno ničemernost ali napačno samoljubje.

Naš svetnik pa, ki je bil vsem vse, ni se ustavljal taki želji. Njegovi razlogi so bili jako preprosti; tako-le je rekel: «Ako nas veže zapoved ljubezni, da damo svojemu bližnjemu podobo svojega duha, to se pravi, da mu očitno in brez zavisti povemo, kar smo se naučili v učenosti zveličanja, zakaj bi svojim prijateljem ne privoščili tolažbe, da imajo s pomočjo slikarstva nas — zunanjega človeka pred seboj?

Saj ne gledamo z nevoljo, temveč z veseljem, ako ima bližnji v rokah knjigo, v kateri je vpodobljen naš duh: zakaj bi jim skrivali sliko svojega obraza, če to goji njih zadovoljnost?»

O tem je pisal nekemu prijatelju to-le: «Pošiljam vam podobo zemeljskega človeka; tako malo mi je mogoče, odreči vam kaj. Pravijo mi, da nisem bil še nikdar dobro zadet. Prav rad to verjamem; sicer je pa na tem prav malo. *In imagine pertransit homo, sed et frustra conturbatur.* (Kakor senčna podoba gré mimo človek, in je zastoj nepokojen.)¹⁾ Da ustrezem vaši želji, izposodil sem si to podobo, da jo vam podarim; ker sam nimam nobene. O, ko bi v mojem duhu bila podoba mojega Stvarnika, kako bi se je veselil! *O Jesu, tuo lumine, tuo redemptos sanguine sana, refove, perfice, tibi conformes effice. Amen.* (O Jezus, ozdravi, poživi, dopolni nas in dodeli, da vsi, ki jih razsvetljuje luč tvoje milosti in ki si jih odrešil s svojo krvjo, postanejo enaki Tebi. Amen.)

Iz tega se razvidi, kako bistroumen je bil! Porabil je vse prilike, ki so se mu ponudile za čednost in jih obračal v čast božjo. Tako je porabil to priliko s svojo podobo, da je sebi in

¹⁾ Ps. 38, 7.

pa njemu, komur je pisal, dal tako lep nauk ponižnosti in skromnosti. Tako rad je tudi izpolnil svojemu bližnjemu nedolžno željo!

Kaka tesnosrčna in boječa duša bi bila rajša sprejela veliko pokorilo, kakor dovolila svojo podobo. In zakaj? Da bi si ohranila ponižnost in je ne ranila. Tukaj pa vidimo svetnika, ki se ravno s tem ponižuje na tako prijeten način. Res težko je ločiti, kaj naj tu človek bolj hvali: ali velikodušnost v tej ponižnosti, ali ponižnost v tej velikodušnosti.

XVIII. Poglavje.

Kaj je odgovoril škofu belleyskemu, ki ga je silil, naj ga imenuje svojega sina.

Ker sem ravno po pokladanju njegovih svetih rok postal škof, nisem imel le zaupanja, imenovati ga očeta, temveč mislil sem, da imam tudi pravico za to. Ker me je pa vedno tako prijazno častil, in sem ga jaz zastonj prosil, naj me imenuje sina, pisal sem mu nekdanj in zahteval od njega tako silno, naj mi dá to ime, da je iznašla njegova nežna ljubezen prav bistroumen pomoček, s katerim je ustregel moji zahtevi.

Tako-le mi je odgovoril: «Dasi tudi je spoštovanje neločljivo od prave ljubezni, treba vendar paziti, da je ne zaduši. Preveliko spoštovanje rodi strah, ki se ne spodobi ljubezni, ki mora biti prosta in neomejena; nasprotno pa se prevrže ljubezen, katere ne spremlja spoštovanje, v nerodno zaupljivost. Da pa ustrezem Vam in tudi sebi in da ne žalim spoštovanja, ki se mi spodobi zaradi Vašega stanú, ravnal bom odslej z Vami na tri načine, tako, kakor je pred davnim časom očak Jakob ravnal s svojim sinom Jožefom.

On je ravnal ž njim na tri načine, tako namreč, da mu je bil Jožef oče, brat in sin. O č e mu je bil kot namestnik kralja egiptovskega in kot dobrotnik, ki je njega in njegovo celo hišo preživil ob času, ko je lakot stiskala Egipet in vse sosednje dežele. B r a t mu je bil, ker je bil tudi očak, kakor on. P o s l e d n j i č mu je bil tudi s i n in sicer po naravnem pravu, ker je Bog tako uravnal, da je bil oče tako imenitnega sina.

Enako hočem tudi jaz Vas imeti za očeta zaradi prednostij narave in milosti, katere vam je Bog dodelil; za brata pa, ker nama je Bog obema enako čast dodelil med pastirji svoje cerkve; slednjič pa za sina, ker tako hočete sami, in sicer za edinega, ker ste vi edini škof, ki sem ga jaz posvetil, in tudi zaradi milosti, ki se je po pokladanju mojih rok razlila v Vašo dušo. Pa ne opominjam Vas, da jo *obudite v sebi*¹⁾, ker ne mislim, da ste jo kdaj izgubili, pač pa je ne pustite prazne, namreč brez koristi, temveč jo rabite v službo našega Boga in Gospoda po številu talentov, kolikor Vam jih je dal po svoji dobroti.*

Tako bistrourauna je bila njegova ljubezen! Iznašla je skrivnost, biti prijaznemu s tako odkritosrčnostjo, da je srca vseh pridobil za-se s svojo čudovito ljubeznijo.

XIX. Poglavje.

O dolgih boleznih.

Hude bolezni trajajo le malo časa, ali nas pa dovêdejo v grob. Manj silne bolezni pa trpé dalje in vadijo v potrpežljivosti bolnika in one, ki mu strežejo.

Naš svetnik je o tem rekel to-le: «Dolge bolezni so za one, ki strežejo bolnikom, izvrstna šola usmiljenja; za bolnike same pa šola ljubezni polne potrpežljivosti; ker oni stojé kakor Marija prečista Devica in sv. Janez pod križem in posnemajo njuno usmiljenje; ti pa so z našim Zveličarjem pribiti na križ in posnemajo njegovo trpljenje.»

Kako pa naj posnemamo to usmiljenje in to trpljenje, ako ne trpimo obakrat z ljubeznijo? Usmiljenje nebeske Device in sv. Janeza je bilo tem večje, čim večja je bila njih ljubezen do ljubljenega križanega Gospoda.

Pod križem je segel meč bolečine v dušo presvete Device. Tukaj je trpela strašne bolečine, katerih ni imela pri njegovem rojstvu. Tukaj je tudi pil ljubljeni učenec čašo grenkosti, kakor mu je prerokoval Zveličar, ko mu je pokazal na gori Tabor svoje veličastvo.*

Celo življenje kristijanovo ni nič družega, kakor dolgo trpljenje. Neki duši, ki je veliko trpela, rekel je naš svetnik:

¹⁾ I. Timot. 1, 6.

«Vi ste nevesta križanega, ne pa še poveličanega Jezusa; zato so pa vaš poročni lišp, zlate verižice in prstani, katere vam je daroval in s katerimi vas hoče okrasiti, iz križev, žebļjev in trnja; jedila vaše svatovske pojedine pa so žolč, hisop in kis. Tam gori pa nas bo okrasil z rubini, smaragdi in demanti in nas napajal s čistim vinom, mano in medom.»

Svet je kamenolom, kjer se sekajo in obdelujejo živi kameni, ki so odločeni za zidanje nebeškega Jeruzalema. Zato tudi poje cerkev: *Tunsiõibus, pressuris expoliti lapides etc.* (s težkimi udarci uglajeni kameni itd.)

XX. Poglavje.

O raztresenosti, ki nas vedno moti pri opravih.

Neka samostanska prednica je vzdihovala po miru in tožila zaradi skrbi, ki so bile v zvezi z njenim opraviom, in so motile, kakor je mislila, njeno zvezo z Bogom. Naš blaženi škof pa ji je zaprl usta in ji pokazal prav jasno, da nas ne more nič drugega ločiti od Boga, kakor edino le greh.

Sv. Pavel kliče na pričo vse stvari v nebesih in na zemlji in zatrjuje — kakor bi jim kljuboval —, da ga nobena ne more ločiti od ljubezni božje.¹⁾

Gotovo se moti, kdor misli, da nas naša opravila ločijo od ljubezni božje. Ravno narobe, ni močnejše vezi, ki bi nas vezala z Bogom, kakor so naša opravila, ako jih opravljamo le edino zavoljo njegove časti. Kdor jih zapusti, da bi se z molitvijo, samoto, berilom, molčanjem, notranjo zbranostjo, mirom in notranjo molitvijo zedinil z Bogom, ta prav za prav Boga zapusti, da se združi sam s seboj in s svojim samoljubjem.

Kdor pusti delo svojega poklica in se uda opraviom, ki n j e m u ugajajo, tisti ne stori ničesar, kar bi bilo kaj vredno, če se mu zdé opravila še tako pobožna; on namreč hoče Bogu služiti na svoj način, zato ne stori ničesar ne za Boga, ne za-se; ker Bog hoče, da mu služimo po njegovi volji, ne pa po svoji; kako pa naj se združimo z Bogom, ako se branimo podvreči svojo voljo njegovi!

¹⁾ Rimlj. 8, 35.

Velik razloček je med tem, ali smo odločeni od Boga samega, ali pa le od tolažbe, ki se nahaja v sladkih občutkih njegove pričujočnosti. Da, res se ta ljubeznivost ne občuti vedno med raznimi skrbmi in potrebnimi hišnimi opravili. Ako jih pa radovoljno pogrešamo zaradi Boga in ako vse skrbi obračamo na Boga, tedaj imamo le dobiček, ne pa izgubo, moč imamo namesto sladkobe. Kako naj nas kdaj zapusti Bog, ki je po besedah prerokovih pri nas v bridkosti¹⁾, ako le delamo v njegovo službo in v čast njegove ljubezni!»

Poslušajmo še, kaj je povedal naš svetnik, da bi utrdil ono dušo, polno skrbij: «Ako z močjo svete pokorščine oskrbujete veliko stvarij zaradi Boga, bode vam tudi on na strani s svojo pomočjo in bo vaše delo z vami opravljal, ako le hočete Njegovo delo ž njim opravljati. Njegovo delo pa je posvečevanje in izpopolnjevanje duš. Delajte pri tem ponižno, preprosto in z zupanjem: raztresenost, ki se vam pripeti, ne bo vam škodovala nikdar. Oni mir ni pravi, ki beži pred delom, potrebnim v poveličanje božjega imena.»

XXI. Poglavje.

O ženskem zavodu za podučevanje, kjer naj bi si sestre z delom služile svoj živež.

Potolažen bi zapustil svet, ko bi pred svojo smrtjo videl v cerkvi božji družbo devic in ženâ, v katero bi ne bilo treba prinesti druge dote, kakor le dobro voljo in pridne roke, da bi si ž njimi služile svoj kruh; kjer bi ne bilo drugega kora, kakor soba za delo, in kjer bi vsi udje uživali ono srečo, katere se spominja prerok z besedami: *Zakaj delo svojih rok boš užival; blagor tebi in dobro ti bo.*²⁾

O moj Bog, kako tolažljivo je za človeka, ako more jesti kruh, ki si ga je prislužil v potu svojega obraza, in ako more govoriti z velikim apostolom: *Sami veste, da so to, kar je bilo treba meni in tem, kateri so z menoj, te-le roke pridobile.*³⁾ To uboštvo je pred Bogom dražje, kakor vsi zakladi zemlje. V tem je prav za prav evangeljsko uboštvo, v katerem je živel naš

¹⁾ Ps. 90, 15. — ²⁾ Ps. 127, 2. — ³⁾ Dj. ap. 20, 34.

Zveličar, in za njim presveta Devica Marija, sv. Jožef in apostoli, ki so zapustili vse, da bi živeli od svojega duševnega in telesnega dela.

Med vsemi ženskimi ustavi mi najbolj ugajajo hospitalke in uršulinke zraven kongregacije naše ljube Gospé, ki ima obljubo, da uči male deklice. O njih se resnično lahko reče, da živé od svojega duševnega ali telesnega dela.

Tega pa ne govorim zato, kakor da bi tudi ne cenil drugih, ki živé od svojih letnih dohodkov ali od dosmrtnega užitka, in ki le zato delajo, da preganjajo lenobo, ne pa da bi si prislužile vsakdanjega kruha. A nekaj je, čemur se ne čudim samo jaz, temveč tudi drugi pametni ljudje: to namreč, da na toliko krajih in pri tako bogatih dohodkih ne zmanjšajo dote za hčere, ki hočejo vstopiti v samostan, ne, še narobe: čim bogatejši je samostan, tem več se mora plačati, da se katera vanj sprejme.

Na ta način more izmed treh stanov le eden pristopiti v samostane, zakaj ubožni stan je od njih popolno izključen. Saj mora biti človek bogat, da dospe do takega samostanskega ubožstva. Izmed srednjega stanú se lahko preskrbé med svetom veliko bolj ceno, kakor v samostanu. In tako so samostani le za to, da bogatini, ki lahko dadó svojim hčeram velike dote za možitev, te svoje hčere preskrbé po samostanih.

Saj se vé, da po njih smrti ugasnejo osebni užitki, ki so jih imele in uživale nune celo življenje. Morda pa vzamejo po smrti takih sester, ki so imele veliko doto, na njih mesto nekatere uboge deklice, od katerih ne zahtevajo nobene dote? — Do danes nisem slišal nič takega. — Kaj pa se zgodi s temi bogatimi dotami? — Pravijo, da jih porabijo za zidanje samostana. Ali nima to zidanje ne konca ne kraja?

Namen našega svetnika je bil, da bi potem, ko bodo imele hiše Marijinega obiskanja dovolj dohodkov, sprejemali deklice zastonj. Da, človeku se skoraj dozdeva, da ni priporočal dela le zato, da se obvarujejo lenobe (kar so dolžni tudi najbogatejši ljudje), temveč da si pridobé živeža. Dobro vemo, kako se je o tem izrazil v svojih pravilih. V nekem svojem pismu pa govori to-le: «Ker smo otroci dela in smrti našega Zveličarja, torej moramo živeti delavno življenje.»

XXII. Poglavje.

O uboštvu in pokorščini.

V resnici je čudno, da se ravno taki, ki toliko govoré o uboštvu, o sveti čednosti uboštvá, o obljudi uboštvá in o poklicu k uboštvu, ničesar bolj ne bojé, kakor okusiti sadove te svete čednosti. Večkrat vlada pri njih tak pohlep, da bi le skupaj grabili in tak strah, da bi ne izgubili, da je težko povedati.

Toda, da ne govorim tukaj sam, poslušajmo, kaj misli o tem naš svetnik:

«Ko sprejemljem deklice», rekel je, «veliko so mi ljubše krotke in ponižne, če so tudi uboge, kakor pa bogate, ki so manj krotke in ponižne.» Toda zraven je pristavil: «Če tudi rečemo: *Blagor ubogim*, človeška modrost bo vendar-le rekla: Blagor bogatim samostanom, kapitelom in hišam! Treba pa tudi v tem prizadevati si za uboštvó, katero častimo, da prenašamo z ljubeznijo, ako nas kdo zaničuje zavoljo njega.»

Tukaj pa se mi vsiljuje še neka druga opazka: Nikogar ni v celem krščanstvu, ki bi tako hrepenel po spregledih, izjemah, posebnih pravicah in okoliščinah, kakor ravno redovniki obojega spola. Vendar pa vsem trobijo na ušesa prelepe besede: pokorščina, obljudá pokorščine, podložnost, slepo slušati itd.

Jaz res ne vidim, da bi zunanja duhovščina, ki jo navadno prav porogljivo imenujejo svetno ali posvetno, prosila za toliko izjem in posebnih pravic, kakor redovniki. S tem pa se hočejo odtejavati pokorščini do svojih od Boga postavljenih pastirjev, škofov in celo župnikov. Svetnim duhovnikom in drugim ljudem zadostuje občno pravo, oni se ravnajo po določilih Jezusa Kristusa in apostolov. Tudi niso tako premehkužni, da bi hoteli le onim predstojnikom biti pokorni, ki si jih sami izvolijo; temveč kakor ovce dadó se voditi tudi onim, katerih niso sami izvolili, temveč jih jim je dal Bog za njih pastirje.

Kdor pa hoče skazovati pokorščino le takemu predstojniku, katerega si je sam izvolil, in sicer le za nekoliko časa, in še celo — rekel bi — s tem pogojem, da mu bo tudi sam zapovedoval ob svojem času: ali ni tak na neki način sam sebi pokoren, ali vsaj vendar svoji lastni volji?

XXIII. Poglavlje.

O vodstvu redovnic.

Naš svetnik ni nikdar bil tega mnenja, da naj nune vodijo redovni duhovniki, posebno ne iz istega reda.

Nekdaj je pisal o tem predmetu in rekel: «Možje velikega spoštovanja se strinjajo v tem, da naj bodo samostani pod oblastjo škofov, kakor je bilo v starejših časih, in kakor so iz nova uvédli skoro po celi Italiji; ali pa, da naj bodo pokorni redovnim duhovnikom, katera navada se je uvédla pred štiri ali pet sto leti, in katere se še sedaj držé skoro po celi Francoski.»

«Kar se tiče mene, pripoznavam očitno, da za sedaj ne morem pritrditi onim, ki zahtevajo, da naj bo ženski samostan pod oblastjo redovnikov, posebno še istega reda. V tem se vjemam z željo sv. stolice, ki brani, da se jim ne podvržejo, kjer le more na lep način.

V prejšnjih časih se je pač tako godilo; tu in tam se godi tudi še sedaj tako. Toda boljše in hvalevredneje bi bilo, ko bi bilo drugače in o tem bi človek lahko rekel še marsikaj. Tako se mi zdi bolj prav, da je papež ženske samostane izločil iz oblasti redovnikov istega reda, kakor da je vzel samostane oblasti škofov. Saj so imeli škofje oblast po popolni pravici in že od nekdanj.

Zdi se zares, da je papež redovnice na Francoskem podredil škofovski oblasti, in mislim, da te dobre osebe ne vedó, kaj hočejo, ako želé povrniti se pod oblast redovnih duhovnikov. Če tudi so ti izvrstni služabniki božji, vendar je slaba za redovnice, ako jih vladajo redovniki, ki jim navadno vzamejo sveto prostost duha.»

V tem izrazu «vzamejo sveto prostost duha» je skromnost našega svetnika skrivala marsikatero stvar, katero bolje zakrijemo z zagrinjalom molčečnosti, kakor da govorimo o njej.

O tej stvari še opomnim:

1. Redovniki in redovnice več nego tisoč let niso imeli drugih predstojnikov, kakor škofe; odkar pa so jim vzeli to oblast, ni več nego štiri ali petsto let.

2. Škofje so po splošnem in prvotnem pravu očetje, pastirji in pravi predstojniki redovnikov.

3. Na Laškem, kakor vem iz lastne izkušnje, so skoro vsi ženski samostani pod sodno oblastjo škofov. V Florenciji je čez petdeset ženskih samostanov, med temi pa so komaj stirje, ki niso pod nadzorstvom in oblastjo nadškofovo.

4. Sv. stolica si prizadeva, kolikor more, da zopet obnovi to staro obliko vladarstva po ženskih samostanih.

5. Ako so bili kdaj pravi vzroki, da so odtegnili ženske samostane vodstvu in sodstvu škofov, so sedaj še veliko tehtnejši vzroki, da se zopet napravi stari red, in da se na ta način stvar zopet privéde k prvemu in najčistejšemu viru.

6. One nune pa, ki želé biti pod vodstvom duhovnikov lastnega reda, so enake sinovoma Cebedejevima in ne vedó, kaj zahtevajo.

XXIV. Poglavlje.

O strahu pred duhovi.

Strah je naraven duševni občutek, ki ni sam na sebi ne dober ne slab, kakor vsi drugi naravni občutki. Ako pa seže čez meje in se prevrže v zmedenost, postane škodljiv; koristen je tedaj, kadar je udan pameti.

Nekateri ljudje so po naravi tako boječi, da bi se tresli, ko bi morali govoriti očitno. Nekateri imajo izreden strah pred hudo uro, drugi se bojé nočne teme in se tresejo pred senco in samoto. Zopet drugi se pa strahov tako bojé, da se ne upajo sami spati v sobi. Tako sem poznal enega izmed najhrabrejših in slavnejših vojskovodij sedanjega časa, ki je na bojnem polju slepo in brez najmanjšega strahú šel v največjo nevarnost, pa bi bil vendar zabodel svojega slugo, ko bi ga bil pustil samega v sobi, ker mu ni bilo mogoče le eno noč ostati samemu.

Naš svetnik je tolažil neko dušo, ki je tudi trpela zaradi te slabosti, na ta-le način: •Kakor slišim, bojite se duhov. Bog, največji duh, je povsod pričujoč, brez njegove volje in ako on ne dopusti, ne sme se ganiti noben duh. Kdor se boji tega duha, ta naj se ne boji nobenega drugega duha. Vi ste pod varstvom njegovih perut, česa se torej bojite? V moji mladosti me

¹⁾ Mat. 20, 22.

je preganjal podoben domišljav strah; da sem se ga pa znebil, prizadeval sem si polagoma in se vadil sam hoditi na kraje, kjer me je strašila moja domišljija, s srcem, oboroženim s strahom božjim. Poslednjič sem došel do tolike moči, da je nočna tema in samota moje veselje, ker takrat lahko premišlujem ljubeznivost in pričujočnost božjo z zbranim duhom. Dobri angelji vas obdajejo kakor truma oboroženih vojakov. *Kakor škrit, govori kraljevi pevec, obdaje te njega resnica; ne boš se bal ponočnega strahu.*¹⁾ Ta varnost bo sčasoma postala tem močnejša, čim bolj bo rastla v vas milost božja, ker milost rodi zaupanje, in zaupanje ne bo osramočeno.»

XXV. Poglavje.

Kako treba potrpežljivo prenašati bližnjega.

*Drug družega bremena nosite, in tako bodele dopolnili Kristusovo postavo*²⁾, pravi apostol. Kako naj stoji poslopje, ako se kameni ne podpirajo med seboj? Mi smo poslopje Gospodovo, postavljeno iz živih kamenov. Ako se ti kameni ne nosijo med seboj, tedaj se mora poslopje razrušiti.

Največji sad ljubezni je ta, da nas priganja ljubiti svoje sovražnike; drugi, in ne manj važni sad njen pa je, da nas priganja napake svojega bližnjega prenašati dobrosrčno.

Lahko je ljubiti bližnjega, ako je prijazen in prikupljiv. Katera muha se ne vsede na sladkor ali med! Ljubiti pa take, ki so sitni, svojeglavni in zoprni, to je pa prav tako neprijetno, kakor pregristi grenke kroglice. Vendar pa se na tem pozná prava ljubezen do bližnjega.

Ako jo hočemo res gojiti, storimo prav dobro, ako se postavimo na mesto bližnjega, ki nam je zoper, in si zraven mislimo, kako bi mi radi, da bi delal on z nami, ako bi imeli njegove napake. Kdor hoče skleniti pošteno pogodbo, ta se mora kot kupovalec misliti na mestu prodajalca, in kot prodajalec na mestu kupovalca.

Ko tako prenašamo napake bližnjega, moramo se obnašati, kakor pri nekaterih zdravilih, katera zaradi njih zoprnosti zauživamo mežé. Zamežimo, kadar vidimo zoprno stvar, odprimo

¹⁾ Ps. 90, 5. — ²⁾ Gal. 6, 2.

pa oči, da gledajo v Boga, v katerem in za katerega je vse lepo, ker vse, kar je on ustvaril, je dobro in njegova dela so popolna. V njegovi roki je Mojzesova palica čudodelna, izven njegove roke pa je kača. Naš bližnji je sam na sebi črv, kača; toda v roki božji je orodje, ki nas pelje v nebesa.

Poslušajmo o tem našega škofa: «O moj Bog», rekel je, «kdaj bomo prišli tako daleč, da bomo bližnjega prenašali z močno, srčno ljubeznijo? V tem je najvišji nauk svetnikov. Srečen vsakateri, kdor se ga je dobro naučil! Hočemo, da naj drugi prenašajo našo revo, ki je po našem mnenju vedno vredna, da se spregleda. Uboštvo bližnjega pa se nam zdi vedno večje in težje, zaradi tega tudi neznosno.»

Ako se oziramo na dobro stran, kaže nam zavidnost dobrote bližnjega vedno večje nego naše. Ako se pa ozremo na svoje trpljenje, kaže nam ljubezen do sebe to zlo vedno večje in težavneje, nego je trpljenje bližnjega. Kar se tiče napāk in nepopolnostij, gledamo jih pri drugih z orlovimi očmi; do svojih smo pa bolj slepi nego krti.

XXVI. Poglavje.

O bolnikih, ki ne morejo moliti.

Vse ima svoj čas.¹⁾ Drug čas je za trpljenje, drug čas je za molitev. Ne pomladi in tudi ne po zimi naj nikdo ne zahteva od dreves sadja. Človek bi moral biti železen, da bi delal, ko ga boli telo, in bi pri delu prenašal telesne bolečine. Ako nas Bog pokliče k trpljenju, tedaj nam odpusti delo.

Nahajajo se tudi bolniki, ki hirajo na postelji, ne tožijo tako nad bolečinami, temveč veliko bolj zato, ker tedaj ne morejo služiti Gospodu, kakor so mu služili, ko so bili še zdravi. V tem pa se jako motijo; ker eno uro trpeti iz ljubezni, udano v voljo božjo, vredno je več, kakor delati mnogo dnij z manjšo ljubeznijo.

Ako Bog hoče, da smo bolni, tedaj hočemo biti zdravi; ako hoče, da služimo s trpljenjem, tedaj želimo služiti mu z delovanjem; ako Bog hoče, da se vadimo v potrpežljivosti, tedaj hočemo ponižnost, pobožnost, molitev ali kako drugo krepost;

¹⁾ Pridigar 6, 1.

ne pa zato, ker je njemu, temveč ker je nam všeč. Čednost ljubimo le tedaj, ako ima sladak okus, ne pa, ako je pomešana z žolčem in kisom. Gora Kalvarija nam ne ugaja tako, kakor gora Tabor; ne na oni, ampak na tej bi si radi postavili šotore.

Skratka: Zdravje imamo rajši, kakor bolezen, in tako ne ljubimo Boga na enak način v bolezni kakor v zdravju. Bolj ga ljubimo, ako nas boža, kakor pa, če nas tepe, in tako goljufamo sami sebe: ne da bi ljubili ljubezen božjo, ljubimo le njeno sladkost. Zakaj kdor ljubi samo Boga, ljubi ga enako vsak čas, v bolezni in v zdravju, v srečnih in v nesrečnih dnevih, v trpljenju in v veselju, ker Bog je vedno enak; zato tudi izvira neenakost naše ljubezni od drugodi kakor iz Boga.

Naš svetnik je pisal nekaj bolnici, ki v svoji bolezni ni mogla premišljevali, kar je bilo njeno največje veselje in brez česar je nje duh skoraj omedleval, te-le zelo podučljive vrstice: «Ne bodite nevoljni, da morate ostati na bolniški postelji, in ne morete premišljevali. Prenašati bičanje našega Zveličarja prav gotovo ni manjše dobro delo, kakor pa premišljevanje. Da, brez dvoma je boljše biti človeku z našim Gospodom pribitemu na križ, kakor pa le premišljevali ga. Sicer mi pa ni neznano, da gotovo tisočkrat med dnevom izročite svoje srce v roke Gospodove, in to zadostuje. Natanko slušajte zdravnike, in ako vam prepovedó kako duševno vajo, ali post, ali notranjo, ali ustno molitev, ali celó brevir (izvzeti so le kratki vzdihljeji), prosim vas tako srčno, kakor mi je le mogoče, in pri spoštovanju in ljubezni, ki jo hočete gojiti do mene: bodite pokorni, ker Bog hoče tako. Ako bodete zopet zdravi in dovolj močni, tedaj idete zopet na svojo ravno pot in videli bodete, da pridemo s pomočjo božjo prav daleč.»

XXVII. Poglavje.

Kako je spoštoval bolnike.

Če so reveži kot reveži udje Kristusovi, tedaj so tudi bolniki kot bolniki. To izraža naš Zveličar z besedami: *Bil sem bolan in vi ste me obiskali.*¹⁾

¹⁾ Mat. 25, 26.

Veliki in velikodušni kralj Ludovik je stregel bolnikom klečé in gologlav, ker jih je imel za ude Jezusa Kristusa, ki so z Odrešenikom viseli na križu.

Naš svetnik je izrazil svoje spoštovanje do bolnikov z besedami, ki jih je pisal neki bolnici: «Dokler bom mislil, da ste še na postelji bolečin, tako dolgo vas bom (govorim popolno zavestno) posebno častil in izredno cenil kot osebo, ki jo je Bog obiskal, oblekel s svojim oblačilom in je njegova izvoljena nevesta. Ko je naš Gospod visel na križu, tedaj so ga še celó njegovi sovražniki proglasili za kralja. Tako so kraljice tudi duše, ki so pribite na križ. Vi pač ne veste, zakaj nam angelji zavidajo? — Resnično nam zavidajo le zato, ker moremo trpeti za svojega Odrešenika; oni pa niso nikdar trpeli zanj. Sv. Pavel je bil zamaknjen v nebo, videl in občutil je blaženstvo v rajju: hvalil pa se je le v svojih slabostih in v križu našega Gospoda Jezusa Kristusa.»

Potem pa je priporočal svetnik bolnici neko važno stvar s temi-le besedami: «Prosim Vas, priporočite Bogu neko dobro delo, kar bi prav rad videl, da se izpolni. Posebno ga pa prosite za to v svojih bolečinah, ker ta čas bo posebno dobro sprejel vaše molitve, ako so tudi le kratki srčni vzdihljeji. Ob enem tudi prosite Boga za kreposti, ki so vam najpotrebnejše.»

XXVIII. Poglavje.

Kaj je mislil o samostanih.

«Veste-li tudi», vprašal je enkrat, «kaj je samostan? Samostan je šola, kjer vlada natančna izreja, kjer se uči vsaka duša, kako mora s seboj ravnati, kako se mora pustiti obrezati in zravnati, da se potem, ko je dovolj obrezana in oglašena, tesneje zveže in združi z Bogom, pa se vtopi v voljo božjo. Očitni znak popolnosti ima oni, ki se hoče dati poboljšati: zakaj to je najizvrstnejši sad ponižnosti, ki nam kaže, da potrebujemo poboljšanja.»

«Samostan», nadaljeval je, «je bolnišnica za duševne bolnike, ki se želé ozdraviti in si zato dadó puščati, podvržejo se nožu in bodalcu, železu in ognju in vsem grenkobam lekarne. Zato so tudi imenovali v prvih časih redovne duhovnike z nekim

imenom, katero bi lahko prestavili v besedo „zdravitelji“. O moja hči zdraviteljica, nikar se ne ozirajte na nič, kar bi lastna ljubezen rekla proti temu, temveč sklenite to krotko, srčno in z vso ljubeznijo: ali umreti ali ozdraveti! Ko nečem umreti, moram ozdraveti, in ker hočem ozdraveti, hočem prenašati zdravljenje in svarjenje, in prositi zdravnike, naj mi ne prizanesó nobene bolečine, ki je potrebna, da ozdravim.»

XXIX. Poglavlje.

O usmiljenju.

Našega svetnika srce je spadalo med najmočnejša, in imel je prečudno stanovitnost; vendar je bil neizrečeno mil in usmiljen. Poslušajmo besede, ki jih je govoril neki osebi, ki se ni mogla potolažiti zaradi smrti svoje sestre. «O moj Bog, nikakor ne mislim, da bi vam rekel: Ne jokajte! Zakaj spodobi se in prav je, da nekoliko jokate; toda tudi le nekoliko, da s tem pokažete svoje odkritosrčno sočutje za umrlo osebo. S tem posnemate vzgled našega ljubega Gospoda, ki je tudi nekoliko jokal pri grobu svojega prijatelja Lazarja. Vendar pa ni jokal preveč, kakor oni, ki mislijo le na ta kratki čas našega revnega življenja, pa ne pomislijo, da tudi mi gremo proti večnosti in da se tamkaj, ako smo le tukaj pobožno živeli, zopet snidemo s svojimi umrlimi znanci, da ostanemo na vekomaj z njimi združeni. Svojemu srcu ne moremo prepovedati, da naj nikar ne čuti težav tega življenja in objokuje izgube onih, ki so bili v življenju naši najslajši prijatelji. Le pozabiti ne smemo, kar smo tako slovesno obljubili, da nerazdeljivo združimo svojo voljo z božjo voljo.»

Iz tega vidite, da naš svetnik nikakor ne prepoveduje pokazati bolečin mesa in krvi; toda pri teh bolečnih občutkih naj ima Bog prvi delež. Glejte tudi, kako je naš škof sam pri takih žalostnih dogodkih kazal milobo svojih čustev, ko je izgubil svoje najljubše sorodnike in prijatelje. «Resnično», rekel je, «tudi jaz jokam ob takih prilikah in moje srce, trdo kakor skala za nebeške stvari, joka pri takih dogodkih potoke solz, toda hvala Bogu, vedno mirno in vedno z najkrotkejšimi čustvi ljubezni do božje previdnosti. Zakaj odkar je naš Gospod ljubil smrt, ne morem sovražiti smrti, ako me tudi oropa sestri in drugih ljubljenih

oseb, da se le zgodi iz ljubezni do presvete smrti mojega Odrešenika.»

Ob drugi priliki je rekel: «Noben človek na svetu nikakor nima bolj milega in za prijateljstvo bolj občutljivega srca, kakor jaz. Nikdo tudi ne občuti ločitve bolj živo in bolešno. Vendar tako malo cenim ničemernost življenja, katero tu živimo, da se nikdar ne obračam z bolj srčno ljubeznijo do Boga, kakor če me je udaril na ta način, ali je pripustil, da sem bil udarjen.»

Gotovo ne mislijo tako, kakor naš svetnik, tisti, ki menijo, da je nemogoče združiti krščansko žalovanje s sveto udanostjo. Ako tudi izhaja ono žalovanje iz mehkega srca, udanost pa iz moči duha, vendar ni tudi nič tako močnega in moškega, kakor ta sladkost in mehkost srca, in nič ni tako sladkega in mehkega, kakor je ta moč duha.

XXX. Poglavje.

O pravi ljubezni.

Kakor se po modrosti ravnajo pridobljene dejanske čednosti, tako se ravnajo po ljubezni od Boga nam vlite žive in zaslužne kreposti. Modrost se ravna po pravilih človeške pameti, ljubezen pa se ravna po pravilih božjega uma, z drugimi besedami: volje božje, te kraljice vseh posvečenih volj, vzora vseh pametij, vzroka vseh vzrokov. To je nauk angeljskega učenika sv. Tomaža, katerega so sprejeli vsi bogoslovci.

O, ko bi vsi kristijani po tem uravnali svoja dela, o, kako drugačna svetost, kakor je sedanja, pokazala bi se v njih življenju! Navidezna ljubezen bi pri toliko ljudeh ne nadomestovala prave ljubezni.

Manjša dela, storjena z veliko ljubeznijo, imajo veliko večjo vrednost, nego večja, ki so storjena z manjšo ljubeznijo. Tako mislijo vsi bogoslovci, in naš svetnik je ta nauk izrekel tako-le: «Dobro vem, da so manjše sitnosti bolj nadležne kakor velike, zato ker jih je veliko in ne dadó odloga: vem, da so domačini silnejši kakor tujci. Toda, dobro vem tudi, da je večkrat zmaga v manjših rečeh Bogu bolj všeč, kakor v mnogih velikih, ki so na videz slavne in ki se svetu dozdevajo bolj zaslužljive.»

Zato je tudi hotel, da človek kreposti bolj presoja po ljubezni božji, kakor pa po njih naravni popolnosti. Kar v tem zmislu govori v nekem pismu o molitvi, to velja o vseh drugih čednostih.

«Človek mora», rekel je, «ljubiti molitev; toda mora jo ljubiti iz ljubezni do Boga. Kdor ljubi le Bogu na ljubo, ta je hoče le toliko, kolikor mu je Bog hoče dati; Bog mu je pa hoče dati le toliko, kolikor je dopusti pokorščina.» Tukaj vidite, kako ceni vrednost molitve po ljubezni. V svojem «Théotimu» hoče, da imej tudi pokorščina vrednost od ljubezni. «Gotovo slušamo», pravi on, «ako ljubimo: pa tudi ljubimo, ako slušamo. Ta pokorščina pa je na poseben način ljubezniva le zato, ker hrepeni po posebni ljubezni; nje izvrstnost ni odvisna od tega, da smo pokorni z ljubeznijo, temveč da pokorni ljubimo. Kakor je Bog poslednji namen in tudi vir vsega dobrega, tako je ljubezen vir vsakega dobrega nagiba, pa tudi njegov poslednji namen in vrhunec.»

Sklepamo z besedami prvaka apostolov: *Pred vsem pa imejte vedno ljubezen med seboj; ker ljubezen pokrije obilnost grehov.*¹⁾ Vsakdo naj deluje po meri njemu dodeljenih nebeskih milostij. *Ako kdo govori, naj govori kakor božje besede; ako kdo služi, naj služi iz moči, katero Bog daje; da bo Bog v vseh rečeh češčen po Jezusu Kristusu, kateremu bodi čast in gospodstvo na vse veke. Amen.*²⁾

Življenje J. Camus-a,

pisatelja «Duha sv. Frančiška Sal.».

Janez Peter Camus je bil rojen v Parizu l. 1582. iz imenitne rodbine. Zaradi obširnega znanja in lepih krepostij ga je imenoval kralj Henrik IV. za škofa belleyskega še-le 26 let starega. Sv. Oče mu je spregledal nezadostno starost, in dné 31. avgusta ga je posvetil v Belley-u sv. Frančišek Saleški za škofa.

Camus je bil jako goreč škof, vnet za čast božjo in zveličanje duš. Povsodi se je trudil odvrniti pregrehe in odpraviti napake, kjer jih je našel. Pisal je knjige o ženskih samostanih, v katerih je zavračal razvade in se potezal za pravega samostanskega duha. Seveda ni bilo to vsem všeč. Veliki

¹⁾ I. Petr. 4, 8. — ²⁾ I. Petr. 4, 11.

tedanji minister in kardinal Richelieu sam ga je opominjal, naj ne piše tako ostro. Rekel je šaljivo: «Ko bi bil jaz papež, razglasil bi Vas za svetnika.» A naš Camus mu je odvrnil bistroumno: «Če bi se to zgodilo, ustrezno bi bilo vam in meni.»

Belleyski škof je pisal jako mnogo, pa tudi zanimivo in lepo, da so ljudje njegove spise brali posebno radi. Ker je pisal mnogo, ni bilo pač vse tako temeljito in tehtno, da bi se ohranilo dolgo časa. V istem času so začeli pisati take povesti, ki niso bile v prid veri in lepemu življenju, a so jako mične; imenujemo jih romane. Camus je nasprotno pisal take povesti, ki so bile sicer izmišljene, pa jako umno; v njih je učil ljubiti krepost in sovražiti pregreho, in tako je odvrnil slabo branje s svojimi spisi. Iz tega se vidi, da je prav tako pisati, kakor velevala potreba.

V svoji prestolnici je ustanovil dva samostana: enega za kapucine, drugega za salezijanke. Vedno je oznanjeval besedo božjo; tako je po vzgledu svojega duhovnega očeta, sv. Frančiška Saleskega, ves gorel za čast božjo in zveličanje duš. A skrbeti je hotel tudi za svoje zveličanje, zato si je izprosil dobrega naslednika, sam pa se odpovedal škofiji in šel v samostan k cistercijencem l. 1629.

Toda škof tiste škofije, kjer je bil v samostanu Camus, hotel ga je imeti za pomočnika, ko je spoznal njegovo modrost in pobožnost. Camus se ni ustavljal, ampak bil je delaven pomočnik, dokler ga ni iznova premagala močna želja, da bi živel v samoti. Šel je v Pariz v bolnišnico neozdravljivih, da bi preživel zadnje dneve z ubožci in bolniki. Toda tudi tukaj mu niso ljudje namenili živeti. Že so ga zopet imenovali za škofa v Arrasu, toda Bog ga je rešil tega bremena in poklical k sebi 26. aprila 1652, 30 let po smrti sv. Frančiška.

Bil je izmed najmenitnejših in svetejših škofov francoskih. Izmed njegovih del pa se je najbolj ohranila tista knjiga, katero so sestavili iz njegovih spisov in katero smo ravnokar dokončali — upamo — Bogu v čast, dobrim Slovencem pa v zveličanje.

B.

Življenjepisi.

Sv. oče Leon XIII.

(Po fotografiji.)

Sveti oče Leon XIII.

ob petdesetletnici svojega škofovanja.

(Spisal dr. Fr. L.)

Starost je častitljiva že sama po sebi. Priča nam, da je lepo in trezno živel tisti, ki je doživel veliko število let; pa tudi Bog skazuje veliko milost v pozni starosti, ko se človek lože odtrga od sveta in živi za Boga. Kaj pa naj rečemo o visoki starosti samega poglavarja sv. cerkve? Tu se kaže milost božja ne samo do njega samega, ampak do cele sv. cerkve. Če je srečen gospodar, osrečuje tudi celo hišo; če je zdrava glava, zdravo je tudi drugo telo. Zato se katoličani tako odkritosrčno veselimo visoke starosti sedanjega sv. očeta Leona XIII., ker vidimo, da se tukaj razodeva posebna milost in dobrota božja. V sedanjih hudih časih potrebuje sv. cerkev notranje moči in domačega miru, potrebuje tudi previdnega in razsvetljenega vladarja. To pa imamo, dokler imamo za papeža — Leona XIII. Sv. oče skrbé za notranji mir v katoliški cerkvi; modrost pa jim je dana v posebni meri od sv. Duha, da je res pravičen in resničen njihov priimek: **L u č z n e b a.**

Kako smo se radovali vsi katoličani petdesetletnice mašništva sv. očeta, katero smo praznovali dné 1. prosenca l. 1888! Lahko rečemo, da sv. cerkev dotlej ni doživela nič enakega. Od vseh krajev katoliškega sveta so donašali sv. očetu darove za vezilo ob tako veselem godu. Ne samo katoliški vladarji in mogočnejši, ampak tudi krivoverci in neverniki so poslali poslanca in darove, s katerimi so počastili sv. očeta.

Dné 1. prosenca l. 1888. so darovali sv. oče presv. daritev v cerkvi sv. Petra. Veselje vernikov, ki so bili tukaj pričujoči, ne

dá se popisati. Iz tistih darov pa, kar so jih prejeli od vseh stranij, napravili so v vatikanskih prostorih veliko razstavo. Ta razstava je bila v pravem pomenu katoliška ali vesoljna, zakaj videle so se tukaj dragocene in pa znamenite stvari celega sveta.

Koliko romarjev je prihitelo tisto leto v Rim, poklonit se nasledniku sv. Petra! Prišle so trume z Laškega, s Francoskega (dné 13. malega travna jih je bilo 6000 ljudij), z Nemškega, iz Avstrije, Belgije, Afrike itd. Pač se je veselilo srce ljubeznivega očeta vseh katoličanov, ko je videl pred seboj toliko otrôk, toliko ljubezni in spoštovanja!

Tudi pisalec teh vrstic je bil takrat v Rimu in videl sv. očeta. Čepprav so bili tedaj Leon XIII. še dobro pri moči, vendar — kdo bi bil mogel za trdno upati, da doživi 77letni starček še drugo zlato mašo — petdesetletnico svoje škofovske časti in službe! Zato smo dolžni tisočero hvalo Bogu za to milost, za to veselje, za to poveličanje cerkve Kristusove.

Te vrstice naj vsaj nekoliko poslavé poslednja leta Leonovega papeževanja in razložé pomen te petdesetletnice, Slovencem pa ohranijo v spominu veseli 19. dan meseca svečana, na kateri dan so praznovali sv. oče svojo škofovsko zlato mašo.

* * *

Ker so imele naše «Drobtinice» l. 1888. obširen opis življenja in delovanja sv. očeta do tistega leta, zato se nam ni treba tukaj ozirati v prejšnje življenje, ampak pogledali bodemo samo v dôbo zadnjih pet let. Kakšno je bilo življenje sv. očeta od zlate maše naprej? Ali naj pišem, kako se jim godi v zdravju itd.? O, življenje sv. očeta je v nekem pomenu življenje cele katoliške cerkve: njeno zdravje je njihovo zdravje, njena bolezen in bolečina je njihova bolečina. Dasi so med tem časom nekaj malega bolehal, vendar so prestali hitro in zopet delali — rekel bi — z mladeniškim pogumom in moško močjo. Sv. oče živé jako preprosto, veliko pa delajo. Prav delo je njihova hrana, prav z delom in neupogljivo močjo si nekako hranijo življenje in prenašajo toliko težav, skrbij, nadlog, bridkostij.

Kogar Bog ljubi, tega tepe in obiskuje, daje mu pa tudi potrebnih močij, da prenese božjo roko. Sv. oče uživajo brez števila bridkostij, katere jim napravljajo največ slabi in nepokorni

ali celo sovražni njih otroci. Tako je najprej tak nepokoren in nehvaležen otrok laško kraljestvo, ki je vzelo leta 1870. papežu njegovo last, njegovo deželo; od tistega časa pa neprenehoma deluje zoper njega in zoper pravice katoliške cerkve. Ravno tisto leto, ko so obhajali sv. oče zlato mašo, naredili so laški nemarni brezverci prav ostudno slovesnost v spomin nekemu odpadlemu menihu, ki je bil rovar, krivoverec in človek grdega življenja. Imenoval se je — nesrečen je njegov spomin — Giordano Bruno. Prav po živinsko so divjali papeževi nasprotniki in kričali: Naj pogine papež! Vsakdo je vedel, čemu je bila ta slovesnost. Sv. oče so bili globoko potrti in so bridko potožili proti kardinalom, svojim svetovalcem, bridkost svojega srca. Toda razgrajalci niso s tem ničesar dosegli. Vsi pametni ljudje so se odvrnili od takega počenjanja. A laška vlada je tudi sama jela kazati, kaj ji je na srcu: duhovstvo in delovanje njegovo popolnoma potlačiti. Napravila je dva zakona: prvi je bil zoper duhovnike, ki »zlorabijo svojo oblast«, češ, duhovniki delajo zoper laško državo. Ostre kazni se smejo po tem zakonu naložiti onim duhovnikom, ki bi govorili za papeževo svetno oblast, ali pa proti krivicam laške vlade. Te postave so bile potrjene že v začetku l. 1888. Drugi zakon pa naj bi bil spravil v roke lačne vlade vse dobrodelne ustanove, seveda najprej cerkvene. Brez uspeha se je ugovarjalo, da je to krivično; zakon so potrdili sredi leta 1890. Tudi drugih prilik ni prezrla laška vlada, da bi ne dajala brc sv. očetu. Naj le eno omenjam. Letos meseca malega travna je praznoval laški kralj petindvajsetletnico svoje poroke. Storili so, kar so mogli in znali, da bi bilo to praznovanje tem slovesnejše. Hoteli so s tem potlačiti petdesetletnico papeževo. Toda — kaj so dosegli? Ves svet je videl, kam moli pes nogo. Sveti oče so pa vse to prenašali čudovito mirno in udano. Gotovo bode Bog čul to tiho tožbo svojega namestnika in prikrajšal dneve trpljenja.

Tudi na Francoskem ne nehajo sovražniki sv. cerkve rovati zoper njene pravice. Ko je bilo pred dvema letoma veliko romanje v Rim, spravili so kar hipoma na dan, da je neki romar osramotil spomenik kralja Viktorja Emanuela. Četudi je bila vsa stvar bolj iz trte zvita, kakor resnična, vendar jo je francoska vlada hitro porabila, da je celó romanje prepovedala. Škofom, ki so se ustavljali takim ukazom, pretila je s kaznimi, jemala duhov-

nikom dohodke, s kratka: na Francoskem so kovali in kujejo dan na dan verigo, s katero bi radi prostozidarji uklenili sveto cerkev. Vlado imajo v rokah najhujši in najbolj zagrizeni sovražniki vere in papeštva. Ti puščajo prostost največjim hudodelnikom, za duhovniki pa pošiljajo orožnike. Sv. oče so že večkrat tožili o tem žalostnem stanju sv. cerkve na Francoskem; opominjali so, naj bodo katoličani edini med seboj. A Francozi so preveč vročekrvni in tudi svojeglavni, zato dela ravno ta dežela papežu veliko skrbi.

Tudi druge države so delale sv. očetu v zadnjih petih letih težave in bridkosti. Velika ruska država je tako zaslepljena, da ima svojo državno ali cesarsko cerkev za pravo. Zato je pa jako nasprotna drugim veram in stanovitno, četudi tiho, tlači katoliško cerkev in katoličane v svojih deželah. Sv. oče se trudijo s posebno modrostjo in potrpežljivostjo, da bi uredili zamotane in težavne razmere na Ruskem, toda le počasi ali pa skoro neznatno se v tej deželi obrača na bolje.

V poslednjih letih je pa zlasti neka majhna država pokazala sv. cerkvi in sv. očetu ostre zobe in mu prav sedaj nasprotuje: ta je Ogrska. Ogrsko kraljestvo se je imenovalo nekdanj Marijino; ogrska krona je prišla iz rok papeževih. Toda Ogrji imajo velike napake: prvič so ošabni in bahaški; drugič so zapravljivi; tretjič pa so še vedno divji in siloviti, kakor so bili nekdanj. Zato so dandanes prišli v roko židom, ki imajo v rokah denar in veliko zemlje. Ti hočejo spraviti deželo še bolj v svojo oblast in zato jo namerjajo čim dalje bolj ločiti od katoliške cerkve. Pred tremi leti je izdal naučni minister neki ukaz zastran vpisovanja v krstne knjige, ki ga katoliški duhovniki niso mogli in smeli po svoji vesti izpolnjevati. Že takrat so ogrski mogočneži grozili, da bodo katoliško duhovščino ugnali. Letošnje leto pa so res predložili take postave, ki naj bi cerkev ločile od države in ki bodo katoličanom v veliko izpodtiko in pohujšanje. Sv. oče ravnaajo Ogrom nasproti jako previdno in potrpežljivo, vendar pa so in bodo stanovitni. To se je pokazalo zlasti v imenovanju zagrebskega nadškofa. Ogrska vlada je hotela imeti kakega slabega duhovnika, ki bi bil prijatelj Ogrom, sv. oče pa niso hoteli nobenega potrditi in so zahtevali, da mora biti dober škof, ki bi zagrebsko

škofijo poživil in povzdignil. Kakor se kaže, dosegli so s stano-
vitnostjo, da dobé Hrvati dobrega in apostolskega škofa.

Izmed drugih dežel in držav omenjam samo Brazilijo, ki je v južni Ameriki. Ta država je bila v sedanjem stoletju cesarstvo, cesarji so bili iz kraljevske hiše portugalske. Za petdesetletnico so bili napravili Brazilijanci sv. očetu veliko veselje, ker so oprostili vse sužnje, kar jih je še bilo. Toda imeli so tukaj veliko moč prostozidarji in ti so pahnili cesarja Don-Pedra s cesarskega prestola in razklicali ljudovlado ali republiko. Nova vlada je začela urno nasprotovati katoliški cerkvi. Toda sv. oče so znali tako umno voditi brazilijanske škofe in katoliško gibanje, da je nevarnost kmalu ponehala in so sedaj za cerkev še dosti ugodne razmere.

Take so skrbi in težave sv. očeta zraven neštevilnih drugih, katerih ne moremo opisovati na tem malem prostoru. V vseh teh sitnih razmerah kažejo sv. oče posebno modrost, ravnajo namreč zmerno, pa odločno in stanovitno. Kaj čutijo in trpé sami v svojem srcu, to le sami vedó, Bog jih pa čudovito podpira s svojo tolažbo in srčnim mirom.

Druga stran, na katero se nam je treba ozreti ob škofovski petdesetletnici, kaže se nam v papeževih veličastnih naukih, vodilih, opominih, katere dajejo vernikom s svojimi pismi, posebej z okrožnicami. Že pred mašniško petdesetletnico so izdali več znamenitih okrožnic; pa tudi v zadnjih petih letih smo slišali važne nauke iz njih pisem. Poglavitne okrožnice so te-le:

1. Okrožnica o človeški slobodi ali prostosti, ki se začinja z besedami «*Libertas praestantissimum*» in je bila izdana dné 20. junija l. 1888. Sv. oče govore tukaj o pravi prostosti in o napačnih nazorih in naukih o prostosti. Nasprotniki katoliške vere pravijo prav pogostokrat, da katoliška cerkev jemlje in krati ljudem slobodo. To pa nikakor ni res; cerkev le varuje in brani pravice človeške in tudi prostost. Ne sme pa biti prostost razbrzdanost, marveč priznati mora Boga, ki je vir prostosti in vsega reda. Posebno še razklada ta okrožnica nekatera važna vprašanja o slobodi v državah, n. pr. o slobodi vere, tiska, učenja, vesti. — Ta okrožnica je pravi zaklad modrosti. Veljavni učenjaki in modroslovci so pripoznali, da ne morejo in ne smejo učiti drugačnega nauka o prostosti, kakor je papežev. Posebno

v sedanjem času je bil tak nauk potreben, ko so Francozi praznovali stoletnico velike prekucije. O tej trdijo, da je ljudem pridobila slobodo. A to ni res; prav ta prekucija je bila za mnoge najhujša silovitost in sužnost. Vsi učeniki, pa tudi neučeni katoličani bodo sv. očetu vedno hvaležni za tako trdne nauke o človeški prostosti.

2. Dne 10. januarja l. 1890. je izšla okrožnica o krščanskih dolžnostih, «Sapientiae christianae». Ta okrožnica razlaga kratko pa temeljito glavne dolžnosti vsakega kristijana v današnjem času. Opominja katoličane, česa naj se poprimejo in česa naj se varujejo; kaže jim glavne pomočke za pravo in srečno tukajšnje pa prihodno življenje. — To okrožnico so brali po cerkvah in jo razkladali, razglaševali so jo po katoliških časopisih, zato nam ni treba več o nji govoriti.

3. Velika okrožnica je o delu in delavcih ali o delavskem vprašanju z dne 15. majnika l. 1891. in se začinja z besedama «Rerum novarum». Leon XIII. je res vseobčnega ali univerzalnega duha. Za vse, kar je potrebnega ali imenitnega, zanima se on, vse pa presoja s svojega vzvišenega stališča in po večnih resnicah. Gotovo je dandanes neizrekljivo važno vprašanje: Kako naj se uredé razmere delavcev in delodajalcev ali gospodarjev. Ako se ne bodo tako uredile razmere, kakor zahteva pravica in ljubezen do bližnjega, pride gotovo vsa človeška družba v grozno nevarnost, v prekučijo še hujšo, kakor je bila l. 1789. Zato so izdali sv. oče po dolgem premišljevanju to imenitno okrožnico, ki je prav tako važna za delavce, kakor za gospodarje in za državnike. Ta zavrača krive nauke tako imenovanih socialistov, ki prav za prav nič drugega ne namerjajo, kakor prevrniti ves red in odpraviti vsako last ali lastninsko pravico. Uči pa, na kateri podlagi naj delujejo vsi, namreč cerkev, država, delavci in delodajalci, da se ustanovi sreča delavskega stanú. — Kakor je ta okrožnica vsem katoliškim delavcem in veljakom bila jako po godu, tako so jo prezirali ali celó zaničevali sovražniki cerkve in pa državnega reda.

4. Naposled naj omenjam pismo sv. očeta do francoskih škofov z dne 22. februarja l. 1892. Na Francoskem nimajo samo nesrečne neverske vlade, ampak tudi dobri katoličani sami med seboj se preveč prepirajo; tako pa cepijo in

slabé svoje moči. Zaradi tega je papež Francoze podučil prav krepko in nujno, naj se ne prepirajo zastran vlade, marveč naj priznajo vsi ljudovlado in naj na podlagi pravice delujejo na to, da se bodo dajale samo pravične postave. — Tudi to pismo je vekovita priča Leonove modrosti. Če tudi menda niso vsi Francozi pripravljeni, da bi se ravnali po teh vodilih — krivi bodo sami svoje nesreče — vendar večina katoličanov se ravna in se bode ravnala po njih, prišla pa bo gotovo tudi do zmage. Saj je res čudno in ob enem sramotno, da tako katoliško francosko deželo vlada peščica malopridnih in goljufivih môž. Nasprotniki sami čutijo, da jim je papeževo pismo jako nevarno, zato izkušajo vzeti katoličanom zaupanje do papeža, katoličane pa imenujejo napaçne ali hinavske republikane.

Bog daj sv. očetu življenja in moči, da bi izdali še nekoliko pisem in bili katoličanom še dolgo svetla luč z neba!

Leon XIII. prestanejo pač veliko bridkostij, pa Bog jim daje tudi tolažbe v trpljenju. Če tudi nimajo dandanes več posvetne oblasti, imajo pa tem večjo veljavo in oblast nad srci ne samo katoličanov, ampak tudi drugovercev. To se je pokazalo tudi ob letošnji petdesetletnici. Bog namreč udari tako, da hkrati rano ozdravlja. Z veseljem gledajo, kako se katoliška vera in cerkev razširja, ustanavljajo nove škofije, kakor na daljnem Japonskem l. 1890., urejajo razne zamotane razmere, kakar večkrat na Francoskem, Nemškem, Irskem, priporočajo katoličanom, naj se prizadevajo za dobre časnike, za pravo vedo, pred vsem pa za molitev.

Kako so romali letos v Rim med drugimi narodi tudi Slovenci, to in drugo pripoveduje poseben spis v tretjem oddelku «Drobtinic». Torej lahko tukaj izpustimo marsikaj, kar bi sicer še omenili o petdesetletnici.

V poslednjih poročilih smo čitali, da so sv. oče prav trdni in da hodijo sem in tje brez palice. — Čitatelj teh vrstic pa naj daruje sv. očetu sedaj vsaj majhen darek ljubezni, da namreč nekoliko pomoli za njihovo dragoceno zdravje, za sv. katoliško cerkev in za razsvetljenje vseh onih, ki tavajo v temi nevere in zmote.

Življenje in delovanje
Franc-a Ks. Kramer-ja,
poslednjič korarja v Ljubljani.

(Konec.)

LXXIX. Duhovsko podporno društvo.

«Sit nomen Domini benedictum — Češčeno bodi Gospodovo ime!» — te so zadnje besede, s katerimi pokojni kanonik Kramer sklepa opisovanje svojega življenja in delovanja. Ta spis je sicer obširen in natančen, dasi je bilo treba pri urejevanju za tisek iz raznih ozirov marsikaj še izpustiti; vendar o premnogih in važnih rečeh pisatelj čisto molči, zlasti o tistih, ki niso bili v tesni zvezi z njegovim duhovskim poklicem. Treba je pa tudi te poznati in zvedeti, ako hočemo dobiti pravo podobo izrednega moža, ki se je zmerom potezal za čast božjo, in katerega samega je tudi previdnost božja tako očitno vodila in varovala. Deloma je to zamolčal, ker se je hotel izogniti sumu, kakor da bi bil pisal iz lastne ljubezni, deloma pa je bil poslednja leta telesno tako opešal, da ni mogel nič več pisati. Zato sem se namenil dopolniti njegov življenjepis, in v ta namen z nadaljevanjem pričeti ravno tam, kjer je on prenehal, namreč pri duhovskem podpornem društvu.

V svojem dolgoletnem službovanju na deželi je imel kanonik Kramer zlasti kot dekan le prepogostokrat priliko spoznavati velike potrebe in hudo pomanjkanje, ki je stiskalo tudi naj-

boljše duhovnike. Pomoči ni bilo ne od vlade, ne od ljudstva, ki večinoma sodi, da ima vsak duhovnik vsega v izobilju. Treba je bilo misliti na lastno pomoč po starem pregovoru: «Pomagaj si sam, in pomagal ti bode Bog.» To je v kanoniku Kramerju vzbudilo misel, da bi ustanovil društvo, kakoršno so drugodi že imeli in kateremu namen bi bil: podpirati bolne, onemogle in nezadolženo ubožne duhovnike. Posvetoval se je o tem z veljavnimi duhovnimi tovariši z dežele, ki so navdušeno pritrjevali tej misli, zlasti pa ga je osrčeval bivši njegov kapelan, vseučiliški profesor dr. Franc Stanonik v Gradcu. Tudi tedanji knezo-škof dr. J e r n e j V i d m a r so radostno pozdravljali ta nasvet in brez pomisleka obljubili, da prevzamejo varstvo takega podpornega društva. Najprimernejša prilika za ta predlog so se mu zdele duhovne vaje, ki so se pričele dné 19. avgusta l. 1872. v Ljubljani, in katerih se je udeležilo okoli 130 duhovnikov.

Ob koncu vaj dné 23. avgusta je sprožil kanonik U r h, naprošen od kanonika Kramerja, pri zajutrkju v Alojzijevišču to reč in zbrane duhovnike vnemal za namerjano društvo. Navzoči duhovniki so se veseli poprijeli te misli in obljubili, da bodo tudi druge vsodbujali v ta namen. Da bi se društvo čim najprej ustanovilo, sestavil se je osnovalni odbor, ki je kanonika Kramerja izbral za predsednika, in poskrbel pravila za novo društvo; dné 25. septembra bila so ta pravila končno urejena, dné 1. oktobra pa predložena deželni vladi, ki jih je potrdila že 11. oktobra. Precej so po knezo-škofijskem ordinarijatu razposlali vabila za pristop k novemu društvu, ki je s 1. januarjem l. 1873 pričelo prvo društveno leto. Dné 5. marca l. 1874 pa je obhajalo prvi občni zbor, katerega se je udeležilo 56 društvenikov. Na dnevnem redu je bila volitev društvenega predsednika, za katerega je bil soglasno izbran načelnik osnovalnega odbora, kanonik K r a m e r, ki je odlejel ostal predsednik vse dni svojega življenja. Imetka je imelo društvo zaradi posebne naklonjenosti nekaterih dobrotnikov že takrat čez 2700 gl., društvenikov pa je stelo 420, to je prav toliko, kolikor jih poprečno nahajamo tudi v poznejših letih. Premoženje pa se je stalno pomnožilo ter je stelo pri drugem občnem zboru dné 24. januarja l. 1877. že čez 9500 gl., pri tretjem dné 14. aprila l. 1880. čez 14.800 gl., pri četrtem dné 21. novembra l. 1883. čez 18.000 gl. V enajstih

letih, odkar je kanonik Kramer predsedoval društvu, narastlo je bilo premoženje na 21.000 gld., dasi je v teh enajstih letih 111 duhovnikom v podporo razdelilo 10.518 gl. Sedaj ima društvo že krog 32.000 gld., vseh podpor pa je 169 duhovnikom dovolilo 18.028 gld.

Odborovim in zborovim sejam je predsedoval prva leta zmeraj kanonik Kramer sam, le dvakrat, 27. februarija in 8. maja l. 1878. ga je namestoval podpredsednik kanonik Urh. Ko so pa v poznejših letih opešale njegove moči, vodil je zborovanja sedanji prelat dr. And. Čebašek, ki je bil l. 1882. po imenovanju kanonika Urha za novomeskega prošta izbran za društvenega podpredsednika. Vendar pa je bil Kramer skoro prav do konca, namreč do 1. aprila l. 1884. pri odborovih sejah, ki so se godile večinoma v njegovem stanovanju. Ko ga je pa dné 30. junija l. 1884. pobrala nemila smrt, bil je pri petem občnem zboru dné 23. novembra l. 1886. za društvenega predsednika izbran prejšnji podpredsednik prelat dr. Andrej Čebašek, ki se je v svojem ogoru spominjal tudi svojega prednika s temi besedami:

«V sredo 30. junija l. 1884. je smrt pobrala prečastitega gospoda Kramerja, korarja in ustanovitelja našega društva, ki se je, dokler mu je pripuščalo zdravje njegovo, kot prvi predsednik veliko trudil za društvo kot svoje poslednje večje delo in mu je tudi še na zadnje volil 100 gl. Zato mu bode družba vedno hvaležna in mu v svoji kroniki hranila slaven spomin in častito mesto.»

LXXX. Hiralnica sv. Jožefa v Ljubljani.

Skoraj v enaki tesni zvezi, kakor z duhovskim podpornim društvom, je ime kanonika Kramerja tudi še z neko drugo blagodejno napravo, namenjeno ubogemu trpečemu človeštvu, namreč s hiralnico sv. Jožefa v Ljubljani.

Ni ga bilo duhovnika, ki bi se bil tako živo zanimal za ustanovitev silno dobrotne naprave, kakor kanonik Kramer. Bil je pričujoč, ko so dné 19. julija l. 1875., na spominski dan sv. Vincencija Pavlanskega, postavili temeljni kamen, in nekaj dnij pozneje je spisal in razglasil v «Danici» (1875 str. 244): «Klic do dobrotljivih serc dražih rojakov», ki se glasi:

«Revna je sicer naša mila domovina na blagu in dobrotnih ustanovah, pa, kakor skušnja uči, je bogata z blagimi serci, ki tudi z malim premoženjem rade pomagajo za dobre naprave. Taka dobrotljiva naprava za nar veči reveže, neozdravljive siromake, se je začela snovati v Ljubljani, kjer so kupili nekteri dobrotniki prostorno posestvo v Kravji dolini in sedaj se zida za omenjene siromake nova hiša. Gotovo je to potrebna in dobrotna naprava za našo deželico, ki nima nikamur s takimi siromaki, katerih edina bolnišnica v Ljubljani ne more sprejeti ali obderžati. — Ta dobrotna naprava bo čisto zasebna ali privatna, brez gotove očitne pomoči, ter se bode izročila v oskerbovanje usmiljenim sestram, ki slové po vsem svetu zastran svoje izverstne ljubezni do bolnikov in siromakov sploh. Za to koristno napravo so vložili dobrotniki toliko, da se je kupilo posestvo s poprejšnjim starim poslopjem, kar je zneslo okoli 12.000 goldinarjev. Poglavitna reč je sedaj zidanje novega poslopja, ki se bo letos pod streho spravilo in spomladi znotranje oskerbovalo, ter bo stalo gotovo čez 30.000 goldinarjev; pa nima druge listine ter kapitala, razun milih serc vernih rodoljubov, na ktere ta klic s tem ponižno pa zaupljivo poterka in želi, da bi ga zaslišali in uslišali vsi keršanski sobratje. — Ker bo ta potrebna naprava za omenjene siromake vse naše dežele, zato se ta klic obrača do usmiljenih dobrotnikov ne le v Ljubljani, ampak po vsi deželi — zlasti do čast. gospodov duhovnov, da bi po svoji previdnosti premožnejši dobrotnike zasebno poprosili, pa tudi vso srenjo očitno z lece nagovorili, da sleherni po svoji moči pripomore k tej dobrotljivi napravi, sej s časom bo kak siromak skorej vsake srenje te dobrote deležen, ter bo tako srenjam samim pomagano. — Res je sicer, da v sedanjih hudih časih se težko vedno daje, pa keršanska ljubezen še vedno najde kako stvarico za dobre dela; in On, ki je sicer rekel: «Revežev bote vedno imeli», je tudi zagotovil: «Kar ste storili nar manjšemu, ste meni storili.» Zato, dragi rojaki, storite za ta blagi namen po svojih okolišinah, kolikor kateri vé in more, in sleherni bo imel v svojem srcu veselo zavest, da je k dobri napravi kaj pripomogel; dolžnika bo pa imel Njega, ki je rekel: «Dajte, in se vam bode dalo! Bodite usmiljeni, da bote usmiljenje

dosegli!» — sicer bi mogla dobrotna že pričeta reč zastati, kar bi bilo nar večjim siromakom v silno škodo in mili domovini v nečast.

Fr. Kramer, korar.

Ta klic je veliko pripomogel k blagodejni napravi in omečil marsikatero srce. Toda v kljub radodarnosti je jelo nekaj mesecev pozneje vendar-le pešati, in v največji sili je bil kanonik Kramer, ki je pomagal. Pridobil je s prigovarjanjem svojega součenca rajnega gosp. Jožefa Kapelj-a za hiralnico, ki je postal njen največji dobrotnik.

Z rajnim stolnim dekanom g. Jurijem Volc-em je skoro dan za dnevom nadzoroval zidanje hiralnice in neprenehoma osrčeval, kadar je drugim srce upadalo. Večkrat je rekel nekemu duhovniku, katerega je delo skrbelo: «Kdor srčnost izgubi, ničesar dobrega ne stori.»

Da, za hiralnico ima rajni gospod korar Kramer veliko zaslug. — Dne 26. avgusta l. 1876. je prečastiti knez in škof Krizostom Pogačar blagoslovil novo hišo, in sicer najprej sv. Jožefu posvečeno domačo kapelo, potem pa še celo hišo. Po končani cerkveni slovesnosti, katere se je udeležilo nekaj ljubljanskih duhovnikov, usmiljenih sester in posebej povabljenih dobrotnikov in dobrotnic, izročil je knez in škof novo napravo, katero je ustanovila krščanska ljubezen in jo ima tudi vzdrževati ta ljubezen, v ganljivem govoru prednici usmiljenih sester, katerih sta takrat dve že stanovali v hiši. Ko se je poslopje osušilo, začeli so se sprejemati hirajoči in neozdravljivi bolniki, za katere je bila ustanovljena hiralnica.

Pa ne le hiralnica, tudi sirotišnica (Lichtenthurnova) je kanonika Kramerja zanimala; prišel je velikokrat pogledat in dobre svête dajat, ko se je stara hiša popravljala in prenavljala. Za dobrodelne naprave je bil vedno vnet in svêti, katere je dal, bili so jako umni in dobri.

LXXXI. Zlata maša.

Četudi je kanonik Kramer vse življenje veliko delal in trpel, dasi so ga dostikrat trle tako hude skrbi, da bi bile potrle marsikaterega drugega človeka, ostal je vendar dolgo čvrst in krepk ter je učakal l. 1876. petdesetletnico svojega mašništva. Svojo

zlatu mašo bi bil najrajši obhajal na tihem, a njegovi nekdanji starološki farani so ga tako ljubeznivo vabili in prosili, in brezštevilni prijatelji njegovi so mu toliko časa prigovarjali, da se je naposled udal ter sklenil zlatu mašo slovesno obhajati v prekrasni starološki župni cerkvi. Ta mu je bila tudi po ločitvi njegovi od Stare fare kot najdražji biser vedno pri srcu. Za to slavnost je bil odločil nedeljo 1. oktobra, praznik sv. rožnega venca, in sicer ne samo zaradi tega, ker je bil ravno v ta praznik pred 50 leti v Dolenji vasi pri Ribnici pel svojo novo mašo, ampak ker je bila na rožnivenško nedeljo posvečena tudi starološka cerkev, in se spomin tega posvečevanja v Stari Loki z veliko slovesnostjo in bogatimi darili za cerkev redno obhaja v praznik sv. rožnega venca.

Starološki farani so bili tega njegovega sklepa silno veseli, pa so pri tej priliki tudi jasno pokazali, kako čislajo zasluge svojega bivšega župnika in dekana. Že v soboto so prišli na kolidvor na Trati zlatomašniku, katerega je spremljal stolni dekan Jožef Zupan, naproti srenjski možje in duhovščina loška. Ko so se vozovi, pred katerimi je jahal jezdec z narodno zastavo, blizali Loki, zapeli so po vseh cerkvah zvonovi in mogočen strel je vsej okolici naznanjal prihod preljubljenega zlatomašnika. Nemudoma se je sešla brezštevilna množica ljudij ter je na Fari pri županovi hiši, kjer je stal prekrasen slavolok, pričakovala svojega nekdanjega duhovnega pastirja. Tu mu je belo oblečena deklica s primernim pozdravom izročila krasen šopek. Fara je bila okrašena z drevesci in mlaji, kakor na praznik sv. Rešnjega Telesa; čez vse lepo pa je bila ozaljšana prekrasna župna cerkev, kamor je šel najprej zlatomašnik, ki je bil ves ganjen ob sijajnem in ljubeznivem sprejemu. Pred cerkvijo je stalo brez števila mlajev, prepreženih z venci, med katerimi so visele deščice napisane z najvažnejšimi dogodki iz življenja zlatomašnikovega, namreč: Rojen v Prigorici l. 1801.; za mašnika posvečen v Ljubljani 1826.; novo mašo imel roženkransko nedeljo 1826. v Dolenji vasi; kapelan v Št. Jerneju 1827.; kapelan v stolni cerkvi ljubljanski 1831.; župnik v Loškem Potoku 1833. in tam zidal farovž; župnik in dekan v Postojni 1843.; dekan v Stari Loki 1847.; popravil cerkev pri sv. Duhu 1860.; zidal župno cerkev 1863.; korar pri stolnici 1868.; zlatomašnik 1876.

Še bolj kakor od zunaj bila je cerkev okrašena od znotraj, in mogočen venec se je vil okrog in okrog po celi cerkvi. Ob potu od cerkve do župnišča so stale zelene veje preprežene z venci, da je bil sicer goli prostor podoben gozdiču.

V nedeljo 1. oktobra se je bilo zbralo od blizu in daleč dvajset duhovnikov, med njimi več bivših kapelanov zlatomašnikovih. Gotovo bi jih bilo pa še dosti več prišlo, ako bi ne bil isto nedeljo župnik Aleš Jerala v Horjulu obhajal svoje demantne maše, katere so se udeležili tudi nekateri prijatelji Kramerjevi, kakor kanonika Volc in Jeran, profesor Marn itd., ki bi bili sicer gotovo prišli v Staro Loko. Tudi ljudstva se je vse trlo, dasi je bilo vreme jako neugodno.

Predno so šli v cerkev, izročil je domači g. dekan Matevž Kožuh zlatomašniku palico s prelepim, v loškem uršulinskem samostanu zvezanim šopkom, kanonik Čebašek pa mu je v imenu duhovščine podaril umetno v gotiškem zlogu izdelan srebrn križ (pacificale) in prečital to-le adreso:

Visokočastiti gospod korar! Milostljivi gospod in prijatelj!

S srčnim veseljem Vas pozdravljamo mi duhovni današnji dan Vaše zlate maše, Vam skazujemo svoje sosebno spoštovanje in izrekamo svoja najboljša vošila, ter z Vami hvalimo dobrotljivega Boga, ki Vam je skazal toliko milost, da ste srečni in zdravi, še tudi vedno delavni doživeli zlati dan, 50. leto mašnikovega posvečenja. Besede so preslabe izreči naša čutila in vošila, še bolj popisati Vaše delo. Le to rečemo: Z dobro vestjo in ponosno se smete danes nazaj ozreti na preteklih 50 let svoje neutrudljive delavnosti v nogradu Gospodovem od prve do enajste ure, od lepe spomladi do trde jeseni Vašega duhovskega življenja; povsod vidite obilen sad svojega truda. Pet fará, šentjernejska, šenklavska, loškopotoška, postojnska in zlasti staro-loška je rodilo bogat sad Vaše pastirske delavnosti. Še se živi hvaležno spominjajo Vašega neumornega truda na leci in v spovednici, ranjki pa zato za Vas Boga prosijo, in le Vsegavednemu je znan ta sad in zapisan v bukve življenja ter bo ostal in aeternum et ultra. Zares ste zaslužili po 41letnem trudu nekoliko ložeje in častitljivšo stopinjo v Ljubljani, kjer ste zopet delavni bili v semenišču in deželnem zboru cerkvi in domovini v prid.

Zraven te duhovske delavnosti ste si postavili zunanje vidne spominke, ki bodo tudi rodove pretrpeli. Ne bomo omenjali, kaj ste že v loškopotoški in postojnski fari napravili in zidali pri cerkvah in farovžih. Ozrmo se le po tej fari, in vidimo o Vaši dobi vse podružnice ponovljene, da so kot nove videti. Pred našimi očmi stoji pa drag biser in Vaš najlepši kinč, tukajšnja farna cerkev, od Vas pogumno začeta, umetno dovršena od znotraj in zunaj ter bližnjim in daljnim naznanuje Vašo hvalo, da res tudi Vam veljajo znane slavne besede: *Te saxa loquuntur.*

Tretji živ spominek ste si stavili s samih duhovnov, kateri so bili z Vami v dotiki, zlasti mi nekdanji kaplani, katerim ste bili vselej dober oče, nekdanji sosodje, katerim ste bili drag prijatelj, in drugi starejši in mlajši znanci, kateri so Vam iz srca vdani in so se zato obilno tukaj zbrali, zadržani pa se v duhu vdeležujejo Vaše slovesnosti. V spomin visokega spoštovanja in dolžne hvaležnosti Vam znani duhovni in prijatelji darujemo majhen spominek, sv. križ, da ga danes seboj vzamete k svetemu opravilu in potem ohranite v prijazen spomin, da v težavah življenja in starosti pri Križanem najdete pomoč in tolažbo, ter se v svojih pobožnih molitvah tudi nas spominjate, da, kakor ta spominek, mi vsi ostanemo vedno blizu Vašemu blagemu srečanju! Še enkrat ponavlja svoje vošila, želimo, da bi Vas dobrotljivi Bog uslišal, kar ga bote danes prosili po priprošnji Marije device, ktere češčenje ste Vi vedno z vso vnemo pospeševali; želimo, da bi Vas Vsemogočni še dolgo ohranil in bi čez deset let tudi, kakor danes, tretjico praznovali. Zato vsi iz srca in z besedo kličemo: Bog Vas ohrani še mnogo let cerkvi v prid in nam v veselje! Slava!

V Stari Loki, 1. oktobra 1876.

Med vhomom v cerkev so peli na koru po napevu «Novomašnik bod' pozdravljen» zlatomašniku na čast zloženo pesem, ki se glasi:

Zlatomašnik prečastiti,
Srčno si pozdravljen nam!
S trojno krono poslavili
Hotel Te je Večni sam.

Trnjeva je krona bila
Prva ti odločena,
Vdarcev hudih brez števila,
Pot grenkosti polna vsa.

Z drugo krono slavna dela
 Belo glavo venčajo,
 Stalna djanja, ki slovela
 V daljne veke bodejo.

Tretja krona pa Te čaka
 Gor, kjer solze ne tekó,
 S ktero zvestega junaka
 Kralj nebeški venčal bo.

Ti si N j e m u hiše stavil,
 Se boril za njega čast;
 On pa T e b i dom pripravil,
 Rajski dom je v večno last.

Venec starosti češčene
 Ti povrh še Bog dodá,
 In moči vse omlajene,
 Um, srčnost, krepost duha

Kjer ime je znano Tvoje,
 Ljubljen si in spoštovan;
 Kjer vršil si delo svoje,
 Tvoj spomin je blagrovan.

Naj Te nam še Bog ohrani
 Mnogo in premnogo let;
 Enkrat pa na desni strani
 Naj s Teboj nas združi spet.

Prišedši pred oltar zapeli so duhovniki nekaj vrstic Caha-rijeve pesmi «Benedictus», potem je bila pridiga, katero je imel prečast. stolni dekan Zupan; v krepkem in ganljivem govoru je razkladal slavnostni govornik, da današnji dan je dan veselja in zahvale za zlatomašnika, pa tudi dan veselja in hvaležnosti za starološke farane, ki so od bivšega svojega župnika in dekana prejeli tolikanj dobrot. «Če hočete spomenik imeti za svojega bivšega duhovnega pastirja», rekel je gospod pridigar, «ozrite se okoli, in vsak kamen, zlasti pa ta prekrasna cerkev, vam je spominek, ki bode stal še veliko let in slavo njegovo oznanjeval še prihodnjim rodovom.» Govornik je tudi omenjal, da želi zlatomašnik po svoji smrti v sredi med svojimi nekdanjimi ovčicami počivati in tudi na starološkem pokopališču čakati angeljske trobente. Vsi navzoči so bili vidno ganjeni in ne samo zlatomašniku, ampak tudi drugim duhovnikom in vernemu ljudstvu so od veselja solze igrale v očeh. Med slovesno sv. mašo, katero je zlatomašnik pel s krepkim in prijetnim glasom, bilo je običajno darovanje sveč za cerkev, pri katerem so Ločani sijajno pokazali, kako goré za čast božjo in za lepoto hiše njegove.

Po končani cerkveni slovesnosti je bil skupen obed v župnijskem dvoru, kjer se je napitnica vršila za napitnico. Prvo je napravil zlatomašniku g. L u k a R o b i č, ki se je slovesnosti udeležil v imenu narodnih deželnih poslancev. Stolni dekan Z u p a n je napil domačemu g. dekanu in starološkimi faranom pa župniku č. gosp. Alešu Jerali, ki je, kakor sem že omenjal, ravno isti dan v Horjulu obhajal šestdesetletnico svojega mašni-

stva. Nunski gosp. oče Jeriha je napil zlatomašniku v imenu nunskega samostana, kjer je 21 let opravljaj posel izrednega izpo-vednika, selški župnik Vincencij Mayer pa v imenu dekanijske duhovščine itd. Knez in škof Jernej Vidmar je častital zlatomašniku pismeno, brzojavno pa so svoja voščila sporočili: prošt Vilfan v imenu novomeškega kapitelja; stavbeni sve- tovalec Franc Potočnik v imenu narodnih odbornikov mesta ljubljanskega; grof Jos. Barbo in profesor dr. Semen iz Šentruperta; vseučiliški profesor dr. Stanonik iz Gradca; dalje ribniška, dolenjevaška, tržiška, mengiška, mirnopeska in vipavska duhovščina. Gorenjski duhovniki, ki se slavnosti niso mogli udeleževati, pisali so v «Slovincu» štev. 114: «Čutila ve- selja vzdigujejo nam srca pri premišljevanju redke sreče petdeset- letnega mašništva, katero je doživel vrli starček, mnogozaslužni gospod korar Frančišek Kramer, ljubljenec naš. Kako mnogi bi roženkransko nedeljo radi prišli v Staroloko in osebno prečastitemu gospodu naznanili najprisrčnejša čutila ve- selja in spoštovanja svojega, pa višja dolžnost veže jih na dom; toda spominjali se bodo ljubljenega zlatomašnika doma in v duhu se z njim veselili in Najvišjega prosili, da nam še mnogaja leta ohrani ljubeznivega starčka, ki je zlasti v sedanjem zmedenem času nam vsem vzor pravega duhovnika!»

Na večer je bila Stara Loka krasno razsvetljena, posebno lepo sta se odlikovala cerkveni stolp in županova hiša. Nebo se je bilo razvedrilo in ljudstvo se je radostno sprehajalo po vasi; z bližnjih gričev so mogočno pokali topiči in prijetno pritrka- vanje zvonov je daleč okrog oznanjevalo splošno radost in ve- selje. Kdor je bil ta dan v Stari Loki, imel je priliko prepričati se, kako narod slovenski ljubi, čišla in spoštuje svoje duhovnike, in kar se dostikrat le kot pravljica glasi, veljalo bode tam kot živa resnica, da se bodo namreč ljudje še mnoga leta spomi- njali zlatomašnika in zlate maše njegove.

LXXXII. Politično in narodno delovanje.

Kanonik Kramer ni bil samo vzgleden in goreč duhovnik, ampak tudi neustrašen, značajan in iskren rodoljub. Že iz nje- govega življenjepisa je razvidno, da mu je bil dušni in gmotni

blagor naroda slovenskega vedno pri srcu in da se ni ustrašil nobene žrtve in nobenega truda, kadar je bilo treba kaj storiti za narod. S posebno pozornostjo in velikim zanimanjem je pazil zlasti na vse javne dogodke. V ta namen je bil naročen ne samo na domače, ampak tudi na vnanje politične, gospodarske in znanstvene liste, katere je marljivo prebiral in iz katerih si ni le pridobil nenavadne omike, ampak tudi trezno in zrelo razsodnost, s katero je v najtežavnejših okoliščinah zadel zmeraj pravo.

Ko se je pričelo v Avstriji ustavno življenje, prizadeval si je na vso moč ter porabljal sleharno priliko, da je ljudi podučeval o pomenu javnih zastopov in važnosti dotičnih volitev. Tako jih je pripravljaj, da so za svoje zastopnike izbirali zanesljive, poštene in krščanske može. Pri volitvah za deželni zbor so ga sovolilci njegovi redno zahtevali za volilnega moža, v kar se jim pa večkrat ni hotel udati; enako ni hotel sprejeti poslanstva samega, katero so mu ponujali že précej v začetku ustavne dôbe. Pa naj je že bil volilen mož ali ne, volilci so se zmeraj ozirali nanj, ravnali se po njegovem svétu in si izbrali tistega zastopnika, katerega jim je on priporočal.

To se je najbolje pokazalo pri volitvi dr. Razlaga. V drugi volilni dôbi sta stolni prošt Anton Kos in blagi baron Anton Zo is zastopala kranjski, loški in tržiški volilni okraj. Dné 10. decembra l. 1868. umrje po kratki bolezni prošt Kos, in nadomestovalna volitev je bila razpisana na 19. dan meseca aprila l. 1869. Volilci so hoteli na vsak način kot njegovega naslednika imeti kanonika Kramerja, ki se je bil l. 1868. preselil v Ljubljano; toda on ni nikakor hotel prevzeti poslanstva ter je volilcem po dogovoru z odločilnimi rodoljubi priporočal, da naj izberó dr. Razlaga, ki se je bil ravno tedaj s Štajarskega preselil na Kranjsko ter se naselil kot odvetnik v Ljubljani. Hvalili so ga kot poštenega, krščanskega moža in iskrenega slovenskega rodoljuba, zato se Kramer ni pomišljaj, da bi ga najtopleje ne priporočil volilcem in z vsem svojim vplivom zanj delaj. Da bi bil tem gotoveje izvoljen, šel je k dotični volitvi sam v Kranj in je volilnim možem še osebno prigovarjal, naj volijo dr. Razlaga. Volilci so le neradi popustili volitev Kramerjevo in se le udali, ker je odločno zatrjevaj, da on volitve ne sprejme, in da mu veliko bolj ustrežejo, ako volijo dr. Razlaga. To je izdalo in

dr. Razlag je bil na njegovo priporočilo izvoljen, dasi ga razven duhovnikov većinoma še po imenu niso poznali. Osem volilnih množ pa se nikakor ni hotelo udati in je svoje glasove oddalo kanoniku Kramerju.

Dné 22. oktobra l. 1869. je bil deželni zbor nenadoma zaključen, dasi je imel razven nekaterih prošenj rešiti še sedem važnih rečij, med katerimi je bilo tudi poročilo o predlogu dr. Bleiweisa gledé preuredbe decemberske ustave. Ravno to poročilo je bilo glavni vzrok, da je moral deželni zbor svoje delovanje ustaviti ravno v istem trenutku, ko je prišla ta točka na dnevni red.

Med tem časom se je cepilo ministerstvo na Dunaju, v katerem se je že dolgo prej kazala razprtija, javno v dve stranki; na eni strani so bili ministerski predsednik grof Potocki, grof Taaffe in Berger, na drugi pa Giskra, Herbst, Hasner, Plener in Brestel. Prvi trije so izprevideli, da tako ne sme in ne more več biti, kakor prej, ko je vladalo tako imenovano meščansko ministerstvo, in da je treba kolikor mogoče iskati sprave med narodi. Da bi pa to tem lože dosegli, hoteli so zvedeti, kako narodi o tem sodijo, ter so v ta namen priporočali cesarju, da naj se razpusté deželni in državni zbor, kar se je v istini zgodilo s cesarskim patentom z dné 21. maja l. 1870. Večina v ministerstvu se je bila udala manjšini, a ob enem je pokazala svojo moč in svojo veljavo s tem, da z drugimi deželnimi zbori ni bil razpuščen deželni zbor češki, dasiravno je prav ta zastop najbolj zaviral zaželeni mir med narodi in bi se bil moral razpustiti pred vsemi drugimi.

Dné 27. junija l. 1870. so bile nove volitve za deželni zbor kranjski. Baron Anton Zois je bil med tem časom stopil iz javnega življenja; volilci kranjskega, loškega in trziškega okraja so se vnovič oklenili kanonika Kramerja in ga pregovorili, da je sedaj prevzel kandidaturo, dasi je bil že dovršil 69. leto svoje starosti. Drugi kandidat je bil dr. Razlag, ki je bil s Kramerjem v istini izvoljen omenjenega dné. A kakor pri prvi, odšlo je dr. Razlagu tudi pri tej volitvi sedem glasov, kanonik Kramer pa je bil izvoljen soglasno.

Osoda temu deželnemu zboru ni bila mila; imel je samo dvojno zasedanje, prvo od 20. do 30. avgusta l. 1870., drugo

od 14. septembra do 14. oktobra l. 1871. Pri prvem zasedanju je bil izročil deželni predsednik Conrad pl. Eibesfeld zboru ze v prvi seji dne 20. avgusta cesarjevo pismo, v katerem je vladar vabil, naj deželni zbor zaradi prevažnih dogodkov, katerih pozorišče je bila tedaj Evropa (vršila se je namreč francosko-nemška vojska) brez odloga opravi volitve v državni zbor. Dr. Bleiweis je predlagal, naj deželni zbor na to cesarjevo pismo odgovarja s posebno adresno. Izvoljen je bil v ta namen poseben odsek, ki je sestavil načrt dotične adrese. Narodna večina deželnega zbora je v tej adresi decemberski ustavi odrekala postavno podlago in priporočala, naj se delegati ne volijo od državnega zbora, ampak neposredno od deželnih zborov samih. Dalje se je poudarjala želja Slovencev po zedinjenju vseh slovenskih pokrajin v eno upravno skupino. Bridko se pritožuje, da postavodajalstvo in izvrševalna oblast v zadnjih letih vznemirjata in v skrb pripravljata slovensko prebivalstvo, da se vsem narodom zagotovljena ravnopravnost ne uresničuje ne v uradih, ne v šolah, da se je deželni red deželi le vsilil, da je deželni zbor sklenil več prememb, ki jih pa vlada ni predložila v najvišje potrjenje, da zaradi tega gine zaupanje do vlade in se zabranjuje povrnitev miru med narodi. Ali dežela je v nevarnih časih zmeraj razodevala svojo zvestobo do presvitlega vladarja in hoče tudi sedaj po svoji moči pomagati, da bode Avstrija pripravljena in oborožena za vse primerljaje. Zato hoče deželni zbor svoje poslance poslati v državni zbor, pa samo zato, da volijo v delegacijo in se udeležijo posvetovanj, ki jih zaradi vojnih dogodb zahtevajo denarne zadeve. Izrečno pa se deželni zbor zavaruje proti temu, da bi bilo to poslanje kak predsodek za prihodnje primerljaje. Naposled poudarja adresa, da edino prava podlaga za stanovitne naprave je slobodna pogodba med deželami in vladarjem.

Dne 30. avgusta je prišla adresa na dnevni red; nemško-liberalna manjšina je silno nasprotovala, češ, da se z adresno poslancem dajejo nekaka navodila, kar pa nasprotuje § 7. deželnega reda, ki to odločno prepoveduje. Ali naposled je vendar le obveljala adresa z 22 proti 14 glasovom. Nemško-liberalni poslanci, ki so zahtevali brezpogojno volitev, niso zaradi tega po sprejemu adrese volili za državni zbor.

Dné 6. februvarja l. 1871. je bil grof Hohenwart od cesarja poklican, da prevzame vladno krmilo. Deželni predsednik Conrad pl. Eibesfeld je bil ne dolgo potem odšel za cesarskega namestnika v Linc, in prejšnji deželni glavar Karol pl. Wurzbach je zaradi posebnega priporočila Conradovega postal deželni predsednik kranjski. Deželni zbori so bili sklicani na 14. dan meseca septembra. Malo dnij poprej je bil dr. Razlag z najvišjim sklepom z dné 11. septembra imenovan za deželnega glavarja. Nekaterim se je s tem sicer malo pokadilo, a splošno so sprejeli to novico z veliko radostjo, ker je bil dr. Razlag prvi narodni deželni glavar. Ko se je sešel deželni zbor, izročili so nemško-liberalni poslanci že v prvi seji dné 14. septembra neki protest, v katerem so naznanjali, «da se nečejo udeleževati deželno-zborskih sej. Ker je zbor v adresi z dné 30. avgusta l. 1870. trdil, da obstoječa ustava nima postavne podlage in da je treba slobodne pogodbe med vladarjem in deželo, stopil je iz okvira državnih temeljnih zakonov in zanimal postavne pogoje svojega lastnega obstanka. Zbor med tem časom ni bil razpuščen, zato je ostal isti, kakor je bil 30. avgusta l. 1870., in prav zato se oni toliko časa nečejo udeleževati zborovih sej, dokler brez pridržka ne prizna obstoječih državnih temeljnih zakonov.» Res niso prišli k nobeni seji ter so ves čas zborovali samo narodni poslanci ter sami tudi zvršili volitve za državni zbor. Da bi pa v prihodnje tako kujanje ne bilo več mogoče, bil je že v drugi seji dné 18. septembra nasvetovan in soglasno sprejet zakon, da izgubé poslanstvo vsi poslanci, ki izrečno izjavljajo, da nečejo priti v zbor, ali kateri na predsednikov poziv v osmih dneh ne opravičijo svojega izostajanja. Ta zakon je bil že dné 5. oktobra od cesarja potrjen in velja še sedaj.

To je bil sicer dovolj jasen odgovor na kujanje nemško-liberalne manjšine, ali narodni večini vendar ni zadostoval; hotela je še krepkeje označiti svoje stališče. Manjšina je od nje zahtevala, naj prekliče svojo adresu z dné 30. avgusta l. 1870. in brez pridržka prizna zakonitost državnih temeljnih postav. Narodna večina pa ne le ni preklicala dotične adrese, marveč je v zadnji seji sprejela novo od dr. Coste že v drugi seji nasvetovano addresso, v kateri se sklicuje na svoji prejšnji adresi z dné 28. februvarja l. 1867. in 30. avgusta l. 1870. ter ji s tem

vnovič potrjuje. Radostno omenja tudi fundamentalnih členov, na katerih podlagi je hotel grof Hohenwart dognati spravo z narodom češkim, in zatrjuje, da se mir povrne med narode, ako se uresničijo omenjeni členi. Končno zopet poudarja, da naj se ponovi nekdanja neposredna zveza med deželo in vladarjem.

Pa tudi vlada nemško-liberalnim kujalcem ni dolžna ostala primernega odgovora. V zadnji seji dné 14. oktobra je vstal deželni predsednik pl. Wurzbach ter v imenu vlade poudarjal, da je bil deželni zbor postavno sklican, in da je imel vsakateri poslanec dolžnost udeleževati se njegovih sej. Ker se manjšina brani zadostovati tej dolžnosti, nasprotuje cesarjevemu klicu in svoji namestu prisege dani obljubi. Jalovo je, sklicevati se na lansko adresu. Adresa označuje le nazore deželnozborske večine. Cesar na njo ni dal nobenega odgovora, zato je le puhel glas. Ta adresa nikakor ni motila manjšine in tudi ne omenjala njene popolne slobode. Prav vse eno je, ali večina priznava ustavo ali ne. Ako se torej manjšina iz očitvidno ničevega vzroka brani priti v deželni zbor v trenutku, ko jo cesar kliče k izvrševanju poslanstva in ko se ima razpravljati o najresnejših in najvažnejših vprašanjih državnega življenja avstrijskega, primorana je cesarska vlada to ravnanje manjšine deželi nasproti ne le globoko obžalovati, ampak tudi naravnost grajati.

Ker je bil deželni zbor na novo izvoljen, vršila se je dné 4. oktobra tudi nova volitev deželnega odbora. Iz skupine kmečkih občin je bil za odbornika izvoljen dr. Janez Bleiweis, za namestnika njegovega pa kanonik Kramer.

Toda le malo časa so trajale vesele nade, katere je bilo ministerstvo Hohenwartovo vzbudilo med narodi. Sprava med avstrijskimi narodi in zlasti sporazumljenje z narodom češkim sta malo ugajala Madjarom, ki so se bali, da bi taka sprava tudi za narode na Ogrskem ne bila brez posledic. Minister grof Julij Andrassy je torej napel vse svoje žile, da bi odpravil Hohenwartovo ministerstvo. Vendar bi se mu to morebiti ne bilo posrečilo, ako bi ne bil dobil na svojo stran grofa Beusta, ki je na odločilnem mestu pri vsaki priliki trdil trdovratno in dosledno, da Hohenwartova politika v veliko nevarnost spravlja naše vnanje razmere. Grof Hohenwart je bil tako primoran že dné 21. oktobra l. 1871. cesarju izročiti ostavko

celega ministerstva. Ko je grof Beust tako pokorno stregel Madjarom, ni zapazil, da se madjarske spletke v enaki meri, kakor proti grofu Hohenwartu, ali morda še bolje, obračajo proti njemu samemu in da pride za Hohenwartom skoro tudi on na vrsto. Pač pa je to izprevidel, še predno je bila od cesarja sprejeta Hohenwartova odstavka. Grof Hohenwart se je bil, izročivši svojo odpoved, odpeljal na Gorenje Avstrijsko k nekemu prijatelju na lov; ali komaj je odšel, prišel je Beust k nekemu višjemu uradniku, ki ga je kot zaupnega moža Hohenwartovega poznal, in mu je prigovarjal, naj se nemudoma odpelje za grofom in ga v njegovem (Beustovem) imenu prosi, naj se précej vrne na Dunaj in naj prekliče odpoved, ki od cesarja še ni bila sprejeta; on (Beust) mu pojde na roke in ga bode po vsej moči podpiral. Ali omenjeni uradnik mu je rekel, da te naloge ne prevzame; on predobro pozna grofa Hohenwarta in vé, da bi ga zapodil iz sobe, ko bi s takim naročilom prišel k njemu. Ko je bil Beust pri prvem poskusu tako naletel, ni se hotel več lotiti; med tem je bil pa potekel grofu Hohenwartu dovoljeni obrok in 30. oktobra je bila od cesarja sprejeta njegova in njegovih tovarišev odpoved. Ta dogodek mi je pravil grof Hohenwart sam in mi povedal tudi ime dotičnega višjega uradnika, ki živi kot visok dostojanstvenik še dandanes. Ravno teden pozneje je moral grof Beust pobrati šila in kopita; 6. novembra je dobil povelje, dati svojo odpoved. Madjari so bili zmagali na vseh stranéh, grof Andrassy se je vsedel na Beustovo mesto, Beust sam pa je bil zadovoljen, da so ga kot avstrijskega poročnika poslali v London.

Za Hohenwartom je bil najprej poklican baron Kellersperg, da sestavi novo ministerstvo; ali ustrašil se je premnogih težav in zaprek in prišel je na vrsto bivši major knez Adolf Auersperg, ki je prevzel to nalogo in jo kmalu tudi zvršil. Duša njegove vlade je bil Lasser, zato se je dotično ministerstvo sploh imenovalo ministerstvo Lasserjevo po imenu Auerspergovo.

Prvo njegovo delo je bilo, da je razpustilo deželne zборе, ki mu niso bili po volji. Ti zbori so bili: gorenjeavstrijski, kranjski, moravski, bukovinski in predarelski, za katere so se nove volitve vršile komaj 14 dnij pozneje, namreč 12., 14. in

15. decembra. Naše ljudstvo je hotelo vladi pokazati, da se popolnoma strinja s svojimi poslanci in je z velikim navdušenjem volilo svoje prejšnje zastopnike; v kranjskem, loškem in tržiškem volilnem okraju sta bila torej zopet izvoljena kanonik Kramer in dr. Razlag, in sicer takrat o b a s o g l a s n o.

Novi deželni zbor se je sešel že dné 18. decembra, pa je trajal samo tri dni. Za deželnega glavarja ni bil več imenovan dr. Razlag, ampak najvišji odlok z dné 16. decembra je poklical na to prevažno mesto litijskega okrajnega glavarja grofa Aleksandra Auersperga, ki je pa zboru predsedoval samo te tri dni, ker je ne dolgo potem po umirovljenju Karola pl. Wurzbacha postal deželni predsednik. Précej v prvi seji je bil izročil deželni predsednik deželnemu zboru cesarjevo pismo, s katerim se mu je naročalo, da naj nemudoma voli poslance za državni zbor, ki se je imel sniti že 28. decembra. To se je v zadnji seji dné 21. decembra v istini zgodilo, ali ob enem se je zopet izrečno poudarjalo, da stoji zbor gledé teh volitev na temelju svojih adres z dné 30. avgusta l. 1870. in 14. oktobra l. 1871., kar pa nemško-liberalne manjšine zdaj ni več zadrževalo, da bi se ne bila vdeleževala volitve. Dobro je vedela, da veje na Dunaju nov, nji prijazen veter.

V isti seji dné 21. decembra je bil voljen tudi nov deželni odbor, v katerega je bil kanonik Kramer zopet izbran kot Bleiweisov namestnik, kar je potem ostal vse žive dni svojega poslanstva.

Za Slovence so se pričeli takrat hudi časi; na eni strani je stiskalo in pestilo liberalno Auersperg-Lasserjevo ministerstvo slovenske rodoljube na čudne načine, kjer in kadarkoli je le moglo, na drugi strani pa se je med Slovenci samimi pričelo tako imenovano mladoslovensko gibanje, ki je narodni stvari prizadejalo neizmerno škodo in prej narodno večino v deželnem in državnem zboru spravilo v manjšino. To za narod slovenski sramotno dôbo je bil zakrivil v veliki, če ne v največji meri ravno dr. Razlag.

Prvi začetki narodnega razpora so se pokazali že v gori omenjenem tridnevnem zasedanju deželnega zbora. V drugi seji dné 19. decembra l. 1871. je bilo prišlo na vrsto tudi poročilo o prenapredbi § 32 službene pragmatike za deželne uradnike.

Dežman je dotičnim predlogom po stari navadi strastno oporekal; ali prav po nepotrebnem mu je pritrkaval tudi dr. Razlag. V splošno čudenje je govoril nemški in poudarjal, da je kot bivši deželni glavar sicer podpisal dotični predlog deželnega odbora, da se pa ž njim nikakor ne strinja. Manjšina mu je radostno pritrjevala, ali tako daleč takrat vendar ni šel, da bi bil proti narodni večini glasoval, ampak zdržal se je glasovanja.

Tudi vedenje njegovo pri volitvi deželnega odbora in državnih poslancev je osupnilo narodnjake. Dotični kandidatje so bili v narodnem klubu določeni; dr. Razlag ni bil med njimi. Predno se pa prične volitev, vstane Razlag in naznani, da ne sprejme nobene volitve, ne v deželni odbor, ne v državni zbor, pač pa prosi one, ki so mislili njega voliti, naj glasujejo za dr. Zarnika, ki je bil od narodnega kluba že itak odločen kot kandidat za državni zbor in bi bil zaradi tega izbran tudi brez Razlagovega priporočila.

V začetku komaj vidna razpoka med Staro- in Mladoslavenci je že v prihodnjem letu močno zazijala, kar se je zlasti pokazalo pri vabilu k VIII. občnemu zboru «Slovenske Matice», ki se je vršil dné 26. septembra l. 1872. Za dotične dopolnilne volitve je priporočal «Slovenski Narod» svoje, «Novice» pa svoje kandidate, med njimi tudi dr. Razlaga; ali izpustile so bile dr. Vošnjaka in prošta Pogačarja. «Slovenski Narod» se je zaradi tega močno hudoval nad «Novicami», ki so mu pa dné 18. sept. v štev. 38. dobro posvetile. Novičarjev odgovor je sprožil celo kopo odprtih pisem «Slovenskemu Narodu». Prvi je odgovarjal dr. Razlag z odprtim pismom «g. dr. Janezu Bleiweisu», v katerem omenja pa tudi Matičnega predsednika dr. Coste in njenega tajnika, prof. Ant. Lesarja; za njim je prišel dr. Vošnjak z odprtim pismom «Novicam», in tretji v tej zvezi je bil Jurčič z odgovorom «Novicam». «Slovenski Narod» je priporočal še enkrat svoje kandidate, ob enem pa naročal matičarjem, naj volilne listke pošljejo dr. Razlagu, ter s tem potrjeval, da je bil dr. Razlag prav za prav kolovodja vse «Narodove» agitacije.

Odločno so dr. Razlagu v «Novicah» dné 25. septembra odgovarjali Lesar, Costa in Bleiweis. O Lesarju je bil dr. Razlag pisal, «da smo ga že tudi opazovati priložnost imeli»; Lesar pa mu je odgovarjal, da ne bi bil utegnil opazovati niti njega, niti

drugih, ako bi bil pazen sam na-se in na obče znane premembe, ki so se v njem (dr. Razlagu) godile od tistih dob, ko je v skupščini Matičnega odbora tako krepko in navdušeno zagovarjal izdavo dogmatike, in odkar je bil deželni glavar, dotlej, ko je s svojimi tovariši dospel do prislovice: «Vse za domovino, omiko in svobodo!»

Da bi bili «Narodovi» kandidatje tem lože prodrli, nabrali so bili Narodovci 200 novih udov, katerih imena so dan pred volitvijo izročili predsedništvu; ali tudi to sredstvo jim ni pomagalo, in izvoljeni so bili Novičarski kandidatje. Pri občnem zboru v čitalnici in pozneje v Matični hiši, kjer je stanoval dr. Costa, godili so se toliki škandali, da po izreku «Novic-Mladoslavencem ni nič drugega več preostajalo, kakor — petrolej.

Ta žalostna razprtija v narodnem taboru se je kazala tudi v deželnem zboru, ki je posloval od 5. novembra do 7. decembra l. 1872. Po odstopu Karola pl. Wurzbacha je postal meseca junija leta 1872. deželni glavar grof Aleksander Auersperg deželni predsednik; deželni odbor je vodil od 1. julija naprej dr. Janez Bleiweis, dné 10. oktobra 1872. pa je bil za deželnega glavarja imenovan finančni prokurator vit. Kaltenegger, ki je enajst let vodil upravo dežele kranjske. Večina deželnega zbora je bila takrat sicer narodna, ali to tedanje vlade ni zadrževalo, da bi ne bila v popolnem nasprotju s konstitucionalnimi načeli deželnih glavarjev jemala iz nemško-liberalne manjšine. Dné 7. decembra je prišla v deželnem zboru na vrsto adresa do cesarja, katero je bil v imenu narodne večine nasvetoval dr. Janez Bleiweis. Nemško-liberalni manjšini ta adresa seveda ni ugajala, zato je baron Apfaltrern predlagal, naj se o nji prestopi na dnevni red. V veliko radost nemško-liberalne manjšine je pa tudi dr. Razlag hudo nasprotoval tej adresi, češ, da je bila poslancem prepozno razdeljena in da ni bilo mogoče temeljito je pretresati. V pojasnilo dostavljam, da je bila adresa dné 4. decembra nasvetovana in prečitana, dné 6. decembra priporočena in dné 7. decembra od staroslovenske večine sprejeta. Dr. Razlag je glasoval z nemško-liberalno večino proti tej adresi.

Do vrhunca je bila borba med Staro- in Mladoslavenci prikupela l. 1873.; takrat že ni bilo več govora o političnem na-

sprotju, na njegovo mesto je bilo stopilo marveč najhuje sovraštvo; v »Slovenskem Narodu« je vse mrgolelo osebnih napadov na najbolj zanesljive in zaslužne slovenske rodoljube, in nobena reč ni bila tako sveta, da bi se ta list ne bil vanjo zaganjal s psovkami. »Novice« niso več zadostovale, da bi bile kot tednik zavračale vse napade, razširiti jih pa zaradi tega ni bilo mogoče, ker so v prvi vrsti gospodarski in kmečki, ne pa političen list. Slovenski rodoljubi stare korenine so torej izprevideli, da ne kaže drugače, kakor ustanoviti nov političen list, kateri bi v začetku izhajal po trikrat na teden in na podlagi starega gesla: »vse za vero, dom, cesarja!« zavračal pogubno početje mladoslovenskih srboritcev. Rodil se je »Slovenec«, ki je dné 14. oktobra l. 1873. s prvo številko prišel na dan in se hitro razširil po vseh slovenskih pokrajinah. Veliko zaslugo za ustanovitev tega lista je imel kanonik Kramer; v njegovi hiši in pri njegovem omizju, kjer so se shajali slovenski rodoljubi iz vseh krajev, sprožili so najprej misel, naj se ustanovi nov političen list, katero so njegovi prijatelji in znanci toliko časa gojili in razširjali, da je prav dozorela. Kakor za ustanovitev duhovnega podpornega društva, zdele so se kanoniku Kramerju in njegovim tovarišem duhovske vaje, ki so se vršile meseca avgusta l. 1873., najprimernejša prilika, dogovoriti in dognati tudi to reč. Po dovršenih vajah so se torej zbrali v Alojzijevišču poleg domačih in nekaterih štajerskih duhovnikov tudi posvetni slovenski rodoljubi iz Ljubljane, med njimi dr. Bleiweis in dr. Costa, ter sklenili ustanoviti političen list z imenom »Slovenec«, ki naj izhaja po trikrat na teden. Kramerjev nečak, stolni kapelan Karol Klun, je bil prevzel poročevalstvo pri omenjenem shodu in se ob enem ponudil, da zastonj prevzame urejevanje novega lista, dokler ne bo mogoče dobiti spretnejšega in zanesljivega urednika. Pričujoči so to ponudbo radostno sprejeli, zložili za prve stroške potrebni denar in na ta način zagotovili izdavanje novega lista, čegar glavno uredništvo je Klun oskrboval do l. 1879., ko je bil izvoljen za državnega poslanca. »Slovenec« je bil takrat pogostoma zapečaten, enkrat je bil zaradi nekega dopisa z Dunaja njegov odgovorni urednik Pevec tudi obsojen na nekaj dnij zapora in na 300 gl. denarne globe; ali Kramerjevo omizje je poravnalo vse dokaj velike stroške, ki jih je bila prizadejala ta obsodba,

iz svojih doneskov; zlasti se je med njimi odlikoval profesor Marn, ki je dal vseh 300 gl. zapadle kavcije iz svojega in je tudi sicer s svojimi spisi prav izdatno podpiral glavnega urednika.

V državnem zboru so sklenili v tem času jako važno premembo volilnega reda, ki je imela za deželo Kranjsko jako nepovoljne nasledke. Meseca marca l. 1873. je bil namreč sprejet zakon, naj se državni poslanci ne volijo več od deželnih zborov, ampak neposredno od volilcev samih. Dne 4. aprila je naznanil ministerski predsednik knez Adolf Auersperg poslaniški zbornici, da je cesar potrdil dotični zakon. Nove volitve na podlagi tega zakona so bile razpisane za 16. dan meseca oktobra. Za kmečke občine postojinskega volilnega okraja je bil od staroslovenske stranke kot kandidat proglašen grof Hohenwart; kandidat mladoslovenske stranke je bil dr. Razlag. Mislilo se je, da dr. Razlag ne prevzame kandidature proti grofu Hohenwartu, ki mu je bil svojo posebno naklonjenost pokazal s tem, da ga je bil pred dvema letoma imenoval za deželnega glavarja. Ali varali so se: dr. Razlag je prevzel dotično kandidaturo in je po silni mladoslovenski agitaciji tudi zmagal s 102 proti 57 glasovom, katere je dobil grof Hohenwart. Staroslovenski volilni odbor je bil že par dnij prej z vso gotovostjo zvedel, da grof Hohenwart na Notranjskem propade. Ker mu je bilo pa veliko mar za to, da Hohenwart pride v državni zbor, prepustil mu je bil v zadnjem trenutku dr. Poklukar svoje mesto v gorenjskih kmečkih občinah in volilcem telegrafično in pismeno sporočil, naj namesto njega volijo grofa Hohenwarta, ki je bil v istini izvoljen z vsemi 200 narodnimi glasovi; nasprotni nemško-liberalni kandidat baron Apfaltrern je dobil samo 36 glasov.

Gorenjski volilci so pokazali takrat izredno disciplino ter neljubo presenetili nemško-liberalne nasprotnike, kateri so se že naprej veselili Hohenwartovega propada. Žal, da se je drugod pogrešala taka disciplina, in da sta bila narodna kandidata izvoljena samo še v ljubljanski okolici (grof Barbo) in v dolenjskih kmečkih občinah (Pfeifer). Drugodi so povsodi zmagali nemško-liberalni kandidatje po stari prislovcici: «Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.» Ker je tudi veleposestvo po stari svoji navadi volilo liberalno, imela je dežela Kranjska v državnem zboru po večini nemško-liberalne poslance.

Neposredno voljeni državni zbor se je sešel dné 5. novembra; grof Hohenwart je bil osnoval lastno stranko, tako imenovano pravno stranko, kateri se je bil pa izmed slovenskih poslancev v začetku pridružil samo grof Barbo; pozneje sta bila pristopila še Nabergoj in Pfeifer; Razlag pa je hodil ves čas svoja lastna pota. Sicer se pa za zborovanje ni dosti brigal in je bil le malo na Dunaju; tičal je rajši večinoma na odpustu doma v Brežicah, kamor se je bil iz Ljubljane preselil kot oskrbnik grof-Attemsove grajščine. Notranjska je bila prav za prav brez zastopnika, ker Razlagu ni prišlo na misel, odpovedati se poslanstvu, dasi ga v zadnjih letih tudi zaradi bolehnosti ni mogel več zvrševati.

Omenjeno zasedanje državnega zbora je trajalo le par tednov, ker so se že dné 26. novembra l. 1873. zopet sešli deželni zbori. Tudi v tem zborovanju se je nagibal dr. Razlag zopet bolj na nemško-liberalno, kakor na staroslovensko stran, ter je podpisal celó neko interpelacijo poslanca Dežmana. Dné 7. decembra l. 1873. je bil namreč v Vipavi umrl odvetnik dr. Spazzapan, kateremu je dekan Grabrijan odrekel cerkveni pokop. Dné 16. decembra l. 1873. je izročil poslanec Dežman v deželnem zboru neko interpelacijo do deželnega predsednika grofa Auersperga, v kateri ga je vprašal, ali je deželna vlada preiskovala, zakaj niso Spazzapana pokopali cerkveno? Razven dr. Razlaga sta bila to interpelacijo podpisala tudi dr. Zarnik in Zagorec. Ko je deželni predsednik odgovarjal, da je to zgolj cerkvena reč, s katero vlada nima ničesar opraviti, vnela se je o tem odgovoru živahna razprava, pri kateri je v Dežmanovem zmislu govoril tudi dr. Zarnik.

Slovenski rodoljubi so pazljivo zasledovali sumljivo vedenje Razlagovo in v volilcih njegovih se je zgodaj rodila misel, poslati mu nezaupnico in ga pripraviti, da odloži poslanstvo. Gospod Valentin Lah je svaril dr. Razlaga ter mu sporočil, kaj se proti njemu snuje, in dr. Razlag mu je v prvem hipu odpisal, da se odpove poslanstvu, ako mu volilci pošljejo nezaupnico. Meseca decembra je dobil dr. Razlag v istini od 65 volilcev podpisano in ob enem v »Slovincu« z dné 27. decembra št. 30. objavljeno nezaupnico, katero bi bilo podpisalo pa tudi še drugih 19 volilcev, ako bi bili pri dotičnem pogovoru v Kranju. Zaradi hudega

zimskega časa jim je pa tudi niso mogli poslati na dom v daljne loške in tržiške hribe.

V tej nezaupnici pravijo :

«Odkar ste naš poslanec v deželnem zboru, smo Vaše delovanje pazno spremljevali, a žalibog! prepričali smo se, da zaupanja, kterege smo v Vas stavili, niste dopolnovali; ne postopate namreč nikakor po volji svojih volilcev, ste se od večine deželnega zbora odločili in na pot liberalizma stopivši z mladostlovensčino podkurjate neslogo med našim miro- in pravoljubnim narodom, kar nas podpisane volilce močno žali. Naj vas «Tagblatt» še tako hvali, naj bodo liberalci nemški in slovenski še tako z Vami zadovoljni, naj Vas liberalni Slovenci kot svojega voditelja po vsi svoji moči povzdigujejo — mi verni Gorenjci za Vas ne maramo, tolikanj manj, ker od liberalnih Slovencev, ki katoliško vero očitno zasmehujejo in s svojim napredkom podkoplujejo katoliško hierarhijo, sprejeli ste v državni zbor kandidaturu zoper vrlega, memo Vas v vsakem oziru bolj skušenega, vsestransko pravicoljubnega grofa Hohenwarta, kateri v delovanji in postopanjji svojem dozda vsacega federalista, ter tudi vseh nas vernih katoličanov in pravicoljubnih narodnjakov zaupanje skoz in skoz zasluži.

Zatoraj smo primorani, svoje Vam dné 12. decembra l. 1871. dane glasove preklicati in pričakujemo od Vaše poštenosti v privatnem življenji, da se brez odloga odpoveste svojemu Vam od nas danemu mandatu za deželni zbor.»

Ali dr. Razlag tega ni storil, dasi je bil prej g. Lahu to obljubil. V «Slovenskem Narodu» se je marveč najprej rogal gorenjskim volilcem in njihovi nezaupnici, češ, da je polna gramatikalnih napak, dné 1. januarija l. 1874. pa jim je odgovoril, da za zdaj obdrži mandat za deželni zbor vojvodine Kranjske. «Kadar mi bodele svoje tehtne razloge naznanili dostojno in brez zmesi nekih časnikarjev, kateri še katekizma temeljito ne znajo, pisal jim je Razlag, Vam bodem tudi mirno in možato odgovoril.»

Volilci so videli, da nimajo opraviti z možem in so odtlej čisto v nemar pustili dr. Razlaga, ki se je bil l. 1875. preselil v Brežice in se odtlej deželnega zbora ni več vdeleževal. L. 1876. je namreč précej v drugi seji dné 9. marca brzojavno prosil

dopusta za čas svoje bolezni, to je za celo zasedanje. Ko se je pa leta 1877. dné 5. aprila sešel deželni zbor k zadnjemu zasedanju svoje šestletne dobe, prečitalo se je pismo dr. Razlaga z dné 24. marca 1877., s katerim naznanja, da se zaradi bolehnosti odpoveduje poslanstvu.

Franc Ks. Kramer.

Njegov tovariš kanonik Kramer se je ves ta čas stano-
vitno držal staroslovenske stranke, in odpad Razlagov ga je še
hujše bolel, kakor volilce same. Očital si je, da je bil on s svojim
vplivom največ pripomogel k izvolitvi Razlagovi in da je sokriv
škode in slabih posledic, katere je dr. Razlag s svojim mlado-
slovenstvom prizadejal deželi kranjski. Zato ni rad govoril o tej

reči in je najrajši videl, da mu njegovi tovariši in prijatelji še v misel niso jemali dr. Razlaga.

L. 1877., ko je pretekla šestletna dōba, so bile nove volitve za deželni zbor. Zaradi kratkega časa po dr. Razlagovi odpovedi ni bil namesto njega izvoljen nihče, kanonik K r a m e r pa se je zaradi svoje visoke starosti umaknil iz političnega življenja. Namesto nju sta bila torej v kranjskem, loškem in tržiškem okraju izvoljena sedanji deželni glavar O t o n D e t e l a in tedanji Slovenčev urednik K a r o l K l u n, ki še sedaj v deželnem zboru zastopata te okraje. Mladoslovenski vihar se je bil polegel, žalostne posledice njegove pa so stopile še-le sedaj jasno na dan. N a r o d n a stranka je izgubila pri teh volitvah večino v deželnem zboru. Prej je imela nemško-liberalna stranka samo 14 zastopnikov; ti so bili: 10 velikih posestnikov, dva ljubljanska, en poslanec za mestno skupino Kočevje-Ribnica in en za mesti Črnomelj-Metlika. Pri teh volitvah so odpadle od narodne stranke tri mestne skupine, namreč Postojna-Vrhnika, kjer je bil namesto Kotnika izvoljen dr. Deu; Kamnik-Tržič-Radoljica, kjer se je moral Murnik umakniti Keceljnu, in Novo Mesto-Kostanjevica-Krško-Višnja Gora, kjer je za Karolom Rudežem prišel na vrsto Martin Hočevar. Edino zvesta sta ostala narodnim načelom Kranj in Loka, kjer je bil namesto prejšnjega narodnega poslanca Jugovica izbran lekarničar Šavnik. Dalje je izgubila narodna stranka dva zastopnika kupčijske in obrtnijske zbornice, katero sta prej zastopala Horak in Lavrenčič, sedaj pa Dreo in Schaffer. In naposled je odletel tudi v kmečkih občinah okraja kočevskega, ribniškega in laškega jeden zastopnik, ker je bil poleg narodnega Primoža Pakiža namesto prejšnjega poslanca Petra Kozlerja izvoljen kočevski okrajni glavar Dollhof. Nemško-liberalna stranka je imela torej v deželnem zboru 20, narodna samo 16 zastopnikov, v deželnem odboru pa je sedel kot narodni odbornik edini dr. Vošnjak.

K temu za narodno stranko tolikanj neugodnemu izidu je pač res pripomogla Auersperg-Lasserjeva vlada s svojim pritiskom, ali mnogo ga je bil zakrivil narodni prepir. To so pozneje priznavali vsi rodoljubi brez izjeme, ali zastonj je zvoniti po toči.

Ta prepir je pa še v drugem oziru močno škodoval narodni stvari. Prvo misel, napraviti za Slovence v

Ljubljani nekak dom, kjer bi imela slovenska društva zavetje, kjer bi se shajali ne samo ljubljanski, ampak tudi zunanji, v Ljubljano prihajajoči Slovenci, sprožil je bil kanonik Kramer, ki je dotično podjetje krstil «Slovenski dom». Izbral je bil v ta namen tudi že eno najprimernejših poslopij v Ljubljani, namreč Maličev hôtel, ki bi ga bili z jako prostornim vrtom vred dobili za 90 do 96 tisoč goldinarjev. Pogajali so se že z lastnikom Maličem zaradi nakupa njegovega posestva, ali ko so se pričele mladoslovenske homatije, ni bilo več upanja, da bi se reč srečno zvršila; pogajanja z Maličem so se ustavila, hôtel njegov pa je kupila «Kranjska stavbena družba», ki je vrt razdelila v stavbene oddelke in na njem sezidala vse nove hiše, ki sedaj stojé med Knafljevo, Franc Josipovo in nekdanjo tržaško cesto. Ako bi bili Slovenci takrat edini, bili bi že zdavno imeli «Slovenski» ali «Narodni Dom», kakor ga sedaj imenujejo, in sicer na najprimernejšem kraju in za jako nizko ceno, ker bi bili sami spravili dobiček, ki ga je stavbena družba naredila z razdelitvijo vrta. Znan je stari pregovor: «Sloga jači, nesloga tlači», in mnogi ga imajo pri vsaki priliki na jeziku, pa le malo jih je, ki bi se ga spominjali v odločilnih trenutkih in se po njem ravnali.

LXXXIII. Osebnost in domače občevanje.

Kanonik Kramer je bil resnega, ob enem pa tako ljubeznivega značaja, da se je priljubil vsakomu, ki je imel priliko ž njim občeovati. Zaradi tega so duhovni in svetni, domači in ptuji ljudje, gospoda in kmetje jako radi k njemu prihajali in ga v raznih zadevah popraševali za svet. On je sprejemal vse z največjo ljubeznivostjo in pristrčnostjo in ptujce navadno pridrževal tudi pri obedu. V Stari Loki skoro ni minul nobeden dan, da bi ptujih gostov ne bilo pri mizi.

Posebno ljubi so mu bili duhovni gospodje in dijaki, ki jih je ob počitnicah rad okoli sebe zbiral in prav po očetovsko vodil. Videl jih je rad vesele in jim ni oponašal mladeniške razposajenosti. Njegov pregovor je bil: Mladost je norost in skače čez vodo, kjer je most! Tudi kot semeniški vodja je dovoljeval gospodom bogoslovcem kolikor mogoče prosto gibanje, ker je

sodil, da se na ta način najlaglje spoznavajo lastnosti in slabosti mladih ljudij. O počitnicah so imeli revnejši bogoslovci in dijaki višjih šol pri njem večinoma hrano in tudi stanovanje; kadar so pa dovršili bogoslovje, napravljali jim je slovesne nove maše in na svoje stroške pogostoval duhovne goste in dostikrat tudi bližnje sorodnike novomašnikov. Zato ni čuda, da ga je tudi mlajša duhovščina tako ljubila in mu bila udana iz srca.

Poseben prijatelj je bil tudi mladim učiteljem, ki jih je pogostoma vabil k sebi. Učitelji, zlasti pa neoženjeni podučitelji v Škofji Loki, ki so kazali dobrega duha, bili so enkrat za vselej za vsako nedeljo in vsak praznik k njemu v Staro Loko povabljeni k obedu.

V svojih pogovorih je bil odkritosrčen in brez zvijač; kar je imel na srcu, imel je tudi na jeziku. Njegova sodba je bila navadno jako bistroumna in krepka, ker ni bil izbirčen v besedah, s katerimi jo je izražal. Kar po njegovem prepričanju ni bilo prav, obsojal je naravnost, brez strahu in z vso odločnostjo, ne meneč se, ali se s tem komu zameri in je to višjim gospodom všeč, ali ne. Enako odkritosrčnost in preprostost je pa zahteval tudi od onih, ki so z njim občevali in si hoteli pridobiti njegovo zaupanje; ako je zapazil, da je kdo zvijačen ali potuhnjen ali preobčutljiv za njegove krepke izraze, ali da celo zlorabi njegovo zaupanje, z njim ni hotel dosti občevati in ga je puščal v nemar.

Na veliko družbo navajen, katere v Ljubljani ni pogrešal, dokler je bil vodja v semenišču, tudi pozneje ni maral ostati sam, ko se je bil l. 1873. iz semenišča preselil v svojo hišo. Pa tudi gospodje, ki so v semenišče hodili na hrano in se bili privadili njegove družčine, niso se hoteli ločiti od priljubljenega tovariša, šli so z njim iz semenišča in pri njem ostali na hrani. Profesorja Vončina in Marn, stolni kapelani Klun, Porenta in Kolar, šentjakopski kapelan Gostiša itd. so bili stalni člani njegovega omizja. Ne samo ljubljanski, ampak tudi vnanji znanci in prijatelji Kramerjevi so radi prihajali k njemu, kakor starološki dekan Kožuh, moravski dekan Toman, ki je med zborovanjem deželnega zbora kot Kramerjev tovariš zadnja leta pri njem tudi stanoval, dalje ribniški dekan Skubic, velikolaški župnik in poznejši trebanjski

dekan Frelih, gorjanski župnik Tedeschi, dolenjevaški in poznejši šentviški župnik Štefan Jaklič, slavinski župnik Sajovic itd. itd.

Poseben prijatelj je bil kanonik Kramer že od dijaških let, v katerih se navadno sklepajo najodkritosrčnejša in najtrdnjēja prijateljstva, s knezo-škofom Jernejem Vidmarjem, ki je Kramerja visoko čislal in spoštoval. Tega ni le tedaj pokazal, ko ga je brez razpisa imenoval za kanonika «ad baculum» in semeniškega vodjo, ampak tudi l. 1869., ko je imel s pričetkom meseca novembra odriniti v Rim k občnemu cerkvenemu zboru. Sodil je namreč, da škofije ne more izročiti boljšemu in zmožnejšemu vodniku, kakor kanoniku Kramerju, ter ga je pred svojim odhodom naredil za svojega generalnega vikarja. To prijateljstvo se je pa ohranilo tudi potem, ko se je bil knezo-škof Jernej Vidmar odpovedal škofijstvu in se preselil v Kranj, kar spričuje nemško pismo, s katerim je škof kanoniku Kramerju dné 30. novembra l. 1875. častital k njegovemu godu. «Ker Ti k Tvojemu godu ne morem ustno častitati», pravi škof Vidmar, «kakor se je to dosedaj godilo nekoliko let, prijazno sprejmi moje pismeno častitanje. Bog naj Ti dá vse mogoče dobro, kar bi mene neizmerno veselilo. Pač mi ni treba Ti zopetno in zopetno zatrjevati, da si mi jako ljub, in menim, da v tem oziru tudi ne potrebuješ nobenega zatrjevanja. Spominjaj se mene pred Gospodom, jaz pa ostajam s spoštovanjem in ljubeznijo Tvoj najodkritosrčnejši prijatelj.»

Velika prijatelja sta bila tudi s kanonikom in poznejšim stolnim dekanom Volcem, s katerim sta v lepem vremenu vsak dan skupno hodila na sprehod. Oba sta bila enakega duha, zato sta najrajša bivala skupaj.

Jako rad je pomagal pri dobrih delih. Ko je bil že kanonik v Ljubljani, pomagal je dolenjevaškemu župniku Štefanu Jakliču zidati podružnico v Rakitnici, oltar v njej pa je dal od podobarja Zajca v Ljubljani iz cementa napraviti na svoje stroške.

Ker je bila cerkev njegove rojstvene župnije v Dolenjivasi skoro že premajhna, dasi je bila sezidana še-le l. 1815., belil si je glavo, kako bi se dala z dozidanjem stranskih kapel primerno razširiti. A ker so strokovnjaki izražali nekatere pomisleke zoper tako razširjanje, opustil je to delo, pač pa je podpiral gospoda župnika, da jo je povsem prenovil. Na svoje stroške je dal na-

praviti veliki oltar, kakoršen je v starološki cerkvi, izdelal ga je podobar Janez Gosar iz Dupelj; menzo je naročil iz Loke, kjer jo je na Kamenitniku tamošnji kamnosek izsekal iz enega samega kosa. Podoba sv. Roka je ostala od starega oltarja, za katerega jo je bil naslikal Kühnl v Ljubljani. Dalje je podaril omenjeni cerkvi nov križev pot, kateremu je okvire izdelal tudi Janez Gosar, ter je razven tega še mnogo pripomogel, da je isti Gosar prenovil oba stranska oltarja, za katera je po naročilu Kramerjevem slike napravil Wolf v Ljubljani, ter naredil nov božji grob; orgljar Goršič iz Ljubljane je postavil nove orglje.

Tudi za podružnico v Prigorici je po Kramerjevem naročilu Gosar napravil nov veliki oltar, in ob enem prenovil stranska oltarčka razven podob, ki so ostale stare.

Pa ne samo gorečnost za snago in lepoto hiše Gospodove, ampak tudi za poveličanje službe božje je navdajala kanonika Kramerja. Dokler je bil v duhovnem pastirstvu, skrbel je jako, da se je služba božja kolikor mogoče slovesno obhajala. O vseh večjih praznikih in pri vsaki izredni priliki je povabil sloveče cerkvene govornike, kakor kanonika dr. Janeza Krizostoma Pogacarja, poznejšega knezo-škofa ljubljanskega, kanonika in poznejšega stolnega prošta Zupana, posebno dostikrat pa sedanjega kanonika in prelata dr. Čebaška, ki je bil nekdanj v Stari Loki pri njem za kapelana, da so s svojimi govori poveličevali cerkvene slovesnosti in razveseljevali verno ljudstvo. Vsako leto je bilo dosti takih svečanostij ne samo doma pri Fari, ampak tudi v Crngrobu in pri svetem Duhu. Po preselitvi svoji v Ljubljano je hodil tudi sam marsikam opravljat take cerkvene slovesnosti in poveličevat službo božjo.

Ker je bil navajen vstrajnega dela, tudi v starih letih ni mogel biti brez posla; zmerom si je dal kaj opraviti. Kdor ga je obiskal, našel ga je navadno pri mizi s peresom v rokah, ki mu je tudi kot starčku gladko teklo. Spisoval je svoj življenjepis in še druge reči, premišljevanja za duhovne vaje, zgodovinsko znamenite dogodke, opazke o cerkvenem imetju itd.; iz zapuščine njegove hranim tudi zanimiv slovenski rokopis, ki se glasi: •Popis prikazni Marije Device na skali Massabielle pri mestu Lourdes l. 1858. Sestavil ga je iz raznih virov v svoji krepki besedi.

LXXXIV. Bolezen in smrt.

Kanonik Kramer je bil krepkega zdravja in le malo bolan v svojem življenju. Slabost v nogah, katero si je bil nakopal pri zidanju starološke cerkve, mučila ga je sicer zmerom bolj ali manj, a splošnji nasledki starosti so se pokazali šele z 81. letom in ga spravili v posteljo. Ko so se l. 1883. v Ljubljani godile veličastne slavnosti v spomin 600-letnega združenja vojvodine Kranjske s Habsburško hišo, bil je še toliko čvrst, da je mogel vstati in z okna opazovati cesarja in drugo visoko gospodo, ki se je bila pripeljala k dotični cerkveni slovesnosti v stolnici. Pozneje pa je hudo opešal in ni mogel več stegniti bolne noge. Pristopilo je bilo naposled tudi še malo mrtvouda, zaradi katerega je skoro čisto izgubil glas. Bolezen je trajala kako pol-drugo leto in je bila zlasti naposled zaradi oteklin in sën silno huda. Vendar je bil potrpežljiv. Kadar je bila v zdravih dneh bodisi njega samega ali koga družega kaka reč malo bolj razjarila, klical je sebi in drugim v spomin besede Odrešenikove: »In patientia vestra possidebitis animas vestras — v svoji potrpežljivosti bodete v lasti imeli (zveličali) svoje duše.»

V boleznih se je kazalo, da teh besedij ni izgovarjal iz navade, ampak da si je globoko v srce vtisnil njih pomen. Nikdar ni prišel nepotrpežljiv glas iz njegovih ust; domačim in prijateljem se je prijazno posmehljaval. Knez in škof Krizostom Pogajar je takrat že sam bolehal in je res tudi pet mesecev prej umrl, kakor kanonik Kramer; malo tednov pred svojo smrtjo ga je obiskal, ne nadejajoč se, da njega samega Bog prej pokliče na oni svet, kakor Kramerja. Za njegovega naslednika je bil od cesarja že izbran kanonik dr. Gogala; ali on je umrl po kratki boleznih v najkrepkejših letih, predno je bilo še razglašeno njegovo imenovanje za škofa ljubljanskega. Tudi njega je preživel od starosti in mučne boleznih čisto oslavljeni kanonik Kramer, ki je dné 30. junija 1884 malo po 1 uri popoldne izdihnil svojo blago dušo. V svoji dolgi boleznih je bil pogosto obhajan doma, dolgo časa iz pobožnosti, poslednje mesece večkrat tudi kakor za popotnico. »Znan je bil ranjki (piše »Zgodnja Danica« o njegovi smrti), na dolgo in široko v svojem življenju kakor skoz in skoz poštenjak in pravičen mož, umrl je kakor svetnik.»

Kakor v življenju, bil je blagodaren tudi v svoji smrti; v poslednji volji se je spominjal dobredelnih naprav in revežev v Ljubljani, dalje cerkev in ubožnih vseh krajev, kjer je služil, posebno Loškega Potoka, kjer je preživel najsrečnejša leta, in svoje rojstvene župnije. Govorjenje je bilo včasih poprej, da bode počival v Stariloki v cerkvi, katero je bil tam sezidal, a v oporoki ni bilo ničesar o tem, torej so ga pokopali na ljubljanskem pokopališču pri sv. Krištofu. Pogreb dné 2. julija l. 1884. popoldne je bil jako veličasten, kakor poprej doktorja Gogale. Sprevod vodil in pokopaval je pri lepem vremenu stolni prošt Zupan z velikim spremstvom. Truplo so nesli najprej v stolno cerkev svetega Nikolaja in od ondi na pokopališče k sv. Krištofu, kamor so ga spremljali razven sorodovincev in prijateljev zastopniki raznih uradov, cesarskih, deželnih in mestnih, mnogi dekani in duhovni z dežele, duhovščina ljubljanska z bogoslovci, mnogo meščanov, deputacija usmiljenih sester in jako obilna množica vernega ljudstva.

Tako je živel in umrl mož, čegar ime se bode vsigdar častno omenjalo v zgodovini dežele kranjske in škofije ljubljanske, in o katerem po pravici veljajo besede sv. pisma: (Eccli. 45, 1.) in (Mak. 3, 7.) Ljub je bil Bogu in ljudem in vekomaj bode v blagoslovljenju njegov spomin!

Karol Klun,
državni in deželni poslanec.

Življenje in delovanje
Josipa Marna,

častnega kanonika, c. kr. gimnazijskega profesorja, predsednika
«Matici Slovenski» itd.

Popisal dr. Josip Lesar.

~~~~~
Uvod.

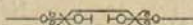
Za trud, za trpljenje, za delo
Naj v raji Ti plača Gospod!
Spominjal se Tebe veselo
Slovenski na veke bo rod!

J. Bilc.

«Drobtinicom» je bil vsigdar blagi namen, hraniti Slovincem dve reči, ki sta jim dragi kot lastne oči: vero katoliško pa besedo materno. V letniku XIII. l. 1862. pišejo nepozabljivi njih ustanovitelj, knez in škof Anton Martin Slomšek, pojoč slavo rajnim rodoljubom in utemeljiteljem našega slovstva, kot za oporo¹⁾ naslednje: «... Hočem povedati naših rodoljubov lepo število, kojih blaga dela so skrite ostale našim očem? — vam naznaniti veliko množino vrlih Slovencev in Slovenk, ki so slovensčino ljubili in priporočali svojim rojakom? — Zaupam, da se svetijo njih čestita imena v bukvah večne slave, ter jih bomo nekdanj veselo čitali, ako jih bomo zvesto posnemali v pravi keršanski ljubezni in v rodoljubnosti. Kakor svetle zvezde na jasnem nebu miglajo, tako nas vabijo — nas milo zovejo in

¹⁾ Umrlj so 24. septembra 1862.

mogočno vlečejo rajni naši rodoljubi, rekoč: Verli Slovenci, ne pozabite, da ste sini matere Slave; naj nam bo drago materno blago: sveta vera in pa beseda materna. Prava vera bodi nam luč, materni jezik bodi nam ključ do zveličanske narodne omike. Naj vam sveti, mladi rojaki, rodoljubnost iz naših grobov, kakti večerno sonce, ki se po hribih in dolinah ozira, ktere je na svoji poti lepo osijalo in ogrevalo, ter jim dajalo novo življenje. Kakor nam, bo minula hitro vsa posvetna čast tudi vam; za večno slavo torej skrbite! — Po teh naukih se je ravnal vsigdar pobožni duhovnik ljubljanske škofije, ljubeči učitelj mladine, učeni slovstvenik, pokojni častni kanonik in profesor Josip Marn. Iz tega vzroka prinašajo tudi «Drobtinice» po svojem namenu z veseljem nekaj črtic, nabranih od prijateljev, o slavnem možu, ki se je zvesto trudil v gori označenem zmislu ne le po svojem poklicu, marveč tudi iz gorečnosti svojega srca, iz veselja do svete stvari, iz ljubezni do Boga in do naroda. Prav zato pa je slavni pokojnik našel v teh naporih tudi svojo časno in — trdno upamo — tudi večno srečo: dosegel veliko čast na zemlji, še večjo pa — Bog daj! — v nebesih.

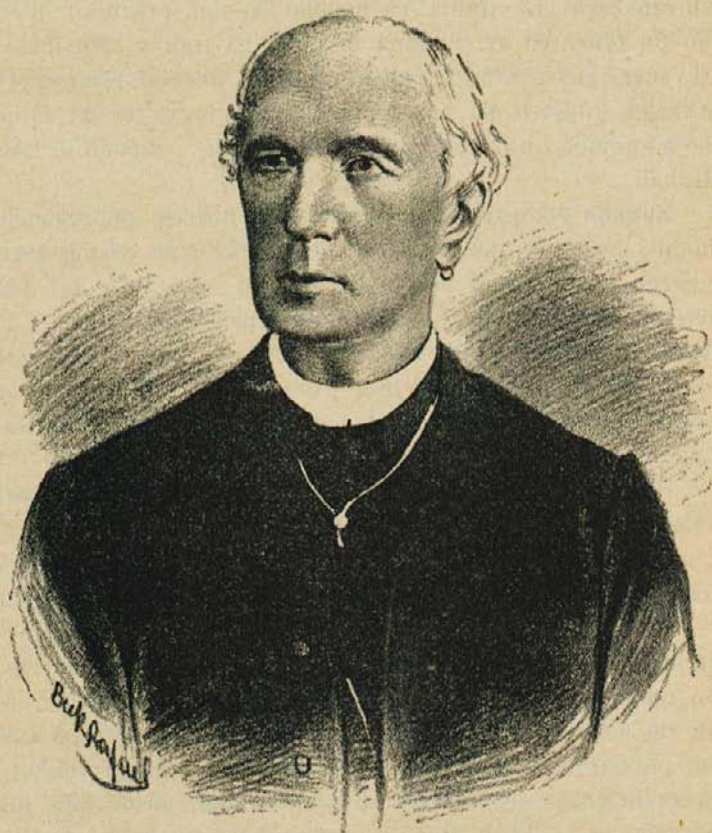
I. Marnov dom in rod.

Če zaviješ iz Šmartna pri Litiji po ozki dolini proti zahodu, opaziš po enournem potu, na desno, na precejšnji višavi, mično, na osojнем kraju postavljeno cerkvico sv. Antona v Štangi. Po narodni pastirski pravljici je prihajala dolgo časa, ne vé se odkodi in kako, podoba sv. Antona Padovanskega na neko drevo nad vasjo, imenovano Dragovško. Zaradi teh čudovitih prikaznij se je postavilo namestu onega drevesa zidano znamenje s podobo sv. Antona. Prvotno majhno kapelico so prezidali l. 1677. v cerkev, katera stoji še sedaj v tedanji velikosti. Bila je najprej podružnica šmartenske župnije, od koder so duhovniki včasih obhajali službo božjo. Pa tudi sosedni duhovniki so pomagali, ker je čim dalje več ljudij prihajalo na božjo pot k sv. Antonu. Pri tej cerkvi so ozdraveli nekateri bolniki; neki slepec je ondi izpregledal; eden izmed mojih podložnikov, utrgan v životu, mnogo

let hudo bolan, je ozdravel do dobrega, kar ni pravljica, ampak resnična dogodba», spričuje Valvazor.¹⁾

S Šmartnim vred je bila Štanga pod slovečo opatijo stiško (Stičina, Zatičina). Leta 1771. jej je dovolil veliki opat Frančišek Ksaverij službo božjo o pet velikih shodih ter pridobil iz Rima

Prof. Josip Marn.

mного odpustkov. Leta 1781. je bila povzdignjena v samostojno duhovnijo. Prvi samostalni duhovnik je bil J. Klobučarič. Cerkev je posvetil 22. avgusta l. 1793. ljubljanski pomožni škof J. Mikolič.

¹⁾ Ehre des Herzogthums Krain, II. del, 5 knjiga. Valvazor je bil grajšček na Wagenspergu nad Šmartnim.

Božja pot je potem sicer pojenjavala zaradi žalostnih časovnih razmer, vendar popolnoma ni pojenjala nikdar. V novejših časih se po goreči skrbi tamošnjih duhovnih pastirjev, zlasti sedanjega gosp. župnika Mihaela Saje-ta, vrlo poživlja, odkar je cerkev, prijazna sama na sebi, lično popravljena, malo da ne vsa prenovljena zunaj in znotraj. O treh velikih shodih: v dan sv. Antona Padovanskega (13. junija), v nedeljo po tem prazniku in v nedeljo po prazniku sv. Simona in Juda, pa tudi v spominski dan cerkvenega posvečevanja, angeljev varihov nedeljo, rado se prihaja slovensko ljudstvo na božjo pot k sv. Antonu ter ga zaupljivo kliče na pomoč o raznih izgubah in boleznih, v dušnih in telesnih potrebah.

Župnija štangarska je hribovita in hiše so raztresene. Na vshodni strani od župnijske cerkve, precèj niže od nje zagledaš ob bregu med sadnim drevjem lepo hišo, obdano z njivami in travniki. Nad hišo pa se razprostira prijeten gozdiček. To je Pavličev dom, pripadajoč vasi Dragovško, hiš.-št. 46. Posestniki njegovi so bili že pred l. 1848. slobodnjaki ali prostaki, torej kmečki mogotci, četudi ne bogati, vendar spoštovani po vsi okolici.

Pri Pavličevih je bil doma naš Jožef Maren, katerega so v «Marn»-a prekrstile še-le šole. Oče mu je bil Martin, porojen 17. oktobra l. 1808. Izgubil je bil Martin že zgodaj očeta. Zato je moral jako mlad prevzeti gospodarstvo. Komaj 20 let star se je oženil z Jero Ulčarjevo z Malega vrha župnije prežganjske, jako blago kmečko deklico, ki je bila za par let starejša od njega. Zakon je bil prav srečen. Že okoliščine, v katerih sta se združila, veevale so jima, naj se ravnata po krščanskem pravilu: «Moli in delaj!» Ker je bila kmetija velika, vrh tega še hribovita in težavna za obdelovanje, nista bila nikdar brez dela, pa — hvala Bogu — tudi nikdar ne brez jela. Redila sta Pavličeva mlada dosti živine, pridelovala obilo sadja in svoj čas celo nekaj kislega vina. Oče, pravi kranjski korenjak, n znal sicer ne brati, ne pisati — kje naj bi se tudi bil naučil? — vendar je bil kot «prostak» od mladih nòg nekak voditelj svojim sosedom in v zadnjih letih je županoval trebelevski občini in bil štangarski cerkven ključar. Umrl je 18. maja 1871. Pokopal ga je sin Josip, ki je prihitel iz Ljubljane v spremstvu

dveh bogoslovcev rojakov, namreč gg. Jan. Brezovarja in Antona Verbajsa. Kot posebnost omenjam, da je sin celó govoril z lece očetu mrtvaški govor. Svet se je takrat čudil in občudoval veliko-dušnost ter dušno srčnost po naravi mehkega sina. — Tudi mati je bila doma iz dobre h še. Eden njenih bratov, Bernard Ulčar, je postal gospod ter je umrl nagle smrti kot kapelan in administrator v Stari Loki, dné 30. marca 1847. Dasiravno v Prežganju ni bilo šole, vendar se je Jerica Ulčarjeva naučila brati — iz pratike, ne iz abecednika, kakor se sedaj učijo.

Ne samo pridna sta bila Pavličeva zakonska, ampak — kar še več velja — tudi v resnici verna in pobožna. Posebno mati je bila vzgled krščanskim materam. Še sedaj je v onem kraju v najboljšem spominu, dasi je poslednja leta preživela pri sinu «gospodu» v Ljubljani, ter zatisnila oči ravno tam 16. maja l. 1881. Počiva na ljubljanskem pokopališču pri sv. Krištofu. Kako jo je pokojni gospod kanonik sam ljubil in častil, spoznaj zlasti iz tega, da je hotel po smrti počivati v materi nem grobu. Zaslužno zahvalo in pohvalo ji je pa tudi takoj po njeni smrti izrazil v prisrčnih po gosp. kanoniku L. Jeranu, dobrem prijatelju rajnega, zloženih besedah na spominskih podobicah, razposlanih prijateljem in znancem, tako-le:

Hčer otožno s štir'ni brati
Zapustite dobra mati;
«Dobra mati», «Monika»
Jera bila Marnova;
Kdor nas ljubiš, zdihni zdaj
Materi za sveti raj!

Otrók sta Martin in Jera Marnova imela osmero. Od teh živita sedaj še sinova Bernard in Franjo in hči Ana, omožena Simončičeva pod Št. Jurjem pri Litiji. G. Franjo Marn, katerega je dal v šole brat Josip, je veljaven profesor kr. gimnazije v Zagrebu in slaven slovenski in hrvaški pisatelj; Bernard pa pomaga na sestrinem domu obdelovati obširno posestvo. Janez, brat rajnega gospoda kanonika, je bil podedoval očetovo posestvo. Umril je brez otrok dné 14. aprila l. 1878. in lepi dom je prešel v ptuje roke. Sedanji njega lastnik išče boljše sreče — v Ameriki. Ne dosti milejša je bila sreča najstarejšemu bratu Martinu. Oženil se je bil pri Jožmanu v Veliki Štangi štev. 47 z Marijo

Bokalovo, katera mu je povila štiri otroke. Oba sta umrla l. 1874. za kozami. Posestvo je dobil mladoletni sin Janez, ki je tudi že umrl l. 1886., zapustivši štiri otroke. Vdova se je vnovič omožila, in tako je prišlo tudi to posestvo v tuje roke.

Brat Anton se je bil priženil na posestvo v Jablanico v smartenski duhovniji ter umrl brez otrok. Bil je blag človek, žal vedno bolehen.

Kako je rajni g. Josip Marn ljubil svojece, vedó seveda sami najlepše pripovedovati; kaže pa tudi spominski listek, ki ga je razdelil po brata Antona smrti sorodnikom, prijateljem in znancem. Nanj je dal tiskati imena vse družine z rojstnimi oziroma tudi smrtnimi dnevi in leti posameznih njenih udov ter pridal naslednje Jeranove verze:

Martin oče, Jera Mati,
 Hčeri dve s šester'mi brati
 Smo iz Štange Marnovi.
 Martin, Anton, Janez, Meta
 S star'si so že v večnosti;
 Mi, ki nas previdnost sveta
 Na tem svetu še pusti,
 Prosimo, o Jezus, daj
 Našim rajnim sveti raj!

II. Josipa Marna otroška leta.

V Dragovškem pri Pavličevih, štev. 46. se je porodil dné 13. marca l. 1832. kot drugorojenec deček, katerega so krstili po patronu kranjske dežele, mogočnem varihu svete katoliške cerkve in zaščitniku avstrijskega cesarstva, za Jožefa. Krstil ga je tedanji štangarski lokalni kapelan gosp. Matija Marinka; botra pa sta mu bila Janez Koleša in Ana Bučarjeva. Še kot malo dete je bil močno bolan. Ljubeča mati ga objubi na božjo pot k Materi Božji na Zaplaz. Marija je uslišala pobožno prošnjo Pavličeve matere, in ta, objubi zvesta, nese ozdravljenega dojenca na Zaplaz, zahvalit se nebeski Kraljici. Prenočila je nekje pri Primskovem. Namerilo se je, da sta prenočila tistikrat ravno tam tudi dva spoštovana zakonska, ki se Pavličevega deteta kar nista mogla nagledati; mož je celó takrat izgovoril naslednje po-

membne besede; «Srečna mati, ki imaš tako dete!» Ko je živela stara Pavličevka pri sinu gospodu v Ljubljani, kjer je bila vsa srečna, spominjala se je velikokrat z veseljem tistega moža, češ da so se izpolnile njegove besede.

Ko se je od Jožka za tri leta stareji Pavličev prvorojenec Martinek v zimskem času učil brati, skakal je Jožek po hiši ter motil pri branju starejšega bratca. Skrbna mati ga posvari, naj miruje, in da ga prej užene, reče mu, naj se tudi on uči brati. Jožek, ne bodi len, prime Martinkovo knjigo in v kratkem času je znal — za silo brati.

Redne šole takrat ni bilo v Štangi, kakor je tudi še danes nimajo. Le gospod župnik je podučeval tiste otroke, ki so hoteli prostovoljno v šolo zahajati. Med najboljšimi in najpridnejšimi je bil vedno Jožek Marn. Gospod župnik Martin Urankar ga je zelo rad imel in o njem napovedoval: «Iz tega dečka bo kaj posebnega». Kazal je namreč že v nežni mladosti posebno resnobo, milobo, pa dobrosrčnost. Bil je vedno priden in krotak. Najrajši je hodil v šolo in iz šole sam za-se. V cerkvi se je védel vsigdar vspodbudno. Pri sv. maši je rad prav lepo stregel. Ni se torej čuditi, da so druge matere kazale Jožka v vzgled svojim otrokom, mater pa blagrovale zaradi takega sina.

Kjer imajo po Slovenskem v imovitejših kmečkih družinah več bistrih otrôk, poloti se rada skrbnega hišnega očeta, še večkrat pa pobožne matere ponosna, pa popolnoma hvalevredna želja, naj bi se eden od sinov učil za «gospoda». Prav naravno je torej, da sta tudi Pavličeva v gospodarskih skrbéh in srčnih željah svojih odločila enega za «gospoda». Ta pobožna želja se jima je zdela opravičena in pametna zlasti zato, ker sta že imela v sorodstvu enega duhovnika, drug sorodnik pa je ravno takrat «študiral». Prvi je bil materin brat g. Bernard Ulčar, tedaj kapelan v Sv. Križu pri Kostanjevici. Iz zdravstvenih obzirov si je izprosil od tam ter prišel l. 1843. v Staro Loko. Ko je bil tam 15. decembra l. 1846. umrl dekan Jakop Dolenc, postal je gospod Bernard Ulčar župni upravitelj. Pa še predno je prišel novi dekan gospod Francišek Kramar, ki je bil umeščen na starološko faro na sv. Jurija dan l. 1847., umrl je Ulčar nagle smrti 30. marca l. 1847.; pokopan je na pokopališču v Stari Loki. — Drugi sorodnik pa je bil gosp. Anton K o z l e v č a r. Zvršil je bogoslovske nauke

l. 1846., a ker je bilo takrat mnogo duhovnikov, moral je čakati eno leto na službo. L. 1847. je postal adjunkt v bogoslovnem semenišču ljubljanskem. Bil je preblagega srca in posebno bistroumen; zlasti ga slikajo njegovi sošolci in znanci kot veleuma za matematiko ali računanje. Kot semeniški adjunkt je oskrboval dušno pastirstvo v prisilni delavnici. Pobral ga je l. 1850. grozni legar, ki je takrat razsajal med vojaki in drugodi po Ljubljani.

Pavličevi so imeli takrat že štiri dečke: Martinka, Jožka, Antona in Janezka. Zadnja dva sta bila še premlada za šolo, prvi je imel pet let, drugi še-le dve. Šlo se je torej samo med Martinkom in Jožkom, kateri da pojde v šolo. Oče so mislili na najstarejšega, Martinka, ki je bil izredno nadarjen. Ali odločila je previdnost božja za Jožka.

Marnovi sorodniki pripovedujejo, da se je volja božja, naj gré Jožek v šolo, razodela o priliki nove maše gospoda Jurija Godca, ki je bil na Jančah doma in je šel pozneje misijonarit v Ameriko.¹⁾

Na ono slovesnost na Jančah — tako poročajo sorodniki — je šel z očetom in drugimi tudi Jožek, mati pa so zaradi malega deteta, hčerke Marjetice, morali ostati doma. Proti večeru so prišli oče z drugimi domačini ter posedli pred hišo krog mize, katero je obsenčevala krog in krog razraščena vinska trta, da bi si utolazili lakot in žejo. Med tem, ko so drugi bili zgovorni in pripovedovali o slovesnosti, o novomašniku in o pridigi, opazijo mati, da Jožek nič ne pripoveduje in da ponujane jedi tudi neče. Mati ga vprašajo, zakaj je tako tih, in ali mar ni bilo lepo

¹⁾ Prav tako ne more biti res. Zakaj omenjeni Jurij Godec z Janč je bil porojen dné 17. aprila l. 1802. in je postal mašnik v III. letu bogoslovja l. 1832. Z dekretom z dné 20. avgusta l. 1833. je bil poslan za tretjega duhovnega pomočnika in beneficijata sv. Petra v Stari Trg pri Ložu. Od tod je šel v Krašnjo leta 1834. za kapelana in od tod v Čemšenik, kjer je bil od dné 29. junija leta 1836. do 23. aprila leta 1837. tudi župnijski oskrbnik. Jeseni tega leta se je preselil za kuratnega beneficijata v Voglje, fare šenčurske pri Kranju, kjer je služboval nekako do konca l. 1842, ko je šel misijonarit med severoameriške Indijance. Sprejet je bil od generalnega vikarja Slovenca Friderika Barage v škofijo Detroit, ležečo v metropoliji Cincinnati (Michigan) v Severni Ameriki. — Če je bil g. Jurij Godec povod, da so Pavličevi poslali Jožka v šolo, moral je obhajati l. 1839., ko je šel Jožek Marn v Ljubljano, na Jančah kako drugo slovesnost; katero, ne moremo razsoditi. Morebiti je že takrat slovo jemal od domačega kraja?

na Jančah? Odgovori jim: «Mati, ne bo šel Martinek v šolo, ne, jaz bom šel!» Po tem nepričakovanem odgovoru so začeli oče šele resno razmišljati, ali bi res ne kazalo dati v šolo Jožka mesto starejšega Martinka, ki je kot desetleten deček mogel starišem že pri delu nekoliko pomagati. Ko so se še gosp. župnik Urankar izrekli za Jožka, češ da je Martinek že nekoliko prestar, bila je srečna usoda nadepolnega Jožka odločena.

*A bila je še ena težava. Starišem se je zdelo, da je za to leto že prepozno dati Jožka v šolo, ker se ni bilo nič pripravljene, kje naj deček stanuje v Ljubljani, kako naj se mu preskrbi hrana itd. A to navidezno težavo je premagal stric Andrej, očetov brat, ki se je ponudil, da gré takoj drugi dan v Ljubljano iskat stanovanja za nadobudnega stričnika. To tudi res stori in preskrbi mu stanovanje na šempeterskem predmestju št. 50 (po starem štetju) pri Kačarjevih.

III. V š o l a h.

O sv. Mihaelu l. 1839. je prišel Jožef Marn v ljubljanske sole. Neka še živa priča pripoveduje, da je bil Marn takrat jako tih deček. Ž njim vred sta tam stanovala še dva druga dečka, živa in razposajena. Doma je učil vse tri skupaj že imenovani Anton Kozlevčar. Veliko veselje so napravili mladi družini vsigdar Marnov oče, kadar so prišli v Ljubljano; zakaj prišli nišo nikdar prazni, ampak zmerom s polno vrečo čez ramo: v jeseni in po zimi so prinašali namreč mladim zobem debelih hrušek in jabolk, po letu pa sladkih in sočnih črešenj.

Sešlo se je tedaj v I. razred spodnjega oddelka¹⁾ okoli 140 učencev, ki so bili doma večinoma s kmetov. Od vseh teh jih je bilo konec VIII. šole le še pet, po zvršenem IV. letu bogoslovja samo še štirje, namreč: Marn, Matija Torkar, sedanji košanski župnik, Janez Budnar, ki je umrl kot župnik na Vačah l. 1889., in ameriški misijonar Čebul. Tako se je čistilo na šolskem podu že nekđaj dobro žito od plev: kaj še-le v naših dneh, ko se šolska velnica vihti še močneje in se nahaja med pšenico več resastih plev, kakor nekđaj.

¹⁾ Tedanji I. razred je bil razdeljen v dva oddelka: spodnji in zgornji. Zgornji je bil to, kar je naš II. razred.

Čudno so se spogledávali mladi slovenski poniglavci, ko je stopil prvič v šolo gosp. učitelj Matej Kl a n d e r, naredil križ in jel po nemški moliti «Oče naš» in «Češčeno Marijo». Razumeli seveda niso molitve, ali Bog je vendar razumel njih molitev. S težavo so polagoma ujeli nekaj nemških besedij in zlobudrali za učiteljem, kakor je vsakateri vedel in znal; — uboga para slovenska, kateri niti ni bilo dovoljeno, da bi bila Bogu čast dajala v svojem jeziku!

Čez par mesecev pride v šolo g. vodja Janez Š l a k a r. Z gospodom učiteljem napovesta, da se bodo sedaj najpridnejši postavili za v z g l e d n e učence. Ti bodo sedeli na koncu klopi. Vsakateri dobi poseben listek, da vpiše nanj imena tistih svojih součencev, na katere bode pazil; nemirnežem in iz šole izostalim pohajačem pa bo narejal črne pike. Med temi vzglednimi učenci je bil takoj iz početka tudi naš Jožek. Pridno se je učil in redno obiskaval šolo. Še lepše se je obnašal drugo leto v zgornjem oddelku I. razreda, ko so mu oče premenili stanovanje. V sosednji hiši št. 48 na šempeterskem predmestju je stanoval neki delavec, ki je imel zaslužek v nekdanji sladkornici, žena pa je bila prodajalka. Tu je stanoval do III. latinske šole, ko je bil sprejet v Alojzijevišče. Ta dva poštena zakonska sta skrbela za našega Jožka kot za lastnega sinka. Ob nedeljah in zapovedanih praznikih ga je vodil gospodar k sv. Petru k dopoldanji sv. maši in popoldne h krščanskemu nauku. Nikoli ga nisi videl med onimi šepetalci in razposajenci, po katerih glavah je često udrihala s prižigalno svečico cerkovnikova roka. Bil je vedno poleg gospodarja in molil, pa mirno, kakor bi bil iz kamena, poslušal besedo božjo. Nikoli ga nisi videl, da bi bil v prostih urah za Ljubljano z drugimi poniglavci pohajal ali se igral. Ni poznal druge poti, kakor v šolo in v cerkev. V kratek čas so bile šolske knjige in molitvene bukvice, veselje njegovo pa šempeterska župnijska cerkev, kjer je prav v oni dobi tedanji g. kapelan G r e g o r e c, pozneje župnik v Sostrem, v krščanskem nauku silno mično pripovedoval zgodbe stare zaveze. Čez vse pazljivo jih je poslušal naš Jožek, a jih vedel tudi v šoli g. katehetu Zavašniku, poznejšemu kanoniku Lambergovemu, pripovedovati tako obširno in lepo, da je bil Marn eden največjih ljubljencev njegovih. Brez dvoma je njegovo takratno veselje do zgodb svetega

pisma bilo vzrok, da jih je pozneje kot katehet na latinskih šolah z veseljem predaval, a tudi od učencev natančno zahteval.

Tako popisuje prva leta Marnovega šolanja njegov šestnajstletni součenec¹⁾, ki je ostal v tesni dotiki z njim do konca življenja.

Lepo obnašanje Marnovo in pridnost njegovo že v otroških letih je treba seveda pripisovati pred vsem Bogu, ki mu je ustvaril sicer živahno, vendar mirno in krotko, k pobožnosti nagnjeno naravo, pa dobri vzgoji pobožnih krščanskih starišev, zlasti skrbne matere. Prav dobro pa sta vplivala na bistrega rejenčka tudi skrbni gospodar in natančna gospodinja. Pokojnik sam je v zadnjih letih večkrat trdil, da vzroki slabim napredkom v šoli niso pripisovati toliko slabi šolski vzgoji, kolikor pomanjkanju domače vzgoje, slabim stanovanjem, premajhni skrbi gospodarjev in gospodinj. Ne bomo se pričkali z njim, ali stori res sedanja šola vse, kar bi morala storiti, in opušča vse, kar bi morala opustiti, gotovo je tudi, da so mnogi sedanjih dijaških gospodarjev in gospodinj — pisani očetje in pisane matere.

Stariši, glejte torej, komu izročate v vzgojo svoje nadobudne sinove in hčere! Lanski shod katoličanov iz vseh slovenskih pokrajin, ki se je pečal tudi z vprašanjem o krščanski vzgoji, spoznal je za potrebno priporočati med drugim vsem šolskim oblastvom, oziroma mestnim gosposkam in vsem mladolinoljubom, naj skrbno pazijo na vedenje dijakov zunaj šole, posebej na dijaška stanovanja, da se bodo dijaki tudi doma vzgajali versko-nravno. Stariši po kmetih si velikokrat z vso družino pritrjujejo najpotrebnejše stvari, da prihranijo dovolj za stroške dijakov v mestu; vse to storé z veseljem, če njih sin in bratec napreduje pred Bogom in ljudmi. A primeri se le prevečkrat, da dijak sicer napreduje pred ljudmi, a nazaduje pred Bogom. — Marnov oče so prva leta, dokler ni bil Jožek sprejet v Alojzijevišče, večkrat o polnoči ali kmalu po polnoči vstali in z vrečo čez ramo korakali čez hribe proti Ljubljani in sinku prinašali potrebnega živeža: hvala Bogu ne zastonj. Kar so prinašali, prinašali so v hranilnico, nalagali na obresti zase, za svojo ženo, za svoje otroke in celo otrók otroke.

¹⁾ Prim. «Slovenec» 1893, št. 36, 37, 38 in 39.

IV. V Alojzijevišču.

Na opisanem stanovanju »pri Kačarjevih« je ostal Marn do tretje latinske šole, ko je bil sprejet v novo ustanovljeno Alojzijevišče.

Pokojni knez in škof Anton Alojzij Wolf so namreč l. 1846. o začetku šolskega leta odprli v Ljubljani zavod za revne pa pridne kranjske mladeniče, ki imajo nagnjenje do duhovskega stanú. Dobro vedoč, da zapira revščina mnogim nadarjenim glavicom vrata v šolo in pa da je za prihodne duhovnike velike pomembe, če se vzgajajo od nežne mladosti v krščanskem, duhovščini prijaznem duhu, ustanovili so z velikodušnimi lastnimi žrtvami in nekaterimi darovi drugih dobrotnikov imenovani zavod, ki je osrečil našega Marna in za njim mnogo drugih revnih slovenskih mladeničev. Gojence so izročili knezo-škof Anton Alojzij varstvu sv. Alojzija Gonzškega in sv. Frančiška Saleškega. Sv. Alojzij bodi jim vzgled v mladosti, sv. Frančišek pa v prihodnem stanu mašništva.

Prvi predstojnik zavodu je bil veleučeni g. dr. Janez Križostom Pogačar, pozneje knezo-škof ljubljanski. V pomoč so mu dali (1846—49) č. g. dr. Gregorja Tušarja, ki je umrl lansko leto kot vpokojeni c. kr. gimnazijski profesor v Gorici. Drugi prefekt (od jeseni l. 1849. do jeseni l. 1852.) je bil sedanjí novomeški korar preč. g. Josip Hočevár.

Med prvimi l. 1846. dné 1. oktobra sprejetimi gojenci — bilo jih je dvajset — je bil tudi četrtošolec Jos. Marn iz Štange, ki se je takoj iz početka jel odlikovati med svojimi tovariši. Vsi trije imenovani predstojniki zavoda so Marna čislali in ljubili zaradi lepega vedenja in neutrudljive pridnosti.

Poleg šolskih predmetov so se učili gojenci godbe in petja, laškega in francoskega jezika, in od l. 1848. naprej vseh slovanskih narečij.

Posebne pomembe za Alojzijevišče in njega gojence je bilo, da je Matej Frelj Vitoški (umrl kot trebanjski dekan dné 1. februvarja l. 1892.) l. 1848. jel s tovariši spisovati domači list z imenom »Daničica«. Kakor je namreč vodja dr. Pogačar izdajal »Danico«, tako so po njegovem vzgledu gojenci spisovali »Daničico«. Take domače pismene vaje so marsikateremu nadar-

jenemu Alojzniku pokazale pot do slovstvenega delovanja, njemu v slavo, narodu v korist. Kakor pri mladini sploh je tudi med Alojzijanci lučica prve navdušenosti, s katero je zasvetila «Daničica», kmalu ugasnila, a zavest, da so take vaje silno koristne, ni izumrla nikdar do današnjega dné. Ko se je «Daničica» utrnila in je solnce prisijalo, jeli so kliti «Mladi cvetki na vrtecu pomladanskim». In ko se je pomlad umikala poletju, razcvel se je «Limbar». V drugo se je «Daničica» prikazala, a zopet zatonila. Osmošolec Marn pa jo je zopet užgal, da je jela svetiti o novem letu 1851. ter ji z veliko pridnostjo prikladal netila do konca solskega l. 1851.

Da spoznamo nekoliko Marnovega duha, da se prepričamo, kako dosleden si je bil Marn v svojem naziranju, kako zrelega mišljenja je bil že kot osmošolec, navedem par odlomkov iz «Daničice».

V uvodu, s katerim je vpeljal «Daničico», pozdravlja tovariše tako-le: «Pravo znanje s pravo krepostjo strniti je Alojzijevišča imenitna naloga. In res, kaj ti pomaga glava polna dima učenosti, ako je pa led v tvojem srcu? Le ako je toplo v tvojem srcu, in jasno v tvoji glavici, le tedaj si junak v pravem pomenu prelepe besede.»

Veselje do duhovskega stanú govori iz vseh spisov, čast in ugled duhovništva mu je že dijaku osmošolcu prva skrb. Za tak ugled pa treba duhovnikom čednosti in vednosti. V tem obziru piše Marn dijak: «V nobenem stanu ne more človek toliko časa posvetiti vednostim, kakor v duhovskem, in duhovsko življenje brez njih je — smrt. Duhovniku se spodobi, da je učen, in sicer bolj učen, kakor drugi, ne v vsem, ampak v jedru. In kolikor bolj so prekanjeni oni, ki sveto vero in nje čuvaje in varihe grdé in črnijo, toliko bolj prebrisani bi morali biti tudi duhovni. Duhoven se more kot sivi sokol povzdigniti na tisto višavo, kjer se mu svet s svojimi modrijani dozdeva majhen vrtec, v katerem dečki nedolžno igrajo itd.» V vsej «Daničici» se kaže Marnovo vzorno mišljenje, hrepenenje po vsem lepem in dobrem, neustrašena odločnost, posebno pa ljubezen do mile materinščine. Ta ga je vnemala tako, da je v nekem sestavku nasvetoval vodstvu, naj bi se v nedeljah in praznikih krščanski nauk razlagal v domači kapeli p o s l o v e n s k o. Zaradi tega je

bil očitno ostro pokaran v kapeli, ker se je vmešaval v stvari, o katerih so mogli odločevati edino le predstojniki. Da je bila misel zdrava, potrdila je izkušnja, a pot — ni bila prava. K sreči ta mala dijaška praska za Marna ni imela nikakih slabih posledic.

Brez dvoma je »Daničica« mnogo pripomogla, da se je Marn z več tovariši izuril za slavnega pisatelja. Zato je hranil ta letnik kot dragocen spominek do smrti. Po smrti pa se je izročila »Daničica« v alojzniško knjižnico, kjer naj budi in oživlja Marnu naslednikov.

Kot Alojznik v šesti latinski šoli je bil nevarno zbolel za hudo plućnico. Visel je dalj časa v smrtni nevarnosti. Ozdravel je sicer, a trdnega zdravja od tedaj ni bil nikdar več. Prav to je bilo tudi vzrok, da so mu predstojniki odsvetovali, da, kar prepovedali delati »maturo« ali zrelostno izkušnjo konec osmega razreda, dasi ga je dovršil izvrstno — bil je drugi odličnjak obojno šolsko polletje. To opomnim radi tega, ker se mu je v nekem času ta nedolžni nedostatek zlovoljno oponašal, da so bili pohujšani celo nekateri njegovih učencev.

Marn ni bil sicer med součenci najbolj nadarjen, a s pridnostjo je namestil, kar so imeli drugi odličnjaki več po darovih. Ob enem je bil najlepšega vedenja, krotak, ponižen, pobožen in nedolžen mladenič, ljubljeneц vseh profesorjev, kakor alojzijeviskih predstojnikov in še zlasti preč. g. dr. Pogačarja.

V. V s e m e n i š č u.

Po takem pripravljanju v latinskih šolah ni mogel nikdo dvomiti, da se bode Jožef Marn posvetil duhovskemu stanu. Veselega srca in iz najčistejših namenov je poprosil po končani osmi šoli l. 1851. za sprejem v ljubljansko semenišče, kar se mu je seveda radovoljno dovolilo. Z isto in še večjo pridnostjo in natančnostjo kakor v latinskih šolah, poprijel se je sedaj z vsem srcem bogoslovskih ved.

Slab bogoslovec je oni, ki ne kaže zanimanja za sveto vedo, s katero mu bode v prihodnjem stanu učiti, svariti, opominjati, zveličavati sebe in sebi izročene vernike. S tem pa nikakor ne trdim, kakor da bi se bogoslovec ne smel pečati z drugimi vedami in umetnostmi. Če mu dopuščajo moči in čas, uri naj se

tudi v drugih predmetih, zlasti onih, ki so v tesni zvezi z bogoslovjem: v modroslovju, naravoznanstvu, v zgodovini, v slovstvu, godbi in sploh v umetnosti.

Po teh načelih se je ravnal bogoslovec Marn. Učil se je natančno vseh bogoslovskih predmetov, zlasti veronauka in pravoslovja. To pričajo njegova spričevala, pričajo pa tudi nekateri še sedaj živeči profesorji njegovi.

Razven z bogoslovskimi vedami pa se je trudil g. Marn v semenišču prav pridno s slovenščino in slovenskim slovstvom. Že tedaj je pregledal in prebral mnogo onih knjig in spisov po raznih časnikih, katere je pozneje ocenjeval v «Jezičniku».

V tretjem letu bogoslovja je hodil že omenjeni Marnov součenec in prijatelj poslušat v VIII. šolo gosp. profesorja Metelka, ki je tisto leto predaval iz staroslovenščine, to je iz onega starega slovenskega jezika, v katerega sta sveta brata Ciril in Metod prestavila sv. pismo in v katerem sta obhajala tudi službo božjo. Nekaj književnih spomenikov, spisanih v onem jeziku, ki se imenuje tudi slovanski cerkveni jezik, ohranilo se je do današnjih dnij. Ko Marn zve o tem poduku, prijatelju takoj naroči, rekoč: «Hodi, hodi po šoli k meni, da mi poveš, kaj in kako vam razlaga Metelko iz staroslovenščine!» Z veseljem je ustrezal prijatelj njegovi želji, pa se je tudi prepričal, da je bil Marn že tedaj dobro podkovan v staroslovenščini. Bral je namreč vse dotlej izšle Miklošičeve in Šafařikove knjige ter se ž njih pomočjo izpopolnjeval v jezikoslovju slovanskem. Navduševala ga je takrat k takemu učenju ljubezen do slovanskih jezikov, vodila pa previdnost božja, ki ga je hotela imeti za naslednika prvemu učitelju slovenščine na ljubljanskem liceju in poznejši gimnaziji, Fr. Metelku.¹⁾

¹⁾ Slovenščina se je jela podučevati na ljubljanskem liceju ali modroslovskih šolah še-le l. 1817. Dne 16. aprila tistega leta ob petih popoldne je začel Metelko v učilnici drugega bogoslovskega razreda predavati slovenščino. Vsakdo se je smel udeleževati tega poduka; morali pa so se ga udeleževati bogoslovci drugega letnika. A kako malo zanimanja je bilo tedaj za slovenščino, pričaj to, da se je razven 27 bogoslovcev drugega leta vpisalo v ta poduk izmed dijakov modroslovskega zavoda le 13; vseh modroslovcev skupaj pa je bilo ob koncu tistega šolskega leta (1817.) 118. Prav tako malo zanimanja za slovenščino so kazali kranjski sinovi vseskozi do leta 1848.

Nad vrati one velike hiše za stolno cerkvijo se blesti v zlatih črkah napis: *Virtuti et Musis* — čednosti in modricam. Ne le vedi, v prvi vrsti mora biti čednosti posvečeno življenje stanovnikov one hiše. Kakor si je Marn bistril glavo z raznimi bogoslovskimi in drugimi vedami, prav tako si je pa tudi blažil srce z vednim napredovanjem v različnih čednostih. Mirno in krotko se je obnašal do tovarišev. Nikoli se ni sporekel s tovariši, nobenemu ni očital zal besede. Z vsakim prijazen, vljuden in dobrotljiv, je bil ljubljenec tovarišev in hišnih vodij. Neki nerodnež, ki pa se je znal prikriti, bil je nekoč zelo razžalil hišnega vodjo kanonika J. K. Novaka. Ta je obdolžil onega dejanja enega Marnovih součencev in mu napovedal strogo kazen. Vrli Marn se takoj zanj potegne z dvema drugima tovarišema: gredó k gospodu vodji in Marn zastavi zanj častno besedo, da je obdolženi I. nedolžen. Gospod vodja utolažen odgovori: «Vaši besedi, gospod Marn, popolnoma verjamem in razžaljenje hočem molčé potrpeti.»

Z nekdanjimi součenci in semenškimi tovariši je ostal do konca življenja v najlepši bratovski zvezi, ki vzbuja najprijaznejše spomine mladostnih let. Vem, da se je marsikatera solza utrnila iz očij njegovih semenških sošolcev, ko jih je pretreslo sporočilo o prezgodnji smrti njegovi. Prepričan sem pa tudi, da ga tovariši ne bodo nikdar pozabili v molitvah.

V mašnika je bil posvečen g. Marn 21. julija l. 1855. od knezo-škofa Antona Alojzija Wolfa. Novo mašo je obhajal v cerkvi sv. Antona v Štangi dné 18. avgusta istega leta. Pred njim še ni bilo nove maše v tej cerkvi. Koliko veselje je bila torej ta nova maša za Štango in okolico! Pridigal mu je dr. Janez Krizostom Pogačar, ki je zelo čislal svojega gojenca in učenca od mladih nog.

Naj pri tej priliki kratko omenim še drugih slavnostij, pri katerih se je g. Marn s tovariši spominjal nove maše.

L. 1850. so nehale modroslovske šole in na njih mesto sta stopila VII. in VIII. gimnazijski razred, in Metelko je prestopil na gimnazijo, kjer ga je že dné 1. oktobra l. 1857. namestil njegov najljubši učenec Josip Marn, tedaj mlad kapelan horjulski. — Primerjaj o tem M. Pleteršnika članek: «Slovenščina na ljubljanskem liceju» v izvestju c. kr. višje gimnazije ljubljanske l. 1887.

Dné 21. julija l. 1880. je praznoval s součenci petindvajsetletnico ali srebrno sv. mašo pri Sv. Jakobu ob Savi pri součencu g. župniku Valetinu Skulu. Pridigal je v natlačeni cerkvi Marn sam, prav po onem reku, katerega si je bil izbral preč. gospod dr. Pogačar kot pridigar na njegovi maši v Štangi pred 25 leti. Med zmernim kosilom in prijateljskim razgovarjanjem vstane Marn in nagovori součence nekako tako-le:

«Preljubi součenci! Srčno me veseli naša današnja slovesnost. Prva zahvala za-njo gré Bogu, ki nas je pred 25 leti poklical: Pridite in hodite za menoj! Bogu gré naša presrčna zahvala za vse, kar smo mogli dobrega storiti svojim ovčicam, pred vsem pa za neštivilne milosti in dobrote, katerih se vsak dan vdeležujemo pri sveti maši in najsvetejšem zakramentu. O, nikar ne pozabimo svojega vzvišenega poklica, «ut fructum afferatis et fructus vester maneat!» — da sad donesemo in da sad naš ostane! Nikar ne bodimo enaki verejam ob razpotjih, da bi le drugim z roko kazali namenjeni kraj, sami pa nikoli tje ne dospeli! Imejmo vedno v spominu besedo Gospodovo: Tisti hlapec, kateri vé voljo svojega Gospoda in ni storil po njegovi volji, bo zelo tepen. — Komur je dano veliko, bode se veliko od njega zahtevalo.¹⁾ Molimo torej drug za drugega, da bi bili vsi ohranjeni.» Priporočal je dalje molitev za sv. očeta, za rajna škofa Antona Alojzija in Jerneja, vladajočega škofa Janeza Krizostoma in presvetlega cesarja.

Tridesetletnice mašništva pa se je spominjal v cerkvi Matere Božje vnebo vzete v Čemšeniku pri rojaku-prijatelju, takratnem ondotnem župniku č. g. Fr. Rométu.

Spominjal pa se je tridesetletnice mašništva tudi v moravskem Velehradu, kamor je popotoval ob tisočletnici smrti sv. Metoda. V kakem duhu je popotoval, spoznamo iz njegovega pisma, poslanega «Slovincu» (štev. 205, l. 1885.). Tu piše doslovno: «Kakor sem l. 1863. (ob tisočletnici prihoda sv. bratov Cirila in Metoda med Slovane) na véliko Gospodnico, tako sem letos na malo daroval sv. mašo na Velehradu za vse Slovane in posebej za vse Slovence v smislu katoliške cerkve, da bi vrlo napredovali vzajemno v veri in omiki.»

¹⁾ Luk. 12, 47. 48.

Kakor 25letnico in 30letnico, tako je obnavljal z enakimi čustvi tudi petintridesetletnico dné 21. julija l. 1890. Zvabil je skupaj še pet tovarišev k sebi v Ljubljano. Pri Materi Božji na Rožniku so se zahvaljevali Bogu za vse prejete milosti ter si obljubili poslednji sestanek čez pet let ob štiridesetletnici. A ravno Marn, kateremu so bili taki prijateljski sestanki tolikanj ljubi, te štiridesetletnice ni učakal. Gospod je poklical zvestega hlapca poprej po plačilo.

VI. Horjulski kapelan.

Po novi maši je bil gosp. Marn prav slabotnega zdravja. Predstojniki bi bili radi videli, da bi bil šel marljivi novomašnik na Dunaj izobraževati se za doktorja sv. pisma. Ker mu zdravje tega ni pripuščalo, poprosil je za kako lahko službo dušnega pastirja na deželi. To je bilo povod, da so mu škof Anton Alojzij odmenili lahko službo v ravnini — kapelanijo horjulsko.

Horjulska župnija je imela takrat izvrstnega župnika č. g. Aleša Jeralo. Tudi neposrednja Marnova sprednika — kapelana č. g. Luka Jeran in † Janez Volčič — sta slovela kot goreča dušna pastirja in tudi s svojimi spisi sta bila poslavila sicer neznan Horjul. Vse to je pripomoglo, da je bil g. Marn določene službe jako vesel. Ko se je pri odhodu v Horjul poslavljaj pri takratnem semeniškem vodji, kanoniku Janezu K. Novaku, dejal mu je ta: «V Horjulu bodele dobili župnika, ki ima velike obrvi in ostro, odurno zunanost: toda nikar se ga ne bojte, srca je zlatega.» Ker je bil tudi Marn dobrega, pobožnega srca, ni čuda, da se je takoj ob njegovem prihodu v Horjul med njim in župnikom Jeralo — duhovnim očetom — razvila tista, lahko rečem, sinovska, oziroma očetovska ljubezen, katera ju je vezala celo življenje. Kako vesel in zadovoljen je bil Marn takoj s početka svojega službovanja v Horjulu — došel je dné 11. oktobra l. 1855. — na strani izkušnega in pobožnega župnika Jerale, pové odkritosrčno pismo Marnovo, pisano tovarišu, v katerem pravi: «Blagor nam novincem, kateri imamo na strani tako vrle in dobre in izkušene može, kakor je moj ljubeznivi gospod župnik! Sama dobrota in ljubezen ga je, da smo mu vsi udani, jaz in farani. Ne želim si kmalu priti od tod itd.»

Da je mladi kapelan pod vodstvom tako vzornega in izkušenega župnika tudi vzorno deloval v dušnem pastirstvu in si kmalu pridobil tudi spoštovanje in ljubezen župljanov, ni mi treba še-le opomniti. Deloval je na strani g. župnika Jerale dve leti z vso gorečnostjo pridno in marljivo, kakor je bilo le njemu lastno.

Dobro vedoč, koliko pomaga za zboljšanje in pobožnost ljudstva češčenje Matere Božje, pospeševal je zlasti to češčenje.

V Horjulu je bila že l. 1734. uvedena bratovščina sv. rožnega venca; a slana jožefinizma jo je l. 1783. zamorila. L. 1852. pa se je zlasti po prizadevanju tedanjega kapelana J. Volčiča ustanovila tam družba živega rožnega venca, kateri je pristopil dné 1. januarja leta 1856. kot predsednik rožice tudi kapelan Jos. Marn. Ostal je bratovščini zvest ud in rožici goreč prednik do konca svojega življenja. Vedno ga je veselilo slišati, kako se množi od leta do leta število družnikov. Vsako leto, če le ni bil zadržan, je dohajal poznejša leta iz Ljubljane v Horjul, obhajati društveni praznik. Ob teh prilikah je imel navadno tudi cerkveni govor, v katerem je med drugim pripovedoval o stanju bratovščine, koliko udov šteje, koliko jih je že umrlo itd.

Ob času Marnovega bivanja v Horjulu se je sprožila misel, naj bi se pretesna župnijska cerkev prezidala in razširila. Vnet za lepoto hiše božje je hodil gospod kapelan s cerkvenimi ključarji po vsi župniji od hiše do hiše, ter prosil in nabiral prostovoljnih darov za cerkev. Nabral je res toliko, da je popolnoma zadostovalo za prezidavo. Nabirači niso nikakor pričakovali tako bogatih darov; videč toliko velikodušnost, so se župljani celó kesali, da niso stare cerkve podrli in nove sezidali. Prezidavanja cerkve pa Marn vendar ni dočakal v Horjulu, ker se je poprej preselil v Ljubljano.

Pa tudi poznejše mu je bila lepota horjulske župnijske cerkve vedno pri srcu. On je prvi sprožil misel, da so se zaradi vlažnosti cerkve namestu lesenih oltarjev postavili kameniti. Prvi znameniti dar, ki ga je dobila cerkev za vsako novo napravo, bodisi za oltarje, ali za orglje, ali za križev pot, ali za božji grob, prišel je navadno iz njegovih rôk. In kako se je veselil vsake nove naprave! S kakim veseljem je razkazoval gospodom, ki so prihajali z njim v Horjul, oltarje in druge novosti

v cerkvi, novo župnišče in gospodarsko poslopje! Še bolj pa ga je veselilo Horjulcev lepo vedenje v cerkvi in zunaj nje. Saj so bili to — vsaj deloma — bogati sadovi njegovega delovanja.

Že v Horjulu je Marn ves gorel za šolo. Na lastne stroške je najel sobo, v kateri je podučeval otroke v krščanskem nauku ter v slovenskem branju in pisanju. Povrnil je tako horjulskim otrokom ono ljubeznivo skrb, katero je nekdaj zanj imel pokojni štangarski župnik Martin Urankar.

Na žalost Horjulcem in njihovem župniku se je moral Marn, poklican dné 1. oktobra l. 1857. za profesorja na ljubljansko gimnazijo, le prehitro ločiti od Horjula. Lahko se reče, da mu je srce ostalo v Horjulu. Sinovska ljubezen do župnika Jerale, katerega je on in cela župnija v otroškem spoštovanju imenovala »gospoda očeta«, vlekla ga je zopet in zopet v Horjul. Prav do smrti njegove je bil — če ne večkrat — vsako leto vsaj enkrat v Horjulu. Po pravici se je lansko leto pohvalil, da ga razven njega morebiti ni duhovnika v škofiji, kateri bi hodil nazaj celih 35 let na prvo službo. Ni je bilo slavnosti, obhajane pri gosp. »očetu« Jerali, da bi se je Marn ne bil udeležil. Prihiteel je tudi k njegovemu pogrebu; saj ga je izguba duhovnega očeta prav tako bolela, kakor izguba telesnega očeta. Tolazila ga je pa misel, da njuna ljubezen s smrtjo ni pretrgana. »Gospod ,oče' in moja rajna mati sta mi v nebesih izprosil zopet zdravje«, rekel je navadno prijatelju, kadar je prebolel po kaki bolezni. Prav tako je pa tudi dva dni pred smrtjo sedanjemu župniku horjulskemu, ki mu je pripovedoval, koliko se v Horjulu moli za njegovo ozdravljenje, nekako vesel odgovoril: »Gospod ,oče' in mati me pričakujeta v nebesih.« Upajmo, da so se tam vsi trije zopet združili v ljubezni!

Da bi imel tudi kak viden spomenik gospod »očetove« ljubezni po smrti njegovi, izprosil si je podobo patrona sv. Aleša. Čedno jo je dal popraviti ter jo obesil nad svojo posteljo. Ukazal pa je, izročiti jo po smrti zopet v Horjul. »V Horjulu sem jo dobil«, rekel je za smrt bolan, »v Horjul naj gré zopet nazaj!« Minulo jesen je rekel prijatelju »Horjulcu«: »Sedaj, ko bodem v pokoju imel več časa, lotim se životopisa rajnega gospoda »očeta« Aleša, ter ga priobčim v prihodnjih Drobtinicah.« Pač takrat

še ni mislil, da isti letnik «Drobtinic» prinese njegov življenjepis.¹⁾

Ljubezen, katero je pokojni Marn gojil v srcu do gospoda «očeta», imel je tudi do njegovega naslednika. Ni jih skoro bilo velikonočnih praznikov ali godovanja farne pomočnice sv. Martje ali rožnivenške nedelje, da bi ne bil prišel v Horjul službo božjo opravljat. Vesel je bil, videč, kako ljudstvo pridno v cerkev dohaja in kako zvesto posluša njegove vselej dobro premišljene govore. Vesel je bil vsodbudnega obnašanja vernikov zlasti pri velikonočni procesiji, ko je malo da ne vsa fara glasno molila sveti rožni venec. Videli so ga pri takih prilikah do solz gajnega.

Njegova prva pot, kadar je prišel v Horjul, bila je vselej v cerkev, počastit presv. Rešnje Telo, druga pa na pokopališče, pomolit na grobu «gosp. očeta» Jerale. Praznih rôk ni prišel nikoli. Najrajši je delil med razne osebe, starejše in mlajše, primerne knjige.

Da so horjulski župljani «gospoda Jožefa» jako spoštovali in prisrčno ljubili, umevamo torej lahko. V hvaležno priznanje mnogih zaslug za cerkev in za povečevanje službe božje v Horjulu so ga dné 24. februarja l. 1889. enoglasno izvolili za častnega občana.

Sedanji horjulski gospod «oče» pa ga je poslavil na prav poseben način tako-le: Ko je bival Marn pred kakimi sedmimi leti na počitnicah v Horjulu, povabil je gospod župnik sedem svojih součencev iz Ljubljane v Horjul, da bi skupno pozdravili svojega nekdanjega učitelja. Pod jablano na vzvišenem kraju je dal gospod župnik postaviti preprosto klopico. Nanj posadé Marna ter krstijo prostor za «Marnomir», kar je zelo veselilo častitljivega gospoda profesorja.

Ker zaradi proslavljenja svojega dné 4. oktobra l. 1892. ni mogel priti v Horjul, da bi obhajal tam rožnivenški bratovski praznik, prišel je z mil. gospodom prelatom dr. Čebaškom nekaj dnij pozneje. Vrnivšega iz Horjula je napadla z vso silo bolezen,

¹⁾ Ali mar ne bi hotel sestaviti za «Drobtinice» životopisa gospoda «očeta» horjulskega njegov drugi duhovni sin? Mislimo, da bi storil dobro delo.

ki ga je spravila v prezgodnji grob. Tako je bila gosp. Josipa Marna prva in zadnja pot kot duhovnega pastirja v Horjul, ki se je po njem še bolj poslavil, upamo, ne samo pred ljudmi, ampak tudi pred Bogom.

VII. Gimnazijski profesor.

Gotovo si Marn kot novoposvečen mašnik v jeseni l. 1855., ko je šel v Horjul za duhovnega pomočnika, ni mislil, da ga je odločil Bog za kaj drugega, kakor za dušnega pastirja. Dosedanja njegova vzgoja in teženje srca pa rahlo zdravje sta ga vlekla v dušno pastirstvo. Res je sicer, da se je ves čas svojega šolanja marno uril tudi v slovenščini; a storil je to iz veselja, iz ljubezni do mile materinščine, brez postranskega namena. A človek obrača, Bog pa obrne.

Pred začetkom šolskega leta 1857. ga obišče v Horjulu tedanji gimnazijski vodja Jan. Nep. Nečásek ter ga povabi, naj prevzame na imenovanem zavodu učiteljsko mesto za veronauk in slovenščino. Profesor Francíšek Seraf. Metelko, v VII. in VIII. razredu l. 1850—51. Marnov učitelj v slovenščini, je bil namreč čisto oslabelel in oslépel. Prosil je zaslužene pokojnine ter oproščenja iz službe učitelja slovenščine, katero je opravljal 40 let. Od knezoškofa Antona Alojzija Wolfa dojde Metelku povelje, da pred izstopom iz službe predloži po svojem prepričanju trojico, iz katere bi se mu izbral najsposobnejši naslednik. Na prvem mestu je priporočil Metelko horjulskega kapelana Josipa Marna, kar je dalo povod prej navedenemu nepričakovanemu obisku Nečáskovemu v Horjulu. Vsled tega izvoli knezoškof Anton Alojzij Marna za namestujočega veroučitelja, kateri nastopi začasno takoj z začetkom šolskega leta (1. okt.) 1857. tudi profesuro iz slovenščine. Podučeval je prvo leto slovenščino v I., VII. in VIII. šoli ter v I. šoli latinščino. Vmes pa je podučeval tudi veronauk v I. in II. šoli mesto bolehnega gosp. Antona Globočnika. V šolskem letu 1858.—59. je podučeval zaradi bolezni gosp. Antona Globočnika veronauk na zgornji gimnaziji in po gosp. Globočnikovi smrti je bil imenovan dné 5. avgusta 1859. za stalnega veroučitelja. Dné 13. julija l. 1860. je prestal z dobrim uspehom tudi profesorsko preskušnjo iz slovenščine pred izpraševalno

komisijo na Dunaju, katere ud je bil tudi slavnoznani štajerski rojak Fr. Miklošič. Potrjen dné 8. avgusta l. 1863. za stalnega gimnazijskega učitelja, je dobil naslov profesorja dné 18. decembra leta 1866. ter bil dné 1. julija l. 1885. povišan v VIII. plačilni razred.

Dasi je dospel tako nepričakovano do jako težavne in imenitne službe v škofiji, vendar si ni nikdar želel premembe, ker je spoznal v volji svojih prednikov voljo previdnosti božje, katero je hotel vedno in zvesto izpolnjevati. Zato pa je dosegel ravno v izpolnjevanju volje božje za-se in za učence svoje krasnih uspehov.

Razmere slovenščine na gimnaziji v tistih časih nam najboljše opisuje Marn sam v ogovoru do profesorjev o priliki, ko mu je c. kr. šolski nadzornik J. Šuman dné 4. oktobra l. 1892. pripel na prsi viteški križec Franc-Jozefovega reda. Dejal je takrat Marn med drugim: «Ne morem in ne maram vam pripovedovati, kako je bilo pred 48 leti, ko sem vstopil kot učenec, ali le pred 35 leti, ko sem vstopil kot učitelj v to hišo: kako s slovenščino ¹⁾, kako na slovenskem slovstvenem polju. Ne maram vam razlagati, da sem l. 1857. vstopil za časti in hvale vrednim učenim možem, ki pa postaran ni imel več potrebne veljave. Tedanji ravnatelj Nečásek je hodil dve leti z njim v šolo — njemu v obrambo. Red ali «klas» iz slovenščine se ni štel: brez pripravnih knjig učiti sem moral — s kmetov dospel v katedro VII. in VIII. razreda — slovenščino po nemško. Dokaj truda mi je bilo, da sem pripravil učence, da so najboljši v čast si šteli najboljše rede dobivati tudi iz slovenščine. Ne morem vam razlagati, kolike borbe so bile, da se je slovenščina smela učiti po slovensko, da se je pripustil veronauk v I. gimnazijskem razredu razlagati tudi po slovensko.»²⁾

¹⁾ Marn je bil prvi, ki je objavil v gimnazijskem izvestju l. 1860. spis v slovenskem jeziku z napisom: «Slovanskega cerkvenega jezika pravo ime, prvotna domovina in razmere proti sedanjim slovanskim jezikom»; l. 1861. pa: «Slovnice slovenskega jezika.»

²⁾ Leta 1857. je moral Marn slovenskim dijakom razlagati krščanski nauk v nemškem jeziku. S pomočjo vodje Jan. Nep. Nečáska je priboril od šolskih oblastij, da je smel že l. 1861. predavati krščanski nauk v slovenščini. In ko je bil spisal pokojni realčni profesor Anton Lesar l. 1863. slovensko «Liturgiko», sprejela se je takoj kot učna knjiga za II. šolo. Od l. 1870. je razlagal tudi zgodbe sv. pisma v III. in IV. šoli slovenskim dijakom na podlagi materinščine.

Ravno v tistem govoru pa je kazal tudi, kako so se razmere premenile v 35 letih na korist slovenščini, rekoč: »A zdaj! Kolika izprememba! Kak razložek! Kolik napredek! — Tovarišev učitelj sem štel 120, dijakov v veronauku in v slovenskem jeziku pa štejem na tisoče in tisoče. In srcé mi radosti igra, kadar se oziram v duhu okrog po svetu in vidim, da v vseh stanovih, — v vseh strokah hvalno, da slavno delujejo že moji učenci, in skoro da delovali bodo že njihovi sinovi! O, da bi delovali vsikdar tako, da bi bilo njihovo prizadevanje na čast Bogu in njim na korist, na čast in korist mili domovini, cerkvi in državi; oj, da bi delovali po starem čislanjem geslu slovenskem: «Vse za vero, dom, cesarja!»

Morda največ zaslug za ta napredek slovensčine si je pridobil ravno Marn. Dasi morda ne toliko z živo besedo, navduševal je vendar s temeljitim obravnavanjem tvarine učence za slovensko govornico, slovensko in slovansko slovstvo! S kako vnemo je pripovedoval v šoli o narodnih slovanskih, o sv. bratih Cirilu in Metodu, početnikih našega slovstva! Kako natančno je opisaval može, ki so gojili med Slovani versko in narodno prosveto! Imenujem ti, dragi čitatelj, ki si imel srečo biti Marnov učenec, samo nekaj imen, in takoj ti je živo pred očmi ona srečna doba tvoja, ko si se po besedah in dejanjih častitljivega učitelja navduševal za najlepše vzornikero doljube. Dobrovsky, Kopitar, Vostokov, Šafařík, Miklošič, Sreznovskij, Hanka, Hanuš, Hattala, Brčić, Rački, Metelko itd. — ta imena ti v hipu obnové one prelepe ure, dneve in leta, ko si se vnemal ob gorkem srcu duhovnika-rodoljuba za vero in narod! Četudi ni govoril v šoli glasno, četudi je tu in tam nekoliko pokajšjeval: tehtna, jedrnata in pregledna predavanja njegova so te navduševala za milo slovenščino.

Prav kakor v slovenščini, trudil se je pobožni Marn tudi za napredek v veronauku in čednostnem življenju gimnazijske mladine. Predaval je vsikdar prepričevalno, odkrito in jasno. Polovičarstva ni poznal, dokaz, da se je vedno dobro pripravljaj.

«Kdor hoče priti za menoj, naj zataji sam sebe, naj zadene svoj križ vsak dan in naj hodi za menoj.»¹⁾ S temi besedami

¹⁾ Mat. 16, 24; Luk. 19, 23.

božjega učenika je ogovoril prvič gimnazijsko mladino. Pri vsaki priliki je kazal na vzgled božjega dijaka, na dvanajstletnega Jezusa pa na patrona gimnazijske mladine, sv. Alojzija.

Cerkvene govore je kaj marljivo sestavljal in spisoval. Bili so večinoma pristrčni in jedrnati. Velika cerkev častitih uršulink mu je slabotnemu prizadevala mnogo telesnega napora, a nikdar se ni pritoževal. Bolehnemu so se večkrat ponujali drugi gospodje, da bi o takih neprilikah mesto njega opravili dijakom službo božjo. A vsako tako ponudbo je redovito hvaležno odbil, sklicujoč se na svojo dolžnost. Nedeljske pridige ali ekshorte so bile, ko je nastopil službo, seveda nemške. Ko se je pa l. 1890. preselila kranjska nižja gimnazija v Ljubljano, bile so dovoljene za obe spodnji gimnaziji slovenske pridige, tako, da je eno nedeljo slovenska, drugo pa nemška. Dne 28. septembra l. 1890. je prvič nagovoril v cerkvi dijake v slovenskem jeziku.

Kar pa je dijake učil, izpolnjeval je vselej tudi sam, dobro vedoč, da beseda gane, vzgled pa vleče. Svaril je učence zlasti pred hinavščino, ter «Istinič-Resnicki» marsikaj pisal v ta namen. Odkrit, kakor je bil, je hotel, naj so tudi gojenci njegovi odkritosrčni in moški, če treba kdaj vsled tega tudi kaj pretrpeti.

O tem, kako je rajni Marn ljubil mladino, pripovedoval bi lahko marsikateri sedaj že častitljiv njegov učenec. Ne le da je bil v šoli ljubezniv in pravičen do vseh, bolj revne in pridne dijake je večkrat k sebi povabil na dom: tega je vspodbodel za pisateljevanje, onemu je posodil knjigo, drugemu jo je podaril, tretji je hodil k njemu po časnik, četrti je dobival za stanovanje, za obleko itd., kratko: imel je do mladine odprto srce in odprte roke. Pač res: Marn je ljubil mladino dejanski. In po vsej pravici je on smel, jemaje slovo od nje, zaklicati tovarišem: «Ljubite učečo se mladino!»

S tovariši svojimi, s profesorji, je bil — če le mogoče — v lepi edinosti. Bil je prizanesljiv za človeške slabosti, a povzdignil je tudi resno glas, kadar se je šlo za načela. In beseda njegova se je v učiteljskem zboru, dasi ne vselej rada, poslušala in navadno tudi uvaževala. Čim starejši je postajal, tem potrpežlivejši je bil. Imel je sicer marsikatero grenko prestatiti od katerega tovariša, ker je odločno zastopal duhovniško stališče

svoje; a velikodušno je pozabil hitro vsako osebno nasprotovanje. V zadnjih letih se je večkrat pohvalil zlasti s profesorji — nekdanjimi učenci svojimi.

Vsi vodje, s katerimi je Marn skupno deloval na gimnaziji, gg.: Jan. Nečásek, Jak. Smolej, Jos. Šuman in Andrej Senekovič, so ga jako spoštovali, kar sta zadnja dva očitno pripoznala v dan poslavitve njegove z viteškim križcem Franc-Jozefovega reda. Drugi pritrjuje temu ustno in pritrjeval je dejanski, živeč, dokler je bilo srce Marnovo, ž njim v najlepšem soglasju.

Pravo prijateljstvo pa je družilo Marna in njegovega prvega vodjo Jan. Nep. Nečáska. Povedali smo že, da si je ravno Nečásek največ prizadejal, da si je pridobil Marna za učitelja na gimnazijo. In ni se varal v svojih nadah. Marn mu je bil popolnoma udan. Nasproti pa je tudi Nečásek Marnu popolnoma zaupal. Tako je nastalo ono tesno prijateljstvo med obema, ki je tako blagodejno vplivalo na procvitanje ljubljanske gimnazije v tistih letih. Vodja Nečásek je namreč, vedno v zvezi z gg. katehetoma Marnom in dr. Gogolo, jako modro vodil gimnazijo, dokler se ni l. 1862. preselil v Prago za ravnatelja na gimnazijo staromeško.

Kako tesno sta bila zvezana vodja Nečásek in Marn, pričaj to, da je Nečásek dvakrat obiskal o počitnicah rojstveno hišo Marnovo v Štangi, in da je Marn obiskal Nečáska v Pragi l. 1863., ko je popotoval v Velehrad, ter ga po smrti († 1866.) tako ljubeznivo opisal v XIII. letniku «Jezičnika».

Prav v tem letniku je opisal Marn tudi enega svojih najljubših učencev: Antona Umeka Okiškega. Ne omenjal bi tega, da ni Marn prav tukaj razvil prekrasnih nazorov o vzgoji srednješolske mladine. «Gorje», piše «Jezičnik» XIII. na str. 4., «mladini brez blagih vzorov; trikrat gorje z neblagimi ali zanižnimi! — Čut o dobrem, pravem in lepem je vsadil človeku že Stvarnik v srce; treba je, da ga v otroku vzbudijo in potem skrbno gojijo oni, katere mu je sam Bog dal za svoje namestnike. — Blagor mladeniču, kateri se, v vinogradu Gospodovem vcepljen, dobro prime, in kakor mladika na trti čvrsto raste, prav cveté in lepo plodi po zgledu Kristusovem, kateri nam je v krščanstvu prvi in poslednji vzornik.»

Po teh načelih je vzgajal Marn mladino v šoli in v cerkvi z očetovsko skrbjo in z ljubeznijo.

Gledé na ljubeznivost in skrbljivost do učencev so ga radi primerjali njegovemu spredniku, zaslužnemu gosp. Jožefu Globočniku, ki je bil obče znan zaradi ljubeznivosti in dobrosrčnosti. Znal pa je Marn biti tudi odločen in resnoben, če je opazil pri učencih zlobnost ali lenobo. Vendar se je tudi za razposajeno mladino rad potegnil in mnoge je rešil preostrih nasledkov mladostne neprevidnosti in pre nagljenosti. Ni torej čuda, da si je osvojil tisoč in tisoč src svojih učencev, katerih se mnogi sedaj v visokih službah s hvaležnostjo spominjajo svojega preskrbnega, ljubeznipolnega učitelja. Pa tudi visoka cerkvena in šolska oblastva so na izredne načine pripoznala velike Marnove zasluge. Kazalo se je sicer, da se mu bode godilo, kar poje Prešeren o slavnih možeh: «Da jim slovelo ime, ko jih zagrnil je grob». Vendar je bila to le neka začasna senca, da se je poznejše v toliko svetlejši luči pokazalo, kakšnih izrednih zaslug si je pridobil Marn na cerkvenem, šolskem in slovstvenem polju. Prva je bila cerkvena oblast, ki je Marna odlikovala: ljubljanski knezo-škof ga je imenoval dné 11. marca l. 1887. konzistorijalnim svetovalcem. — Sedaj pa so se vrlemu šolniku časti kar kopičile. Presvetli cesar ga je na predlog škofijstva imenoval dné 26. januarja l. 1889. za častnega kanonika ljubljanskega prestolnega kapitelja. — In 2. septembra l. 1892. je bil o priliki umirovljenja po predlogu bivšega deželnega predsednika Andreja barona Winklerja poslavljen od presvetlega cesarja z viteškim križcem Franc Jožefovega reda. — Še nam je v živem spominu, kako se je vršila dné 4. oktobra l. 1892. prelepa in vspodbudljiva šolska slavnost, ko je g. deželni šolski nadzornik Jos. Šuman vpričo gg. profesorjev obeh gimnazij in vpričo gimnazijske mladine pripel na prsi zasluženemu šolniku vidni znak cesarske milosti.

Zvezda se na prsih sveti,
Cesar c'ló ga čisla sam. —
Kdo je mar?
Ta pravičen korenine
Je slovenski oratar.

VIII. Počitnice.

Po desetih mesecih trudapolnega podučevanja in učenja si želi vsak profesor in vsak učenec — naj je tudi zdrav in trden — oddihljeja. Duševne in telesne moči, toliko časa dan na dan napenjane, morajo se umiriti in pokrepčati. — Ko so se bili apostoli povrnili z misijanskega pota, na katerem so po ukazu Zveličarjevem oznanjevali sv. evangelij, tedaj jih Sin božji prijazno povabi: «Pojdite . . . v samotni kraj, in si malo počite!»¹⁾ Kdo bi bil torej nevoščljiv profesorjem in učencem za počitnice? Treba je seveda skrbeti, da se prav obrnejo. Naj se duh in telo le odpočijeta v domačem, družinskem krogu, pa v družbi prijateljev! A nikdar nas oddihljeji ne smejo ločiti od Boga, od reda od njega postavljenega v božjih in cerkvenih zapovedih. Še bolj kot med šolskim letom se moramo takrat z Bogom družiti, ker imamo toliko prostega časa in ker duh ni napet s težkimi vednostnimi vprašanji. Naj vsi oni, ki uživajo počitnice, pogostokrat kličejo: «Ostani pri nas Gospod!»²⁾ «Ne pusti me, ločiti se od Tebe!»

Kot dijak je hodil Marn na počitnice k svojim starišem. Vedel se je vsigdar dostojno in pobožno. Le dobro in vspešno pripovedujejo še danes o njem. Tovariši so ga radi obiskovali, ker so bili pri Pavličevih zmerom dobro sprejeti. Čas je vedno dobro obračal. Privoščil si je potrebnega oddihljeja, a knjig in molitve ni nikdar zanemaril. Vsak dan je vsaj nekoliko čital in se učil ali blizu hiše pri mizici med sadnim drevjem, ali na klopici v smrekovem gozdiču nad hišo. Rad je zahajal tudi na Račico k Mrtvozovim, kjer je otroke podučeval v branju, pisanju in krščanski nauku. Zahajal je večkrat tudi k domačemu g. župniku Urankarju, ki ga je imel jako rad in prav po očetovski ljubil. Vsako nedeljo in vsak zapovedani praznik je bil, kakor je sam z veseljem pripovedoval, pri njem na obedu. Namestoval mu je na počitnicah profesorja, kateheta in izpovednika. Za tako očetovski ljubezen pa je bil Marn dobrotniku svojemu srčno hvaležen. Že tistikrat je kazal hvaležnost s tem, da je pomagal peti na koru in kot dijak višjih šol tudi pred

¹⁾ Mark. 6, 31. — ²⁾ Luk. 24, 29.

oltarjem o Božiču in o Veliki noči. Kot bogoslovec je rad pridigoval in tudi pozneje kot profesor je rad hodil pomagat svojemu dobrotniku.

Pa tudi kot učitelj je bil Marn vesel počitnic. Bolehen in slaboten se je vsako šolsko leto toliko utrudil, da je bil počitka potreben. A tudi dneve počitka je znal obrniti ne samo v veselje, ampak tudi v korist. V mlajših letih je rad popotoval. L. 1863. ob tisočletnici slovenski je romal na Velehrad, po Moravskem in Češkem. Izkušnje svoje na tem potovanju je priobčeval po «Danici» v dopisih z Velehrada, iz Olomuca, Prage itd. Pri drugi priliki je potoval po Tirolskem, Hrvaškem itd. Kranjsko deželo in slovenske pokrajine je prehodil večkrat. V domači škofiji so ga marsikodi željno pričakovali na počitnice prijatelji in znanci ter učenci tistih krajev, ki so tudi bili vsigdar deležni njegove ljubeznivosti. V družbi je bil kaj rad srčno vesel, v občevanju pa vsigdar skromen. V vesele zdravice je znal prav duhovito vpletati lepe nauke in misli globokega pomena. Rad je povedal zlasti v družbi dijakov in bogoslovcev prelepi nauk, ki ga je njemu podal častitljivi župnik horjulski Jerala, ko se je hodil predstavljat kot novodošli horjulski kapelan svojim duhovnim tovarišem-sosedom. «Le pojdite», dejal mu je, «pa pomnite evangelijske besede: Et observabant eum — Gledali so nanj.»¹⁾

Videli so ga radi, kamor je prišel. Za nekdanje učence svoje, zlasti boljše, je imel do zadnjega prav posebno pozornost. Obisk njegov pa je bil zmiraj vspodbudljiv. Vsakemu je vedel kaj primernega svetovati, vsakega za to in ono navdušiti in če treba tudi — poučiti. O tem pričajo bivši učenci njegovi, razstavljeni v raznih službah v domači deželi.

Izredno je ljubil nekdanje součence. Nobenega ni zgrešil, da bi ga ne bil od časa do časa obiskal, četudi ga je moral iskati v oddaljenih ali celo jako goratih krajih. Bil je sicer rad v veseli družbi; šumne, dolgotrajne veselice pa mu niso ugajale nikdar. Nedolžno veselje v domačem krogu mu je prijalo najbolj. Posebno priljubljen kraj mu je bila o počitnicah Bohinjska Bistrica, pri predragem mu tovarišu, župniku, duhovnem svètniku in deželnem poslancu J. Mesarju. Rekel je večkrat: «Tam

¹⁾ Prim. Mark. 3, 2. Luk. 6, 7.

v svežem planinskem zraku si najbolj odpočijem in se najbolj utrdim.» Več tednov je navadno vsako leto od l. 1865. dalje gori preživel o počitnicah. Ljudje so se bili obiskom njegovim tako privadili, da so vselej okoli sv. Jakopa začeli se popraševati, kdaj bodo prišli letos «ljubljski gospod»? Dolgo vrsto let je imel na Veliki Šmaren pri podružni cerkvi na Bitnjah slovesno sveto mašo in krepko pridigo, ki je navadno močno ganila dobro bohinjsko ljudstvo. Posebno tolažilno pridigo pa je imel na Veliki Šmaren l. 1881., ko se je bila dné 6. avgusta pred njegovimi očmi sesula novo zidana cerkev. Pridigoval je po večkrat vsake počitnice tudi v župnijski cerkvi in ljudstvo ga je vedno rado poslušalo. Bohinjci so ga sploh visoko spoštovali, ker se je rad priljudno ž njimi pogovarjal. Prilike k temu je imel dovolj, ker se je redovito sprehajal med poljem, najrajši pa na nekem nekoliko vzvišenem kraju srenjskega pašnika, ki nudi lep razgled po vsi bistriški dolini. Imenoval je v šali to mesto svojo «planino». Tudi še lanske počitnice se je mudil dalje časa v Bohinju in precéj pokrepčan se poslovil — za vselej, na žalost prijatelju in vrlim Bohinjcem.

Tudi «Gorjani» imajo Marna v dobrem spominu. Rad je namreč zahajal v Gorje k čislanemu gosp. duhovnemu svētniku Karolu Tedeschi-ju, ki mu je bil dobrotnik in prijatelj od mladih let. Tedeschi, čegar življenje in delovanje in prijateljstvo do Marna so «Drobtinice» opisale l. 1890., je namreč prej služboval v Prežganju (nekako od l. 1845.—52.) ter tistikrat spoznaval in ceniti jel dijaka in bogoslovca iz Štange, Josipa Marna. Iz očetovske ljubezni Tedeschijeve do Marna pa se je polagoma razvilo ono tesno prijateljstvo, ki je naposled vladalo med njima.

Tretje prijateljsko ognjišče, pri katerem se je Marn rad grel na počitnicah, bilo je v Slavini na Notranjskem, pri duhovnem svētniku in župniku g. Janezu Sajovicu. V mladostnih letih ni bilo sicer med njima posebnega prijateljstva. «V semenišču pa sem ga spoštoval», piše župnik Sajovic doslovno, «kot pravega Alojzija; vse njegovo obnašanje in ravnanje je bilo nekako vzvišeno, a preprosto in nedolžno, da sem ga imel že takrat za svetnika. Iz tega spoštovanja se je porodila in je vzrasla ljubezen prijateljska, katera je bila potem med nama.»

Iz Slavine jo je Marn strknil včasih tudi v Košano k šest-najstletnemu součencu, «farmanu» čast. gosp. Matiji Torkarju, ki je o rajnem napisal takoj po smrti nekaj zanimljivih črtic v «Slovcu»¹⁾, od koder so nekatere priobčene tudi v tem opisu. Marn pa je opisal Torkarjevo slovstveno delovanje v «Jezičniku», 1892., str. 20. in 21.

Košana je na skrajni jugozapadni meji škofije. Nji ravno nasproti na severovshodni meji je Čemšenik, gorata župnija, kjer je pred leti plodonosno deloval sedanji nakeljski župnik, č. g. Franc Romè, Marnov bližnji rojak, učenec in prijatelj. Kakor smo že omenili, obhajal je tu med mnogimi svojimi učenci, mlajšimi in starejšimi, tridesetletnico ter o raznih prilikah povelečeval službo božjo. Nekaterikrat je kaj ljubeznivo preslavljal v cerkvenih govorih ondotno farno varihinjo Marijo Devico v nebo vzeto.

Kako ponosna je bila in je še Štanga s «Pavličevim gospodom», mislimo si lahko. Dokler so mu živeli oče, zahajal je rad v domači kraj in rojstveno hišo. Tu in tam je pripeljal seboj tudi kakšnega prijatelja, n. pr. vodjo Nečáska, profesorja Vavrů-a i. dr. Pozneje, ko je rojstvena hiša prešla v ptuje roke in je mati živela pri njem v Ljubljani, pripeljal jo je dvakrat na njeno željo domov. Lahko si mislimo, kako je moralo boleti dobro ženo, ko je našla pri nekaj svoji, dobro urejeni, hiši vse ptuje; a razvedrila se je zopet kmalu poleg takega sina v gostoljubnem župnišču. Za Štango so bili Marnovi pohodi vselej jako imenitni. Storil je za rojstni kraj toliko, da zasluži ime štangarskega dobrotnika. In prav to nam dá povod, da izpregovorimo o njegovem razmerju do rojstnega kraja v posebnem oddelku.

IX. Marn in Štanga.

Na Štango so Marna priklepali mladostni spomini: «Ljubo doma, kdor ga ima, in prav ravna!» ponavljal je večkrat. Vlekla pa so ga tje tudi želje koristiti svojim rojakom. Župnijski cerkvi je bil ves čas svojega službovanja radodaren dobrotnik. Kakor je od prejšnjih tamošnjih župnikov Matija Marinke in Martina Urankarja prejel marsikatero dobroto, tako se je pod sedanjim župnikom skazoval hvaležnega za prejete dobrote. V zadnjih

¹⁾ 1893., st. 36, 37, 38 in 39.

letih se je namreč ta božjepotni kraj ves prenovil. Zvršila so se draga, umetna dela: prezidala se je cerkev, postavili trije novi kameniti oltarji, nova prižnica, oskrbeli novi zvonovi itd. Med prvimi darovalci je bil rojak profesor Josip Marn, ki je dal n. pr. za zvonove 50 gld., drugi pot 30 gld., za veliki oltar 50 gld., za stranska oltarja in prižnico 300 gld., za kip sv. Jožefa v kapelici, izdelan po Jos. Grošlju, 100 gld. itd.

Ceneč, kakor se spodobi, zasluge župnika Urankarja za izobrazbo tamošnje mladine in srčno hvaležen, da je po velikodušni skrbi tega za šolo vnetega moža dobil prvi šolski poduk in tako priliko za višjo izobrazbo, nagovarjal in podpiral je Marn vedno prejšnjega in sedanjega velezaslužnega gospoda župnika, da sta vzdržavala in da poslednji še vzdržuje v težavah šolo za silo. V Štangi namreč še do danes nimajo redne šole. Sprednik sedanjega č. g. župnika Mihaela Sajeta, č. g. Janez Teran, je bil priredil v mežnji sobo za učilnico ter podučeval mladino s pomočjo tedanjega organista Jereba. Prav tako podučuje tudi sedanji gospod župnik s pomočjo organista krog 80 otrok in ni je morda sedaj v onih hribih hiše, kjer bi ne znali brati in pisati. Jasen dokaz napredku je med drugim 51 udov družbe sv. Mohora v primeri z onim pred 17 leti. In za ta napredek gré veliko hvale in slave tudi g. Josipu Marnu, ki je poslal vsako leto petak, da je vpisal gospod župnik v družbo sorodovince, organista, cerkvene pevke itd. Prav tako je vpisaval v družbo sorodovince svoje v šmartenski fari. Podpiral je vedno tudi domačo šolo. In da zagotovi tam vsaj sedanje šolske razmere, napravil je še pri življenju ustanovo za gospoda župnika in organista. Od svoje svasti Jožmanovke je kupil namreč del posestva, ki meji na cerkev in župnišče in zraven dodal še obveznico za 100 gld., da se bodo plačevali davki od tega posestva, ki je vredno krog 600 gld. Z dohodki posestva, ki naj nosi ime «Marinišče» in katero uživata vsakokratni gospod župnik in njegov organist, naj se opravi dve sv. maši na leto za rajnega in njegovo sorodovino; organist pa naj ob teh mašah orglja, naj preskrbljuje očetov in bratova groba, dokler je mogoče, in naj župniku pomaga pri šoli, dokler jo on ima. Župljani pa organistu zaradi tega priboljška ne smejo utrčavati dolžnih doneskov.

Posebno lep dan je bil zanj angeljsko nedeljo l. 1891., ko se je obhajal v domači župniji sklep d u h o v n i h v a j, ki sta jih vodila čč. gg. lazarista Urban Nežmah in Marnov osebni prijatelj Karol Heidrich. Marn sam je služil slovesno sv. mašo in imel procesijo s presv. Rešnjim Telesom. Ne dá se popisati veselje njegovo, videčega duševno prerojeno rojstveno duhovnijo.

Lani v jeseni je celih osem dni prebil pri gospodu župniku. Imel je trikrat duhovno opravilo s pridigo. Obetal se je tudi za prihodnje, češ, sedaj, ko bom v pokoju, prišel bom večkrat. A ni ga bilo več: z rajskih višav blagoslavlja sedaj ljubljene sodrnike in rojake.

X. Marn — slovenski pisatelj.

«V narodih slovanskih» — pisal je djakovski biskup Strossmayer nepozabnemu očetu koroških Slovencev Andreju Einspielerju ob njegovi zlati maši — «so večidel duhovniki posebni ljubitelji, branitelji in utrjevalci narodnih pravic, svetinj in napredka. To je pa tudi čisto naravno, ker ima v tem oziru vsakemu svečeniku blesteti pred očmi vzgled večnega Svečenika našega, ki umirajoč na lesu sv. križa za ves svet, ravno tisti čas ni pozabil lastnega, četudi nehvaležnega naroda svojega.» Tudi pokojnega Marna prištevamo takim rodoljubom. Bil je narodu svojemu voditelj, ne sicer v hrupnem političnem boju — od tega ga je odvrčal učiteljski poklic —, ne v društvenem življenju, dasi ga ni zanemarjal. Bil je namreč ud malo da ne vsem dobrodelnim in katoliškim društvom ljubljanskim: «Katoliški družbi», «Katoliškemu tiskovnemu društvu», «Duh. podpornemu društvu» itd. Podpiral je «Vincencijevo družbo», «Društvo katol. rokodelskih pomočnikov» itd. Bil pa je voditelj najplemenitejših sinov naroda svojega — srednješolske mladine. Učil jo je z gorečnostjo vzvišenih verskih resnic in bogoljubnega življenja; učil jo je spoznavati in ljubiti materni jezik in druga slovanska narečja. Učil jo je pa tudi, in ne samo nje, učil, vodil je ves narod slovenski z lepimi spisi, iz katerih vsak veje ljubezen do Boga in do slovenskega naroda. Stal je celo vrsto let načelu prvemu našemu slovstvenemu zavodu «Slovenski Matici» ter spisaval celih 30 let

«Jezičnik» - a, s katerim je svetu razkril, kaj so rodoljubni pa učeni Slovenci že nabrali narodu svojemu duševne hrane.

Poudarjam, da mi v naslednjem ni namen opisavati natančno Marnovega pisateljevanja. To je storil že sam, navajajoč na koncu XXX. «Jezičnika» slovstvena svoja dela, «nekdanjim vrstnikom v spomin, prihodnjim pisateljem slovstvene zgodovine pa v razumno porabo». Tudi «Matica Slovenska» bo v letošnjem «Letopisu» dostojno ocenila Marnovo slovstveno delovanje. Zaradi prave podobe pokojnikove morajo pa vendar tudi «Drobtinice» podati nekaj črtic.

Povedali smo že na drugem kraju, da se je Marn lotil pisateljevanja v Alojznici, vspodbujen po tedanjem vodji dr. Janezu Krizostomu Pogačarju, ter da je bil l. 1851. urednik domačemu listu «Daníčici». Pomagali so mu pri listu J. Rogač, J. Žvegelj, J. Stritar, V. Lah in drugi. Pokazal pa se je še mlad tudi svetu po «Cerkvenem časopisu ali Zgodnji Danici», po «Vedežu» — listu za mladino, po «Slovenski Bčeli» in «Slovenskem Romarju» objavil je več manjših sestavkov.

L. 1855. je razodel slovenski mecen knez in škof Anton Alojzij Wolf trden sklep, na svetlo dati sveto pismo starega in novega zakona z razlaganjem po dr. J. Fr. Allioli-ju v slovenskem jeziku. To imenitno delo je izročil tedanjemu duhovnemu voditelju ljubljanskega semenišča Juriju Volcu, ki si je zbral več vrlih pomočnikov. Med temi nahajamo tudi J. Marna, kapelana horjulskega, ki je poslovenil in uravnal I. Ezdrove, Juditine in Esterine bukve.

L. 1863. je bilo Slovanom imenitno leto; praznovala se je namreč tisočletnica, odkar sta bila prišla slovanska blagovestnika sv. brata Ciril in Metod širit krščansko vero med slovanskimi narodi. Tudi med Slovenci se je navdušeno slavila tisočletnica z božjimi službami. Nekateri so romali v Velehrad na Moravskem, med njimi tudi Marn, ki je to leto uredil spominsko knjigo: «Zlati vek». Bila je o svojem času ta knjiga velikega pomena za utrjenje katoliškega in narodnega prepričanja in tudi še danes priporočamo, naj jo marljivo čitajo zlasti dijaki. Nasrkali se bodo iz nje goreče navdušenosti za vero in narod slovenski in rod slovanski.

Tega preimenitnega leta je izšel tudi prvi «Jezičnik». Mladostno vneti profesor slovenščine Josip Marn je začel namreč prav takrat v «Učiteljskem Tovarišu»¹⁾ spisovati «Pomenke o slovenskem pisanju» ter si izprosil naposled za nagrado nekoliko prostih odtiskov, katerim je dal naslov «Jezičnik». Jezikala sta namreč najprvo (I.—V.) v pomenkih «poredni Učence in neporedni Tovarš» o jeziku slovenskem, o raznih oblikah v pisanju, ki so se takrat jako hitro izpreminjale, za poduk in kratek čas; pozneje pa (VI.—VIII.) «Stari in Mladi Slovenci» o slovenskem pisanju gledé na sorodstvo med staro in novo slovenščino.

Z IX. letnikom pa je začel «Jezičnik» graditi lepo poslopje slovstvene zgodovine slovenske ter je je gradil do konca lanskega leta, ko je je s XXX. zvezkom nehal graditi, vzemši od Slovencev slovo, rekoč: «Jezičnik bi lahko snoval Knjigo Slovensko brez konca in kraja, kakor se na književnem polju slovenskem od dné do dné prikazujejo vedno novi pisatelji, ali — moči ne dopuščajo.»

Jezičnik ne opisuje slovstvenikov po določenem in časovnem redu, ampak opisuje jih tako in v onem redu, kakor se mu je zdelo važnejše in priličnejše z ozirom na časovne okoliščine. Ne podaje torej skladne, umetno sestavljene slovstvene zgodovine, ampak obdeluje bolj posamezne kamene za tako pisano zgradbo, to pa iz vseh stoletij, kar se piše nova slovenščina, iz XVI., XVII., XVIII. in posebno obširno iz XIX. stoletja. S «Knjigo starslovensko» (Jezičnik XXVI. l. 1888.) pa je podal Marn učeno podlago za «Knjigo novoslovensko». Dobro je označil pesnik Ant. F u n t e k ob petindvajsetletnici «Jezičnikovi» pomen njegov v naslednjih verzih:

Poslopje si obširno stesal,
V njem kipe naših mož izklesal,
S cvetovi njih vrlin
Oktil jim spomin.

— — — — —
Da rod spozna očete,
Gojitelje prosvete.

¹⁾ Za 30letno sodelovanje pri «Učiteljskem Tovarišu» je izvolilo «Slovensko učiteljsko društvo», sedanji lastnik tega lista, Marna nekoliko pred smrtjo svojim častnim udom.

Opisuje pa «Jezičnik» slovstveno zgodovino slovensko po trdnih in jasnih načelih. Osebe, poudarja Marn vedno, naj se v književni zgodovini opisujejo le toliko, kolikor je potrebno in koristno za njeno pojasnjevanje. Pač pa naj se razlagajo knjige vsigdar tako, da se dobre priljubijo, slabe pa pristudijo. Povsodi poudarja, da, kakor vse stvari, preslavljalj tudi slovstvo neskončnega Boga.

Takoj v mladosti je bil Marn krepko zastavil pero. Ni se torej čuditi, da se je kmalu s častjo začelo izrekati njegovo ime. Volili so ga že v prvem občnem zboru prvega našega književnega društva «Matiče Slovenske» l. 1861. za odbornika in od tedaj je imel pri «Matici» vedno vplivno besedo. Prav do smrti ji je bil vsigdar najboljši svetovalec, najpridnejši pregledovalec društvu doposlanih rokopisov, najbolj goreč zagovornik, l. 1867. natančen zapisnikar in zvest ključar. In l. 1886., ko jo je že prej skozi dve leti vodil mesto dr. Josip Poklukarja kot namestnik — bil je izvoljen za «Matičnega» predsednika, kar se je potem leto za letom ponavljalo, dokaz, kakšno zaupanje je užival pri društvenih odbornikih, dasi se morda večina njih ni vjemala z njegovimi krščansko-katoliškimi političnimi načeli. Z miroljubnostjo, prijaznostjo, previdnostjo, tu in tam morda celó z malo popustljivostjo je znal v društvu ohraniti edinost. Z natančnostjo v poslovanju pa je s pomočjo gospodov odbornikov in tajnika uvedel v društvu najlepši red, ki se je prej dalj časa pogrešal.

Marn je vedno poudarjal, da «Matica» ne bodi učena akademija, a tudi ne samo založnica slovenskih šolskih knjig, ampak da ustrezaj po svojih močeh vsem dejanskim književnim potrebam slovenskega naroda, da torej izdajaj poudučne spise, a poleg tega góji učeno, kakor lepo knjigo! Njegovim nazorom je pritrдил naposled tudi odbor in v tem tiru je «Matica» mirno napredovala ves čas njegovega predsedništva. — Skrbel je Marn vedno tudi za to, da so se doposlani spisi presojevali z versko-nravnega stališča. Seveda se je moral večkrat prepričati, da duha — kjer ga ni — vdahniti ne more knjigi tudi predsednik z vsemi odborniki vred. — Pripoznati pa moramo, da je «Matica» v tem času vrlo napredovala. Zato uživa zaupanje doma in spoštovanje pri vseh slovanskih rodovih. Prva zasluga za to pa je pripisati

kanoniku Marnu. Naj bi duh njegov vel tudi v prihodnje v imenitnem našem književnem društvu!¹⁾

Odkar se je l. 1873. ustanovil «Slovenec», bil mu je Marn do smrti zvest sotrudnik, zlasti v prvih letih. Mnogo je izšlo v «Slovcu» krasnih člankov iz njegovega peresa. Rad je pisal posebno o šoli, o sv. bratih Cirilu in Metodu. Vaznejši spisi so posebno: «Katoličan gré na dan», «Dika jugoslovanska», «Slovan gré na dan» itd. Sotrudništvo pri «Slovcu» bi mu bilo postalo skoro da usodno. Neki članek in tesna zveza s «Slovenčevimi» izdajatelji in prijatelji sta ga spravila v nemilost rajnega knezo-škofa Janeza Krizostoma. Ne morem reči družega, kakor da pisatelj ni hotel nikogar žaliti, žaljenec pa ni prav umeval spisa. Zato pravi v predgovoru v XIV. letniku «Jezičnik»-a, v katerem opisuje otca Marka Pohlina in Valentina Vodnika, da, kakor se je v bridkem stanu ubadal in upiral Vodnik, tako je bil zlasti XIV. letnik «Jezičnikov» spisovan v bridkem letu (1876).

Bil je gosp. Marn vedno zvest in delaven ud in odbornik katoliške družbe. Kakor je v šoli mladini razlagal verouk in slovenščino, tako je rad vsa leta tudi v katoliški družbi govoril sedaj o kakem verskem predmetu ter budil katoliško zavest, ali pa je poslušalce v nemalo slovensščino. Govore je tu in tam prinašala «Danica». V «Glasih katoliške družbe» (XV. l.) pa je priobčil l. 1880.: «Velik zdravnik je prišel z nebes, ker velik bolnik je ležal na zemlji», razpravljajoč prelepo priliko o usmiljenem «Samaritanu».²⁾

Marnove zasluge za slovstvo slovensko so neprecenljive. Ni sicer najplodovitejši pisatelj; a po svojem učiteljskem poklicu in po «Jezičniku» je kazal, kakšno bodi naše slovstvo, povzdigajoč vrline dobrih in šibajoč napake slabih naših pisateljev. Kazal je vedno, da se mora slovenski pisatelj pred vsem ravnati po nepremeljivih zakonih krščanstva. Poudarjal je dalje, da se morajo tudi posvetni pisatelji ozirati na slovstvo duhovsko in cerkveno. «Poglavitna namera moja zlasti v poslednjih letnikih (Jezičnika) bila je očitno ta, da bi posvetni rojaki nekoliko bolj se ozirali na slovstvo duhovsko in cerkveno. Kar je duša človeku,

¹⁾ Primerjaj govor gosp. prof. Levca na 28. občenem zboru «Matice Slovenske» dne 8. junija t. l. v «Slovcu», 1893, št. 131. — ²⁾ Luk. 10, 23—37.

to je duhovno slovstvo narodu. Duša in telo je popolnoma človek; sveta in posvetna knjiga — to še-le je narodu popolnoma slovstvo. Kdor torej kar prezira duhovno književnost, dela jednostranski in do prave popolne omike dospeti ne more. Iz takega neznanja prihaja posvetnemu razumništvu mnogotera nevednost in vnemarnost v duhovskih rečeh. To je napaka zlasti v krščanstvu, kjer bi se posvetno in sveto slovstvo, vsaj v dejanju, ne smelo ločiti, nikar se že pobijati.»¹⁾ Da bi čuli ta glas — zadnji glas, zadnjo voljo ali slovstveni testament kanonika Marna vsi slovenski pisatelji! Kako resno mu je bilo s tem glasom, priča tudi prava oporoka o skromnem njegovem imetku. Glavnim dedičem, oziroma izvršiteljem testamenta je postavil namreč «K a t o l i š k o t i s k o v n o d r u š t v o»²⁾, ki naj bi bilo Slovencem nekaka duhovska «Matica». Namen temu društvu je namreč izdavanje in razširjanje dobrih knjig in tiskovin razne vsebine ter podpiranje časopisov v versko-narodnem in avstrijsko-domoljubnem duhu uredovanih. «Sam sv. Duh», pravi, «mi je dal dobro misel po prejemu svetih zakramentov, da sem prvotno oporoko premenil popolnoma prosto.» Pač res, lepše ni mogel završiti svojega slovstvenega delovanja.

XI. Z n a č a j.

Kadar grob nemilo zine,
Angelj čist na svetu zgine.

Te prelepe besede slavnega Koseskega so mi prišle na um, ko sem premišljal, kako bi najkrajše in boljše označil Marnov značaj. Navedena sodba velja o Marnu — menim — v popolni meri, zakaj bil je res č i s t z n a č a j. Kakor je bil ves čas vnet Slovenec, tako je pa tudi vsigdar razodeval v vsem svojem vzornem vedenju lepe vrline našega dobrega naroda.

¹⁾ Jezičnik XXVII., 1889.

²⁾ Zapuščina je znašala z blagom vred nekaj nad 5000 gl. Spominjal se je pokojnik v zadnji volji z znatnimi zneski sorodnikov in nekoliko tudi nekaterih dobrotnih naprav (Marijanišča, Lichtenthurnine dekliske sirotišnice, Vincencijeve družbe konferencije sv. Nikolaja in Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov v Ljubljani). «Katoliškemu tiskovnemu društvu» utegne ostati krog 1000 gl.

V dijaških letih je bil ves čas izredno nežnega in nedolžnega srca in potem do zadnjega izdihljeja brez madežnega vedenja.

Bil je v resnici pobožen, duhovnik po volji božji. Po svojem poklicu se je gibal sicer med svetnimi profesorji in učenci, a bil je vedno najprvo duhovnik, potem še-le profesor. Sveto mašo in duhovske molitve je opravljal jako pobožno, redno in natanko. Da je molil s pobožnostjo, lahko pričajo oni, ki so ga opazovali pri oltarju, ali kateri so imeli priliko ž njim skupno moliti; da je molil s premislekom in razumom, razvidi se iz tega, ker je v svojih govorih in pogovorih rad kaj vpletal iz psalmov in dnevnih beril v brevijarju. Nikdar se od prijateljev, ki so bili pri njem v ljubeznivih gostjih, ali katere je on kot gost obiskal, ni dal motiti v svojih navadnih pobožnostih. Redovito se je moralo vsigdar vse zvršiti.

Z velikim zanimajem je hodil poslušat cerkvene govore, osobito očetov jezuitov; pa tudi domače govornike je čislal. Radi tega je bil posebno vesel meseca majnika, postnega časa, osmine presv. Srca Jezusovega in drugih izrednih pobožnostij. Ptuji pridigarji, ki so v zadnjih letih prihajali v Ljubljano v stolnico ali k nunam, opažali so hitro zvestega poslušalca duhovnika dolge rasti, milo žarnega obličja in redkih belih las. Kratko vsebino in glavne utiske takih izrednih govorov je rad svetu podajal v časniških poročilih.

Duhovnih vaj se je rad udeleževal, s posebnim zanimanjem še zadnje leto. Ob takih prilikah je veliko premišljeval, delal sklepe in si sadove premišljevanja — «lučice» jih imenuje askeza — prav pridno zapisaval. Ene take spominske «lučice» je celo hranil kot dragocen zaklad ter naročil, naj se izročé po smrti duhovnemu voditelju bogoslovcev, da še tem svetijo in jim ogrevajo mladeniška srca za požrtvovalno duhovniško delovanje.

Izredno je gorelo Marnovo srce za prečisto Devico Marijo. Ljubiti in častiti jo, ga je bila naučila že pobožna mati. Ta ljubezen mu je ponatorno z leti vedno rasla do smrti in — gotovo ni minula tudi še po smrti ne. Kaj rad in kaj lepo, prisrčno in navdušeno je o počitnicah tu in tam v cerkvenih govorih slavil nebeško svojo mater ter silno rad poslušal lepe Marijine pesmi. Kjer je govoril o Mariji, donašali so njegovi govori lepega sadu.

Na Mali Šmaren je govoril nekje prav ljubeznivo o čistosti Marijini, potem o lepoti in vrednosti čistosti sploh. Dotični župnik se mu zahvali za spodbudljive nauke, češ, »taka salatca in tako nežno zabeljena bode župljanom njegovim gotovo dobro teknila.«

Drugje je pridigoval na Veliki Šmaren. Ljudje, pošteni hribovci, so bili tako ganjeni, da so rekli: »Ko bi mi tako Marijo ljubili, častili, kot nam pripročajo ta preprijazni gospod, kako bi bili srečni!«

Nasprotno je pa tudi Marija ljubila svojega častilca in mu večkrat nego enkrat pomagala v dušnih in telesnih potrebah. Rajni je večkrat trdil, ozdravljen iz ponavljajoče se plućnice, da mu je Marija za precěj let podaljšala življenje. In dober prijatelj rajnega pripoveduje kot očitna dokaza Marijine milosti sledeča dogodka:

Leta 1861. sva bila z rajnim dogovorjena, da greva midva in najini materi z nama na božjo pot na sv. Višarje. Do Trbiža smo imeli lepo vreme; po noči pa začne hudo deževati. Utrujeni in slabotni g. Marn po noči ni mogel spati zaradi skrbij, kako bo hodil težavno pot na visoko goro. Zjutraj pa so ga osrčile preproste besede koroške romarice: »Srčnost velja, višarska Mati Božja bo pomagala.« In res je pomagala: srečno in veselo smo romali, da mi ostane tisto romanje vedno v prijetnem spominu.

Po pričevanju Marna samega ga je Marija rešila nesrečne smrti v Bohinjski Bistrici leta 1881. Še je Bohinjcem v pretresljivem spominu grozna nesreča, ki se je tam pripetila dné 6. avgusta imenovanega leta, ko se je zidala nova cerkev. Ravno dodelani stolp se je namreč zgrudil na cerkveni obok, udrl ga do kora v cerkev ter zasul v razvalinah več ljudij. Ravno takrat je bil g. Marn na počitnicah pri prijatelju č. g. župniku J. Mesarju. V jutru grozne nesreče po sv. maši so bili namenjeni vsi trije gospodje: župnik, kapelan Janez Jerala in Marn iti ogledovat napredovanje cerkvenega zidanja. Ker je gospoda župnika nekdo zadržal v službenih opravilih doma v sobi, je skupni ogled izostal in g. Marn je vzel ravno došlo Marešičevo knjigo: »Lurška Mati Božja« ter šel z njo v utico na vrt. G. kapelan Jerala gre pa vse eno ogledovat si zidanje. Kar zahrešči zvonik in pade na cerkveni obok. Gospod kapelan je hitel proti vratom, a pre-

pozno je bilo : v trenutku je stolp in cerkveni obok strašna groblja, v njej zasut gospod kapelan in z njim nekaj delavcev. — Gospod Marn je z g. župnikom Mesarjem sočutno žaloval po blagem nadarjenem kapelanu, katerega so izkopali seveda mrtvega iz razvalin še-le dné 9. istega meseca, ter hvalil Boga in Mater Božjo za milostno rešitev. Od tega časa je imel še večje zaupanje v Marijino pomoč. Kdor mu je Marijo v misel vzel v dolgi in jako mučni zadnji bolezni, ta ga je vsigdar potolažil. Ganljivo je povzdigoval večkrat solzne oči proti podobi Matere Božje, proseč jo, udan v voljo božjo, zdravja ali pa srečne smrti. Poslala mu je smrt. Prepričani pa smemo biti, da, kakor je bil njen goreč častilec v življenju, tako mu je bila tudi ona mogočna varihinja ob smrtni uri.

Za Materjo Božjo je častil gosp. Marn najbolj njenega čistega ženina sv. Jožefa, svojega patrona, sv. brata Cirila in Metoda, apostola slovanska, in sv. Mohorja in Fortunata, ki sta Slovencem prižigala luč sv. vere in ki jih tudi še sedaj podpirata v bogoljubnem življenju s svojo priprošnjo, zlasti proseča blagoslova prekornosti družbi, ki je po njih imenovana.

Odlikoval se je vse življenje po izredni pridnosti, da so mu že mnogi rekli: nomen — omen: Marn — maren.

Poudarjali smo že pridnost njegovo v mladih, šolskih letih. Poskušnjo iz slovenščine za učitelja v srednjih šolah samouku s hvalnim uspehom prestat, v tisti dobi, ni bila igrača; na višji gimnaziji slovenščino uspešno učiti, v tistem času, brez pripravnih pomočkov, ne lahka reč. A ni se ustrašil truda; vstrajno je preiskaval stare in nove slovanske knjige in brskal po raznih slovnica in slovarjih. Dokaz nam je »Jezičnika« prvi del. In ali ne velja isto o drugem delu, kjer je kakor čebelica nabiral gradiva za zgradbo slovstvene zgodovine slovenske? Niso sicer posamezni »Jezičniki« debele knjige, ki so prihajale na svitlo leto za letom, a vsakdo, če jih pregleduje tudi le površno, pač spozna, koliko priprav, raziskavanja in ustnih in pismenih vprašanj je bilo treba za vsak zvezek posebej.

Tudi o počitnicah ni miroval. Rad je pomagal v dušnem pastirstvu s pridigami in z obhajanjem slovesnih služb božjih. Pridigoval je, kakor je pripovedoval prijatelju leto dni pred smrtjo, v 35 župnijskih cerkvah ljubljanske škofije.

Močno je ljubil red in snago pa natančnost. V obleki se ni nikdar zanemari. Stanovanje mu je bilo sicer prostorno, preprosto, a snažno. Knjige, spisi — vse je moralo biti na svojem mestu. Rad je rekel, če je našel kje nered, nekoliko v šali, nekoliko resno: «*Serva ordinem et ordo servabit te*»: Skrbi za red, da te red ohrani! Površnosti ni trpel nikjer. Kake trditve ni izrekel, še manj zapisal, če ni bil popolnoma o njej prepričan. Na mnoge slovnične napake, ki so se po raznih knjigah dolgo širile, je rad opozarjal. Tiskarske pomote n. pr. je naglo iztaknil in marsikatero zabavo je to provzročilo v prijateljskem krogu. Če je pri kom zapazil kako nepravilnost, bodisi pri službi božji, ali v zasebnem življenju, pograjal je rad, seveda z najboljšim namenom.

Četudi je bil tako resnoben v izpolnjevanju verskih in stanovskih dolžnostij, vendar je jako ljubil nedolžno šalo. Če si mu povedal kak izviren osoljen dovtip, kako zadovoljno se je nasmejal! V družbi enako mislečih prijateljev sam prav detinsko vesel je tudi tovariše razvedroval z bistrournimi šalami, ki so bile navadno tudi globokega pomena.

Prijateljev je imel mnogo; a bil jih je tudi vreden, ker ravno prijateljstvo mu je bila tista cvetka, ki jo je znal varovati in gojiti s posebno pozornostjo. Bil jim je priljuden, postrežen in odkritosrčen; vedel je čislati njih dobro stran, a blagohotno je tudi opozarjal na napake, če jih je opazil na njih. Kadar jim je prišlo kaj navskriž, moralo se je hitro poravnati; zamere ni poznal. Le neke neprijetne razmere do pokojnega vladike P. so mu bile vsekale tako globoko srčno rano, da se mu ni mogla z lepa zaceliti. Videti je, da je bilo to njegovemu značaju popolno nasprotno; zato ga je tako peklo in je večkrat sam prišteval one dneve najbolj neprijetnim v svojem življenju. Da se je mnogo trudil z naravnimi in nadnaravnimi pomočki ono želo izdreti iz srca, to vemo, potrjuje nam to tudi prelepi životopis rajnega vladike P. v «Slovincu» l. 1884. Spominjal se je sicer onih britkih dni še ob koncu svojega življenja; blagodušno pa je tudi še pridejal skesano spoznanje, da je bil one srčne bolečine deloma tudi sam kriv.

Vzorna je bila njegova ljubezen do dijakov. Podpiral jih je, kakor smo opomnili na drugem mestu, vendar po malem,

da jih ne bi z darovi privajal zapravljivosti. Pri vsaki priliki se je potegoval zanje. Kakšne nerednosti njihove je rad izgovarjal z mladeniško lahkomišljenostjo. V zadnjih letih, ko ni več učil na višji gimnaziji, sodil je mladino našo morda še predobro. «Naša mladina je dobra», poudarjal je večkrat in trdil je to po pravici gledé nedolžnih nižešolcev, ki prihajajo iz doma pobožnih slovenskih starišev. A v srednješolskih letih se marsikaj zgodi znotraj in izven gimnazijskih zidov, na kar naj bi imeli vzgojevalci pozorno okó. — Z neko ganljivo očetovsko ljubeznijo se je Marn spominjal nekdanjih izvrstnejših učencev svojih. Hranil je celo od mnogih nekatere šolske zvezke, v katerih so svoj čas vpisavali šolske in domače naloge.

V občevanju je bil vseskozi plemenit, olikan za vsako, tudi višjo družbo; nasproti slabostim bližnjika prizanesljiv in rad povzdigujoč vrline njegove. Ni čuda torej, da ga je vse ljubilo in spoštovalo, in da je smrt njegova vsekala mnogo srčnih ran, ki se bodo dale le počasi zaceliti. Po vsej pravici obračamo k sklepu nanj lepe besede vrlega Koseskega:

Ko trombe glas, ko zvon doni
Od vrlega moža spomin.

XII. Slovo od solzne doline.

Odkar je bil Marn v šesti šoli prestal hudo plučnico, ni bil nikdar več trdnega zdravja. Plučnica se mu je večkrat ponavljala z večjo ali manjšo silo, in bil je silno občutljiv za prehlajenje. Razven tega mu je pustila prva plučnica neko srčno napako, ki ga je v življenju večkrat mučila in bila tudi vzrok njegove smrti.

Napori in vesela razburjenost slavnostnih dnij, ko so ga okrasili z viteškim križcem Franc-Jozefovega reda, bili so ga dokaj utrudili. Hotel se je razvedriti v ljubem mu Horjulu; tukaj zlasti še zato, da bi se priporočil Kraljici presv. rožnega venca, katere zaradi imenovanih slavnostij ni mogel v njen praznik sam pozdraviti. Došel je tje utrujen sicer in slaboten, vendar na bolezen še šam ni mislil. Horjulcem je dal še nekaj navodil, kako naj obhajajo 25letnico pastirovanja sedanjega gospoda župnika v Horjulu ter obljubil, da bo sam prevzel cerkveni govor za ono

slavnost. Drugi dan je hotel obiskati še prijatelja čast. gospoda Franca Rometa, župnika v Naklem. Pa božja previdnost je sklenila drugače. Vrnil se je iz Horjula domov na bolniško posteljo. Obljubljeno pridigo je imel mesto njega prijatelj gospod kanonik L. Jeran.

Bolezen je prihajala vedno hujša; prikazovala se je srčna vodenica. Na vseh svetnikov dan se je dal prevideti, uravnal časne reči ter klanjajoč se previdnosti božji čakal, kaj pride. Meseca decembra mu je odleglo toliko, da je trikrat v stolnici opravil daritev sv. maše in se doma vsedel k pisalni mizi, da konča XXX. letnik «Jezičnika», v katerem se, svest si svoje slabosti, poslavlja od Slovencev. Prijateljem je še vedno dopisaval, sam uravnaval, kako in kam naj se razpošlje dovršeni «Jezičnik», ter po tajaiku, ki je prihajal vsak dan k njemu, vodil «Slovensko Matico».

Kako ganljivo, vspodbudno je bilo opazovati pobožnega duhovnika tudi v bolezni! Junaško je prenašal bolečine, ves miren je bil in popolno udan v voljo božjo. Ni je bilo slišati besedice nepotrpežljivosti. To kaže pismo, katero je pisal za božične praznike prijatelju: «Predragi! Bog Vam daj vesele praznike in srečno novo leto! Jaz sem ubog trpin! V hudo šolo me je Bog vzal. Redko čast si dosegel tukaj, — pravi, če jo hočeš tudi tam, moraš jo zaslužiti drugače. Božje obiskanje je vselej dobro. To me tolaži. Četrto adventno nedeljo na sv. Tomaža dan sem se drznil maševati, s težavo. Upam, da na božič bom mogel opraviti vsaj eno sv. daritev. Zdravstvujte! Molimo drug za drugega!»

Res so za bolnika goreče molili zvesti prijatelji, hvaležni učenci, od njega podpirani reveži, dobri Horjulci in hvaležni rojaki, doma in v cerkvi. V veliko tolažbo mu je bilo, če si mu sporočil, koliko se moli, in da se opravljajo devetdnevnice za njegovo ozdravljenje. Tudi sam je mnogo molil za ozdravljenje, toda vedno s pristavkom, če je volja božja.

Na starega leta dan je nekaj pre naredil oporoko ter uravnal časne reči tako ravnodušno, da smo se mu čudili. Od novega leta dalje pa se je pripravljaval samo na zadnjo pot z večkratnim prejemom sv. zakramentov in molitvijo. Hudo mu je dejalo le to, da zadnjih 14 dnij ni mogel več opravljati duhovnih dnevnice,

katere je s toliko vestnostjo molil vsa leta duhovska. Rad je naprosil katerega gospodov, da mu je glasno čital brevijar, on pa je v duhu spremljal cerkveno molitev. In ko mu je ustna molitev zadnje dni že tudi delala težave, prosil je koga, da mu čita iz kake molitvene knjige, najrajši iz Kosarjeve «Nebeške hrane», ali iz zapisnika raznih molitev, katere si je bil tekom časa sam nabral in napisal v posebni knjigi. Nikdar ne smem pozabiti pretresljivih utiskov, ko sem mu molil glasno iz omenjene Kosarjeve knjige (II. del) večerno molitev za bolnika; s kakšnim sočutjem se je spominjal križanega Zveličarja in s kakim trdnim zaupanjem do Jezusa je izgovarjal za menoj zlasti besede: «O trpeči Jezus! bodi to noč ti moj tovariš na bolesteni postelji, in jaz tvoj tovariš v grenki ječi. Amen!» Večer na večer pa se je daroval Jezusu z znanim vzdihljejem! «O Jezus, tebi živim! O Jezus, tebi umrjem! O Jezus, tvoj sem živ in mrtev!»

Ko mu je vodenica prouzročevala prehuđe bolečine, prosil je zdravnika, naj mu jih polajša. Predno pa je zdravnik zvršil na nogah operacijo, prejel je iz nova sv. zakramente ter sam poprosil papeževega blagoslova. Pristrčno je prosil tudi duhovne pomoči v zadnjih trenutkih, kar se mu je izpolnilo, kajti ob strani mu je bil njegov duhovni voditelj, č. o. Tadej Gregorič r. sv. Fr., ko je zapuščal solzno dolino. V jutro smrtnega dné je večkrat goreče z očmi nekaj poprosil, a ni mogel zaradi slabosti izreči, kaj želi. Naposled ga postrežnica vendar razume, naj se opravijo zanj tri sv. maše. Tudi ta želja se mu je izpolnila. Ravno ko je umiral, opravila se je zanj sv. maša v ljubljanski stolnici. Dné 27. januarja krog 10. ure dopoldne je nehalo biti plemenito srce.

«O kako ga je bilo še škoda!» vzkliknil je pokojni Marn o smrti prezgodaj umrlega dr. Leona V o n č i n e (r. 1826, † 1874). Prav tako so vzklikali in tugovali o Marnovi smrti mnogobrojni njegovi prijatelji in nešteti njegovi hvaležni učenci, ki so vsi želeli, da bi jih še dolgo bodril, navduševal, z modrim svetom jih podpiral ter mirno užival zasluženi pokoj. A previdnost božja je obrnila drugače: poklicala je zvestega hlapca svojega zgodaj po zaslužno plačilo.

Stolni kapitelj ljubljanski, čigar častni ud je bil rajni, je v imenu glavnega dediča, «katoliškega tiskovnega društva», razposlal

smrtno oznanilo. Isto je storil odbor «Maticе Slovenske» vsem poverjenikom in mnogim udom po vseh slovenskih pokrajinah. Iz hiše «Maticе Slovenske» je plapolala črna zastava.

Sočutje ob prebritki izgubi se je kazalo od vseh strani. Ljudstvo in tukajšnji dijaki so ga hodili kropit kar v množicah, od daljnih krajev pa so prihajala sožalna pisma. Pravo bratovsko sočutje so pokazali zopet pri tej priliki celo bratje Hrvatje. Odbor «Maticе Hrvatske» je poslal «Matici Slovenski» ta le telegram: «Primate naše bratsko sožaljenje nad gubitkom Vašega prezaslužnoga predsednika. Neka mu bude kao žarnom svečeniku-domoljubu udanom prijatelju i odgojitelju mladeži, kao odličnom slovenskom piscu i uglednom «Maticе» predsedniku vječen spomin med narodom slovenskim! Slava mu!» V istem zmislu je izreklo sožalje «društvo sv. Jeronima», ki ima slične namene kot naša »družba sv. Mohorja».

Pogreb je bil v nedeljo, 29. januarja ob 4 $\frac{1}{4}$ popoldne. Pred hišo so blagoslovili pokojnikovo truplo prevzv. gosp. knez in škof Jakob Missia ter vodili sprevod v stolno cerkev, kjer so opravili cerkvene obrede, bogoslovci pa so krasno zapeli P. Angelika Hribarja: «Ego sum resurrectio et vita» — Jaz sem vstajenje in življenje, proseč pokojnikovi duši večnega mirú, truplu pa veličastnega vstajenja.

Iz stolne cerkve je vodil sprevod, katerega so se udeležili sorodniki, načelniki raznih oblastev, odbor »Maticе Slovenske», deputaciji omenjenih društev iz Zagreba, gg. profesorji obeh tukajšnjih gimnazij in drugih učilišč, dijaki in nepregledna množica ljudstva, mil. gospod stolni prošt dr. L. Klofutar, nekdanj učitelj rajnega v semenišču, na pokopališče pri sv. Kristofu. Položili smo ga na izraženo željo rajnega prav v oni grob, v kateri je bila pred dvanajstimi leti pokopana draga mu mati, blizu mesta, kjer se navadno pokopujejo duhovniki.

Po opravljenem cerkvenem obredu v cerkvi in na pokopališču je po dovoljenju cerkvene oblasti, kakor ukazujejo cerkveni predpisi, izpregovoril gosp. profesor Fr. L e v e c, «Matični» podpredsednik, rajnemu predsedniku v spomin te-le pokojnika častilne in značilne besede:

Dnevi naših let — v njih
je sedemdeset, in pri močnejših
osemdeset let; in kar jih je več,
so težave in bolečine!

Psalm. 89, 10.

Prečastiti prijatelj pa, čigar umrjoče ostanke izročamo danes hladni zemlji, niti psalmistovih let ni čakal!

A dasi nam prerano vzet, «veliko je končal!»

Tam pa, kjer je doslej bival in deloval, kjer sta njegovo blago srce in njegov bistri um stvarila nesmrtna književna dela, tam je nastala nenadomestna praznina!

Iskren kristijan in vzoren duhovnik, v pravem pomenu Istinič in Resnički, kakor se je sam rad imenoval, je z zgovorno besedo in spretnim peresom stavil vzore in branil večne resnice krščanstva!

Nam učiteljem predrag tovariš, goreč za občni razvoj vsega našega slovenskega šolstva, je z modrim svêtom lajšal težave našega stanú ter hodil pred nami svetel vzgled neumorne delavnosti.

Svojim učencem skrben učenik je vodil našo mladino celih petintrideset let ter v njeno dovzetno srce zasejal mnogokatero plemenito zrnce, ki se je pozneje razraslo v zeleno drevo, v drevo, ki zdaj rodi in bode še rodilo stoteren sad Slovincem!

Marljiv, kakor čebela, in delaven, kakor mravlja, nam je v neminljivih spisih opisal «očetov naših imenitna dela», korenito ocenil dične naše pesnike in pisatelje, ter prvim veleumom našega naroda, Linhartu in Vodniku, Prešernu in Levstiku, Metelku in Bleiweisu, Kopitarju in Ravnikarju, in mnogim drugim preteklih vekov in zadnjih dnij postavil sijajne spomenike — «aere perennius!»

Sam temeljito učen, je čislal znanje, kjer ga je našel; sam strpljiv in krotkega srca, je netil okoli sebe ogenj mirú in sprave, ogenj prave krščanske ljubezni in iskrenega spoštovanja.

«Globok bil mu um, čut gorák

Odzgor je dan,

Značaj je skôval si krepák,

Kot gôre nezmaján!»

Boljšega možá pač v zadnjih dneh ni imela Ljubljana, in okolo tega možá smo se zbirali radi zastopniki raznih stanov in

raznovrstnega prepričanja, kadar nas je sklical in vabil na složno delovanje v srečo in omiko našega národa.

Postavili smo ga na čelo prvemu našemu književnemu zavedu — idealni celoskupnosti slovenski.

Previdno, modro in uspešno je po valovitem morju krmil ladije naše «Slovenske Matice» dokler mu na veliko žalost vse slovenske zemlje krmilo ni padlo — žal veliko prerano iz njegove srečne roke!

A Tvoj pepel naj tihi mir pokriva!
Prerano vzet veliko si končal!
Objema Te mladika večno živa;
Dokler Slovén svoj jezik bode znál,
Med nami bodejo živele
Nesmrtna Tvoja dela!

Mnogo solzâ se je prelilo ob grobu pokojnikom. «Sveti Ti večna luč!» zaklical mu je marsikdo, in v tiho žalost vtopljeni so se ločili udeleženci pogreba s pokopališča, dobro vedoč, kako dragocen zaklad značajnosti, vernosti in marljivosti nam je s pokojnikom zakrila gomila.

Truplo Marnovo nam je sicer odvzela nemila smrt, a duha njegovega skalnato-vernega in biserno-domoljubnega ne vzemi narodu slovenskemu in zlasti njega cvetu, učeči se mladini, nikdar nobena sila!

Umetalen križ iz kovanega železa bode kazal kraj, kjer počiva Marnovo in njegove matere truplo. Najlepši spomenik pa so vsodbujajoča slovstvena dela njegova, zvršena za vero in rod. Zato se pridružujemo končujoč ta opis želji mladega pesnika v «Danici» (l. 1893, št. 5.):

Tvoj pa spomin naj med nami ne zgine,
Vzbuja na delo slovenske naj sine:
Da bi po Tvojih stopinjah hodili,
Vero in narod iskreno ljubili.

A decorative border surrounds the page, consisting of a double line of small circles. At each of the four corners, there is an ornate floral ornament with swirling lines and leaves. In the center of the page, below the title, is a small floral ornament featuring a branch with leaves and three dark berries.

C.

Raznoterosti.

Sv. oče Leon XIII.,
s slovanoljubno okrožnico «Grande munus» v roki.

Letošnje slovensko romanje v Rim.

(Opisal Janez Ažman.)

Kakor smo se l. 1888. radovali Slovenci petdesetletnice mašništva, tako smo se letos veselili petdesetletnice škofovanja papeževega. Pokazali smo zopet pri tej priliki, da nas v zvestobi do svete cerkve in v ljubezni do njenega poglavarja tudi močnejši narodi ne prekosé. Lepo je bilo brati in ganljivo je bilo slišati, kako so po vseh krajih naše mile domovine obhajali razne slovesnosti v papeževo proslavo. Na predvečer slavnostnega dneva (18. februarja) je gorelo na stotine kresov po naših gorah in hribih; mesta, trgi in tudi mnoge vasi so bile krasno razsvetljene (med mesti se je odlikovala posebno Ljubljana); topiči so pokali, po vseh zvonikih je slovesno zvonilo in pritrkavalo; tu in tam so se vršile primerne veselice. Posebno pa se je slavnostni dan (19. februarja) prvo postno nedeljo po cerkvah v ta namen obhajala božja služba kar se dá slovesno in praznično. Velika množica pobožnih Slovencev je ta dan pristopila k mizi Gospodovi darovat sad sv. obhajila na papežev namen in udeležiti se podeljenih odpustkov. Duhovniki pa so v navdušenih govorih proslavljali modrost in dela sv. očeta, užigali srca k stanovitosti v veri in k zvestobi do rimskega sedeža. Med tednom je šolska mladina še posebej ta dogodek praznovala za-se.

Pa še nekaj se je zgodilo v proslavo tega dogodka. Iz bližnjih in daljnih katoliških dežel so se osnovala in napravila skupna romanja k sv. očetu. Na poziv «Katoliške družbe za Kranjsko» se je oglasilo kmalu tudi po naših deželah toliko udeležencev, da je mogel gosp. Jožef Pavlin v Ljubljani prirediti poseben romarski vlak, ki bi samo Slovence pripeljal v Rim. Temu vlaku se je pridružil tudi pisatelj teh vrstic.

Ker bi to potovanje utegnilo marsikoga zanimati in je tudi sicer kolikor toliko pomenljivo, zato sem na prigovarjanje urednikovo napisal te črtice. Opomnim pa že naprej, da nihče ne pričakuj natančnega popisa krajev, mest, cerkvâ, svetišč in družih znamenitostij. To se obširno nahaja že v mnogih knjigah (prim. Gomilšakovo: Potovanje v Rim), pa bi tudi vsega popisati ne mogel, ker marsičesa sam nisem videl in bi tudi tesno odmerjeni prostor v »Drobtinicah« tega ne pripustil. Tukaj podajem le splošen popis tega romanja Slovincem v spomin in pripovedujem, kakšen vtisek je na nas naredilo to popotovanje.

I. Od doma do Rima.

Slovenski romarski vlak, okrašen s papeževo in cesarsko zastavo in s slovensko trobojnico, je odšel dné 10. aprila ob 9. uri iz Maribora in je pobral po celi poti do Gorice 224 večinoma slovenskih romarjev. Največ, seveda, jih je vstopilo v Ljubljani. Na vsaki postaji je čakalo več ali manj domačinov, zlasti duhovnikov, ki so nas prijazno pozdravljali in nam voščili srečno pot. Z nočjo vred smo prestopili laško mejo in potem, ko so v Vidmu naše reči pregledali, pospali smo po železniških vozovih, kakor smo vedeli in znali. Ko se je jelo daniti, bili smo že daleč na Laškem pri Ferrari in Bologni (Bolonji). Noč je bila hladna in videli smo okoli Bologne vse belo od slane. Kmalu od Bologne naprej se železna cesta vzdiguje in pelje popotnika čez apeninske gore, katerih vrhovi so bili še s snegom pokriti, v groznih strminah in nad črnimi prepadi skozi 46 večjih in manjših predorov v prelepo florenško ravnino. Kolikor smo mogli videti, ne imenuje se ta ravnina zastonj laški raj. Le škoda, da Florencije, (Firenze) t. j. cvetličnega mesta, nismo utegnili obiskati. Po kratkem postanku smo se peljali mimo Florencije naprej po toskanski in potem po etruški pokrajini proti Rimu. Dežela sama na sebi ni posebno prikupljiva našim očem, ki so vajene zelenih in obrasenih hribov; na Laškem pa so hribi goli in le slabo obraseni, sem ter tje z oljkami pokriti. Le redkokrat smo zapazili kak večji gozd. Posebnost laške dežele je tudi ta, da so mesta večinoma po hribih in gorskih robovih postavljena; popotniku se zdé kakor

močne trdnjave, kar so v resnici tudi bile zaradi mnogih vojsk in domačih preprirov posebno v srednjem veku. — Brez posebne nezgode smo dospeli dne 11. aprila zvečer ob 6. uri v večno mesto Rim. G. Žitnik, naš rojak in korni vikar šenklavski, ki že dalj časa biva v avstrijskem zavodu «all' Anima» zaradi višjih študij, pričakoval nas je na kolodvoru in nam odkazoval že pripravljena stanovanja, kar pa pri toliki množici ni šlo prav gladko. Poslednjič smo vendar dobili vsak svoje stanovanje ter smo trudni od dolge vožnje kmalu šli k počitku.

II. V R i m u.

Dne 12. aprila torej smo ostali v Rimu. — O Rim! kolikokrat sem na te mislil, kolikokrat sem hrepenel videti te — pa si skoro nisem upal kaj takega pričakovati, vselej so mi branile mnoge zapreke! In sedaj sem vendar dosegel to srečo, izpolnjene so moje želje, že sem v Rimu!

Na vse zgodaj smo duhovniki hiteli po bližnjih cerkvah opraviti daritev sv. maše, potem pa smo se vsi slovenski romarji zbrali po dogovoru ob 8. uri pred cerkvijo sv. Petra. Že ta prostor, ta svetovno znani trg sv. Petra navdaja popotnika s strmenjem in občudovanjem. Ta trg obkrožujeta v podobi konjske podkve dva hodnika podprta z 284 po 15 metrov visokimi stebrovi. Na sredi trga stoji petindvajset in pol metra visok obelisk iz enega samega rezanega kamena. Papež Sikst V. ga je dal leta 1586. tu sem postaviti. Na straneh obeliska mečeta dva vodometa vodo 6—7 metrov kvišku. — Toda stopimo v cerkev sv. Petra. Kako se je drugim godilo, ne vem; za-se pa vem, da mi je srce močno bilo in da me je nepopisljiv strah prešinjal, predno sem vstopil skozi druga vrata na desni strani. V cerkev sv. Petra vodi namreč iz krasne lope pet vrat. (Končna vrata na desni strani so navadno zazidana in se odpró le o svetem letu.) Ko smo vstopili, obstali smo od strmenja; nekateri naši romarji pa so kar popadali na tla in jih poljubovali! Počasi in z nekako boječnostjo smo potem stopali po gladkem in leskečem tlaku naprej. Pri vsakem koraku se nam je razodevala večja krasota. Naše strmenje pa je prikipeló do vrha, ko smo prišli do konfesije sv. Petra, to je do častitljivega groba, ki krije

truplo sv. Petra, in nad katerim gori noč in dan 89 svetilnic. Nad konfesijo kipi v zračne višave kupola sv. Petra, največji zidarski umotvor, kateremu ga ni para na celem svetu. Od tal do vrh križa meri 138 metrov (tedaj za tri navadne zvonike drug vrh drugega), njen zunanji obseg 192 metrov in notranji premer 42 metrov. — In kljub tem ogromnim razmeram je kupola vendar tako lahna videti, kakor da je iz papirja. Ko človek pod njo stoji, zdi se mu skoro nemogoče, da je ta stavba zidana in da stoji v taki visočini. V soglasju s temi merami je tudi vse drugo, kar se vidi v šempeterski cerkvi. Dolga je cerkev 188 metrov, široka 136 metrov. (Nalašč sem jo še na stopinje premeril in naštel po dolgem 426, na širjavo pa 310 stopinj.) Srednja ladija je visoka 44 metrov, široka pa 26 metrov. Cela stavba pokriva površje, ki meri čez 21 tisoč kvadratnih metrov in ki lahko sprejme v svoje prostore čez 80 tisoč ljudij. Ta cerkev ima čez 748 pilastrov (t. j. na zid naslonjenih, ne okroglih ali prosto stoječih stebrov), okoli 400 marmornatih in bronastih kipov, 300 oken in 30 oltarjev (pa bi jih bilo lahko še trikrat več, če bi treba bilo). Zraven konfesije stoji veliki oltar, na katerem smejo samo sv. oče maševati. Nad tem oltarjem visi bronast pozlačen nebes, katerega podpirajo štirje tudi bronasti po 11 metrov visoki, znotraj s svetinjami napolnjeni stebri. Blizu konfesije je bronasta podoba sv. Petra, kateremu romarji poljubljajo nogo. — V koncu cerkve, kjer stoji v naših cerkvah veliki oltar, je nad oltarjem stol sv. Petra v bronastem okviru, katerega držé kipi štirih cerkvenih očakov.

Vsi velikanski prostori pa niso morda prazni in dolgočasni, ampak vse je nekako lahno in prikupljivo. Tu vidiš iz raznovrstnega marmorja izdelane kipe, ki se ti zdé, da so iz testa, ne pa iz kamena. Podobe v oltarjih, v kupoli in na stenah so večinoma iz mozaika, to je iz drobnih kamenčkov zložene slikarije. Pomoli (simsi) nad pilastri so tako široki, da bi dva jezdeca lahko na njih vštric jezdila. Pod njimi je brati rek Kristusov: Ti si Peter itd. na pozlačenem mozaiku v velikanskih, po dva metra dolgih črkah, ki se pa od tal ne vidijo posebno velike. Pa naj je zadosti tega popisovanja, ki je naraslo le zato, da si bralec vsaj približno v duhu predstavi to največje in najimenitnejše svetišče celega sveta.

Kaj sem pač mislil, kaj sem molil na tem sv. mestu? Oh, moliti se ne more dosti, romar le občuduje take naprave in ponižuje samega sebe! Ko sem klečal pred konfesijo, hvalil sem Boga, da sem kristijan, da sem katoličan, da sem celó katoliški mašnik. Pa prosil sem tudi Boga, da bi meni in mojim župljanom dodelil milost v pravi zveličanski veri živeti in umreti.

Iznad kupole sv. Petra se vidi rimsko mesto z mnogoštevilnimi cerkvami, palačami, trgi, ulicami in razvalinami. Cerkve imajo navadno po eno ali več kupol, zvonikov pa je malo, in še ti niso posebno visoki. Tudi zvonovi so le majhni in jih je malo slišati. V tem smo pač na Slovenskem pred Lahi in Rimljani.

Da potnik ne tava zastonj sem ter tje, treba je za pregled rimskega mesta in njegovih znamenitostij določenega načrta, in takega nam je podal g. Žitnik v svojem tiskanem kašipotu. Pa ne samo to, on nas je večinoma tudi sam povsodi vodil in nam skazoval znamenitosti. Tako je bilo mogoče, da smo v štirih oziroma petih dneh obiskali in pogledali najvažnejše kraje. Izmed cerkvâ smo videli sv. Marijo Snežnico, sv. Marijo onstran Tibere (Transtevere), sv. Marijo «in ara coeli» (na Kapitoliju); sv. Janeza v Lateranu, sv. Klemena s kapelo sv. Cirila in Metoda; cerkev sv. križa jeruzalemskega, sv. Lavrencija, kjer počivajo rajni papež Pij IX., sv. Neže, sv. Cecilije, sv. Hrizogona, cerkev «al Gesù», jezuitovsko cerkev, cerkve all' Anima, sv. Pavla zunaj mesta pri treh studencih, svete stopnice, novo cerkev sv. Antona. Vsaka cerkev ima kaj posebnega in treba bi bilo v nekaterih muditi se cel dan, če bi si hoteli ogledati vse znamenitosti, umetne slike, dragocene spomenike, krasne druge naprave. Tako pa smo le bolj po vrhu, nekako memogredé pogledali vsako znamenitost, v nekatere cerkve smo res le malo stopili, toliko, da smo bili notri. Med vsemi cerkvami nam je bila za šempetersko najbolj všeč cerkev sv. Pavla zunaj mesta. Osemdeset mogočnih stebrov iz granita, ki stojé v štirih vrstah, deli cerkev v pet ladij. Na stenah vrh stebrov po celi cerkvi na okrog so podobe vseh papežev do sedanjega Leona XIII. Trinajst prostorov je še praznih. Tudi cerkvi sv. Marije Snežnice in sv. Janeza v Lateranu se odlikujeta po velikosti, krasoti in zgodovinski pomenljivosti. — Druge cerkve se zaradi enakosti lahko zamenjajo med seboj, a imenovani cerkvi in pa cerkev sv. Pavla so tako zna-

čilne, da se njih podoba globoko vtisne v spomin in jih ni lahko pozabiti.

Za cerkvijo sv. Petra, ki je med vsemi stavbami prva, zdel se mi je najhvaležnejši ogled starega Rima, to je tistih ostankov in razvalin, ki iz davnih, davnih časov molé v naš čas in nemo pričajo o slavi in mogočnosti nekdanjih poganskih Rimcev. Precej za cerkvijo sv. Marije «in ara coeli» proti vshodu odpre se pogled na stari Rim. Tu je Kapitolij, kajpada prezidan in popravljen, vendar pa so spodnji zidovi še prvotni. Doli spodaj je «Forum Romanum», to je stari rimski trg, kjer so se shajali rimski državniki in mogočneži, kjer so se pogovarjali in odločevali o usodi narodov. Še se poznajo podloge stebrov, ki so nosili streho nad lopami, v katerih so se lahko sprehajali tudi o grdem vremenu. Tu na levi stoji slavolok Septimija Severa, tam naprej Titov in Konstantinov slavolok. Med prvima dvema je videti kake tri metre pod sedanjo cesto stara rimska cesta, tako imenovana «via sacra», sveta cesta, po kateri so se vozili zmagovalci po dobljeni vojski. Na desno štrlé po koncu nekateri stebri iz nekdanjega Saturnovega templja, drugi leže zopet po tleh prelomljeni in razbiti. Naprej so ostanki drugih templjev, v katere so zdaj vzdane krščanske cerkve, postavim sv. Frančiška, sv. Kozma in Damijana. In na koncu rimskega trga — Kapitoliju nasproti zraven slavoloka Konstantinovega — je največja razvalina starega Rima — **K o l o s e j**.

Kolosej se imenuje okroglasto gledišče, postavljeno od cesarjev Vespazijana in Tita, dogotovljeno leta 80. po Kr. Delali so večinoma premagani in ujeti Judje. Zidano je v štiri nadstropja, katerih vsako je imelo 80 obokov. Vsa stavba je visoka 48 in pol metra, njen obseg meri na okrog celo 524 metrov. Najlože si Kolosej predstavlja, kdor je že videl železniški most pri Borovnici. V Borovnici sta samo dve vrsti nadstropij; če si mislimo še dve vrh sedanjih postavljeni in vso stavbo na okroglo zavito, potem imamo zunanjo podobo Koloseja. Znotraj pa se zidanje od vrha zožuje, tako da je vsak nižji krog sedežev tudi ožji in da so gledalci lahko čez spodaj sedeče gledali. Prostora je bilo za 87 tisoč ljudij. In dasi je tega gledališča več nego polovica podrtega, vendar so ostanki še tako ogromni, da jih človek le z nekakim strahom ogleduje. Nekdo je preračunil, da

je v tem zidovju še za štiri milijone goldinarjev kamena in opeke, ko bi se razprodala po najnižji ceni. V srednjem veku je bil znan pregovor: Dokler bode stal Kolosej, stal bode tudi Rim; dokler bode stal Rim, stal bode tudi svet.

In kaj je bil namen temu gledišču? V tem in drugih enakih glediščih so se shajali zabave željni Rimljani, da so pasli oči nad bojevanjem za življenje in smrt; tukaj so se namreč bojevale ali samo zverine med seboj, ali pa samo borilci med seboj; ali obojni skupaj. Ako je borilec svojega tekmeca podrl na tla, pogledal je proti sedežem, kjer so sedele imenitne Rimljanke. Ako so držale palice po koncu, bilo je nesrečnežu prizaneseno; ako so palice obrnile navzdol (kar so navadno tudi storile), moral je zmagovalec svojo žrtev pobiti do mrtvega. Tu je bil tudi prostor, kjer so kristijane metali divjim zverinam in kjer je teklo toliko krščanske krvi, da nobeden prostor na širni zemlji ni tako napoljen s krščansko, oziroma mučeniško krvjo, kakor ta. Zato se ni čuditi, da so naši romarji kolosejska tla poljubovali iz spoštovanja in da so nekateri tudi te prsti s sabo vzeli za spomin.

Jaz pa sem na tihem primerjal Kolosej in šempetersko cerkev, obe največji stavbi starega in novega Rima. Pa kakšen razloček! — Goli, rjavi in luknjičasti zidovi pogankega koloseja, dasi so še v svojih razvalinah občudovanja vredni, tlačijo duha; veličastne in krasno oblečene stene, svodi in oboki in kupola šempeterske cerkve pa ti napolnjuje dušo z nepopisljivo milobo in nebeškim hrepenenjem! Kolosej je zidan na povelje poganških rimskih cesarjev le s silo, s solzami in kletvinami tisoč in tisoč sužnjev, šempeterska cerkev pa na povabilo in prošnjo rimskih papežev s prostovoljnimi darovi vsega krščanstva. V Koloseju je zapovedoval neusmiljeni trinog in smrti izdajal množice nedolžnih kristijanov; v Šent-Petru pa zapoveduje mili namestnik Kristusov, ki sužnjim odvezuje greha verige in svojim vernim odpira vrata večnega življenja. Le s strahom in trepetom so se obsojenci bližali Koloseju; z veseljem in svetim hrepenenjem hité romarske množice k sv. Petru! — V Koloseju je bil le gospod in rob; v Šent-Petru pa so vsi bratje in sestre med seboj. — Če kje, v Rimu se vidi razloček med pogansko in krščansko omiko, in vendar je mnogo takih celó med kristijani in katoličani, katerim mrzi od Kristusa postavljena cerkev. Ta razloček

sem pa opazoval tudi nad poganskimi in krščanskimi kipi, katerih je veliko po očitnih trgih, še več pa po muzejih. Ogledali smo si vatikanski muzej. Iz poganskih kipov zija ti nasproti neka pohotnost in mesenost; na drugih pa je zopet vtisnjena v mrtvi kamen otožnost, ki čez toliko sto let še glasno priča, da je nekdanjim Rimljanom pri vsem njih bogastvu in mesenem razkošju vendar še nečesa manjkalo — manjkalo tistega blaženega miru, katerega je Kristus prinesel na svet in katerega daje le krščanska vera. In prav ta zveličanski mir, udanost in miloba, zaničevanje sveta in hrepenenje po nebesih odseva iz starih krščanskih kipov in slik, če tudi v umetnostnem oziru večkrat ne dosegajo poganskih umotvorov. — Ko smo hodili med poganskimi kipi po vatikanskem muzeju in gledali v kamen vdolbeno nesramnost, zdelo se mi je, da slišim sv. Pavla, ki Rimljane svojega časa tako popisuje (v listu do Rim. 1. pogl.): *Premenili so veličastvo neminljivega Boga v podobo minljivega človeka in ptic in čveteronogatih in lazečih živalij. Zato jih je Bog prepustil željam njih srca, nečistosti, da so skrunili svoja telesa sami nad seboj in so izpreminjali (moški in ženske) ponatorno uživanje v tako uživanje, ki je zoper natoro, in so počenjali reči, ki se ne spodobijo, da so polni krivice, hudobije, nečistosti, lakomnosti, napačnosti, polni nevoščljivosti, ubijanja, krega, goljufije, hudodelnosti, podpihovalci, Bogu sovražni, zasramovalci, prevzetni, napuhnjeni, izmišljevalci hudobij, starišem nepokorni, neumni, razuzdani, brez ljubezni, brez zvestobe, brez usmiljenja.*

Druga posebnost rimskega mesta so k a t a k o m b e. Kdor ni obiskal katakomb, ni Rima videl popolnoma. Katakombe so podzemeljski rovi, hodniki, skrivališča in pokopališča, kjer so se shajali prvi kristijani k božji službi in kjer so tudi svoje rajnike pokopavali. Hodniki v katakombah so komaj toliko visoki in široki, da more ena oseba hoditi po koncu. Na obe strani so vsekane v mehak kamen večje in manjše rakve, kamor so pokladali mrliče. Sedaj so prazne; svetnike in mučence so prenesli v cerkve, druge mrliče pa na pokopališče. Le tu in tam je kak večji prostor, kapeli enak, kjer so ob preganjanju obhajali prvi kristijanje daritev svete maše. — Obiskali smo največje in najimenitnejše katakombe ob apijski cesti blizo cerkve sv. Boštjana, imenovane Kallistove katakombe. Pravili so nam, da je toliko katakomb že

odkritih, da bi segale 200 milj daleč, če bi jih postavili v eno vrsto. Tako pa je zemlja na vse strani razrita, kakor krtove luknje, in gorje ptujcu, ki bi tu notri zaostal: gotovo bi več ne našel izhoda. Zato smo morali iti drug za drugim v nepretrgani vrsti s svečicami v rokah. To vam je bila pod zemljo dolga procesija slovenskih romarjev, ki so prišli tu sem počastit spomin prvih sv. papežev in rimskih mučencev. Tako nekako so tudi v tistih davnih časih prvi kristijanje tukaj hodili, pa z drugačnimi čustvi in nameni. Pot v katakombe jim je bila mnogokrat pot k smrti. Večkrat namreč se je zgodilo, da so jih pogani izvohali ali da jih je kak nezvestnež izdal, in o takih prilikah so bili večinoma vsi izgubljeni. Tako so n. pr. papeža Ksista II. med daritvijo svete maše v katakombah prebodli s sulicami. Pa četudi vselej ni bilo nevarnosti zaradi preganjanja, vendar je prve kristijane tu notri vse spominjalo smrti. V stenah, med katerimi so hodili, ležali so njih znanci, sorodniki, duhovniki, papeži, mučenci, ki so morebiti še-le pred kratkim za vero kri prelili; zaduhli, mrliški zrak, slabo s svetilnicami za silo razsvetljeni prostori; tiho, vzdihovanju podobno petje psalmov in drugih svetih pesem, vsakratno splošno obhajilo vseh navzočih kristijanov — vse to je moralo navdajati duha z resnobo in zaničevanjem sveta. Potem ni čuda, da so se tu notri vzgajali prihodnji mučenci.

Pa kakšen vzgled tudi za nas! Prvi kristijanje so hodili k službi božji v katakombe v smrtni nevarnosti, sedanji kristijanje pa se ogibljejo cerkve in zanemarjajo verske dolžnosti, dasi imajo toliko prilike in ni nobene nevarnosti! Naj bi nastalo preganjanje, koliko bi bilo pač med nami mučencev, ko je nekaterega že sram ob angeljskem češčenju moliti in odkriti se!

Pa še nekaj mi je hodilo na misel v katakombah. Tisti čas, ko je poganska gospoda po krasnih templjih častila malike, pri našali so kristijanje čisti dar pravemu Bogu v podzemeljskih skrivališčih; tisti čas, ko so se samopašni mogočneži gostili pri obloženih mizah in se udajali vsakoršni nečistosti, pripravljali so se kristijanje s postom in molitvijo in zdržnostjo na sv. obhajilo; tisti čas, ko so se nad zemljo pogani nesramno radovali v glediščih, poslušali so kristijanje pod zemljo iz ust škofov besede večnega življenja. — Sedaj vprašam: Kdo je bil na boljsem? Kdo je zmagal?

Na to nam odgovarja zgodovina in pravi, da so oholi, meseni, živinski, vsem strastém in hudobijam udani Rimljani izginili iznad površja zemlje, katero so skrunili z vsakoršno nečistostjo: zaničevani, kakor divjačina preganjani, zatirani kristijanje pa so prilezli izpod zemlje in posedli po preseljevanju narodov s krvjo in solzami očiščeno rimsko zemljo. Kje so sedaj oholi poganski Rimci, kje je njih bogastvo, kje njih oblast, kje njih prazna vera? Le ostanki, razvaline njih početja se še kažejo. Kristijanje pa sedaj očitno molijo pravega Boga v cerkvah, napravljenih iz poganskih templjev.

Pa ta prememba ni prišla naglo. Krščanstvo se je borilo blizu 300 let, predno je zavzelo prostore, kjer je hiralo in pojemalo gnilo poganstvo. Res, da je cesar Konstantin po slavni zmagi nad Maksencijem leta 313. krščanski veri dal prostost, a treba je bilo še mnogo naporov, predno se je poganstvo popolnoma umaknilo. Tu se je pač nad kristijani izpolnilo, kar psalmist poje o pravičnikih starega zakona: da so jokajoč hodili sejat svoje seme, da bodo pa pojoč prinašali svoje snope, ali v Veselovi prestavi:

Sejalec po njivi ves žalosten hodi,
Vso semena težo nesoč,
A vrnil pa kmalu se bode radosten,
Ko snope bo nosil pojoč.

III. Zaslišanje pri sv. očetu.

Najpomembnejši dan za nas slovenske romarje je bil v petek, dné 14. aprila, ko smo bili predstavljeni sv. očetu, papežu Leonu XIII. Že v četrtek popoldne je bila napovedana izpoved v šempeterski cerkvi. Ker je več naših izpovednikov zasedlo izpovednice, prišli so romarji kmalu na vrsto. Pa kakor mi je bilo vse drugo všeč v šempeterski cerkvi, vendar ondotnih izpovednic nikakor ne morem pohvaliti: niso pripravne ne za izpovednika, še manj pa za izpovedenca, ki se mora na vse načine kriviti in zvijati. Tudi so preblizu skupaj, kakor da bi ne bilo prostora. Potem pa še ta šiba, s katero se izpovednik po opravljeni izpovedi na lahno dotakne izpovedenca! Ko bi imeli pri nas šibo v izpovednici, potem bi naših omikancev že celó ne bilo blizu!

V petek zjutraj ob 7. uri so lavantinski škof dr. Mihael Napotnik pri oltarju Petrovega stola opravili tiho sveto mašo, pri kateri sta jim stregla dva gg. kapelana iz Ljubljane. Med mašo so obhajali naše romarje, med njimi tudi več duhovnikov. Po maši pa smo obiskali namesto sedem glavnih rimskih cerkvâ sedem zato odmenjenih in zaznamovanih oltarjev šempeterske cerkve zaradi odpustkov. — Kmalu po 10. uri smo se zbrali pred šempetersko cerkvijo ter šli v Vatikan skupaj z Nemci in Dunajčani, katere je vodil sam dunajski nadškof in kardinal Gruša. Bilo nas je vseh od sedem do osem sto. Čakali smo na papeža v podolgasti, takoimenovani geografski dvorani. Ko jih kmalu po 11. uri prinesejo v dvorano, pozdravili smo jih vsak po svoje: Nemci so vpili »hoch!«, mi pa »živio!« — Mislim, da je to vpitje papežu dobro dejalo, in da jih različnost jezika prav čisto nič ni motila; vsaj so vendar poglavar katoliške, to je tiste cerkve, ki objema v svojem naročju narode celega sveta in vseh jezikov.

Niso še slavoklici ponehali, kar zapojó vatikanski pevci papeževo pesem tako milo in lepo, da je bilo vsakomu žal, ko so hitro nehali. Še bi jih bili radi poslušali. — Sedaj obstopijo papeža pričujoči cerkveni dostojanstveniki, med katerimi smo zapazili lavantinskega škofa dr. Mihaela Napotnika in sarajevskega generalnega vikarja, našega rojaka č. g. dr. A. Jegliča. — Dunajski nadškof in kardinal Gruša prebere potem latinsko zaupnico in častitko, v kateri je izrekel veselje, da so papež dočakali petdesetletnico svojega škofijstva, naznanil udanost avstrijskih ljudstev do sv. stola, zahvalo za njih očetovsko skrb vsem potrebam in stanovom, posebno delavcem, obljubil v imenu vseh pričujočih, da se hočemo držati krščanskih načel v javnem, družinskem in zasebnem življenju, da se hočemo skazovati prave otroke svete cerkve s pokorščino do njih in do škofov, da hočemo podpirati katoliško časnikarstvo in moliti za njih, kakor je tudi prva cerkev molila za sv. Petra; naposled prosi apostolskega blagoslova za-se, za vse pričujoče, za našega cesarja, za naše domače in za vse avstrijske narode.

Na ta navdušeni, s krepko besedo in prijetnim glasom prebrani nagovor je odgovoril papežev tajnik, monsignor de Val, kako veseli papeža ta udanost in otroška ljubezen in da prav radi podelé naprošeni blagoslov. Papež res potem sami vstanejo

in z dovolj močnim, po celi dvorani umljivim glasom govore besede apostolskega blagoslova nad klečečimi romarji. Zares slovesen trenutek, kakoršnega še nismo doživeli! Sedaj dvignejo papeža in ga nosijo po dvorani od romarja do romarja; vsak jim sme roko poljubiti, marsikaterega ljubeznivo pobožajo, druge

Sv. oče Leon XIII. na nosilnem prestolu. (Po fotografiji.)

zopet kaj poprašajo. Ker so le latinsko ali laško popraševali, posredovala sta pri Nemcih kardinal Gruša, pri Slovencih škof Napotnik. Marsikateri slovenski ženici so stopile solze v oči, ko je tako blizu videla sv. očeta in jim roko poljubila. Sploh pa smo vsi čutili, da imamo svojega očeta med saboj. Sv. oče so sicer bledega, pa vendar silno prikupljivega obličja; če bi jih bil videl

tudi kje drugje, précej bi jih bil spoznal po njih podobi, ki se že nahaja menda v vsaki najborniši kmečki koči. Zdeli so se nam kakor prikazen z drugega sveta, ali kakor duh, katerega le še previdnost božja na tem svetu drži v korist katoliški cerkvi. Nikoli ne bom pozabil tistega milega pogleda, ko so se k meni obrnili in me vprašali, ali sem župnik. Pa komaj da sem to potrdil, že so jih nesli naprej, da jih nisem več videl; dal Bog, da bi jih videl v nebesih!

Če vprašamo, od kodi ta moč, ta duhovna oblast, katero ima ta slabotni starček nad milijoni katoličanov in tudi drugovercev, odgovarja nam Gospod sam: *Ti si Peter (skala), in na to skalo bom zidal svojo cerkev, in peklenska vrata je ne bodo premagala!*

Torej, slovenski romar, srečen si in vesel bodi! Videl si skalarja, videl si Petrovega naslednika, videl si namestnika Kristusovega, videl si nebeškega ključarja! Kaj hočeš več?

Skupni načrt slovenskega romanja je trajal le do zaslišanja pri sv. očetu; potem pa je vsakdo lahko popotoval po svoje. Posamezni so šli do Neapolja in na goro Vezuv; drugi so se pomudili še nekoliko v Rimu, večina pa jo je krenila zopet proti domu in sicer nekateri précej v petek popoldne in zvečer, precejšen oddelek pa v soboto opoldne. Pri zadnjem oddelku, ki je štel kakih 50—60 romarjev, bil sem tudi jaz; preostaja mi torej, da še o tem potovanju omenim kaj malega. Obiskali smo na tej poti sloveča svetišča v Assisih in Loretu, Bologno, Padova in Benetke.

Kaj bi bili Assisi, če bi v njih ne bi bil rojen in umrl sv. Frančišek Serafski? Bili bi malo imenitno, trdnjavi podobno, na gori zidano laško mesto, za katero bi malokdo poprašal, še manj pa da bi se mudil v njegovem ozidju. Tako pa gré malokateri romar memo, ampak navadno vsi izstopijo na assiški postaji, tudi taki, ki niso tretjeredniki. Mnogi pa smo imeli toliko več vzroka tukaj se muditi, ker kot tretjeredniki spoštujemo sv. Frančiška kot svojega duhovnega očeta.

Obiskali smo najpreje blizu postaje stoječo cerkev Marije Angeljske, kjer je sv. Frančišek dobil oni odpustek, ki se ime-

nuje Porcijunkula. Kazali so tudi na vrtu bližnjega samostana še tisti rožnati grm, kjer se je sv. Frančišek valjal, da bi odgnal slabe izkušnje. Zato še zdaj rodi ta grm liste s krvavimi lisami v spomin, da je bil nekdaj namočen s Frančiškovo krvjo. Ker se v tej cerkvi vsak dan dobi imenovani odpustek tolikokrat, kolikorkrat jo kdo obišče, opravil sem to pobožnost trikrat tisti čas, ko so se drugi mudili na samostanskem vrtu.

V mestu Assisih sta najimenitnejši cerkvi sv. Frančiška in sv. Klare. Prva je imenitna tudi zato, ker stojé tri (gotične) cerkve druga vrh druge. V spodnji je svetnikov grob, ki je bil najden še-le v sedanjem stoletju. Tu vidimo, kaj stori ponižnost! Svetnik se je nevrednega štel, da bi bil pokopan na kakem posebnem kraju, in je prosil, naj ga pokopljejo na mestu, kjer so pokopavali obsojence. Zdaj pa se vzdigujejo nad njegovim grobom tri velike cerkve, da bi se že od daleč videlo, kje počiva ta veliki prijatelj božji. Dokler je sv. Frančišek živel, bil je mnogokrat zaničevan in preganjan: sedaj pa so njegovi sinovi (frančiškani) in njegove hčere (klarise) razširjeni in čislani po celem svetu, in od njega ustanovljeni tretji red šteje med vsemi stanovi skoro na milijone udov. Ko bi ta ustanova sv. Frančiška ne bila božja naredba, pač bi se ne bila ohranila čez 600 let do današnjih dnij, ko po priporočilu velikega tretjerednika, sv. očeta Leona, še bolj cvete nego poprej. Tu se pač uresničujejo besede Kristusove, ko je rekel: *Zahvalim te, Oče, Gospod nebes in zemlje, da si to zakril modrim in razumnim, pa si razodel malim.*¹⁾ In zopet: *Kdor se ponižuje, bo povišan.*²⁾

Iz Assisov smo se morali zvečer nazaj peljati do Foligna, kjer smo čakali na jutranji vlak, da nas je peljal do Ankone in po kratkem prestanku naprej do Loreta. Bilo je to dné 16. aprila, drugo nedeljo po veliki noči.

To jutro sem bil nekako tih in otožen, nekaj zato, ker smo celo noč prebili na postajah in v železničnih vozovih, nekaj pa zato, ker se mi je tožilo po domu. Mislil sem sam pri sebi: «Ko bi bil sedaj doma, šel bi lepo v izpovednico in bi potem po navadi obhajal božjo službo: tako pa se klatim po Laškem, kakor izgubljena ovca.» — Pa ta otožnost me je kmalu minula,

¹⁾ Mat. 11, 25. — ²⁾ Luk. 18. 14.

ko zagledam na prijaznem, s trtami zasajenem griču mestece Loreto in visoko izmed hiš kipečo cerkev Matere Božje. Da bi čim preje dospeli v cerkev in še pred poldnevom mogli maševati v sveti hišici, najamemo si vozove, katerih je bilo mnogo na ponudbo. Ali motili smo se. Ker pelje cesta po dolgih ovinkih, prehiteli so nas oni, ki so peš šli v hrib, in jaz bi bil na vrsto prišel še-le popoldne ob drugi ali tretji uri. Zatorej sem rad sprejel ponudbo prijaznega zakristana, da mašujem pri zunanjem oltarju svete hišice, ki ima ravno tiste pravice kakor notranji oltar. Pri obeh se sme namreč vsak dan opraviti sveta maša Matere Božje, naj je praznik katerikoli. Tako je bilo mogoče, da sem pristopil kmalu po 9. uri. Naprošen od duhovnih tovarišev sem med mašo izpregovoril nekatere besede našim romarjem v vspodbudo. Nagovor se je naslanjal na besede: «*Et verbum caro factum est — In beseda je meso postala.*»

Poudarjal sem, kako smo srečni, da vidimo pred sabo tisto hišico, v kateri je angelj Gabrijel oznanil Mariji, da bo spočela od sv. Duha in postala Mati Božja. V ravno tej hišici se je prvi-krat reklo: *Et verbum caro factum est*. In od tistega časa, kolikokrat se te besede slišijo vsak dan po širnem svetu, kolikokrat jih je že vsakdo izmed nas govoril in ponavljal! Kako pa je to pozdravljenje tudi res Mariji všeč in nam koristno! Da bi le to molitev opravljali vselej prav in pobožno! Opozoril sem potem romarje, da moramo to molitev opravljati klečé (le o velikonočnem času, v sabotah in nedeljah stojé), ako želimo dobiti za to molitev podeljene odpustke. Na dalje sem razložil ob kratkem zgodovino te hišice, kako so jo angelji prenesli iz Nazareta na Trsat pri Reki (dné 10. maja l. 1291.) in potem čez tri leta in pol (dné 10. decembra l. 1204.) na ta kraj, torej bo v kratkem že 600 let, kar tukaj stoji. Zakaj je Marija svoje stanovanje premenila, o tem nam ni treba soditi; gotovo pa je, da je povsodi, kamor je prišla, delila velike milosti. Pozabil sem omeniti, da so Hrvatje veliko let v trumah čez morje hodili in Marijo prosili, naj se povrne na Trsat, ali ni jih uslišala. Da bi jih pa vendar nekoliko potolažili, poslali so papež Urban V. l. 1367. na Trsat staro čudodelno podobo Matere Božje s sesajočim Jezusom. To podobo je po pobožnem izročilu naslikal sam sv. evangelist Lukež.) Potem niso Hrvatje več nadlegovali lavretanske Marije. Odkar

stoji nazareška hišica v Loretu, koliko tisoč in tisoč pobožnih romarjev jo je že obiskalo! Izmed svetnikov imenujem le sv. Ignacija Lojolskega, sv. Frančiška Ksaverija, sv. Frančiška Borgia, sv. Frančiška Pavlanskega in Saleškega, sv. Karola Boromeja in sv. Alfonza Ligvorskega. Tudi mnogo papežev je bilo tu; rajni papež Pij so tu dobili po čudežu popolno ozdravljenje, da jih potem ni več metalo. Rekel sem tudi, da moramo posebno danes na tem kraju zahvaliti Marijo, ker je ona največ pripomogla za naše odrešenje; vsaj je Jezus le po nji prišel v to solzno dolino. Enako pa tudi k Jezusu pridemo le po Mariji: zato jo stanovitno častimo in goreče se ji priporočajmo! Res smo srečni, da smo sedaj v tisti hišici in hodimo po tistih stopinjah, koder so hodili Jezus, Marija in sv. Jožef. Ali zato še ne bomo zveličani, ampak le, če tudi sicer doma in po vseh krajih hodimo po stopinjah svete družine, to je, da posnemamo njih svete vzglede. Srečni smo, da smo bili kdaj v nazareški hišici, ali to še ni največja sreča. Ta hišica, če tudi lepa, ljubezniva, častitljiva, vendar je le majhna in nas še danes ni mogla sprejeti. Naša skrb naj bo, da po smrti pridemo tje, kjer sedaj Marija res živi in kraljuje z Jezusom, svojim Sinom in s čistim ženinom sv. Jožefom. Tam gori v nebesih je res prava in stanovitna in prostorna «casa santa» — sveta hiša, hiša Očetova, kjer je veliko prostora, prostora za nas vse. In da tje pridemo, danes Marijo prosimo in recimo: Sprejmi nas, o mogočna Gospa, o ljuba Mati Božja, po tem revnem življenju v večna prebivališča in pokaži nam Jezusa, blaženi sad svojega telesa, ki je hvaljen na vekomaj! Amen.

Nad lavretansko hišico je zidana krasna cerkev v romanskem zlogu s tremi ladijami in velikansko kupolo. Razven dveh oltarjev pri lavretanski hišici ima še petnajst drugih oltarjev, izmed katerih jih je sedem obdarjenih z odpustki in pri katerih smo tudi opravili pobožnost. — Tudi v tej cerkvi so nastavljeni izpovedniki, ki izpovedujejo romarje v glavnih evropskih jezikih.

Popoldne pred odhodom smo še enkrat obiskali sv. hišico in tam po slovensko zapeli lavretanske litanije. Po sekiricah res ni bilo, iz srca nam je pa slo! — Gredoč od te najslavnejše Marijine božje poti sem na tihem Boga hvalil, da me ni poprej iz sveta poklical, ampak mi je dal še to veselje dočakati, da sem namreč videl lavretansko hišico.

V Loretu se je romarska družba še bolj raztrgala. Nekateri so šli od todi naravnost proti domu, drugi so se ustavili memo-gredé še v Padovi in Benetkah, štirje duhovni tovariši pa smo želeli pogledati še Bologno. In ravno ta zadnji del našega popotovanja je bil najbolj prijeten. Vse se je vršilo bolj mirno in v redu in povsodi smo prišli lože in poprej na vrsto, naj je bilo že v stanovanjih, ali pri sv. mašah, ali pri ogledovanju raznih znamenitostij. In ker smo imeli med sabo dobrega tolmača, g. Oblaka, šentjakopskega kapelana, gibali smo se prav lahko in urno.

V nedeljo zvečer smo dospeli v Bologno. Tu smo ostali v gostilni «ai quattro pellegrini», to je, «k štirim popotnikom», kakor nalašč za nas. In nismo se kesali. Boljšega stanovanja in prijaznejše postrežbe zunaj Rima nismo imeli nikjer kakor tukaj. V ponedeljek, 17. aprila, smo darovali sv. maše v bližnji veliki in lepi cerkvi sv. Jerneja, in potem smo najeli voznika, ki nas je vozil po mestu in povsodi ostal, kjer je bilo videti kaj znamenitega. Tako smo v enem dnevu videli prav dovolj Bologne. Najimenitnejši kraj v Bologni je pač «campo santo», svetovno znano pokopališče, katero je vredno, da bi človek nalašč tje popotoval, pa več dnij se tam pomudil, ne samo pičlo uro, kakor mi. Toliko in tako lepih nagrobnih spomenikov v nalašč zato zidanih lopah je menda malokje drugodi. Tudi smo videli sv. Katarino Bolonjsko, ki sedi nestrohnjena že več sto let v posebni kapeli, in je od starosti vsa črna. Meso na njej je voljno, kakor pri živem človeku. Posebna znamenitost Bologne sta dva blizu skupaj stoječa in nagnjena stolpa; manjši, 46 metrov visoki, je nagnjen čez dva metra; višji, blizo 100 metrov visoki, pa okoli jednega metra. Z višjega je prav lep razgled čez mesto in njegovo okolico. Čemu so taka stolpa zidali, nisem mogel zvedeti, pač pa so mi povedali, da je bilo takih stolpov kdaj okoli sto. — Še nekaj nam je bilo v Bologni posebno všeč. Skoraj vse hiše imajo proti ulicam prostorne lope, katere so podprte z bolj ali manj umetnimi stebrovi in v katerih se nahajajo prodajalnice. Ta naprava, ki bi se tudi drugim mestom prilegla, pripravna je, ker se človek v deževnem vremenu ne zmoči in nič ne omaže; v solnčni vročini pa tudi lahko hodi po hladnem in v senci. Bologna nam je bila jako všeč.

Kaj pa Padova? Niti mesto, niti njegova okolica se ne more primerjati z Bologno. Če bi tu ne bilo božje poti sv. Antona, komaj bi se splačalo, tukaj se muditi. Tudi cerkev sv. Antona, dasi precej velika in krita z osmimi kupolami, ne daje tega, kar bi človek na prvi pogled pričakoval. Vse je nekako prazno in temno, in še posebno te gole kupole, ki imajo za svojo velikost zares premajhna okna, zdé se ti kakor narobe postavljeni veliki piskri. — Vendar kapela sv. Antona, vsa z marmorjem prevlečena, s srebrnimi in pozlačenimi svetilnicami okrašena in razsvetljena, vse nekako poravna, to se pravi: romar se koj zamakne v to kapelo in drugo nekako pozabi. V tej kapeli je res vse tako vabljivo, ljubko in prikupljivo, da gane človeka kar nehoté k pobožnosti. Vsaj jaz nisem nikjer maševal tako z labkoto in z mirnim duhom, kakor tukaj na tem oltarju, ki stoji nad grobom sv. Antona in h kateremu vodi osem ali deset stopnic. Morebiti pa je k temu pripomogla tudi pobožnost mnogih romarjev, ki so od vseh strani obdajali oltar in se po kolenih plazili okoli svetnikovega groba. Na tem svetem kraju sem se še posebno spominjal naših tretjerednikov in mnogih prijateljev Antonov. Tudi tu se opravlja vsak dan votivna maša sv. Antona. — Pogledali smo potem še druge padovanske cerkve, med katerimi je najkрасnejša cerkev sv. Justine. Šli smo tudi gledat ono veliko dvorano, ki je menda največja v Evropi. Po stenah in po stropu je obložena s slikami starejše dobe, sicer pa je prazna in vsaj na-me ni naredila povoljnega vtiska, kakor tudi ne oni velikanski lesen konj, ki je za nekakega variha v tej praznoti. Ali so hoteli Padovanci posnemati Ahajce s trojanskim konjem, ali pa so kot veliki otroci hoteli imeti za igračo tudi velikega konja, tega si nisem upal vprašati.

Proti večeru tistega dne (18. aprila) smo odrinili naprej proti Benetkam. Benetke so pač vredne, da si jih popotnik ogleda. Za Rimom nima nobeno laško mesto take zgodovine in takih znamenitostij. Nam štirim popotnikom se je zdelo v Benetkah vse nekako domače in prijazno. K temu je pripomoglo, da smo stanovali v nemški gostilni (Sandwirth) in da so nam do tu naproti prišli trije prijatelji iz domovine. In dasi smo bili v Benetkah le en dan (19. aprila), vendar smo v tem kratkem času videli veliko. Najeli smo si namreč kažipota, ki nas je vodil po

mestu in nam kazal največje znamenitosti. Tako nismo nič časa izgubljali po nepotrebnem in tudi manj nas je stalo, ker je naš cicerone (kažipot) po dogovoru za nas plačeval, in nas Benečani niso mogli po svoje guliti. Benetek ne morem popisati, omenjam samo, da smo obiskali patrijarhovsko cerkev sv. Marka, ki je vsa obložena z mozaiki zunaj in znotraj, po tleh in po stropu, ki šteje 555 okrogih večjih in manjših stebrov; potem cerkev Marije Pomočnice, kjer smo maševali; nadalje cerkev sv. Jurija, kjer je bil za papeža izvoljen leta 1800. Pij VII., čegar podobo smo videli nad velikimi vrati; cerkev sv. Janeza in Pavla, jezuitovsko cerkev in cerkev alle fratti, kjer je zraven velikega oltarja vstric še šest oltarjev, vsak v svoji kapeli; in še nekaj drugih cerkvâ. Najimennitnejša v Benetkah je pa vojvodska palača. Kaj takega je pa treba le videti, popisati se ne dá lahko. Človek kar strmi, ko gleda to bogastvo, to krasoto, te slike, te naprave. Potem pa še tiste grozne ječe in »most vzdihljejev« — (svinčene strehe so odpravili), vse to ti kliče v spomin, koliko so tu ljudje delali in trpeli, velikokrat le zavoljo čistilakomnosti, mesenosti in drugih strastij. Popotnik se veseli, da so minuli tisti časi. Sicer pa Benetke kažejo, da več ne kraljujejo morjem in da so se glavne ceste po mokrem in po suhem obrnile drugam. Tako preide slava tega sveta.

Pa tudi nam je minulo laško popotovanje. Duhovni prijatelj in sosed g. B., ki mi je tu sem prišel naproti, povedal mi je, da je med tem časom zbolel gospod kapelan in da sicer tudi ljudje precej bolehajo. Torej je bilo treba hitro proti domu. Zatorej z Bogom, lepa laška dežela, z Bogom Benetke, če se več ne vidimo!

IV. Še par besedij.

Splošen vtisek laškega popotovanja je bil prav dober, in nikogar nisem slišal, da bi mu bilo žal, ker je storil to pot. Kakor pa se vsaka prijetnost mora nekako kupiti, tako je tudi naša pot stala denarja in težav. Vendar je tudi izkušnja veliko vredna, in sedaj, ko so težave prestane, je spomin toliko slajši in prijetnejši. Skupno potovanje ima pač mnogo prijetnega, pa so zraven tudi marsikateri sitnosti. Toliko ljudi različnih stanov

skupaj držati in voditi ni majhna naloga. Dobro, da se je tako izšlo. Bili smo romarji, ki nismo popotovali samo za zabavo.

Kar se sploh tiče popotovanja, ni bilo ravno prehudo in tudi tisti strahovi, da nas bodo Lahi nažgali, bili so večinoma prazni. Lahi si želé romarjev, in gorje laški deželi in posebno Rimu, če romarji izostanejo. Laška gosposka je še prav prijazno z nami ravnala in povsodi skrbela za red in varstvo, da bi nas ne napal kak potepuh, kakoršnih se nikjer ne manjka, posebno po velikih mestih ne. Samo v Koloseju se je neki na pol gosposki človek nad nami hudoval in nas barbare (divjake) imenoval. (Menda ni težko razločiti, na kateri strani je divjost in surovost.) Neki gospod duhovnik naše družbe je tudi pravil, da je enkrat kamen priletel v njegov voz. Sicer nismo imeli drugih neprilik.

Drugače pa je Lah silno vljuden, pa tudi neznansko nadležen. Kdor ni po Laškem hodil, še ne vé, kaj je nadležnost. Če le vrata odpre, če le za čoln prime, če le s prstom kak kraj pokaže, že roko moli, da bi kaj dobil. Vse Lahe pa prekašajo v nadležnosti prebivalci v Assisih in v Loretu. Ti ljudje so me pripravili v ne majhen strah, ko stopim na assisiskem kolodvoru iz voza, da bi šel v čakalnico. Cela vrsta voznikov je kazala z biči name, vpila in rentočila, kakor bi se strop nad mano udiral, da sem plašno skočil nazaj. V Loretu pa so nam kar pot zaprli in nas niso pustili naprej, dokler nismo kaj kupili. Pa tudi to ne odžene nadležneža, ako mu kaj kupiš. Potem so še-le prav predrzni, češ, ta je naš, ta bo pa še kaj kupil. Zato je bolje, če se človek vozi, tako se vsaj lože odtegne nadležnosti, dasi-ravno tudi to sredstvo ni brez nevarnosti. Vsaj so celo za vozovi letali in nam svoje blago v vozove ponujali in metali.

Enako so znani tudi mašni strežniki na Laškem, in moram reči, da popisi v tem oziru niso nič pretirani. Sedanji dečki niso nič boljši, kakor njih predniki. Tak laški strežnik se ti celó preveč vtikuje pri sv. maši. Kaže ti v mašnih bukvah, kje treba brati, in po sv. obhajilu ti potegne kar iz rôk ‚velum‘ in sam pokrije kelih. Potem pa hodi okoli oltarja, ali pa se za kratek čas kam vsede, ali pa se celó pogovarja s kakšnim tovarišem ali drugim človekom. Napravljeni so pa lepo. Imajo čevlje z zaponami, talar in kolar in nekateri tudi tonsuro. Tega pa zopet pri nas ni.

Za duhovnika je po Laškem primeroma lahko popotovati. Ne le da mu latinščina pomaga, da se lože pomeni z ljudmi, posebno po cerkvah je precěj domač. Sveta maša in druga duhovska opravila, to vse je kakor doma. O, ta latinščina in ta jedinstvo v obredih je velika dobrota sv. katoliške cerkve. — Ko smo bili v Rimu, bili so ondi tudi romarji iz Poljske, iz Irske, z Nemškega in Francoskega: pa so njih duhovniki vsi pravilno nosili talarje, tonsuro in okrogle abbé-klobuke, kar se je vsaj meni zdelo zelo častljivo in tudi pri nas posnemanja vredno.

Mestni ljudje, naj so že moški ali ženske, oblečeni so tako, kakor pri nas. Le Rimljanke iz Kampanije imajo še narodno nošo, katera se jim lepo prilega. Jed in pijača je dovolj dobra; vsaj mi se v tem oziru nismo mogli pritožiti. Le v Loretu smo slabo naleteli, ko bi od dragega kosila skoro vstali lačni, tako slabo in nevkusno je bilo vse pripravljeno. Po boljših gostilnah smo pili prav pitno domače vino in ne predrago; le tisto, katero se prodaja na postajah, ni vselej zanesljivo, kar smo pri neki priliki izkusili tudi mi.

Suša je tedaj vladala na Laškem še huje, kakor pri nas. Povsodi je bilo vse požgano po polju in še bolj po robéh. V vsaki cerkvi, kamor smo prišli maševat, nam je cerkvenik ali zakristan velel, naj molimo pri sv. maši za dež. Ali ni ga bilo ves čas našega popotovanja in zastonj smo dežnike vlačili po svetu. Mislil sem, da je doma med tem časom kaj dež pomočil: ali tudi tu ga niso imeli kaplje. Pač pomnili bodemo to sušo.

Ko bi še kdaj popotoval po Laškem in v Rim, marsikaj bi drugače nastavljal in naredil. Poglavitni namen smo vendar dosegli. Obiskali smo sv. očeta, videli smo Rim in druge svete kraje, in prinesli smo s sabo spomin, katerega nam ne zbrisejo leta. Pri pogledu tolikih in takih cerkvâ in drugih znamenitostij vrivala se nam je vedno ena misel: To ni prazna reč, to niso sanjarije — vsa ta velikanska dela. Tu je bilo treba silnega truda, velikanskih žrtev, dušnega napenjanja, predno se je vse to postavilo. In čemu? Vse to je naredila edina moč prave žive vere in pa podvzetna volja cerkvenega poglavarja. Da ni bilo papežev, tudi teh velikanskih in krasnih spominov krščanske umetnosti bi ne bilo. Kaj je tedaj Laško, kaj je Rim brez papeža? In ta vera, ki je take reči storila, ne more biti napačna, in to papeštvo, ki vkljub

viharjem stoji že 18 sto let, ne more biti človeška naprava. — Take misli so nas navdajale v Rimu in po Laškem, in to je bil posebni uspeh in sad našega popotovanja, da smo se pokrepčani in potrjeni v veri povrnili v domovino.

Ko sem nekega sopopotnika svētnege stanú vprašal, kaj ga je nagnilo romati v Rim, odgovoril mi je: «Nekaj res tudi radovednost, toda poglavitni vzrok je bil ta, da pokažem svojim so-meščanom, da se ne sramujem svoje vere!» Tako je prav, in to je bil velik uspeh našega romanja, da svetu pokažemo, da se ne sramujemo svoje vere, da se držimo sv. katolike cerkve in njenega vidnega poglavarja, rimskega papeža! Ta blagi namen je našemu popotovanju dal pravo podobo in veljavo. Vsaj brez dobrega namena nobena reč nima prave cene. Pokazali pa smo tudi kot Slovenci, kot poseben narod, da ljubimo svojo domovino doma in v ptujini. Zastopali smo v nekem pomenu ves slovenski narod, in se v njegovem imenu poklonili sv. očetu. O, da bi naš premili narod vedno zvest ostal sveti katoliški veri in udan poglavarju sv. cerkve! To nam bode dajalo moč, to nas bode osrečevalo tukaj in tamkaj.

P e s m i.

M a r i j i.

1.

Ob zariji, o poludan,
 Ko mrak razpenja krila,
 Mariji v slavo, v pozdravila
 Zvonov glasi se glás ubran.
 K zvonjenju pesem moja plava:
 Marija zdrava! —

Sèm v mojega življenja mrak
 Oko si milostno uprla;

Ljubezni božje hram odprla,
 Pregnala dvoma črn oblak, —
 Vzbudila v srcu spev krilati —
 Nebeška mati!

Kot k solncu pomladanji cvet,
 Kot ptice v pomlad spó vesele, —
 Tje k tebi v raj duha polet
 Iz solzne znaša me dežele.
 Ko milost tvoja me obseva,
 Izginja reva. —

Ko tebe žalim, vzbujam kes,
 Srce spokorno tebi joka; —
 Ti hodiš tolažeč z nebes,
 Iz praha dvigaš me otroka;
 V naročje sveto spet me vabiš,
 Dolg rada zabiš.

Z menoj boš, mati, kadar strt
 Življenja voz obstane;
 Uklonim se s teboj podprt,
 Prejemši smrtne rane.
 Ponavljal bom, ko duh odplava:
 Marija zdrava! —

2.

Pod nebom spet pevci glasé se krilati,
 Priroda se vzbujá in cvetje dehtí.
 Med cvetjem in petjem na pisani trati
 Probuja se doba detinskih mi dni.
 Za kito nabiram
 Cvetóv si in trav, —
 In strune prebiram
 Pomladi v pozdrav.

Ne, ptice to niso, pomlad me ne mika:
 To v prsih je mojega srca oltár,
 Device nebeške duševna je slika,
 Njej pešem, molitev poklanjam v dar.
 Oh, sprejmi cvetice
 Kraljica višín!
 Operi krivice,
 Ker grešen sem sin!

Vneslav.

Pri mrtvi mamici.

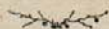
Kaj, o dete, milo kličeš : Oj, le jokaj ! Ona vredna
 «Mama moja, ali spiš?» Tvojih gorkih je solzic ;
 Plaho se od pār pomičeš Njena skrb je bila vedna,
 In prebridko se solziš. Brisati jih tebi z lic.

Ni je več, preljube mame, Vendar, ne obupaj dete,
 Oj, le tóči, le, solzé Prosi ljubega Boga,
 Njej, ki iz ljubezni same Da, kjer pomlad večna cvéte,
 Záte dala bi srcé. Združi zopet kdaj obá.

Ni je več, ki te ljubila Mamo bodo v jamo djali,
 Bolj kot punčici očés, Grob zakril jo bo temán ;
 Te hranila, ti odkrila Da ji Bog dá raj tam zali,
 Prva pot je do nebés. Moli dete dan na dan.

Živi čednostno ; — vesela
 Prišla k tebi bo kedaj,
 Te pristrčno spet objela
 In peljala v večni raj.

R. Silvester.

Pred daritvijo.

Pred Tvoj oltar, Gospod, bom stopil,
 Roké v molitvi dvigal bom,
 Kadílo Tvojemu imenu
 Na čast in slavo vžigal bom.

O Ti pa prošnje moje vsliši,
 O vžgi mi v srcu sveti žar
 In daj, da srce moje bode
 V življenju celem svet oltar.

Ivan Kolarič.

Vzgledi za življenje.

Ne prestavljaj mejnikov.

I. A. je bil s svojim sosedom v vednem prepiru zaradi meje med svojim in njegovim posestvom. Med obojima je bil namreč meja lesen plot. A tega je poskušal I. A. večkrat prestaviti za par čevljev v sosedovo zemljo, da bi dobil s tem ped zemlje več. Iz tega pa je nastala med sosedoma mržnja in sovraštvo, da sta se večkrat sprla. A ko je prestavljal nekoč I. A. zopet plot in sicer, da ne bi sosed tega opazil, pozno v noči, zbóde ga v temi kolec tako nesrečno v desno oko, da mu je izteklo in je oslepel.

I. Š.

Nedeljski lov.

Star logar je pravil to-le o nedeljskem lovu: Kvaterno nedeljo jeseni sem se odpravil na lov. Toda nisem imel sreče. Videl sem samo enega zajca in na tega tudi streljal, in sicer nič manj kakor devetkrat. In dasi sem ga večkrat zadel, kakor sem dobro videl, vendar mi je ušel, če tudi je zelo krvavel, kakor je bilo videti na sledu. Sedaj pa me je obšla groza in sklenil sem, nikdar več ne na nedeljo iti na lov.

I. Š.

Zaupaj v Boga!

Neki priletan gospod kanonik v N. m. povedal je pred več leti v pridigi med drugim to-le dogodbico iz lastnega življenja: Bil sem v veliki denarni zadregi. Potreboval sem 100 gl., katere bi bil moral nekam poslati. Premišljeval sem, kje naj jih dobim. V stiski se zatečem k Bogu. In glej! Ko pridem po sv. maši v sobo, potrka kmalu na to nekdo na vrata in mi prinese 100 gl. za sv. maše.

I. Š.

Kolera.

Ko je l. 1873. tudi marsikje po Kranjskem razsajala kolera, umrlo jih je tudi v šentjanski fari na Dolenjskem nekaj za njo. Posebno pa je obolelo v tedanji tovarni za cinek več ljudij. Neka večera je sedelo več mōž v krčmi, ki so se pogovarjali o koleri. Eden izmed teh pa pravi: «Kaj, da bi me imela vzeti kolera, rajši se ustrelim!» Toda ni se mu bilo treba. Zjutraj so našli mrtvega v postelji. Umrlo je za kolero.

I. Š.

Ne dajaj otrokom žganja!

Po Belokranjskem imajo po nekodi navado, da dajejo na Krizevo, t. j. na Vnebohod, zjutraj pastirjem, ko ženó na pašo, različnih jedij s seboj, kakor kruha, sira, jajec, mesa in pa vina ali žganja, katerega se potem marsikaterikrat preveč napijejo. Ko je prignala leta 1886. na isti dan enajstletna deklica B. K. ovce s paše domov in jih je gnala še na vodo h Kolpi, šla se je, ker je bilo že zjutraj precèj gorko, v Kolpo kopat. A ker se je bila preveč napila žganja, bila je toliko drzna, da je plavala na hrvaško stran, od tam pa zopet nazaj, ne da bi se bila kaj odpočila. A ko je priplavala v sredo Kolpe, prime jo krč in deklica izgine pod vodo. Uro kasneje so jo potegnili iz vode mrtvo. I. Š.

Izpolni Bogu dano obljubo!

M. Š. je bil več let v Ameriki. Tam je obljubil, da bo dal doma, ako mu Bog dá srečo in zdravje v Ameriki in se zopet srečno vrne na svoj dom, sezidati v svoji rojstveni vasi na B. v hvaležen spomin kapelico. Ko se je l. 1888. res srečno vrnil v svojo domačijo in prinesel seboj par tisočakov, premislil se je in sklenil postaviti na istem mestu namesto zidane kapelice, le navaden križ. Peljal se je torej v Č., da bi tam kupil križ. A na potu iz Č. na svoj dom je izgubil ves denar, kar ga je imel s seboj in sicer čez 1200 gld. I. Š.

Delati je dolžnost kristijana.

Kralj Alfonz se je rad pečal z rokodelstvom. Zato ga je nekdo grajal. Ali on mu je odvrnil: Čemu je pa dal Bog kraljem roke, mari-li, da bi jih križem držali? — Aleksander Veliki je rad rekel: Delati je kraljevo in častno; postopati je za sužnje in sramotno. — Atenski vladar Pizistrat je ukazal sklicati na trg vse postopače, preskrbel jim je vprežno živino in semena ter jim je ukazal na polje. Spoznal je, da delo človeka odvrača od hudobij. Še bolj pa je delati kristijanu dolžnost. Saj je sam nebeski učenik nam dal vzgled, ko je hodil še po svetu. Glej ga, kako v Samariji pri studencu počiva: truden je od potovanja. Po dnevu je učil, po noči molil. Ni si privoščil počitka. Kristijan se ne sme plašiti dela. Delopust mu zazvoni mrtvaški zvon in tedaj se preseli k večnemu pokoju in počitku. Fr. R.

Katoliška družba za Kranjsko leta 1893.

I. Društveni odbor.

Prošt dr. Ant. Jarc, <i>predsednik</i> .	Dogan Ivan, trgovec in mizar.	Mrak Matija, stol. vikar.
Prelat dr. Andr. Čebašek, <i>podpredsednik</i> .	Dr. Janežič Iv., profesor bogoslovja.	Oblak Ivan, m. kapelan.
Pichler Jos., umirovljeni c. kr. uradnik.	Msngr. Jeran Luka, kanonik in urednik.	Polak Karol, trgovec in posestnik.
Endlicher Rudolf, c. kr. uradnik, <i>zapisnikarja</i> .	Kalan Andr., stolni vikar in urednik.	Povše Franc, posestnik, drž. in dež. poslanec.
Lachainar K., m. uradnik, <i>blagajnik</i> .	Dr. Krek Iv., stolni vikar in profesor.	Rozman Ivan, č. kanonik in mestni župnik.
Kolenc I. pošt. uradnik,	Kržič Anton, c. kr. profesor.	Smrekar Ivan, katehet.
Močnik Matej, umir. učitelj, <i>knjižničarja</i> .	Dr. Lampe Franc, prof. in vodja «Marijanišča».	Šiška Josip, knezo-skofjski tajnik.
	Ledenik Alfred, trgovec.	Zupančič Ant., profesor bogoslovja
		Žlogar Anton, kurat.

II. Ljubljanski udje.

Dr. Ahačič Karol, Ahčin Jera, Ahčin Fani, Antosiewicz Franc, Armie Primož, Aschacher Viktorija, Avbel Anton, Avbel Marija, Avbel Juri, grofica Auersperg Gabrijela, grofica Auersperg Marijana, Babnik Antonija, Bahovec Ivan, Bahovec Jos., Bahovec Terezija, Bajec Viktor, Ban Fr., Baraga Jernej, Barbič Ivana, Barborič Fr., Barborič Marija, Bavdek Helena, Beden Katarina, Belar Marija, Belič Marija, Benedik Ivan, Bernard Fr., Bernard Jos., Bernard Ivan, Bernard Marija, Birtič Andrej, P. Bizavičar Josip, Blančani Marjeta, Blaznik Alojzija, Blaznik Lorenc, Blažir Miha, Bleiweis-Trsteniška pl. Karolina, Boc Ivan, Bohinec Žiga, Bončar Josip, Bore Terezija, Boštjančič Josip, Bozja Ivana, Branke Ana, Brate Eliza, Breskvar Antonija, Breskvar Ivana, Breskvar Marija, Brenc Melhior, Brenc Vincencija, Briški Marija, Brodnik Damijan, Brus (Hiti) Marija, Brus (Steffe) Marija, Bušič Jos., Bulovec Miha, Cimerman Frančiška, Cotman Jovana, Čarman Andr., Čarman Simon, dr. Čebašek Andr., Čemažar Marija, Černe Jak., Černivec Ant., Českuti Marija, Češnovar Lorenc, Čibašek Anton, Čik Jakob, Činkole Marijana, Čomper Julijana, Čudin Marija, Dane Frančiška, Debevec Josip, Dermastia Marija, Dermota Marija, Dimnik Miha, Doberlet Eliza, Doberlet Ivan, dr. Dolenc Josip, Dolenc Oroslav, Dolenc Frančiška, Dolenc Terezija, Dolinar Ivan, Dolinar Uršula, Dogan Ivan, Dostal Karol, Drinovec Ana, Driquet-Ehrenbruck pl. Virginija, Eberl Fani, dr. Elbert Sebastijan, Eggenberger Rudolf, Endlicher Avgust, Endlicher Rudolf, Erker Josip, Eržen Tomaž, Eržen Val, Fabian Amalija, Fabian Ivan, Fabian Uršula, P. Fabian Benjamin, P. Fabiani Placid, provincijal, Flis Ivan, Gaber Terez., Garich Gust., Gartner Matej, Gerber Ana, Gerber Jos., Gerčar Marija, Gerdina Polona, Gestrin Leop., Gestrin Marija, Gnjezda Iv., Gnjezda Polona, Goršič Franc, Gosar Marija, Gospodarič Ana, Götz Johana, Götz Kristina, Gracelj Fani, P. Gregorič Tadej, Haberle Celestina, Hauptman Helena, Herblan Marijana, Hiti Neža, Hofbauer Ana, Hofer Ana, Hohn Eduard, Hörman Helena, Fr. Hostnik Ludovik, Hren Ana, Hren Antonija, P. Hribar Angelik, Hribar Henrieta, Hribar Jera, Hribar Martin, Jager Ivana, Jagonek Terezija, Jakopič Terezija, dr. Janežič Ivan, Jankovič Jozefa, Jankovič Polona, Jančar

Franc. Jančar Jozefa, Janša Jernej, dr. Jarc Anton, Jarc Josipina, Jarc Marija, Jeglič Josip, Jeločnik Marija, Jenko Alojzij, Jenko Marija, Jeraj Iv. Nepomucena, Jereb Josip, Jereb Marija, Jereb Marjeta, Jerič Iv., Jeriha Marjeta, Jerina Katarina, Jerina Neža, Jerman Ant., Jevačič Ana, Jung Emilija, Jušič Antonija, Kadunc Marija, Kafov Marijana, Kahne Jernej, Kalan And., Kalinšek Helena, Kalinšek Marija, Kalšek Jozefa, dr. Karlin Andrej, Kavalar Eliza, Kayser Ursula, Kerže Marija, Klein Anton, Klešnik Ana, dr. Klofutar Leonard, Klun Karol, Klun Roza, Klun Marija, Knoblocher Marija, Kobilica Jakob, Kobilica Jozefa, Kobilica Marija, Koblar Anton, Kočmur Jakob, Kodela Franc, Kodela Jozefa, Kokalj Lorenc, Kolenc Ivan, Koman Helena, Koman Marija, Komar Marija, Kopač Barbara, Koprivec Terezija, Korošič Ana, Korošič Jakob, Košir Antonija, Kotnik Ivana, Kozjek Ivan, Kramar Karolina, Krašovec Ivan, Krašovic Kajetan, Kregar (Schrey) Fani, Kregar Ivan, dr. Krek Ivan, Kremžar Marija, Križaj Marija, Kržič Ant., Kuhar Gregor, Kuhar Uršula, Kucec Marija, dr. Kulavic Iv., prelat, Kunčič Jurij, Kunstl Helena, Lachainer Karol, Lachainer Ana, dr. Lampe Fr., Lampret Leopoldina, Lavrič Jos., dr. Leben Matija, Ledenik Alfred, dr. Lesar Jos., Leskovic Fr., Leskovic Eliza, grof. Lichtenberg Amalija, Lohkar Marija, Lorenc Marija, Magister Franciška, Malenšek Martin, Maloth Marijana, Mandič Marija, Marolt Jovana, Marout Avguštin, Martinak Marija, Mate Jovana, Matjan Jakob, Matjan Jera, Mazgon Valentin, Medič Jakob, P. Medič Kalist, Medved Marija, Mehle Alojzija, Mekinec Jak., Mekinec Marija, Melcer Eleonard, Melcer Viktorija, Merčun Rok, Merhar Marija, Mihelič Marija, Mihelič Miha, Mikota Marija, Milic Ludmila, Milavec Alojzija, Mlakar Anton, Močnik Katra, Močnik Matej, Mrak Matija, Mrzel Ant., Muhar Matija, Mulhar Marija, Mulaček Franc, Nadlišek Jozefa, Nolli Ana, Novak Katarina, Novak Marija, Novak Marija, Oblak Ivan, Obreza Anton, Očepek Marija, Omahen Marija, Omahen Marija, Ostank Katarina, Oven Marija, P. Ozimek Evstahij, Ožina Jozefa. Dr. Papež Franc, Pauker pl. Glangfeld Henrik, Paulin Helena, Pelle Jozefa, Perdan Marija, Perne Franc, Peterka Eliza, Peterca Fr., Petrič Franciška, Pezdnič Ana, Pezdnič Vencelj, Pfajfar Ivan, Pfefferer Marija, Piano Elizabeta, Pibernik Marija, Pichler Josip, Pirc Marija, Pirkovič Marija, Pirnat Marija, Poderžaj Franciška, Poderžaj Jos., Podkrajšek Marija, Podlesnik Marija, Pogačar Katarina, Pogačar Karol, Pogačar Simon, Polak Karol, Potočnik Jovana, Mnsgr. Potočnik Miha, Povše Franc, Prek Marjana, Premk Vincencij, Prezen Ivan, Prosenec Iv., Pukelstein Polona, Ravnikar Franciška, Ravnikar Marija, Reich Rudolf, Reich Marija, Reichman Marija, Rekar Marija, Reya pl. Castelletto Anton, Rihar Ana, Richtar (Abilin) Fani, Robida Ana, Rodman Josip, Rozman Ivan, Rozman Marija, Rozman Neža, Rubana Otilija, Savine Marija, Sedler Eliza, Selan Helena, Selan Jera, dr. Semen Ivan, Sešek Ana, Seunig Jos., Seunig Marija, Slanovec Marija, Silvester Johana, Slabina Marija, Smole (r. Oven) Marija, Smrekar Jerica, Smrekar Jos., Smrekar Iv., Smrekar Jera, Smrekar Iv., Srakar Ana, Souvan Fr., Srakar Jozefa, Spindler Ivanka, Stadler Ana, Stare Uršula, Sterbenc Josip, Stelle Marija, Štepančič Marija, Stresen Katarina, Sternad Anton, Sušek Antonija, Sušek Štefan, Sverljuga Lorenc, dr. Svetina Iv., Svetlin Marija, Schiffrer Iv., Schiffrer Marija, Schitnik Franc, Schündelen Bogomir, Šabec Luka, Šarabon Mavrilij, Šiška Jos., Šerc Katarina, Šlibar Martin, Šivic Marija, Škotal Helena, Škof Marija, Škvarča Marjeta, Sme Marija, Štrucel Matilda, Šubel Anton, Šubel Barbara, Šust Marija, Šuster Franc, dr. Šusteršič Ivan, Šusteršič Jovana, Tavčar Jernej, Tenente Marija, Tenente Rudolf, Thomas Franc, Thomas Johana, Tome Helena, Tome Ivan, Tomec Jakob, Tomec Uršula, Tomšič Antonija, Tonia Josipina, Tonih Ivan, Travnik Franc, Treven Franc, Triller Marija, Trontelj Marjeta, Ullman Neža, Urbas Ant. Vagaja Iv., Valjavec Ana, Več Johana, Velkaverh Lenčika, Velkaverh Pavel, Velkaverh Rotija, Verbič Hrabroslav, Vdovč Marija, Vilhar Ivan, Vilar Helena, Vrhovnik Ivan, Vrhovnik Marija, Vrhovnik Iv. v Udmatu, Widmaier Antonija, Widmaier Ludovik, Zadergal Katra, Zadnikar Terezija, Zadnikar Valentin, Zafran Franc, Zagorc Marija, Zajc Franc, Zajc Ivan, Zajc

Terezija, Zalar Eliza, Zalaznik Marija, Zamejic Andrej, Zdešar Jozefa, Zdešar Lorenc, Ziegler Jernej, Zor Ignacij, Zorc Ant., Zore Marija, Zorko Avgustina, Zorman Iv., Zorman Marija, Zorman Alojzija, Zorman Marija, Zupan Tomo, Zupančič Anton, Ženko Josipina, Žitnik Ignacij, Žitnik Franc, Žlogar Anton.

III. Vnanji udje.

1. Ljubljanska dekanija: Babnik Jernej na Dobrovi. — Müller Ivan, Kogej Ivan, Remškar Franc, Remškar Matija na Brezovcu. — Dolinar Fr. pri sv. Katarini. — Dolenc Jakob, Gams Ivan, Kramar Anton na Igu. — Derovšek Jurij na Želimljah. — Kolar Matija v Polju. — Malovrh Gregor, Mekinec Iv., Belec Ant. v Št. Vidu. — Namre Ant., Terček Mih. v Št. Martinu. — Derčar Martin v Preski. — Porenta Fr. v Sori. — Kobilica Iv. v Čerenuhah.

2. Dekanija Loka: Kožuh Matej, dek., poverjenik, Rozman Lovro, Tomazič Iv., Mnsgr. Jeriha Matija, Zavodnik Feliks, Erker Ferdinand, Triller Martin, Zupančič Ana, Kumer Alojzij, Ramovš Jernej, Pokorn Jakob, Šmid Matija, Peterlin Primož, Petrovčič Franc, Rihar Fr., Pintar Matej, Kregar Fr.

3. Dekanija Kranj: Kukeelj Anton, žup., poverjenik, Nemeč Anton, Birek Franc, dr. Mauring Ivan, Medved Ignacij, Brodnik Anton, Preželj Matej, Tavčar Franc, Rome Franc, Schiffrer Gustav, Bartol Baltazar, Grivec Franc, Krek Fr., Pavlič Ivan, Kerčon Josip, Zupanec Ignacij, Kotnik Miha, Narobe Martin, Wohinc Franc, Petrič Blaž, Karlin Ivan, Košir Franc, Rihar Leopold, Dolžan Ivan, Kristofič Lorenc, Robič Simon, Golob Ivan, Mali Ant., Gregorič Rudolf. — Spental Franc, Ahačič Barbara, Ahačič Marija, Dekleva Marija, Mali Franciška, Pekovec Josip v Trziču.

4. Dekanija Radovljica: Razboršek Jos., dek., poverjenik, Gruden Josip, Novak Ivan, Kačar Ivan, Bernik Lovro, Verbajns Anton, Aljančič Val., Habe Ivan, Hudovernik Friderik, Ažman Ivan, Ažman Simon, Sterle Terezija, učiteljica, Bralno društvo v Gorjah, Smitek Simon, Fertin Ignacij, Berlič Iv., Antončič Anton, Potočnik Tomaž, Tavčar Iv., Teran Iv., Pristov Josip.

5. Dekanija Kamnik: Oblak Iv., dek., poverjenik, Muhovec Blaž, Sadar Ivan, Murnik Ig., Orel Josip, Stelle Ivan, Gerdov Miha, Žužek Simon, Slak Matija, Gerčar Fr., Novak Josip, Gornik Fr., Kljun Iv., Eder Ivan, Stare Alojzij, Pečnik Val., Stenovc Anton, Zupanec Jernej, Zupančič Ivan, Lotrič Leopold, Zorec Ivan, Zaletel Leopold, Verhovšek Andrej, Zalokar Ana, Šarc And., Bizjan Iv., Molj Iv., Štrupi Jak., Novak Jos., Prelesnik Flor., Justin Nikolaj.

6. Dekanija Moravče: Kajdiž Tomaž, dek., poverjenik, Koren Ig., Bernik Val., Poč Martin, Jeršič Fr., Jarc Jernej, Kalan Ivan, Lenasi Anton, Preša Josip, Molek Martin, Kepec Fr., Vilman Kaspar.

7. Dekanija Šmarlje: Drobnič Andrej, dek., poverjenik, Šiška Ivan, Zakrajšek Ivan, Bralno društvo, Jaklič Štefan, Wartol Peter, Razpotnik Jak., Pipan Andrej, Sitar Matej, Faciter Fr., Augustin France.

8. Dekanija Litija: Golob Ivan, Šalehar Ignacij, Pelc Ivan, Zagorjan Ivan.

9. Dekanija Leskovec: dr. Sterbenec Jur., dek., poverjenik, Krumpestar Franc, Knavs Ivan, Fettich-Frankheim Anton, Vovk Ivan, Piber Ivan, Pavlič Damijan, Pavlič Kozma, Germ Ivan, Smolnikar Luka, Dolinar Ivan, Varl Tomaž, Kutnar Ignacij, Lavrič Matija, Horvat Miha, Gabrič Anton, Lavrenčič Ivan.

10. Dekanija Trebnje: Nagode Ivan, poverjenik, Avsec Franc, Jarc Franc, Šmid Ant., Koračin Lud., Mervec Ivan, Jereb Matej, Mencinger Josip, Gerčar Iv., Petek And., Hofer Karol, Barbo Miha, Šimenec And., Virant Ivan.

11. Dekanija Žužemberk: Tavčar Mih., dek., poverjenik, Sinkovec Avguštin, Zorec Juri, Bogolin Miha, Lavrič Josip, Kos Josip, Ključevšek Ig., Zbašnik Franc, Žagar Josip, Zupančič Ivan.

12. Dekanija Novomesto: prošt Urh Peter, poverjenik, Vovk Ivan, Frank Rihard, Hočevar Josip, Povše Franc, dr. Marinko Josip, Krajec Ivan, Šmidovnik Anton, Plevaneč Ivan, Babnik Ivan, Peterlin Ant., Porenta Jakob, Dovič Iv., Pfajfar Ivan, Stamcar Ivan, Gantar Lorenc, Korbič Ant., Borštnar Josip, Žgur Anton, Bergant Valentin, Zaman Anton, Kerčon Anton.

13. Dekanija Ribnica: Povše Martin, dek., poverjenik, Fik Franc, Bobek Alojzija, Bolha Marijana, Pehani Alojzij, Kosec Jernej, Gruden Jakob, Prijatelj Matija, Brenc Ivan, Oblak Fr., Oblak Gregor, Rigler Jernej, Rigler Ivan, Marolt Anton, Zužek Anton, Čuk Julij.

14. Dekanija Kočevje: Krese Josip, dek., poverjenik, Jaklič Jurij, Rott Gotthard, Berčič Peter, Andrejak Franc, Samide Josip, Gerzin Matija, Ožura Josip, Volf Ivan, Porubski Ivan.

15. Dekanija Semič: Ales Anton, dek., poverjenik, Medved Anton, Dovgan Fran, Zakrajšek Ivan, Ogrin Peter, Gasperin Viljelm, Kramarič Josip, Kadunc Matija, Schweiger Franc, Šašel Ivan, Mohar Peter, Režek Peter, Kos Matej, Klemenčič Miha, Novak Matija, Zabukovec Ivan.

16. Dekanija Vrhnika: Kumer Franc, dek., poverjenik, Bohinjec Peter, Jelovšek Gabrijel, Vonča Anton, Oblak Ivan, Šega Ivan, Podobnik Ig., Dolinar Franc, Laznik Jos., Gerjol Marija, Sakser Iv., Bergant Lovro, Škofic Josip, Hočevar Anton, Rozman Jurij.

17. Dekanija Cirknica: Kunstelj Franc, dek., poverjenik, Hladnik Ivan, Jan Simon, Klemenc Franc, Bernard Valentin, Šafar Iv., Kušar Franc, Podboj Ivan, Čibašek Ivan.

18. Dekanija Trnovo: Vesel Ivan, dek., poverjenik, Ferjančič Fr., Bilc Iv., Groznik Fr., Križaj Nik., Penikvar Ant., Torkar Matija.

19. Dekanija Postojna: Hofstetter Ivan, kan., poverjenik, Brešar Josip, Šeber Rihard, Pue Alojzij, Mikš Ivan, Sajovic Ivan, Lesar Ivan, Laekmaier Franc, Zupan Ivan.

20. Dekanija Vipava: Erjavec Matija, dek., poverjenik, Silvester Radoslav, Demšar Ivan, Uršič Anton, Premerl Ivan, Ilovski Albin, Arko Miha, Dejak Henrik, Mavrič Iv., Nakus Jos., Hladnik Ivan, Primozič Jernej, Klobus Valentin, Lukanc Josip.

21. Dekanija Idrija: Kogej Josip, dek., poverjenik, Kogej Katar., Leskovec Jovana, Jurjevčič Franciška, Svetec Alojzij, Treven Valentin, Di lič Franc, Zuzula Ivan, Svetličič Franc, Jazbar Anton, Čerin Karol, Goli Franc, Murnik Roza, Ipavec Josip, Leban Jakob.

22. V drugih deželah: dr. A. Luka Rumpler, mnsgr., kanonik, P. Gottfried Hlebec, Žitnik Ig., Meglič Jos., Tomec Miroslav, Eder Josipina.

Med letom umrli udje:

Tomc Martin, Jereb Matej, Koprivnikar Ivan, Marn Josip, Orehek Valentin, Maier Vincencij, Kaplenek Ivan, Belar Josip, Potočnik Ivan, Klemen Anton, Ovijač Fani, Jerina Polona, Mulhar Neža, grofinja Zofija Auersperg, Biber Ana, Jemec Jernej.

Predsedništvo.

